

ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสื่อลามกอนาจาร

นางสาวศรีอรุณ ตะโคดม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2542

ISBN 974-281-294-2

PROBLEMS OF LAW ENFORCEMENT ON THE OBSCENITY MEDIA

MISS SRIARUN TAKHODOM

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements

For the Degree of Master of Laws

Department of Laws

Graduate School Dhurakijpundit University

1999

ISBN 974-281-294-2

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์

ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสื่อลามกอนาจาร

โดย น.ส.ศรีอรุณ ตะโคคม

สาขาวิชา นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.วิสาร พันธนะ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รศ.พิศิษฐ์ ชวาลาธวัช

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

Handwritten signature

(ผศ.นุชทิพย์ ป.บรรจงศิลป์)

ประธานกรรมการ

Handwritten signature

(รศ.วิสาร พันธนะ)

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Handwritten signature

(รศ.พิศิษฐ์ ชวาลาธวัช)

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

Handwritten signature

(คร.พรพันธ์ พาลุสุข)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

กรรมการ

Handwritten signature

(อาจารย์วิชัย อริยะนันตะ)

กรรมการผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

Handwritten signature

(คร.พรพันธ์ พาลุสุข)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 7 เดือน เมษายน

พ.ศ. 2542

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีก็เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านรองศาสตราจารย์วิสาร พันธนะ แห่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช และท่านรองศาสตราจารย์พิศิษฐ์ ชวลาธวัช แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยรับเป็นที่ปรึกษาและตลอดเวลาอันมีค่ายิ่ง คอยควบคุมดูแลการทำวิทยานิพนธ์ ให้ความรู้ คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดมา รวมทั้งตรวจตราแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างสูงที่ให้ความเมตตา กรุณา และให้โอกาสแก่ศิษย์

และขอกราบขอบพระคุณท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์นุชทิพย์ ป.บรรจงศิลป์ ที่รับเป็นประธาน ท่านอาจารย์วิชัย อริยะนันทกะ ที่รับเป็นกรรมการผู้แทนทบวง และท่านอาจารย์ ดร. พีรพันธุ์ พาลุสุข ที่รับเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งอาจารย์ทั้งสามท่านได้ให้คำปรึกษาและแนะนำ อันเป็นประโยชน์แก่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ทางด้านข้อมูลนั้นขอกราบขอบพระคุณ พล.ต.ท. ครุณ โสคติพันธ์ และนายคำรณผู้ควบคุมดูแลเกี่ยวกับภาพยนตร์ และวิดิทัศน์ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เจ้าหน้าที่กรมประชาสัมพันธ์ทุกท่าน และทุก ๆ ท่านที่คอยช่วยเหลือให้ข้อมูลจนประสบความสำเร็จ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บุคคลที่สำคัญยิ่งในชีวิตที่ทำให้ผู้เขียนมีวันนี้ได้ คือพ่อ กับแม่ เป็นพลังอันยิ่งใหญ่ เป็นแรงผลักดัน และให้ความสนับสนุน จนประสบความสำเร็จ รวมถึงพี่ ๆ ทุก ๆ คน ที่ไม่เคยว่าอะไร และรอคอยความสำเร็จ และขอขอบคุณคุณคุณคุณคุณคุณ มีแสง ที่คอยเป็นกำลังใจให้ในยามเมื่อเหนื่อย เมื่อท้อ และให้ความห่วงใยมาโดยตลอด

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่า และมีคุณประโยชน์ต่อการศึกษา ผู้เขียนขอมอบความดีนี้ทั้งหมดให้กับพ่อและแม่ และครูบาอาจารย์ทุก ๆ ท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ ส่วนความผิดพลาด และข้อบกพร่องอันเกิดแต่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอนอกรับแต่เพียงผู้เดียว

ศรีอรุณ ตะโคตม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ม
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. สมมุติฐานของการวิจัย.....	4
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
4. ขอบเขตของการวิจัย.....	4
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีของกฎหมายควบคุมสื่อลามกอนาจาร.....	6
1. ความหมายของสื่อลามกอนาจาร.....	6
1.1 ความหมายและประเภทของสื่อ.....	6
1.2 ความหมายของลามก.....	7
1.3 ความหมายของอนาจาร.....	8
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเสรีภาพของมนุษย์.....	9
2.1 ความหมายของสิทธิเสรีภาพ.....	11
2.2 ทฤษฎีสื่อสารมวลชนเชิงปรัชญา.....	12
2.2.1 ทฤษฎีสื่อสารมวลชนฝ่ายอำนาจนิยม.....	12
2.2.2 ทฤษฎีสื่อสารมวลชนฝ่ายเสรีนิยม.....	14
2.2.3 ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม.....	17
2.3 การรับรองและคุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชน.....	18
2.4 การจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชน.....	21
2.4.1 การจำกัดเสรีภาพโดยหลักความมั่นคงของชาติ.....	22
2.4.2 การจำกัดเสรีภาพโดยหลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี ของประชาชน.....	23
2.4.3 การจำกัดเสรีภาพโดยหลักสิทธิในชีวิตส่วนตัว.....	23

	หน้า
3. หลักเกณฑ์การวินิจฉัยสื่อลามกอนาจาร	24
3.1 แนวคำพิพากษาศาลฎีกา และความเห็นของนักกฎหมาย	24
3.2 แนวทางของกรมตำรวจ	26
3.3 แนวทางของคณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณา	28
4. ความเป็นมาและลักษณะของกฎหมายควบคุมสื่อลามกอนาจารของ ประเทศสหรัฐอเมริกา	30
4.1 การคุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชน	30
4.2 แนวทางการพิจารณาสื่อลามกอนาจาร	32
4.3 การควบคุมสื่อลามกอนาจาร	34
4.3.1 การควบคุมวิทยุและโทรทัศน์	34
4.3.2 การควบคุมภาพยนตร์	35
5. ความเป็นมาและลักษณะของกฎหมายควบคุมสื่อลามกอนาจารของ ประเทศอังกฤษ	37
5.1 การคุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชน	37
5.1.1 ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป	37
5.1.2 การพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุน	38
5.1.3 การพิจารณาคดีโดยเปิดเผยในศาล	38
5.1.4 ข้อจำกัดอำนาจในการสั่งห้ามสื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวสาร	38
5.1.5 นโยบายการฟ้องคดีและประ โยชน์สาธารณะ	39
5.2 การควบคุมสื่อลามกอนาจาร	39
5.2.1 การควบคุมวิทยุและโทรทัศน์	39
5.2.2 การควบคุมภาพยนตร์และวีดิทัศน์	40
6. ความเป็นมาของกฎหมายควบคุมสื่อลามกอนาจารในประเทศไทย	41
บทที่ 3 กฎหมายและระเบียบที่ใช้บังคับในการเผยแพร่สื่อลามกอนาจาร	45
1. กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์	45
1.1 ประมวลกฎหมายอาญา	45

1.2 พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2485 และ พ.ศ.2488)	51
1.3 กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์	64
1.3.1 ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2535	66
1.3.2 กฎกระทรวงฉบับที่ 14 พ.ศ. 2537	70
1.4 กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการโฆษณา	73
1.4.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522	75
1.5 กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับภาพยนตร์	80
1.5.1 พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2479).....	82
1.5.2 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 50 พ.ศ.2502	83
1.5.3 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 205 พ.ศ.2515.....	84
1.6 กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับเทป และวัสดุโทรทัศน์.....	90
1.6.1 พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทป และวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530	92
2. พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537.....	98
2.1 ประวัติและวิวัฒนาการของกฎหมายลิขสิทธิ์ในต่างประเทศ.....	99
2.2 ประวัติและวิวัฒนาการของกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศไทย.....	100
2.3 งานที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์	101
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหากฎหมายควบคุมสื่อลามกอนาจาร.....	106
1. ปัญหาจากบทบัญญัติของกฎหมายควบคุมสื่อลามกอนาจาร	106
1.1 ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย	106
1.2 ปัญหาในการตีความ และการใช้ดุลยพินิจ.....	109
1.3 ปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่	111
1.4 ปัญหาในการจัดทำ จำหน่าย และเผยแพร่สื่อลามกอนาจาร.....	113
2. ผลกระทบของกฎหมายต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	114
2.1 การใช้อำนาจรัฐ.....	115
2.2 เสรีภาพของสื่อมวลชน	117
2.3 สิทธิเสรีภาพของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	121

	หน้า
3. กฎหมายลิขสิทธิ์ในส่วนเกี่ยวกับสื่อลามกอนาจาร.....	123
3.1 ปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมาย.....	123
3.2 ปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานสื่อลามกอนาจาร.....	125
บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ	129
บรรณานุกรม	138
ภาคผนวก	147
ประวัติผู้เขียน	207

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสื่อลามกอนาจาร
ชื่อนักศึกษา	นางสาวศรีอรุณ ตะโคคม
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ วิจารณ์ พันธุระ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ พิเศษฐ์ ชวาลารวัช
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2541

บทคัดย่อ

ปัญหาของสื่อลามกอนาจารในปัจจุบันเป็นปัญหาหนึ่งของสังคม ซึ่งขณะนี้ก็มีกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ในการควบคุมและป้องกัน รวมทั้งมีหน่วยงานในการรับผิดชอบหลายหน่วยงานด้วยกัน แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ปัญหาสื่อลามกอนาจารมิได้ลดลง อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนต่อไปในอนาคตข้างหน้าได้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย และหาวิธีลดสื่อลามกอนาจารมิให้แพร่เข้าไปในหมู่เด็กและเยาวชน รวมถึงเปิดเสรีภาพของประชาชนในการรับชมสื่อชนิดต่าง ๆ

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่ใช้ควบคุมสื่อหลายฉบับใช้มานานมากโดยแทบจะมิได้มีการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งกฎหมายและระเบียบเหล่านี้มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน ทั้งเป็นการจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชนในการเผยแพร่ และให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในการใช้ดุลพินิจวินิจฉัยเรื่องราวต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยที่มิได้มีการมาตรฐานที่แน่นอน การตัดสินใจวินิจฉัยจึงขึ้นอยู่กับมาตรฐานทางความคิดของเจ้าพนักงานแต่ละคนเป็นสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันนี้หน่วยงานในการรับผิดชอบดูแลและควบคุมสื่อลามกอนาจารมีหลายหน่วยงานด้วยกัน ซึ่งแต่ละหน่วยงานก็มีมาตรฐานในการวินิจฉัยที่แตกต่างกันทำให้เกิดปัญหาอย่างมาก ดังนั้นกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันถือว่าไม่สอดคล้องกับความเจริญของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 สมควรที่จะได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน และสอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยกำหนดและแบ่งประเภทของสื่อต่าง ๆ ให้ชัดเจน เพื่อให้เหมาะสมกับบุคคล และระบุบทบาทที่ชัดเจนเพื่อความเข้าใจของกลุ่มผู้ผลิตสื่อ รวมถึงผู้เผยแพร่และจัดจำหน่าย อีกทั้งกำหนดบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐใหม่ให้เป็นผู้กำกับดูแลแทนที่จะเป็นผู้ควบคุม โดยปล่อยให้องค์กรเอกชนของสื่อแต่ละประเภทควบคุมกันเอง เพื่อให้เป็นไปตามวิถีทางประชาธิปไตย และกลไกของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

THESIS TITLE PROBLEMS OF LAW ENFORCEMENT ON THE OBSCENITY
 MEDIA
NAME MISS SRIARUN TAKHODOM
THESIS ADVISOR ASSOCIATE PROF. WISAN PANTUNA
CO THESIS ADVISOR ASSOCIATE PROF. PISIT CHAWALATHAWAT
DEPARTMENT LAWS
ACADEMIC YEAR 1998

ABSTRACT

The presence of the obscenity media is one of the social problem. There are many laws and regulations as well as many government agencies to deal with them. However, the numbers of this type of media do not seem to decrease at all. This poses a detrimental impact on the children and the youths in the future.

This thesis is aimed at studying how the law is enforced and how to deter the spread of these media among the children and the youths as well as how to provide the freedom for the public to various media.

The study reveals that current laws and regulations are outdated and have never been revised. They limit the rights of people to receive necessary information and limit the freedom of the media to present information to the public. Government authorities involved are given very comprehensive power to make their judgements, without any standard. Their decisions or judgements are made solely on their individual discretions. There are also a number of agencies to supervise and control these obscenity media. Each has its own criteria to base its judgement on and such a practice does create a lot of problems. The current laws and regulations cannot accommodate the growth and ever-changing societies and they are not in line with the provisions in the Thai Constitution B.E. 2540. These laws and regulations should be revised to

suit the current social environment and to be in agreement with the provisions in the Constitution. Types of media should be clearly classified to suit individual requirements and the roles of each type of media producers and distributors must be clearly defined. Government authorities should only play the roles of supervisors instead of controllers. Each type of media should have its own organization to control itself in order to follow the democratic principles and to cope with the ever-changing societies.

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนี้ สื่อทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ วีดิทัศน์ (VIDEO) หนังสือพิมพ์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หรือแม้กระทั่งล่าสุดมีระบบอินเทอร์เน็ต (INTERNET) ที่โยงใยการสื่อสารไปทั่วทุกมุมโลก สื่อถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้สื่อยังเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปของสังคม เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าประเทศนั้น ๆ เป็นประชาธิปไตยมากน้อยแค่ไหน โดยพิจารณาได้จากเสรีภาพของสื่อนั่นเอง

สื่อเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองของประเทศนั้น ๆ สื่อจึงเป็นสิ่งที่สามารถสร้างเสริมสังคมให้เกิดความก้าวหน้า และพัฒนาไปด้วยความรวดเร็ว และในขณะเดียวกันหากสื่อมวลชนขาดความรับผิดชอบสามารถที่จะเบี่ยงเบนพฤติกรรมของคนในสังคมให้เสื่อมลงได้เช่นกัน สื่อมวลชนที่ดีควรจะต้องมีความรับผิดชอบต่อค่านิยมถึงคุณภาพความเหมาะสมแก่ประชาชน เสรีภาพของสื่อมวลชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็น หากเสรีภาพของสื่อมวลชนมีขอบเขตจำกัด ก็จะพยายามหลีกเลี่ยงช่องว่างของกฎหมาย อาจมีการนำเสนอในสิ่งที่ไม่เหมาะสม หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ความวุ่นวายและปัญหาต่าง ๆ ของสังคมก็จะเกิดขึ้นตามมา อิทธิพลของสื่อ มีความสำคัญอย่างยิ่ง สื่อแต่ละประเภทนั้นสามารถเข้าถึงประชาชนได้โดยง่าย และมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง โดยเฉพาะต่อเด็กและเยาวชน สื่อมุ่งที่จะเสนอข่าวสารว่าเกิดอะไรขึ้นมากกว่าการคุ้มครองความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ซึ่งอาจส่งผลให้มีพฤติกรรมที่รุนแรงอันไม่อาจคาดหมายได้ในอนาคต

ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือ สื่อหลายประเภทนำเสนอเรื่องราวที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยเฉพาะนำเสนอเรื่องราวทางเพศ ภาพลามกอนาจาร ภาพหยาบโลนหรือภาพเปลือย ไม่ว่าจะในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ หรือวีดิทัศน์ ซึ่งเป็นการขัดต่อกฎหมายในขณะนี้ ผลจากการที่สื่อมวลชนบางประเภทใช้เสรีภาพเกินขอบเขตของกฎหมายกำหนด นำเสนอสิ่งเหล่านี้อย่างแพร่หลาย อาจทำให้เกิดค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนของชาติที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาบ้านเมืองในอนาคต ดังนั้นจึงควรมีหน่วยงานที่เข้ามากำกับดูแลมิให้

สื่อเผยแพร่เรื่องราวที่เป็นการทำลายศีลธรรมและวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้การควบคุมดูแลต้องกระทำในกรอบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงเสรีภาพของสื่อมวลชนและของประชาชนเป็นสำคัญ ตามที่บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

กฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งใช้บังคับเกี่ยวกับสื่อลามกอนาจารในปัจจุบัน ยังคงมีความสับสนระหว่างหน่วยงานหรือสถาบันต่าง ๆ ที่รับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นของกรมตำรวจซึ่งควบคุมดูแลภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ คณะกรรมการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กทช.) ซึ่งควบคุมดูแลวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งควบคุมดูแลเกี่ยวกับการโฆษณา หรือแม้แต่คำพิพากษาศาลฎีกา มาตรฐานในการตัดสินว่าอะไรแค่ไหนเป็นลามก อนาจาร มีความแตกต่างกัน ทั้งยังขาดความชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาว่าเสรีภาพของประชาชนควรมีขอบเขตแค่ไหนอย่างไร ในการเผยแพร่ และรับชมสื่อลามกอนาจาร

ประเด็นที่เป็นปัญหาอีกอย่างคือ ปัญหาทางด้านลิขสิทธิ์ ผลงานของสื่อที่เรียกว่าเป็นลามกอนาจารนั้น ถือเป็นงานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์ได้หรือไม่ ซึ่งตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 นั้นไม่ได้บัญญัติในส่วนนี้ไว้ชัดเจนเกิดเป็นช่องว่างของกฎหมาย เป็นประเด็นที่ถกเถียงกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในประเทศไทยเองแม้จะมีคำพิพากษาศาลฎีกาออกมาว่างานสร้างสรรค์ที่จะมีลิขสิทธิ์ได้ต้องเป็นงานที่ชอบด้วยกฎหมาย¹ แต่ในต่างประเทศนั้นจะมีความคิดเห็นออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าเป็นงานที่สามารถมีลิขสิทธิ์ได้ แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าไม่สามารถมีลิขสิทธิ์ได้ ซึ่งก็ยังเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันอยู่

ดังนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงมุ่งที่จะให้คำตอบและเสนอแนวทางแก้ไขในปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ในแนวทางที่จะเป็นประโยชน์แก่หลาย ๆ ฝ่าย ปัจจุบันต้องยอมรับว่าสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของผู้คนก็เปลี่ยนแปลง การแก้ปัญหาด้วยการจับกุมสื่อลามกอนาจาร ไม่น่าจะเป็นวิธีการแก้ปัญหาระยะยาว เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุเสียมากกว่า หรือการควบคุมด้วยการเซ็นเซอร์น่าจะเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมในขณะนี้แล้ว เพราะเป็นการตัดสิทธิ เสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนโดยสิ้นเชิง ถ้ามองอีกด้านหากปล่อยให้เสรีภาพของสื่อมวลชนมีมาก โดยไม่ควบคุมเสียแล้วก็อาจก่อให้เกิดปัญหาได้ ถ้าสื่อมวลชนนั้นถ่มน้ำถึงศีลธรรม วัฒนธรรม และจรรยาบรรณ ตลอดจนความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้นน่าจะถึงเวลาแล้วที่เราจะต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กำหนดหน่วยงาน

¹คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3705/2530

งานในการพิจารณาให้ชัดเจนและวางมาตรฐานอย่างเดียวกันและเป็นแนวทางที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และแบ่งประเภทของสื่อ หรือแบ่งประเภทของผู้ชม โดยการกำหนดอายุ หรือการชมโดยมีผู้ปกครองชมอยู่ด้วย ในสื่อบางประเภทถ้าคิดว่าจะมีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนก่อให้เกิดค่านิยมหรือแบบอย่างที่ไม่ดี ก็อาจอนุญาตให้แต่ผู้บรรณนิเทศภาวะผู้ที่เป็นผู้ใหญ่แล้วเท่านั้นสามารถรับชมได้ ซึ่งเรื่องนี้ในต่างประเทศไม่ว่าจะในยุโรปหรืออเมริกา ก็จะแก้ปัญหาด้วยการจำกัดอายุของผู้ชม อย่างเช่นในประเทศอังกฤษ มีการแบ่งประเภทภาพยนตร์ออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

- U ทั่วไป : เหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย
- PG สำหรับผู้ใหญ่ : บางฉากอาจไม่เหมาะสมกับเด็ก
- 12 เหมาะสมสำหรับบุคคลอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป
- 15 เหมาะสมสำหรับบุคคลอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป
- 18 เหมาะสมสำหรับบุคคลอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป
- 18R จำกัดการฉายในสถานที่เฉพาะ ซึ่งไม่อนุญาตให้บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีเข้าชม²

ในประเทศไทยเองควรจะมีการจำกัดอายุของผู้ชม เพื่อให้มีความเหมาะสมกับการเคลื่อนไหวของสังคมในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น โดยอาจจะใช้วิธีการของในต่างประเทศเป็นแนวทาง การแบ่งประเภทของสื่อภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ ออกเป็นประเภทและมีการจำกัดอายุของผู้ชม หรือจำกัดเวลาการออกอากาศ อาจจะไม่เป็นการแก้ไขปัญหาคำพิพาทได้ทั้งหมด เพราะผู้คนที่ต่างจิตต่างใจ แต่ละคนมีความเห็นและมาตรฐานเกี่ยวกับศีลธรรมที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาก็จะเป็นเรื่องลำบาก แต่คงจะต้องค่อยเป็นค่อยไป และพยายามหาวิถีทางเพื่อที่จะให้เกิดความพอใจของคนในสังคมให้มากที่สุด และรัฐบาลควรให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับเรื่องเพศให้เหมาะสมกับสถานะของบุคคล และให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาแก่เด็กวัยรุ่นทั้งที่อยู่ในสถาบันการศึกษาและนอกสถาบันการศึกษา อีกทั้งยังต้องปลูกจิตสำนึกด้านความดีงาม ด้านศีลธรรมว่าอะไรควรอะไรไม่ควรควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและแท้จริง ในเรื่องนี้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม สื่อลามกอนาจารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติการพิมพ์ พระราชบัญญัติภาพยนตร์ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ยังไม่ได้กำหนดไว้ และมีความไม่ชัดเจน

²วิสาร พันธนะ, "กฎหมายสื่อสารมวลชนในต่างประเทศ" เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน หน่วยที่ 8-15, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2531), หน้า 812.

เจนในตัวของกฎหมายนั่นเอง จึงควรจะได้หาแนวทางเพื่อที่จะแก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมต่อไป

2. สมมุติฐานของการวิจัย

ในการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับสื่อลามกอนาจารนั้น มุ่งศึกษาถึงปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ ซึ่งใช้ควบคุมสื่อ รวมถึงการที่สื่อถูกควบคุม และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ขณะนี้กฎหมายที่ใช้ควบคุมสื่อลามกอนาจารยังไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจน แต่ละหน่วยงานมีมาตรฐานในการวินิจฉัยที่แตกต่างกัน และให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจได้กว้างขวางเกินไป ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของประชาชน สมควรดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย และหามาตรการให้เหมาะสมกับสภาพสังคม จัดประเภทของสื่อให้เหมาะสมกับบุคคล ซึ่งจะทำให้รัฐสามารถควบคุมสื่อได้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นสื่อชนิดใด ๆ ก็ตาม

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมสื่อลามกอนาจารนี้ เพื่อให้ทราบถึง

1. บทบาทของรัฐ กฎหมายต่าง ๆ พระราชบัญญัติ ระเบียบ กฎกระทรวง คำสั่งต่าง ๆ อันจะมีผลต่อการควบคุมและการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสื่อลามกอนาจาร
2. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง การดำเนินงานของรัฐอันเนื่องจากการควบคุมสื่อลามกอนาจาร เพื่อที่จะช่วยขจัดปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากที่สุด
3. เพื่อเป็นแนวทางศึกษาความเป็นไปได้ในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้ในการควบคุมสื่อลามกอนาจาร ให้ร่วมสมัย เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันยิ่งขึ้น

4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษานั้น จะได้ทำการศึกษาถึงสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบทั้งด้านกฎหมายและสังคม ตลอดจนทำการศึกษาถึงกฎหมายที่ใช้บังคับในการควบคุมสื่อลามกอนาจาร เช่น ประมวลกฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมสื่อลามกอนาจาร กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับภาพยนตร์ กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการโฆษณา กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ตลอดจนศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกาต่าง ๆ โดยจะใช้วิธีวิเคราะห์ อันจะทำให้

ให้ทราบถึงวิธีการตลอดจนมาตรการต่างๆ ที่ใช้แก้ปัญหาเหล่านี้ ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ตำรา และบทความของนักวิชาการต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ที่เกี่ยวกับการควบคุมสื่อลามกอนาจาร

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการที่รัฐจะใช้เป็นมาตรการในการควบคุม และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
2. ช่วยให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ และอิทธิพลของสื่อ เพื่อเป็นแนวทางในการกำกับการโฆษณาเขต และความรับผิดชอบของสื่อมวลชนต่อสังคม และต่อประเทศ
3. ทราบถึงกฎหมาย พระราชบัญญัติ ระเบียบ ประกาศ กฎกระทรวง คำสั่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อการควบคุม สื่อลามกอนาจาร ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมมากยิ่งขึ้น
4. เพื่อทราบมาตรการในการดูแล และคุ้มครอง สื่อลามกอนาจารของในประเทศและต่างประเทศในด้านลิขสิทธิ์

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีของกฎหมายควบคุมสื่อลามกอนาจาร

1. ความหมายของสื่อลามกอนาจาร

1.1 ความหมายและประเภทของสื่อ

คำว่า “สื่อ” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายไว้ ถ้าเป็นคำกริยา หมายถึง นำการติดต่อให้ถึงกันหรือชักนำให้รู้จักกัน และหากเป็นคำนาม หมายถึง ผู้หรือสิ่งที่ทำการติดต่อให้ถึงกันหรือชักนำให้รู้จักกัน

คำว่า “สื่อสาร” เป็นคำกริยา หมายถึง การนำหนังสือหรือข้อความของฝ่ายหนึ่งส่งให้อีกฝ่ายหนึ่ง

คำว่า “สื่อสารมวลชน” เป็นคำนาม หมายถึง การสื่อสารสู่มหาชนโดยอาศัยเครื่องมือหรือสื่อกลางต่าง ๆ

จากความหมายของนิยามดังกล่าวข้างต้น เราให้ความหมายของการสื่อสารมวลชนได้ว่า หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนสาร การส่งข่าวสารไปสู่คนจำนวนมาก โดยผ่านทางสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ ซึ่งจะเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวและนำความคิดเห็นไปสู่มวลชนหรือคนจำนวนมากภายในระยะเวลาที่รวดเร็ว

ส่วนคำว่า “สื่อมวลชน” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นคำนาม หมายถึง สื่อกลางที่นำข่าวและความรู้ไปสู่มหาชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ อย่างไรก็ตาม สื่อมวลชนนี้อาจหมายถึง ตัวบุคคลอันได้แก่ นักหนังสือพิมพ์ นักจัดรายการวิทยุ นักข่าวโทรทัศน์ ฯลฯ ก็ได้

คำว่า “สื่อมวลชน” กับคำว่า “สื่อสารมวลชน” นั้น คณะกรรมการราชบัณฑิตยสถานอนุโลมให้ใช้คำสองคำนี้แทนกันได้ โดยมีข้อต่างกันตรงที่ สื่อมวลชนหมายถึง สื่อที่จะใช้ในการติดต่อส่งข่าวสารถึงมวลชน อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุโทรทัศน์ หรืออาจรวมถึงตัวบุคคลที่เป็นสื่อสารมวลชน ส่วนการสื่อสารมวลชน จะหมายถึง กระบวนการหรือกรรมวิธีส่งข่าวสาร ไปสู่มวลชนจำนวนมาก หรือวิธีการนำเอาสื่อมาใช้กับมวลชนนั่นเอง

ประเภทของสื่อมวลชน อาจแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้ คือ

(1) สื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อมวลชนที่พิมพ์ขึ้นจากตัวหนังสือลงบนกระดาษ ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ตลอดจนศิลปะจากบุคคลหนึ่งหรือหลายบุคคลไปยังบุคคลอื่นทีละคนหรือหลาย ๆ คน หรือพร้อมกันเป็นกลุ่มใหญ่ก็ได้ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และหนังสือ เป็นต้น ข้อดีของสื่อสิ่งพิมพ์คือ สามารถเก็บไว้และใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้

(2) สื่อมวลชนประเภทอิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อไฟฟ้า เป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะโทรทัศน์ จึงมีอิทธิพลต่อประชาชนโดยเฉพาะเยาวชนให้คลายความได้โดยง่าย ข้อดีของสื่อนี้คือ ทำให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และทันสมัยอยู่เสมอ สื่อชนิดนี้ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิกิทัศน์ ล่าสุดคือ อินเทอร์เน็ต

1.2 ความหมายของลามก

คำว่า “ลามก” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายไว้ หมายถึง หยาบช้าเลวทราม สกปรก อันเป็นที่น่ารังเกียจแก่ผู้อื่นในด้านความดีงาม

คำว่าลามกนี้ เป็นคำที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา มาตรา 287 แต่ประมวลกฎหมายอาญามีได้ให้คำจำกัดความไว้ว่าคืออะไร จึงต้องตีความกันตามคำพิพากษาของศาลฎีกา และตามความเห็นของนักกฎหมาย ซึ่งได้ให้ความหมายของคำว่า ลามก ไว้ดังนี้คือ สิ่งที่ผู้พบเห็นมีความรู้สึกว่ น่าอับอาย น่าอับอาย ซึ่งส่วนใหญ่จะแสดงออกในรูปของภาพเปลือยมนุษย์ ภาพอวัยวะเพศทั้งหญิงและชาย หรือภาพการร่วมเพศของมนุษย์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้พบเห็นเกิดความใคร่ทางกามารมณ์ ไม่ว่าจะแสดงออกมาในรูปของภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ หรือสิ่งอื่นใดก็ตาม หากมีลักษณะและจุดประสงค์ดังที่กล่าวมาล้วนเป็นสิ่งลามกทั้งสิ้น ซึ่งจะมีความแตกต่างจากงานศิลปะไม่ว่าจะเป็นปฏิมากรรม จิตรกรรม หรือวรรณคดี ซึ่งศิลปินได้สร้างสรรค์ผลงานออกมาอย่างงดงาม มีความประณีต น่าพิชม มีคุณค่า และโน้มน้าวใจให้ผู้พบเห็นสะเทือนใจกับงานดังกล่าว¹

1.3 ความหมายของอนาจาร

คำว่า “อนาจาร” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายไว้ หมายถึงความประพฤติชั่ว ความประพฤติที่น่าอับอาย ความประพฤตินอกกรอบแบบ

¹ณรงค์ ใจหาญ. "ความหมายของ "สิ่งลามก" ในทางกฎหมาย." นิตยสาร. ปีที่16, ฉบับที่ 2 มิถุนายน 2529, หน้า 126.

ในทางกฎหมายอาญาคำว่าอนาจารบัญญัติไว้ในมาตรา 278 และ 279 แต่ ประมวลกฎหมายอาญา ก็มีได้ให้คำจำกัดความไว้ว่าคืออะไร ดังเช่นลามก จึงต้องอาศัยคำ พิพากษาของศาลฎีกา และความเห็นของนักกฎหมาย ได้ให้นิยามความหมายของคำว่าอนาจารไว้ดังนี้คือ การประพฤตินอกแบบในลักษณะไม่สมควรในทางเพศ เช่น การกอด ปล้ำ หรือสัมผัสจับต้องอวัยวะเพศของหญิง เป็นต้น การฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดี การกระทำอันควรถายหน้าต่อธารกำนัล เช่น เปลือยกายต่อหน้าคนอื่น การโชว์ลามก โชว์เปลือย เป็นต้น และไม่หมายความเฉพาะความใคร่หรือการประเวณีเท่านั้น แต่รวมถึงการทำให้อับอายขายหน้าในทางเพศด้วย ดังนั้นแม้ผู้กระทำจะไม่มีจุดประสงค์ทางความใคร่หรือการมรณ ก็อาจจะเป็นการอนาจารได้ เช่น การกระทำเพื่อแก้แค้น ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำต่อเนื้อตัวของบุคคลโดยตรง ถือว่าเป็นการอนาจาร เพราะพิจารณาถึงพฤติการณ์ที่ปรากฏ เป็นการกระทำให้เกิดความอับอายในทางเพศ ไม่พิจารณาถึงมูลเหตุจูงใจของผู้กระทำ ซึ่งเป็นเจตนาพิเศษ คงพิจารณาเพียงการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก ซึ่งคนทั่วไปเห็นว่าเป็นการกระทำอนาจารหรือไม่เท่านั้น² บางกรณีไม่ถือว่าเป็นการอนาจาร เช่น การกอดปล้ำหญิงที่กระทำในพฤติการณ์ที่แสดงว่าเป็นการกระทำในลักษณะทำร้ายร่างกาย มิใช่การกระทำในทางเพศตามที่ปรากฏให้เห็นอยู่ เช่นกอดหญิงเพื่อให้รอดพ้นจากการถูกทำร้าย เป็นต้น³ ดังนั้น การจะพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นการอนาจารหรือไม่นั้น ย่อมแล้วแต่พฤติการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไป

คำว่าลามก และอนาจาร ตามความหมายโดยทั่ว ๆ ไป หรือตามความหมายและความเข้าใจของบุคคลส่วนใหญ่ จะหมายความอย่างเดียวกัน มิได้แยกจากกันเหมือนคำในบทบัญญัติของกฎหมายอาญา ส่วนใหญ่มักจะกล่าวและเขียนติดกันเป็นคำเดียวว่า ลามกอนาจาร ซึ่งก็มีความหมายถึง การกระทำที่ไม่สมควรในทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำต่อคน หรือแสดงออกในรูปของสิ่งของต่าง ๆ หากปรากฏออกมาในรูปของสื่อ เช่น ทางหนังสือหรือภาพยนตร์ ก็มักจะเรียกว่า สื่อลามกอนาจาร ตัวอย่างคำว่าลามกอนาจารที่ปรากฏในกฎหมายอื่น ๆ นอกจากกฎหมายอาญา เช่น

(1) กฎกระทรวงฉบับที่ 14 พ.ศ.2537 ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498 ข้อ 16 รายการที่จะออกอากาศโดยส่งทางวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ได้จะต้อง.... (7) ไม่เป็นการแสดงออกทางชั่วยุคามารมณ หรือลามกอนาจาร

²จิตติ ดิงศภัทย์. กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพฯ พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2536 หน้า 1790-1792.

³คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 970/2477

(2) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการตรวจพิจารณา และให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2531 ในข้อ 3 (6) ซึ่งใช้ข้อความเหมือนกันกับกฎกระทรวงฉบับที่ 14 ข้อ 16 (7)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเสรีภาพของมนุษย์

เสรีภาพนั้นเป็นสิ่งซึ่งมนุษย์ต้องการนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจึงเป็นสิ่งที่ต้องต่อสู้กันเรื่อยมาเพื่อให้ได้มาซึ่งเสรีภาพ ในยุคแรกเริ่มของกรีกโบราณไม่ปรากฏชัดเจนเกี่ยวกับการเรียกร้องเสรีภาพ แต่ในช่วงรุ่งโรจน์ของกรุงเอเธนส์ หรืออาณาจักรโรมันช่วงหลัง ความคิดเกี่ยวกับเสรีภาพเริ่มปรากฏขึ้น โดยแนวคิดเรื่องเสรีภาพถูกนำมาอธิบายเพื่อเหตุผลในการรักษาอำนาจ และต่อสู้ให้ได้มาซึ่งอำนาจ รากฐานแนวความคิดเรื่องเสรีภาพนั้นเกิดขึ้นจากความพยายามของพวกชนชั้นกลาง ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในยุคนั้นที่ต่อสู้ช่วงชิงอำนาจจากพวกชนชั้นสูง ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่ควบคุมอำนาจในการบัญญัติและใช้กฎหมายจนสามารถผลักดันให้มีการตรากฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ที่มีลักษณะแน่นอน กฎข้อบังคับใด ๆ ไม่อาจถูกตราขึ้นเพื่อประโยชน์ของเอกชนคนใดคนหนึ่ง ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่คนอื่น เพื่อมุ่งปกป้องเสรีภาพของคนทั่วไป

ต่อมาเมื่ออาณาจักรโรมันล่มสลาย ยุโรปก็เข้าสู่สมัยกลาง กินเวลานานร่วมพันปีซึ่งเป็นช่วงที่ศาสนาจักรเรื่องอำนาจ ปรากฏความคิดจำกัดอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครอง ซึ่งต่างยอมรับลัทธิความเชื่อว่าผู้มีอำนาจปกครองมิใช่ผู้สร้างกฎหมายเป็นแต่เพียงผู้ประกาศหรือค้นพบกฎหมาย มิเพียงพระเจ้าเป็นเจ้าเท่านั้นที่สร้างกฎหมายอันศักดิ์สิทธิ์ขึ้น โดยทั้งที่ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองต่างก็ตกอยู่ใต้บัญญัติของพระเจ้าและกฎหมายเหล่านั้นเดียวกัน แนวความคิดนี้ก็ได้อ่อน ๆ เปลี่ยนแปลงคลี่คลายตามพัฒนาการของสังคมต่อมาจนกระทั่งถึงช่วงปลายยุคกลาง ราวคริสต์ศตวรรษที่ 15-16⁴ เกิดแนวความคิดของสำนักปรัชญาของกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งให้ความสำคัญกับปัจเจกชนในการที่เลือกดำรงอยู่อย่างอิสระ เริ่มมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นอย่างจริงจัง ในฐานะเป็นเครื่องมือสำหรับผลักดันนโยบายของรัฐให้ปรากฏเป็นจริง จากพัฒนาการของความคิดที่เชื่อมั่นในความสามารถของมนุษย์ที่จะเป็นองค์อธิปัตย์ ต่อมาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17 เกิดแนวความคิดที่จะแยกรัฐออกจากปัจเจกชน ประชาชนไม่พอใจผู้ปกครองและเริ่มต่อต้านการใช้อำนาจของรัฐ ประชาชนถามหาเสรีภาพมากขึ้น และสงสัยอำนาจในการควบคุม เสรีภาพกับอำนาจเกือบเป็นสิ่ง

⁴จรัญ โฆษณานันท์. นิติปรัชญา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2535. หน้า 339-345.

เดียวกัน หากอำนาจอยู่ที่ผู้ใดผู้หนึ่งมีเสรีภาพที่จะใช้ในการควบคุมผู้อื่น จึงมีการเรียกร้องให้ผู้ปกครองหรือรัฐลดอำนาจคืนสู่ประชาชน เกิดแนวความคิดเสรีนิยมซึ่งมีความเชื่อว่าปัจเจกชนมีเหตุผลที่จะแสดงความคิดเห็นด้วยความรับผิดชอบ ดังนั้นปัจเจกชนจึงต้องมีเสรีภาพ ความเชื่อเรื่องเสรีภาพได้ก่อตัวแพร่หลายอย่างรวดเร็ว ประเทศอังกฤษเป็นประเทศสำคัญแรก ๆ ที่พัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับการจำกัดอำนาจของรัฐบาล ก่อให้เกิดเอกสารสำคัญในประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสิทธิของประชาชนอังกฤษคือ The bill of rights of 1689 อันประกอบด้วยหลักการเรื่องความเสมอภาคของทุกคนภายใต้กฎหมาย และก่อให้เกิดการปฏิวัติในฝรั่งเศสและอเมริกาในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 เป็นการต่อสู้ปลดแอกของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและเสรีภาพของปัจเจกชนในเวลาต่อมาจนกระทั่งปัจจุบัน นักคิดคนสำคัญที่สนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพ อย่างเช่น

ฌ็อง ปอล ซาร์ตร์ (Jean-Paul Sartre) กล่าวว่า มนุษย์คือเสรีภาพ เพราะมนุษย์มีความสามารถที่จะแยกตัวเองออกจากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และความสามารถนี้เองคือเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เสรีภาพแม้จะมีอำนาจเหนือคำสั่ง เหนือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม คือมีสิทธิที่จะรับในสิ่งที่เขาเชื่อ และปฏิเสธสิ่งที่เขาไม่เชื่อ แต่เสรีภาพนั้นจะต้องมีความรับผิดชอบคู่ไปด้วย การแสดงออกของเสรีภาพที่ไม่มีความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ไม่มีค่าอะไร

พี.เอช.พาร์ทริดจ์ (P.H. Partridge) กล่าวว่า เสรีภาพใช้ในความหมายทางจริยธรรมและทางสังคม หมายถึง สภาพที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนต่อคน การดำเนินชีวิตที่ปราศจากอำนาจบังคับจากผู้อื่น สามารถเลือกกระทำในสิ่งที่ตนพอใจ หรือไม่กระทำในสิ่งที่ตนไม่พอใจได้

ฌัก จาคส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) กล่าวว่า การสละละทิ้งเสรีภาพ เท่ากับเป็นการสละความเป็นมนุษย์เป็นการยอมเสียสิทธิของมนุษย์ชน การสละละทิ้งเช่นนี้เป็นการขัดต่อธรรมชาติของการนำเอาเสรีภาพทั้งหลายออกมาจากเจตจำนงของคน เท่ากับนำเอาศีลธรรมออกจากการกระทำของคนนั่นเอง

จอห์น สจิวท มิลล์ (John Stuart Mill) กล่าวว่า เสรีภาพเป็นพื้นฐานของปัจเจกชน เป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากที่สุดของชีวิตมนุษย์และสังคม เป็นความมั่นคงปลอดภัยที่พ้นจากการแทรกแซงโดยมิชอบต่อเสรีภาพในการแสวงหาสิ่งที่ดึงดูดตามธรรมชาติของแต่ละคน มิลล์เกิดทุนคุณค่าเสรีภาพของเขาด้วยความเชื่อมั่นในผลลัพธ์ของการพัฒนาก้าวหน้า หรือความสุขที่ยิ่งใหญ่ของสังคมที่เปิดกว้างให้เสรีภาพด้านต่าง ๆ ของมนุษย์โดยเฉพาะเสรีภาพในด้านมโนธรรม เสรีภาพในด้านความคิด ความรู้สึกและการแสดงออก เสรีภาพในชีวิตส่วนตัวในการกำหนดแนวทางชีวิตที่ตนปรารถนา และเสรีภาพในสมาคม หรือการรวมกลุ่ม รัฐจะจำกัดควบคุมเสรีภาพในการกระทำของมนุษย์ได้เพียงเฉพาะเมื่อการกระทำนั้นจะเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า เสรีภาพเป็นเรื่องของมนุษย์ สังคมใดไร้เสรีภาพ สังคมนั้นไม่ใช่สังคมมนุษย์ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเสรีภาพของมนุษย์นี้ ได้มีวิวัฒนาการเรื่อยมา มีการยอมรับว่ามนุษย์คือเสรีภาพ ดังนั้นมนุษย์ก็ต้องมีสิทธิควบคู่กันไป ไม่ว่าจะเป็นสิทธิส่วนบุคคล หรือสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าจะเป็นมองในด้านใด มนุษย์จะต้องมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ในการยอมรับนับถือในฐานะที่เป็นคนหนึ่งที่มีสิทธิและเสรีภาพสมบูรณ์ ในระดับประเทศ มีการยอมรับสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ โดยประกาศไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ เมื่อ 26 มิถุนายน ค.ศ.1945 มีประกาศว่าด้วย “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” ให้การยอมรับสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ ซึ่งเป็นต้นแบบให้ทุกประเทศสมาชิกใช้เป็นแนวทางให้การรับรองและคุ้มครอง¹

2.1 ความหมายของสิทธิเสรีภาพ

คำว่า สิทธิและเสรีภาพ ในทางวิชาการได้มีการให้นิยามความหมายไว้ดังนี้

คำว่า “สิทธิ” แต่เดิมมีผู้อธิบายความหมายไว้ 2 แนวทาง คือ

ความเห็นที่ 1 เห็นว่า สิทธิหมายถึง อำนาจที่กฎหมายให้แก่บุคคลในอันที่จะมีเจตจำนง เช่น บุคคลใดมีกรรมสิทธิเหนือทรัพย์สินใด บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิที่จะใช้สอย หรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้น จะใช้อำนาจนั้นทำอย่างไรก็ได้ หรือจะใช้อำนาจนั้นแต่เพียงบางประการหรือไม่ก็ได้แล้วแต่เจตจำนง ซึ่งความสำคัญอยู่ที่อำนาจ ที่กฎหมายให้แก่บุคคล

ความเห็นที่ 2 เห็นว่า สิทธิคือประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครองให้ การที่กฎหมายให้อำนาจแก่บุคคลที่มีเจตจำนง ก็เพื่อประโยชน์อย่างใดซึ่งบุคคลมุ่งประสงค์ ความสำคัญจึงเน้นไปที่จุดประสงค์เป็นด้านหลัก

ในปัจจุบัน มีการยอมรับกันว่า สิทธิ เป็นทั้งอำนาจ และประโยชน์ กล่าวโดยรวมก็คือ สิทธิ หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรอง และคุ้มครองให้ สิทธิและหน้าที่เป็นของคู่กัน เนื่องจากสิทธิ เป็นอำนาจ ที่กฎหมายให้แก่บุคคลที่มีเจตจำนงหรือเป็น ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ ฉะนั้นจึงเป็นที่เห็นได้ชัดว่า เมื่อบุคคลหนึ่งมีอำนาจ บุคคลอีกคนหนึ่งหรืออีกหลาย ๆ คนย่อมมีหน้าที่ ที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามอำนาจของเขา หรือถ้าจะพิจารณาในแง่

¹พิศิษฐ์ ขวลาธวัช. กฎหมายสื่อสารมวลชน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คอกหญ้า, 2538. หน้า 1-3.

²รววิทย์ ฤทธิพิศ. สื่อมวลชนกับความรับผิดชอบทางกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538. หน้า 15-16.

ประโยชน์ เมื่อบุคคลหนึ่งมีประโยชน์ บุคคลอีกคนหนึ่งหรืออีกหลายคนก็มีหน้าที่ ที่จะปฏิบัติให้ เป็นไปตามประโยชน์นั้น ๆ⁷

ส่วน “เสรีภาพ” หมายถึง ประโยชน์ซึ่งบุคคลได้มาโดยปราศจากหน้าที่ในทาง กฎหมายต่อตนเอง เป็นสิ่งที่บุคคลกระทำได้ตามชอบใจโดยไม่ถูกการป้องกันขัดขวาง หรือจำกัด โดยกฎหมาย กล่าวโดยสรุป ก็คือ การใช้อิสรภาพที่จะกระทำการใดๆ หรือเว้นการทำการใดได้ เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมเป็นสังคม มีความเจริญยิ่งขึ้น การใช้อิสรภาพของบุคคลอาจไปรบกวนล่วงล้ำ บุคคลอื่น กฎหมายจึงได้จำกัดขอบเขตของการใช้อิสรภาพไว้ ภายในกรอบที่กำหนดให้เท่านั้น เสรี ภาพจึงแตกต่างจากสิทธิ แต่ถ้าเสรีภาพใดมีกฎหมายรับรองและคุ้มครอง เสรีภาพนั้นอาจเป็นสิทธิ ด้วยก็เป็นได้⁸

2.2 ทฤษฎีสื่อสารมวลชนเชิงปรัชญา

สื่อมวลชนในแต่ละประเทศ จะดำเนินกิจการให้เป็นไปตามแนวทางหรือนโยบาย ของผู้ปกครองประเทศที่วางไว้ เพราะแนวความคิดในทางปรัชญาการเมืองในแต่ละระบบการ ปกครองมีความแตกต่างกัน หรือแม้แต่ว่าระบบการปกครองแบบเดียวกันในแต่ละประเทศก็มีแนว ความคิดที่ต่างกันออกไป จึงส่งผลให้สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนในแต่ละประเทศนั้นอาจเหมือน หรือแตกต่างกัน ไปด้วย ซึ่งพอจะแบ่งแยกแนวความคิดพื้นฐานในปัจจุบันเกี่ยวกับสื่อมวลชนออก ได้เป็น 3 ทฤษฎี คือ

2.2.1 ทฤษฎีสื่อสารมวลชนฝ่ายอำนาจนิยม

ทฤษฎีนี้ได้สร้างรากฐานของระบบสื่อสารมวลชนในสมัยใหม่หลายแห่ง ด้วยกันแม้ในบางสังคมจะเลิกใช้ทฤษฎีนี้ไปแล้ว แต่แนวคิดและการปฏิบัติหลายประการ ก็ยังคงมี อิทธิพลอยู่ แนวความคิดนี้ ถือว่ารัฐคือสิ่งที่มีอำนาจสมบูรณ์ รัฐมีอำนาจในการควบคุมสื่อมวลชน สื่อมวลชนจะต้องสนับสนุนรัฐบาลเพื่อที่รัฐจะได้พัฒนาและบรรลุเป้าหมายตามนโยบายที่วางไว้ ได้ โดยมีผู้ปกครองเป็นผู้นำประชาชน ทั้งนี้เพราะเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนจะบรรลุความประสงค์ ของตนได้ก็ต่อเมื่อรวมกลุ่มกันเป็นสมาชิกของสังคม โดยผ่านทางรัฐ ถ้าปราศจากรัฐ มนุษย์ก็หมด ความสามารถที่จะเสริมสร้างตนเองให้เป็นมนุษย์ผู้เจริญ ดังนั้นสื่อมวลชนจึงเกิดขึ้นได้ก็เพราะมี

⁷หุค แสงอุทัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ.2516. หน้า 217-218.

⁸วรวิทย์ อุทธิทิศ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

รัฐ จึงมีเสรีภาพเท่าที่รัฐจะอนุญาตให้มีได้ ห้ามสื่อมวลชนวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐ หากฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษ ในระยะแรกรัฐจะควบคุมสื่อมวลชนมิให้มีการแทรกแซงนโยบายของรัฐ แต่ในระยะต่อมา รัฐเข้าไปมีบทบาทในสื่อมวลชนเพื่อใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือที่จะบรรลุความมุ่งหมาย เกี่ยวกับทฤษฎีนี้มีนักคิดที่สนับสนุนแนวคิดนี้อยู่หลายท่าน อาทิเช่น

เพลโต (Plato) เชื่อว่าเมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกัน ซึ่งมีทั้งคนดีและคนชั่วมีสติปัญญาและเหตุผลไม่เท่าเทียมกันอาจทำให้บ้านเมืองไม่สงบสุข ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาของสังคมได้ จนกระทั่งมีนักปรัชญามาเป็นผู้บริหาร ซึ่งจะควบคุมชนชั้นที่ต่ำกว่าให้อยู่ในกรอบได้ เพลโตเสนอให้สร้างสังคมในอุดมคติขึ้น ซึ่งเป็นสังคมอันรัฐเป็นผู้ก่อตั้ง และบังคับความเป็นเอกภาพเกี่ยวกับเป้าหมายทางการเมือง และวัฒนธรรม เพลโตต้องการประสานชีวิตของประชาชนให้อยู่ภายใต้กฎข้อบังคับทางวัฒนธรรมที่แน่นอน ซึ่งห้ามมิให้มีศิลปะทุกประเภท และแม้แต่ความคิดเห็นซึ่งไม่สอดคล้องกับคำสั่งของคน

นิโคโล มาเคียเวลลี (Nicolo Machiavelli) มนุษย์ทุกคนมีลักษณะเยี่ยงสัตว์เดรัจฉาน และไม่มีใครที่จะรักษาสัจจะกับใคร มนุษย์จะทำดีก็ต่อเมื่อถูกบังคับ การจะตั้งคนเป็นใหญ่รวบรวมบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่นได้นั้นไม่อาจอาศัยหลักธรรม โดยที่การมีอำนาจทางการเมืองเป็นเรื่องของการต่อสู้ช่วงชิงและการเอาชนะผู้อื่น ผู้มีอำนาจนั้นต้องทำเพื่อชาติบ้านเมือง ไม่ว่าจะทำอย่างไร จะโกง จะโกหก จะลี้ลับประเทศชาติบ้านเมืองอื่นได้ทั้งนั้น ขอให้ทำเพื่อชาติเราเองก็แล้วกัน⁹

โทมัส ฮ็อบบ (Thomas Hobbes) ฮ็อบบเชื่อว่าอำนาจเป็นสิ่งจำเป็นในการควบคุมปัจเจกชนเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน อำนาจในการสร้างและผดุงรักษาความสงบเรียบร้อยและสันติยอมเป็นอธิปัตย์ อำนาจนี้ยอมไม่อยู่ภายใต้ความคิดเห็นใด ๆ ส่วนบุคคลไม่ว่าการใช้อำนาจในแต่ละกรณีนั้นจะชอบด้วยเหตุผลหรือไม่ ทั้งนี้เพราะลักษณะของอำนาจซึ่งมีไว้เพื่อชี้ขาดข้อพิพาทต่าง ๆ ย่อมเป็นเหตุผลสูงสุดในตัวของมันเองอยู่แล้ว

การควบคุมสื่อมวลชนนั้น รัฐจะคอยควบคุมการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน โดยกำหนดจุดมุ่งหมายของรัฐบาลเอาไว้ที่จะมีอิทธิพลเหนือกิจการของสื่อมวลชน ไม่ว่าทั้งทางด้านการเมืองและวัฒนธรรม รัฐเห็นว่าการกระจายข่าวและความคิด ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะกระทบกระเทือนต่อรัฐ และสื่อมวลชนไม่เข้าใจถึงผลรวมของจุดมุ่งหมายของรัฐ และมักเป็นกลุ่มชนซึ่งไม่รู้เรื่องราวดีเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของนโยบายของรัฐ รัฐจึงไม่ปล่อยให้สื่อมวลชนซึ่งมีแต่ความ

⁹ปรีดี เกษมทรัพย์, นิธิปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา ,2539, หน้า

โจเซลาเบาปัญญา ให้ล่งล่าเข้ามาคุกคามความสำเร็จของกิจกรรมอันจัดไว้แล้วว่าจะเป็นคุณประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยรัฐจะดำเนินการควบคุมดังนี้

(1) การตรวจข่าวซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่คอยสอดส่อง ในเรื่องใบอนุญาต จะเปิดให้บุคคลที่มีลักษณะโน้มเอียงไปในแนวทางเดียวกับรัฐหรือไม่มีท่าทีจะเป็นปฏิปักษ์ต่อนโยบายของรัฐ เพื่อให้เสนอข่าวที่เป็นผลดีต่อรัฐ ถ้าสื่อมวลชนใดไม่ร่วมมือกับรัฐก็จะถูกตัดหรือลดจำนวนของกระดาษพิมพ์ หมึกพิมพ์ ที่รัฐเป็นผู้ควบคุมดูแลอยู่

(2) เซ็นเซอร์ ใช้ร่วมกับวิธีการให้มีการผูกขาดทางการพิมพ์ ซึ่งสื่อในระยะแรกนั้นจะเป็นสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะทำให้การเซ็นเซอร์โดยให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนทุกฉบับที่ออกเผยแพร่ ต่อมาระบบเซ็นเซอร์นี้ทำได้ยาก เพราะสื่อนั้นมีเพิ่มมากขึ้น

(3) การดำเนินการฟ้องร้องในศาลสถิตยุติธรรมในข้อหาว่าสื่อมวลชนกระทำผิดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น ความผิดเกี่ยวกับกบฏ ความผิดฐานยุยงให้เกิดกระด้างกระเดื่องขึ้นในบ้านเมือง¹⁰ โดยการคุมขังหรือประหารชีวิต นักสื่อสารมวลชนที่ต่อต้านรัฐบาล

การควบคุมดังกล่าวทำให้สื่อมวลชนได้รับความเดือดร้อนต้องจำยอมเป็นเครื่องมือของรัฐ ระบบควบคุมสื่อมวลชนของทฤษฎีอำนาจนิยมนี้ เมื่อประชาชนทราบความเป็นจริงก็จะไม่เชื่อถือสื่อมวลชน และเริ่มจะแสวงหาข่าวสารข้อเท็จจริงจากสื่อทางอื่น เช่น ฟังข่าวสารจากต่างประเทศ หรือพูดคุยกับบุคคลที่ทราบข่าวต้องห้าม เป็นต้น¹¹

2.2.2 ทฤษฎีสื่อสารมวลชนฝ่ายเสรีนิยม

แนวความคิดนี้มีพัฒนาการมาจากแนวความคิดฝ่ายอำนาจนิยม เพราะความเจริญทางการเมือง เสรีภาพทางศาสนา และการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจในราวศตวรรษที่ 16-17 เรื่อยมา โดยมองว่ามนุษย์มีความเฉลียวฉลาดมิได้เป็นสัตว์โลกที่ต้องการพักพิงหรือจะต้องถูกชักนำ สิทธิในการแสวงหาความจริงหรือสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์อาจค้นพบได้แน่นอนโดยมีอิสระเสรีภาพในเรื่อง การนำเสนอข่าวสาร แนวคิดนี้ถือว่า บรรดาเสียงของสื่อมวลชนย่อมแตกต่างกันมากมาย ฉะนั้นข่าวสารข้อเท็จจริงที่ไปถึงสาธารณชนในบางเรื่องอาจผิดพลาด เพราะความคิดเห็นบางประการอาจไม่สมเหตุสมผลก็ได้ นักเสรีนิยมจึงถือว่า วิธีการที่เหมาะสมคือปล่อยให้สาธารณชนได้รับข่าวสารและความคิดเห็นต่าง ๆ อย่างเต็มที่ และเขาจะสามารถตัดสินใจ

¹⁰เฟรด เอส ซีเบอร์ท เรออคอร์ พีเตอร์สัน และวิลเบอร์ แชม. ทฤษฎีสื่อสารมวลชน. แปลโดยเกษม ศิริสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชย์, 2513. หน้า 16-20.

¹¹เสถียร เชษประคับ. การสื่อสารกับการเมืองเน้นสังคมประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540. หน้า 29-32.

ได้ด้วยตัวเอง มนุษย์มีเหตุผลและจุดมุ่งหมายของตนเองความสุขของปัจเจกชนย่อมเป็นเป้าหมายของสังคมและของรัฐ

การเปลี่ยนลักษณะของสื่อมวลชนจากระบบอำนาจนิยมไปสู่ฝ่ายเสรีนิยมต้องใช้เวลาที่ยาวนาน การต่อสู้ที่สำคัญเพื่อสร้างเสรีภาพของสื่อมวลชนเกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 18 คือเรื่องเกี่ยวกับความผิดฐานยุยงให้เกิดความกระด้างกระเดื่องขึ้นในบ้านเมือง ในศตวรรษนี้ข้อความต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อรัฐบาลเป็นความผิดที่ควรได้รับโทษทั้งสิ้น ไม่ว่าข้อความนั้นจะเป็นจริงหรือเท็จ แต่ในที่สุดหลักการของฝ่ายเสรีภาพก็มีชัยชนะ โดยเปลี่ยนหลักการใหม่ว่า สัจจะอาจใช้เป็นข้ออ้างในการแก้คดีได้ ซึ่งทำให้ปรากฏบทบัญญัติต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญในอังกฤษ และอเมริกา ในเวลาต่อมา การเปลี่ยนแปลงอีกอย่างคือเกี่ยวกับสิทธิของสื่อมวลชนที่จะเผยแพร่การดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐบาล รัฐสภาของอังกฤษในสมัยก่อนจะหวงห้ามบุคคลภายนอกล่วงรู้ถึงกิจการของรัฐสภา และยังห้ามมิให้มีการบันทึกรายงานการประชุม เพราะเกรงว่าสาธารณชนจะล่วงล้ำเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการอภิปราย แต่หลักการนี้ก็ได้รับการเปลี่ยนแปลงโดยฝ่ายเสรีนิยม ซึ่งถือว่ารัฐสภาเป็นตัวแทนผู้รักษาผลประโยชน์ต่าง ๆ ของประชาชน การอภิปรายในรัฐสภาจึงควรเปิดเผยให้ประชาชนทราบ สื่อมวลชนเท่านั้นที่จะทำหน้าที่เป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชน จึงมีสิทธิและหน้าที่อันจะแจ้งให้ประชาชนได้รู้เรื่องราวที่เกิดขึ้น

นักเสรีนิยมถือว่าสื่อมวลชนย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ฉะนั้นข่าวสารและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่นำเสนอต่อสาธารณชนบางเรื่องอาจผิดพลาด แต่ทั้งนี้รัฐก็ไม่มีสิทธิที่จะกำจัดการที่รัฐเห็นว่าผิดพลาด เพราะถ้าหากรัฐทำเช่นนั้นแล้วเท่ากับเป็นการจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชน ต้องปล่อยให้สาธารณชนทั่วไปได้รับข่าวสาร และความคิดเห็นต่าง ๆ บางเรื่องอาจเป็นจริงหรืออาจจะเป็นความเท็จก็ได้ ซึ่งประชาชนจะตัดสินใจได้เองว่าจะไร้อุทธรณ์ใด ๆ¹²

นักคิดคนสำคัญในแนวความคิดแบบเสรีนิยมนี้ ได้แก่ จอห์น ล็อก, จอห์น มิลล์ตัน, จอห์น สจ๊วต มิลล์, โทมัส เจฟเฟอร์สัน เป็นต้น

จอห์น ล็อก ได้เสนอแนวคิดว่า รัฐบาลเป็นเพียงผู้ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้มีอำนาจหน้าที่ในการปกครองเท่านั้น ประชาชนจะเรียกกลับคืนเมื่อใดก็ได้ รัฐจะต้องยอมรับและรักษาไว้ซึ่งสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ แนวความคิดนี้เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการปฏิวัติในอเมริกาและฝรั่งเศส

จอห์น มิลล์ตัน เสนอแนะให้สื่อมวลชนเป็นตลาดเสรีของความคิด โดยถือว่ามนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล และรู้ได้ด้วยตนเองว่าจะไร้อุทธรณ์ใด ๆ จึงไม่ควรจะมีอะไรมาถ่วงกั้นมนุษย์มิให้

¹²เฟรด เอส ซีเบอร์ท เชออคอร์ ทีเคอร์ตัน และวิลเบอร์ แชรรม. เรื่องเดียวกัน , หน้า 35-45.

รับรู้ความคิดความอ่าน และความเห็นของผู้อื่น เพราะในที่สุดมนุษย์ก็จะเลือกความคิอ่านและค่านิยมที่เห็นว่าดีที่สุดในตัวเอง มนุษย์จะประเมินความคิดต่าง ๆ ใน “ตลาดเสรีของความคิด” (The open market place of ideas) ความคิดที่ผิดจะได้รับการแก้ไข ซึ่งกระบวนการเช่นนี้ เป็น “กระบวนการแก้ไขสิ่งผิดด้วยตนเอง” (A self-righting process)¹³

จอห์น สจ๊วต มิลล์ เสนอแนวคิดว่า มนุษย์มีสิทธิที่จะคิดหรือกระทำสิ่งใดก็ได้ ตามความพอใจตราบเท่าที่เขายังมีได้ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน จากการเห็นที่แตกต่างจากมติทั่วไป ในบรรดาผู้ซึ่งเลื่อมใสในมติทั่วไปนั้น ถ้าเป็นสิ่งที่ถูก มนุษย์ย่อมถูกจำกัดในโอกาสที่จะได้รับ สัจจะแทนความเท็จ ถ้าความเห็นนั้นผิดพลาด มนุษย์ย่อมสูญเสียโอกาส อันเป็นคุณประโยชน์ที่จะตราบซึ่งในสัจจะ ซึ่งเกิดจากการ ได้คิดรอบคอบแล้ว

โทมัส เจฟเฟอร์สัน เสนอแนวคิดว่า ปึงเจกชนอาจผิดพลาด แต่คนส่วนมากของปึงเจกชนจะสามารถตัดสินใจได้ถูกต้อง การที่จะช่วยให้ปึงเจกชนมีความผิดพลาดน้อยที่สุด สามารถทำได้โดยการให้ข่าวสารและการศึกษาอย่างเพียงพอ สำหรับปึงเจกชนที่ใดแล้ว หนังสือพิมพ์เป็นแหล่งข่าวสาร และเพื่อจะทำหน้าที่อย่างเหมาะสมในระบอบประชาธิปไตย หนังสือพิมพ์ควรมีอิสระจากการควบคุมโดยรัฐ

ตามทฤษฎีเสรีนิยมนี้เห็นว่า สื่อมวลชนมีอิสระไม่ใช่เครื่องมือของรัฐบาล สามารถทำหน้าที่แสวงหาข่าวสารให้ความบันเทิง ตลอดจนเสนอหลักฐานและโต้แย้งเรื่องต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างอิสระ เพื่อควบคุมสอดส่องการทำงานของรัฐบาล เป็นตัวกลางระหว่างประชาชนกับรัฐ ให้ได้รับข่าวสารและความต้องการซึ่งกันและกัน รัฐจึงไม่ควรที่จะควบคุมสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสาร ในประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐไม่สามารถตรวจสอบข้อมูล หรือแก้ไขข้อมูลก่อนที่สื่อมวลชนจะเสนอข่าวสารไปยังประชาชนได้ แม้ข่าวสารเหล่านั้นจะวิพากษ์วิจารณ์หรือ โจมตีรัฐบาลก็ตาม

แต่แนวความคิดนี้ ยังมีข้อถกเถียง ทั้งในเรื่องเสรีภาพของสื่อมวลชน ควรจะมีขอบเขตเพียงใด ซึ่งยังคงหาข้อสรุปแน่นอนไม่ได้ บางครั้งความคิดก็มักจะขัดแย้งกันเอง หรือการผูกขาดความเป็นเจ้าของสื่อมวลชนของวงการธุรกิจขนาดใหญ่ ทำให้สามารถที่จะชี้นำในสิ่งที่ตนเองต้องการ ได้ เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาซึ่งยากแก่การแก้ไขให้ลุล่วงไปได้

¹³ สมควร กวียะ. การสื่อสารมวลชน บทบาทหน้าที่ เสรีภาพ และความรับผิดชอบ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2539. หน้า 125-126

2.2.3 ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม

แนวความคิดนี้เริ่มต้นในศตวรรษที่ 20 ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยพัฒนามาจากปรัชญาแนวคิดเสรีนิยม ทฤษฎีนี้เห็นว่าเสรีภาพนั้นย่อมต้องมีพันธะผูกพันต่าง ๆ และสื่อมวลชนต้องมีหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมที่จะดำเนินการในหน้าที่ของสื่อมวลชน ระบบเสรีนิยมจะสามารถตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ของสังคมได้เพียงใด ขึ้นอยู่กับว่าสื่อมวลชนจะยอมรับรู้ความรับผิดชอบต่าง ๆ ของตนในการดำเนินงานเพียงนั้น หากสื่อมวลชนไม่รับผิดชอบต่อตนเองก็จำเป็นต้องมีองค์กรอื่น ๆ มาดูแลให้สื่อมวลชนทำหน้าที่ต่าง ๆ ให้ดำเนินไปด้วยดี หน้าที่สำคัญของสื่อมวลชนถูกกำหนดไว้ 6 ประการ คือ (1) สนับสนุนระบบการเมืองด้วยการเสนอข่าวสาร การอภิปราย และได้แย้งเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของส่วนรวม (2) เพิ่มพูนสติปัญญาของประชาชน เพื่อให้มีความสามารถปกครองตนเอง (3) ปกป้องสิทธิต่าง ๆ ของประชาชน ด้วยการทำหน้าที่ควบคุมรัฐบาล (4) สนับสนุนระบบเศรษฐกิจด้วยการใช้สื่อโฆษณา (5) ให้ความบันเทิง (6) รักษาฐานะในทางการเงินของตนเองให้มั่นคงพอที่จะเป็นเสรีจากความกดดันต่าง ๆ ของบรรดากลุ่มผลประโยชน์กลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ¹⁴

ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมมีรากฐานเปลี่ยนแปลงความคิดของทฤษฎีเสรีนิยมบางประการ ในทฤษฎีเสรีนิยมนั้นกำเนิดมาจากเสรีภาพในเชิงลบ ซึ่งเป็นเสรีภาพจากข้อกำหนดภายนอก ส่วนทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมนั้นมีแนวคิดในเรื่องเสรีภาพในเชิงบวก จะเห็นได้ว่า เสรีภาพของสื่อมวลชนตามทฤษฎีนี้ เป็นทั้งเสรีภาพจากและเสรีภาพเพื่อ สื่อมวลชนที่เสรีย่อมเป็นเสรีจากการบีบคั้นทั้งปวง ถึงแม้จะไม่พ้นความกดดันต่าง ๆ ก็ตาม สื่อมวลชนที่เสรีย่อมเป็นเสรีเพื่อบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ซึ่งกำหนดขึ้นด้วยความสำนึกในจริยธรรมของวงการสื่อสารมวลชน และความต้องการต่าง ๆ ของสังคม เสรีภาพในการแสดงออกตามทฤษฎีนี้ไม่ใช่เป็นสิทธิสูงสุดเด็ดขาด สิทธินั้นจะต้องถ่วงดุลกับสิทธิต่าง ๆ ของบุคคลอื่น และผลประโยชน์ที่สำคัญของสาธารณะ การแสดงออกอย่างเสรีมิใช่ปราศจากเงื่อนไข เช่น กฎหมายว่าด้วยเรื่องหมิ่นประมาท การยุยงให้เกิดการจลาจล การกล่าวถ้อยคำที่รุนแรงเห็นได้ชัดแจ้งว่าเป็นการล่วงละเมิดสิทธิต่าง ๆ ส่วนบุคคล การจำกัดสิทธิต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องที่ชอบด้วยเหตุผลทางกฎหมาย เพื่อจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชนมิให้ใช้เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ทฤษฎีนี้ถือว่ามนุษย์ในฐานะเป็นสิ่งซึ่งดำรงอยู่ในสังคมย่อมมีหน้าที่ต่อเพื่อนมนุษย์อื่น ๆ เพื่อผลประโยชน์ต่าง ๆ ของสังคม ดังนั้นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนให้มีการแสดงออกอย่างเสรีจึงไม่เป็นการเพียงพอ จำเป็นต้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เพียงพอด้วย กล่าวโดยสรุปก็คือ เสรีภาพและความรับผิดชอบต่อ

¹⁴เฟรด เอส ซีเบอร์ท เชออคอร์ ทีเตอร์ตัน และวิลเบอร์ แชม. เรื่องเดียวกัน , หน้า 75-81.

จะต้องควบคู่ไปด้วยกัน สื่อมวลชนไม่สามารถที่จะใช้เสรีภาพได้โดยไร้ขอบเขตปราศจากความรับผิดชอบ

จากแนวคิดทั้ง 3 ทฤษฎีที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนในแต่ละสังคมอาจเหมือนหรือต่างกัน ขึ้นอยู่กับระบอบการปกครองของแต่ละสังคม จะยึดแนวความคิดปรัชญาทางการเมืองแนวทางใด ซึ่งย่อมจะมีผลสืบเนื่องไปถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน จะดำเนินไปในแนวทางเดียวกันกับระบอบการปกครองของสังคมนั้น ๆ

2.3 การรับรองและคุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชน

ในปัจจุบันสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนมากขึ้น สื่อมวลชนมีหน้าที่นำเสนอข่าวสารเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ให้ความรู้ การศึกษา ความบันเทิง แก่ประชาชนในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย การยอมรับเสรีภาพของสื่อมวลชน ในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา เป็นสิ่งจำเป็นที่รัฐจะต้องรับรองและคุ้มครองให้มี ถือว่าเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ และนอกจากนี้ ในปฎิญาสาสกล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่เป็นสิทธิทางแพ่งและทางการเมืองยังถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งที่รัฐต่าง ๆ ควรให้ความคุ้มครอง¹⁵

ในปฎิญาสาสกลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ได้กล่าวถึงการรับรองและคุ้มครองเสรีภาพของบุคคล ซึ่งรวมถึงเสรีภาพของสื่อมวลชนไว้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. สิทธิทางแพ่งและทางการเมือง ส่วนใหญ่เป็นสิทธิตามธรรมชาติ รัฐต้องให้ความเคารพ เช่น สิทธิในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน รวมทั้งสิทธิเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา

2. สิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม เช่น สิทธิในการศึกษา สิทธิที่จะตั้งสหพันธ์กรรมกร บัญญัติขึ้นเพื่อให้รัฐต้องจัดบริการให้แก่ประชาชน

เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา ถือเป็นสิทธิมนุษยชนประการหนึ่งที่รัฐควรให้การรับรองและคุ้มครอง ซึ่งบัญญัติไว้ในปฎิญาสาสกลว่าด้วย สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ดังนี้

¹⁵วริทธิ์ อุทธิทศ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.

ข้อ 19. บุคคลมีสิทธิในเสรีภาพแห่งความเห็นและการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะยึดมั่นในความเห็นโดยปราศจากการสอดแทรก และที่จะแสวงหา รับ ตลอดจนแจกจ่าย รวมทั้งความคิดเห็นโดยผ่านสื่อใด ๆ และมีต้องไม่คำนึงถึงเขตแดน¹⁶

จะเห็นได้ว่า สิทธิเสรีภาพที่ระบุไว้ในข้อ 19 นี้ ยังไม่ชัดเจนนัก ภายหลังจึงมีการจัดทำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมืองขึ้น โดยแก้ไขข้อบทพร้อมดังกล่าว โดยระบุให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และยังมีการบัญญัติถึงการจำกัดสิทธิเสรีภาพเพิ่มเติมเอาไว้ ดังนี้

ข้อ 19 : 1. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะถือเอาความคิดเห็นใดก็ได้โดยปราศจากการแทรกสอด

2. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับ และกระจายข่าวสารและความคิดเห็นทุกรูปแบบ โดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ไม่ว่าด้วยวาจาเป็นลายลักษณ์อักษร หรือการตีพิมพ์ ในรูปของศิลปะหรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ประสงค์

3. การใช้สิทธิตามที่บัญญัติไว้ในวรรค 2 ของข้อนี้ ต้องเป็นไปโดยมีหน้าที่พิเศษ และความรับผิดชอบจึงตกอยู่ได้ข้อจำกัดคัตตอนบางเรื่องแต่ทั้งนี้ต้องบัญญัติไว้ในกฎหมาย และจำเป็นแก่

ก) การเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคล

ข) การรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรม¹⁷

ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง ไม่ใช่สนธิสัญญา ไม่ก่อให้เกิดภาระผูกพันทางกฎหมายแก่ประการใด เป็นแต่เพียงแนวทางให้ประเทศสมาชิกลงไปออกกฎหมายรับรองคุ้มครองสิทธิมนุษยชนดังกล่าว ตามแต่ละประเทศจะได้จัดทำให้มีขึ้น

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้กล่าวถึงการรับรองและคุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชนไว้ดังนี้

มาตรา 39 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

¹⁶ คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนและสันติภาพ. เอกสารสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, ม.ป.ป. หน้า 21.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 93

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิ ในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอัน ดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลดทอนเสรี ภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การให้นำข่าวหรือบทความ ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่ง พิมพ์ วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศ อยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่น ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐบาลจะกระทำมิได้”

จะเห็นได้ว่า แม้สื่อมวลชนจะได้รับการรับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการพูด การ เขียน การพิมพ์ และการโฆษณา แต่เสรีภาพดังกล่าวก็อาจถูกจำกัดได้ตามเงื่อนไขที่บัญญัติ ไว้ในวรรค 2 เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิ ในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม อันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกัน หรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของ ประชาชน ซึ่งเป็นผลให้รัฐสภาสามารถนำไปใช้ในการออกกฎหมายจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชน ได้โดยชอบตามรัฐธรรมนูญ เพราะหากให้สื่อมวลชนมีเสรีภาพมากเกินไป โดยไม่มีการ ควบคุมทางกฎหมายก็ดี หรือถ้าสื่อมวลชนนั้นไม่มีจริยธรรม นำเสนอเรื่องราวหรือสื่อความ หมายด้วยวิธีอื่นใดที่ไม่สมควรหรือเหมาะสมแล้ว อาจส่งผลกระทบให้เกิดความเสียหายต่อสังคม ได้

2.4 การจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชน

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า เสรีภาพของสื่อมวลชน และสิทธิของ ประชาชนที่จะรับรู้ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นที่รัฐจะต้องรับรองและคุ้มครองให้มี แต่บางครั้งการนำ เสนอข่าวสาร ของสื่อมวลชนก็อาจส่งผลกระทบกระเทือนถึง สิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ความ สงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน รวมทั้งความมั่นคงของชาติดังนั้นจึงต้องมีการ

จำกัดขอบเขตสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนให้อยู่ในลักษณะของความพอดี ไม่ก้าวล่วงสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของสังคมโดยรวม ทั้งนี้เพราะเสรีภาพใด ๆ ก็ตาม หากไม่มีขอบเขตจำกัดเสียบ้างแล้ว สังคมก็จะหาความปกติสุขมิได้

ในปญญาสากกล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ได้กล่าวถึงการจำกัดเสรีภาพไว้ดังนี้

ข้อ 29 (1) บุคคลมีหน้าที่ต่อประชาคมอันเป็นที่เดียวซึ่งบุคลิกภาพของตนจะพัฒนาได้อย่างเสรีและเต็มความสามารถ

(2) ในการใช้สิทธิและเสรีภาพ บุคคลต้องอยู่ภายใต้เพียงเช่นที่จำกัด โดยกำหนดแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อความมุ่งประสงค์ให้ได้มาซึ่งการยอมรับ และการเคารพโดยชอบในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดอันยุติธรรมของศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยของประชาชน และสวัสดิการโดยทั่ว ๆ ไปในสังคมประชาธิปไตย

(3) สิทธิและอิสรภาพเหล่านี้มิว่าจะด้วยกรณีใดจะใช้ให้ขัดความประสงค์และหลักการของสหประชาชาติไม่ได้¹⁸

ในกรณีนี้หมายถึง ส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิของบุคคล สหประชาชาติจะส่งเสริมการเคารพอย่างทั่วไปอย่างเป็นสากล และการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นมูลฐานสำหรับคนทั้งหลายโดยไม่แบ่งแยกด้วยเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา เพราะฉะนั้นการใช้สิทธิในเรื่องใดก็ตามจะไปละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นมิได้

ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง ได้กล่าวถึงการจำกัดสิทธิเสรีภาพไว้ว่า

ข้อ 19... (3) การใช้สิทธิตามที่บัญญัติในวรรค 2 ของข้อนี้ ต้องเป็นไปโดยมีหน้าที่เป็นพิเศษ และความรับผิดชอบจึงตกอยู่ได้ข้อจำกัดคัตตอนบางเรื่อง แต่ทั้งนี้ต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายและจำเป็นแก่

ก) การเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น

ข) การรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรม

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้กล่าวถึงการจำกัดสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนไว้ดังนี้

¹⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 27-29

มาตรา 39 วรรค 2 “...การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน...”

จากบทบัญญัติของมาตรา 39 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญ เราพอจะแบ่งข้อจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสารออกได้เป็น 3 ประการ คือ

1. การจำกัดเสรีภาพโดยหลักความมั่นคงของชาติ
2. การจำกัดเสรีภาพโดยหลักความสงบ เรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน
3. การจำกัดเสรีภาพโดยหลักสิทธิในชีวิตส่วนตัว

2.4.1 การจำกัดเสรีภาพโดยหลักความมั่นคงของชาติ

ความมั่นคงของชาติหมายถึง สถานะที่ทำให้ประชาชนในชาติดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความมั่นใจในความปลอดภัยจากภัยอันตรายโดยปราศจากความตื่นกลัว และความวิตกกังวลต่าง ๆ¹⁹ ฉะนั้น ในการนำเสนอข่าวสารต่าง ๆ ของสื่อมวลชน ที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อยของประเทศ รัฐมีความจำเป็นต้องจำกัดสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน และสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข่าวสารลงบ้าง เพราะมีข้อมูลบางประการหรือข่าวสารบางประเภทจะต้องปกปิดเป็นความลับ เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติ เช่น ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคำสั่ง และกฎระเบียบภายในของเจ้าหน้าที่ที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของส่วนราชการ เอกสารเกี่ยวกับการสืบสวน สอบสวน ที่มุ่งหมายจะให้ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อการคุ้มครองการดำเนินงานของเจ้าพนักงาน ชื่อของสายลับ ตลอดจนข่าวสารเกี่ยวกับบันทึกและรายงานเตรียมการในการตัดสินใจของการปฏิบัติงานของส่วนราชการ ฯลฯ การจำกัดสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน ในการนำเสนอข่าวสารในข้อนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้มีอำนาจหรือ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะพิจารณาว่าเรื่องใด กรณีใด ๆ เป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ ซึ่งจะต้องพิจารณาและชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์ของรัฐในด้านความมั่นคงของชาติ

¹⁹อรุณสิทธิ์ ชื่นสงวน. “สื่อมวลชนกับความมั่นคงของชาติ” เอกสารการตอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรมของสื่อมวลชนหน่วยที่ 8-15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2531 . หน้า 673

กับสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน และสิทธิของประชาชนที่จะรับรู้ข่าวสาร ตามความเหมาะสมแห่ง พหุติการณ์เป็นกรณี ๆ ไป

2.4.2 การจำกัดเสรีภาพโดยหลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน การเสนอข่าวสาร วิชากรณ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นของบุคคลหรือสื่อมวลชน ไม่ว่าในเรื่องใด ๆ จะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งจะวิเคราะห์ความหมายของคำว่าความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีไว้ในบทที่ 4 ต่อไป แต่ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยว่า กรณีใดหรือเรื่องใดเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นเรื่องที่อยู่ในดุลยพินิจของผู้มีอำนาจ หรือศาลที่จะวินิจฉัยโดยพิจารณาจากแนวคำพิพากษาในอดีต ประกอบกับความคิดเห็นทั่วไปของวิญญูชน ตลอดจนสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศเป็นแนวทางในการวินิจฉัย เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมแก่สภาวะการณ์ของประเทศและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2.4.3 การจำกัดเสรีภาพโดยหลักสิทธิในชีวิตส่วนตัว

สิทธิในชีวิตส่วนตัว หมายถึง สิทธิของบุคคลที่จะอยู่โดยลำพัง ปราศจากการรบกวน การสอดแทรก หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ในเรื่องส่วนตัวโดยแท้ หรือการนำเอาข้อเท็จจริงในเรื่องส่วนตัวของเขาไปเผยแพร่ต่อบุคคลอื่น หรือต่อสาธารณชน ทำให้ได้รับความเดือดร้อนรำคาญ อับอาย หรือทุกข์ทรมานใจ²⁰ สิทธิในชีวิตส่วนตัวนี้มีแนวความคิดมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเริ่มตั้งแต่ ค.ศ.1890 เป็นเพราะความเจริญเติบโตของเมืองทำให้บุคคลขาดความเป็นส่วนตัว เมื่อสื่อมวลชนมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ การล่วงละเมิดสิทธิในชีวิตส่วนตัวมีมากขึ้น จึงเกิดแนวความคิดว่า สิทธิในชีวิตส่วนตัวควรได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมาย ในราว ค.ศ.1930-1940 ศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาได้สร้างหลักการคุ้มครองในชีวิตส่วนตัวขึ้น โดยมีหลักว่าสื่อมวลชนหรือบุคคลใด ๆ ก็ตามจะต้องไม่กระทำการ ดังต่อไปนี้

1. ใช้ชื่อหรือรูปถ่ายของบุคคลอื่นเพื่อการโฆษณา โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของภาพของชื่อนั้น
2. ตีพิมพ์เรื่องราวส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยปราศจากความยินยอมของบุคคลเหล่านั้น แม้เรื่องราวที่ตีพิมพ์จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงและเกียรติยศของ

²⁰ กุลพล พลวัน. “เสรีภาพของสื่อมวลชนในการแสวงหาข่าวสาร” เอกสารการตอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรมของสื่อสารมวลชนหน่วยที่ 8-15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2531. หน้า 615.

เขาก็ตาม แต่ถ้าจะทำให้เขาเป็นที่สนใจต่อสาธารณชนในเรื่องที่เป็นส่วนตัวโดยแท้แล้วจะกระทำไม่ได้ ถือว่าละเมิดสิทธิในชีวิตส่วนตัว

3. ศัพิตพิมพ์ข้อความหรือภาพของบุคคลในรูปแบบของข่าว ซึ่งแม้จะไม่ใช่กรณีหมิ่นประมาท แต่สื่อข้อความไปในทางที่เป็นผลร้ายต่อภาพพจน์ของบุคคลนั้น

การคุ้มครองสิทธิดังกล่าวนี้ยังรวมไปถึง การดักฟังเสียงสนทนาโดยเครื่องมือใด ๆ การแอบถ่ายหรือบันทึกภาพ การเปิดเผยเรื่องราวของบุคคลอื่น ในเรื่องส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้องกับฐานะแพทย์ ลูกจ้าง ทนายความ นักบวช หรือการก่อความอึดอัดรำคาญแก่บุคคลอื่นในการเข้าไปยุ่งเกี่ยวในเรื่องส่วนตัวของเขา เป็นต้น ซึ่งสหรัฐอเมริกาถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเสรีภาพส่วนบุคคลที่ไม่ควรถูกละเมิดโดยปราศจากขอบเขต²¹ แต่ถึงอย่างไรก็ดี สิทธิในชีวิตส่วนตัวก็ยังมีจำกัดบางประการ ดังนี้

1. สิทธิในชีวิตส่วนตัวไม่ขัดขวางต่อการเผยแพร่เรื่องราวอันเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ

2. สิทธิในชีวิตส่วนตัว ไม่คุ้มครองบุคคลซึ่งได้แสดงเจตนาละเมิดสิทธิที่จะมีความเป็นอยู่ โดยรอดพ้นจากการรับรู้ของสาธารณะ เช่น นักแสดงหรือนักการเมือง ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลสาธารณะ ไม่สามารถมีสิทธิในชีวิตส่วนตัวได้

3. สิทธิในชีวิตส่วนตัวไม่ขัดขวางต่อการสื่อสาร เรื่องราวใด ๆ ซึ่งได้รับเอกสิทธิ์ภายใต้กฎหมายเกี่ยวกับการหมิ่นประมาท แม้เรื่องราวนั้นจะเป็นเรื่องส่วนตัวก็ตาม

4. สิทธิในชีวิตส่วนตัวย่อมระงับไป เมื่อมีการเผยแพร่ข้อเท็จจริงโดยตัวผู้ตัวเอง หรือโดยความยินยอมของผู้นั้น²²

3. หลักเกณฑ์การวินิจฉัยสื่อลามกอนาจาร

หลักเกณฑ์การพิจารณาว่าสิ่งใดเข้าลักษณะลามกอนาจารหรือไม่นั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการควบคุมสื่อลามกอนาจาร มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา และความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป โดยพิจารณาได้ดังนี้

²¹ กฤตชญา ศิริเขต. “ความรับผิดชอบของสื่อมวลชนต่อการก้าวล่วงในสิทธิส่วนบุคคล” เอกสารการตอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรมสื่อมวลชน หน่วยที่ 1-7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย , หน้า 409-410.

²² วิสาร พันธุณะ. เรื่องเดียวกัน , หน้า 789.

3.1 แนวคำพิพากษา ศาลฎีกา และความเห็นของนักกฎหมาย

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287 ได้กำหนดรูปแบบของสื่อลามกไว้ ได้แก่ เอกสาร ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ หรือสิ่งอื่นใดอันลามก สำหรับลักษณะของรูปแบบหรือเนื้อหาเหล่านี้จะเป็นสิ่งลามกหรือไม่ กฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ จึงเป็นปัญหาในเรื่องการพิจารณาและตัดสิน เพราะมาตรฐานของแต่ละบุคคลในการพิจารณาไม่เหมือนกัน

“แนวคำพิพากษาของศาลฎีกา ถือความวิญญูชน ผู้มิใช่เครื่องต่อจารีตประเพณี โดยไม่ยอมเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยของโลก ถ้าวิญญูชนมีความรู้สึกน่าอัปยศ น่าอุจาดจากบัตติโน้มนำไปสู่กามารมณ์ ถือว่าเป็นสิ่งลามก”²³

“รูปหญิงเปลือยกาย เห็นเด่นชัดเฉพาะถัน ส่วนโยนีถูกระบายให้ลบเลือนเห็นเพียงฐานแสดงสุขภาพอนามัยของการอาบแดด สอนวิธีเขียนสัดส่วนความงามของร่างกาย ไม่น่าเกลียด อุจาดจากบัตติที่นิยมนำไปสู่ความใคร่ทางกามารมณ์ไม่เป็นลามกอนาจาร”²⁴

“ภาพสตรีแสดงส่วนสัดส่วนความสมบูรณ์ของร่างกายที่ไม่มีสิ่งปกปิด ส่วนล่างพยายามปกปิดหรือทำเป็นเพียงเงา ๆ ลบเลือนให้เป็นอวัยวะที่ราบเรียบแล้ว ไม่มีลักษณะน่าเกลียด น่าอุจาดจากบัตติ ไม่เป็นภาพลามก”²⁵

ศาสตราจารย์สตาด นาวิเจริญ ความเห็นว่า “นอกจากจะใช้วิญญูชนวินิจฉัยแล้ว จะต้องดูลักษณะของหนังสือประกอบด้วย ถ้าเป็นภาพที่ปรากฏในตำราแพทย์ ซึ่งแสดงถึงภาพของสัดส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ผู้พบเห็นย่อมไม่นึกอุจาด อคสู แต่ถ้านำภาพนั้นมาพิมพ์ในหนังสือประเภทชู้กามารมณ์ ย่อมถือได้ว่าเป็นภาพลามก”²⁶

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร มีความเห็นว่า “สิ่งใดเป็นสิ่งอันลามกหรือไม่นั้นเป็นเรื่องยากที่จะวินิจฉัย เพราะเกี่ยวข้องกับเรื่องศิลปะ การที่จะวินิจฉัยว่าสิ่งใดเป็นสิ่งอันลามกหรือไม่ นั้น จึงมิใช่การพิจารณาว่าสิ่งนั้นฝ่าฝืนความรู้สึกทางศีลธรรมโดยทั่วไปของวิญญูชน แต่ต้องพิจารณาว่าผู้ที่พอมีความเข้าใจทางศิลปะรู้สึกเช่นนั้นหรือไม่ ซึ่งจะต้องพิจารณาเป็นราย ๆ ไป”²⁷

²³ จิตติ ดิงศภัทย์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 1830-1831.

²⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 978/2492

²⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1223/2508

²⁶ สตาด นาวิเจริญ, บันทึกท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 978/2492

²⁷ คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537. หน้า 211.

จะเห็นได้ว่า การจะพิจารณาว่าสิ่งใดเข้าลักษณะลามกหรือไม่นั้นเป็นเรื่องยากที่จะวินิจฉัยได้ ซึ่งต้องใช้วิญญูชนที่มีความทันสมัยต่อเหตุการณ์ และมีมาตรฐานทางศีลธรรมระดับกลางของสังคมปัจจุบัน ถ้าวิญญูชนเห็นว่าเป็นสิ่งที่น่าอูจาด บัคสี คำทราวม และมีจุดมุ่งหมายทางกามารมณ์แต่อย่างเดียว ถึงนั้นก็เข้าลักษณะสิ่งลามก แต่ถ้าเป็นงานที่เข้าลักษณะเป็นศิลปะที่ผู้เสนอได้สร้างสรรค์ผลงานอย่างงดงาม ปราณีต โน้มน้ำใจให้ผู้พบเห็นสะท้อนอารมณ์ มิได้มีเจตนาข่มขู่ทางกามารมณ์ หรือเป็นงานที่เป็นวิชาการ มิได้มีความมุ่งหมายจะข่มขู่กามารมณ์ งานดังกล่าวก็ไม่ถือว่าเป็นสิ่งลามก เช่น ในวรรณคดี มีการเปรียบเทียบลีลาการร่วมเพศเหมือนกับอาการบินของนกบางชนิด เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ ไม่ถือว่าเป็นสิ่งลามก หรือในหนังสือทางวิชาการ มีการกล่าวถึงวิธีการร่วมเพศและอันตรายจากการร่วมเพศ บางกรณีแม้จะมีภาพประกอบ แต่มุ่งหมายเพื่อจะให้ความรู้แก่นักศึกษาหรือประชาชนทั่วไปในเรื่องเพศศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นวิชาการ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและนำไปใช้ในการครองเรือนอย่างถูกต้อง แม้จะอธิบายอย่างชัดเจนถึงวิธีการร่วมเพศก็ไม่ถือว่าเป็นสิ่งลามก²⁸

3.2 แนวทางของกรมตำรวจ

ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ได้วางระเบียบการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ และโฆษณาเกี่ยวกับภาพยนตร์ ให้เจ้าพนักงานผู้พิจารณาภาพยนตร์ ถือปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ให้เจ้าพนักงานผู้พิจารณาภาพยนตร์พิจารณาพิเคราะห์วินิจฉัยเนื้อเรื่อง ภาพการแสดงตามควรแก่สถานะการณ์และสภาพสังคม ว่าควรจะตัดทอนหรือห้ามฉายทั้งเรื่องหรือไม่เพียงใด ตามหลักเกณฑ์แนวทางการตรวจพิจารณา ดังต่อไปนี้

(1.1) ประเภทข่มขู่กามารมณ์

ก. ให้พิจารณาความเป็นไปตามสภาพของสังคมปัจจุบัน ในเรื่องการข่มขู่กามารมณ์ และลามกอนาจาร ให้เข้มงวดกวัดขันตามกฎหมายอาญาและศีลธรรมอันดีตลอดจนวัฒนธรรมของชาติ

ข. พิจารณาถึงความรู้สึกของผู้ดูภาพยนตร์ อาจก่อให้เกิดความรู้สึกทางเพศอย่างชัดเจน เช่น แสดงการจับ ถ้าง ลูกคล้ำ แม้ไม่ใช่ฉากในห้องนอนก็ควรห้าม หากเป็นการแสดงการกอดจูบด้วยความรักตามธรรมดาก็ไม่ควรห้าม ภาพเปลือยแสดงส่วนสำคัญของหญิงในลักษณะที่ดูแล้วไม่เกิดความรู้สึกทางเพศ เช่น ภาพยนตร์สารคดีชาวบาห์ลี ออฟริกา หรือที่ลักษณะสมเหตุสมผลตามท้องเรื่อง เช่น ชาวเขาเปลือยการอาบน้ำ จิตรกรวาดรูปนางแบบ

²⁸ณรงค์ ใจหาญ. "ความหมายของ "สิ่งลามก" ในทางกฎหมาย." หน้า 128-130.

เปลือย ฯลฯ ครอบอนุญาตได้ แต่หากเป็นภาพไม่เปลือย เช่น นุ่งผ้าเปียกน้ำรักรูป เจตนาให้ดูส่วนสัดส่วนของหญิง โดยไม่มีลักษณะในทางศิลปะ และก่อให้เกิดความรู้สึกในทางเพศก็ควรห้าม

ค. ให้พิจารณาเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางเพศ ซึ่งมีใช่เป็น เรื่องผู้สาวตามธรรมชาติของสังคม เช่น แสดงถึงความต่ำต้อย ความมีเสรีในการสมสู่ทางเพศ หรือความวิปริตทางกามารมณ์ในเนื้อหาทั้งเรื่อง แม้เป็นเรื่องที่อาจเป็นจริงอันเป็นการสะท้อนภาพสังคมก็ตาม แต่อาจเป็นการชักจูงใจผู้ดูให้นิยมชมชอบนำไปประพฤติ ทำให้เสื่อมเสียต่อจารีตประเพณีวัฒนธรรมและศีลธรรมอันดี ควรพิจารณาห้ามฉายทั้งเรื่อง

(1.2) ประเภททารุณหาวาดเสียวคือ การกระทำอันทารุณต่อบุคคล หรือสัตว์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่มีศีลธรรม

(1.3) ประเภทการเมืองและความสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ

ก. การแสดงที่เกี่ยวกับการเมือง ซึ่งสามารถกระทบกระเทือนถึงการปกครองของประเทศ หรือยุยงให้เกิดความไม่สงบขึ้นในบ้านเมือง

ข. การแสดงซึ่งอาจก่อให้เกิดการดูหมิ่นต่อรัฐ หรือชาติหรือพนักงานของรัฐ

ค. การแสดงที่น่าจะก่อให้เกิดความบาดหมางระหว่างชาติหรือระหว่างชนชั้นบุคคล

(1.4) ประเภทเสื่อมเสียศีลธรรม วัฒนธรรม และความสงบเรียบร้อย

ก. การลบหลู่ขุนนิยมวัตถุ หรือการกระทำอย่างใด ๆ ให้เกิดความรู้สึกอันไม่ดีในทางศาสนาของชาติหนึ่งชาติใด

ข. หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ หรือประมุขของประเทศใดประเทศหนึ่ง

ค. เรื่องอันอาจกระทบกระเทือนหรือหมิ่นต่อสถาบันกษัตริย์

ง. ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาติ เช่น ถูกไม่เคารพบิดามารดา เป็นต้น

จ. วิธีของผู้ร้ายที่กระทำการประทุษกรรม โดยใช้อุบายผิดจากธรรมดา หรืออาจเป็นเหตุให้เกิดการประทุษกรรมยิ่งขึ้น

ฉ. เรื่องที่เห็นว่าจะเป็นตัวอย่างพหะนิตยอันไม่ดีให้แก่บุคคลนำไปประพฤติในทางชั่ว

แนวทางการตรวจพิจารณาที่กำหนดไว้นี้ เป็นเพื่อกำหนดขึ้นไว้เป็นตัวอย่างเมื่อเจ้าพนักงานผู้พิจารณา ได้เห็นลักษณะอาการของภาพยนตร์ที่ได้ฉายให้ดูจริง ๆ จะต้อง

วินิจฉัยว่าตามรูปเรื่องนั้นสามารถเป็นเหตุให้เกิดความชั่วร้าย หรือเสื่อมเสียศีลธรรมอันดีก็ไม่ควรห้าม ทั้งนี้ เจ้าพนักงานผู้พิจารณาจะต้องพิจารณาโดยรอบคอบทุก ๆ เรื่องไป²⁹

3.3 แนวทางของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา

คณะกรรมการฯ ได้ทำการพิจารณาโดยอาศัยข้อมูลประกอบความคิดเห็นจาก

- (1) แนวคำพิพากษาของศาลฎีกา
- (2) ความเห็นของผู้แทนรองอธิบดีกรมอัยการ
- (3) หลักเกณฑ์การพิจารณาสิ่งพิมพ์ช่วยยุติการมรณกรรมของกรมตำรวจ
- (4) กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- (5) ตัวอย่างรูปภาพเปลือยในลักษณะต่าง ๆ กัน
- (6) ความหมายของคำว่า “Nudism” และคำว่า “ภาพศิลปะ” ที่ได้มีผู้ให้คำจำกัด

ความไว้

คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ภาพที่จะจัดต่อมาตรา 22 (3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ได้แก่ ภาพที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

- (1) ภาพที่เข้าลักษณะลามกอนาจาร ได้แก่

(1.1) ภาพแสดงการร่วมเพศ คือภาพที่แสดงให้เห็นว่ากำลังมีการร่วมเพศระหว่างชายกับหญิงและรวมถึงภาพที่แสดงให้เห็นว่ากำลังมีการร่วมเพศระหว่างชายกับชาย (Homosexual) หญิงกับหญิง (Lesbian) หรือ คนกับสัตว์ด้วย ไม่ว่าจะภาพนั้นจะแสดงให้เห็นอวัยวะเพศหรือไม่ก็ตาม เช่น ภาพชายกับหญิงกำลังร่วมเพศกัน ภาพหญิงกับหญิงร่วมเพศกัน โดยใช้อวัยวะเพศเทียม ภาพหญิงเปลือยกายกอดกับหญิง หรือภาพที่แสดงการร่วมเพศอย่างวิถาวร เป็นต้น

ส่วนภาพชายกับหญิงที่ทำให้ผู้ดูเข้าใจได้เองว่า กำลังจะมีการร่วมเพศก็ถือว่าเป็นภาพที่เข้าหลักเกณฑ์ข้อนี้ ภาพป็นที่แสดงการร่วมเพศ เช่น ภาพศิลปกรรมของอินเดียโบราณ ถ้านำไปใช้ในทางช่วยยุติการมรณกรรมก็ถือว่าเป็นภาพลามกอนาจาร

(1.2) ภาพเล่าโลมกันจนเป็นที่เข้าใจได้ว่ากำลังร่วมเพศหรือกำลังจะร่วมเพศ ได้แก่ ภาพที่ทำให้ผู้ดูเข้าใจอย่างชัดเจนว่าจะมีการร่วมเพศกันต่อไปอย่างแน่นอน เช่น ภาพชาย

²⁹ คำสั่งกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางที่ 54/2519 ลงวันที่ 22 มีนาคม 2519 เรื่อง ระเบียบการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ อาศัยอำนาจตามประกาศกรมตำรวจ เรื่อง ตั้งเจ้าพนักงานผู้พิจารณาภาพยนตร์ ลงวันที่ 2 มีนาคม 2519 ข้อ ค.

นอนทับหญิงบนเตียงนอนแสดงการเล้าโลมกันจนเห็นได้ว่าจะมีการร่วมเพศกันต่อไปแม้หญิงจะสวมเสื้อยกทรงมองไม่เห็นถันก็ตาม และภาพที่ชายยื่นจูบชอกคอหญิง มือจับที่หน้าอก เป็นต้น

(1.3) ภาพที่เจตนาแสดงให้เห็นอวัยวะเพศของชายหรือหญิง ซึ่งมีได้ใช้ในวิชาการแพทย์หรือการศึกษา และไม่ได้อยู่ในเอกสารทางการแพทย์หรือการศึกษา หรือมิใช่ภาพศิลปะ การพิจารณาภาพในกรณีนี้ต้องพิจารณาถึงสิ่งพิมพ์ประกอบภาพนั้นด้วย ว่าผู้พิมพ์มีเจตนาแท้จริง ในทางวิชาการแพทย์หรือการศึกษาหรือไม่

(2) ภาพอันอาจเข้าลักษณะหรืออาจนำไปสู่ความเสื่อมเสียศีลธรรมอันดีงามและวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้แก่

(2.1) ภาพแสดงการเล้าโลมกันไม่ว่าผู้กระทำจะเป็นเพศเดียวกัน หรือต่างเพศกัน และไม่ว่าผู้กระทำจะมีเครื่องแต่งกายหรือไม่ก็ตาม คือ ภาพเล้าโลมกันจนเห็นได้ว่ากำลังมีความรู้สึกทางกามารมณ์ เช่น ภาพหญิงจูบกับหญิง และตีหน้าแสดงความรู้สึกทางกามารมณ์

(2.2) ภาพแสดงความต้องการทางกามารมณ์ ได้แก่ ภาพที่แสดงท่าทางให้ผู้ดูเข้าใจได้ว่า ผู้นั้นกำลังมีอารมณ์ทางกามารมณ์ เช่น ภาพหญิงนอนถ่างขา มีสีหน้าแสดงความรู้สึกทางกามารมณ์ หรือภาพหญิงนอนบิดตัว มือจับที่หน้าอกตัวเอง เป็นต้น

(2.3) ภาพที่แสดงการเปลือยกายเปลือยอกของหญิง ซึ่งไม่มีลักษณะเป็นศิลปะ เช่น ภาพหญิงแต่งชุดละครรำ สวมชุดาแต่เปลือยอก ภาพดังกล่าวไม่ว่าจะมีการลบเลือนเฉพาะบริเวณปลายถันหรือไม่ ก็ถือว่าอาจนำไปสู่ความเสื่อมเสียศีลธรรมอันดีงามและ วัฒนธรรมแห่งชาติได้

ภาพบางภาพ เช่น ภาพเปลือยของมาริติน มอนโร เป็นภาพแสดงความสวยงามของสตรี และเป็นภาพที่มีชื่อเสียงจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นภาพศิลปะ ไม่เข้าหลักเกณฑ์ข้อนี้

ในการพิจารณาภาพดังกล่าว คณะอนุกรรมการได้คำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ประกอบด้วย คือ

(1) ภาพถ่ายจากภาพถ่าย หรือภาพปั้นให้ถือเสมือนภาพถ่ายของบุคคลด้วย มีลักษณะที่ต้องการให้เห็นสตรีระของบุคคล แต่ถ้าเป็นเพียงภาพการ์ตูนหรือภาพถ่ายเส้นที่ไม่มีลักษณะอุจาดบักตีสัย ไม่ถือว่าเป็นภาพตามความหมายนี้

(2) ภาพที่มองเห็นอวัยวะเพศได้แม้ไม่ชัดเจน

(3) ภาพที่เป็นศิลปะ ได้แก่

(3.1) ภาพที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นศิลปะ

(3.2) ภาพที่ผู้ทำมีเจตนาให้เป็นศิลปะ โดยดูจากอารมณ์ที่แสดงออก หรือลักษณะท่าทางในภาพนั้น

(3.3) ภาพที่ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ทำ มีความงาม แสดงความรู้สึกมีชีวิต คู่แล้วไม่พาให้จิตใจไผ่ต่ำ

ภาพศิลปะที่นำไปใช้เพื่อช่วยการมรณต์ถือว่าไม่ใช่ภาพที่เป็นศิลปะ³⁰

4. ความเป็นมาและลักษณะของกฎหมายควบคุมสื่อลามกอนาจารของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาปกครองด้วยระบอบเสรีประชาธิปไตย โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศ และมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดรัฐธรรมนูญของอเมริกาเป็นรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างกว้างขวาง รวมถึงเสรีภาพของสื่อมวลชนด้วย จนอาจกล่าวได้ว่าไม่มีสื่อมวลชนในประเทศใดมีเสรีภาพมากเท่าสื่อมวลชนในสหรัฐอเมริกา แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันว่าเสรีภาพของสื่อมวลชนไม่ใช่เป็น เสรีภาพที่ไม่มีขอบเขตจำกัด³¹

4.1 การคุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชน

แต่เดิมรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาไม่ได้บัญญัติรับรองเสรีภาพเอาไว้ เนื้อหาของรัฐธรรมนูญนั้นมีเพียง 7 มาตรา³² และมีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกภายหลัง รวมแล้วรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกามี 24 มาตรา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนโดยตรง คือ รัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 1 (First Amendment) ได้ให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษเกี่ยวกับสิทธิของสื่อมวลชน โดยบัญญัติไว้ดังนี้ “รัฐสภาจะต้องไม่ตรากฎหมายใด ๆ อันเกี่ยวกับการก่อตั้งศาสนา หรือห้ามการแสดงออกโดยอิสระทางศาสนา หรือจำกัดคัดค้านเสรีภาพของการแสดงความคิดเห็นหรือของสื่อมวลชน รวมทั้งสิทธิของประชาชนที่จะประชุมอย่างสงบ และที่จะร้องเรียนต่อรัฐบาลให้จัดการแก้ไขความเดือดร้อน”³³ แม้ว่ารัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา จะให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชนอย่างเต็มที่ก็ตาม แต่มิใช่ว่าจะเป็นเสรีภาพที่ไม่มีขอบเขตจำกัด สื่อมวลชนก็เช่นเดียวกับสถาบันอื่นหรือบุคคลอื่นต้องอยู่ภายใต้กฎหมายทั่วไป ซึ่งศาลฎีกาได้วินิจฉัยเสรีภาพของสื่อควรมีขอบเขตโดยสรุปดังนี้³⁴

“(1) รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 1 นี้ มิได้ถือว่าข้อจำกัดสิทธิของสื่อมวลชน

³⁰บันทึกเสนอความเห็นของคณะอนุกรรมการ ฯ การประชุมครั้งที่ 83-7/2524 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2524.

³¹อรรถสิทธิ์ ชื่นสงวน. เรื่องเดียวกัน , หน้า 44

³²นพคุณ รวีเจริญ. เรื่องเดียวกัน , หน้า 116

³³วิสาร พันธุณะ. เรื่องเดียวกัน , หน้า 775

³⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 776-777.

ต่อคณะกรรมการว่าด้วยการการโฆษณาใน

อันเกิดแก่การบังคับใช้กฎหมายแพ่ง หรือกฎหมายอาญาอย่างเสมอหน้านั้นตกเป็น โมะฆะ ไปทั้งหมด สื่อมวลชนไม่มีเอกสิทธิ์พิเศษใด ๆ ต่อการใช้กฎหมายทั่วไป ดังนั้นสื่อมวลชนต้องอยู่ใต้กฎหมายห้ามการผูกขาด และต้องเสียภาษีการค้า เป็นต้น

(2) ภายใต้พฤติการณ์พิเศษ การสั่งห้ามสื่อมวลชนมิให้เผยแพร่ข่าวสารเป็นสิ่งที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แต่รัฐบาลจะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องสั่งห้ามเช่นนั้น ศาลจะอนุญาตให้สั่งห้ามล่วงหน้าในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายกำลังทหาร ที่ตั้งกองทหารในยามสงครามการคุ้มครองความมั่นคงของชาติหรือของสังคม เป็นต้น

(3) สื่อมวลชนไม่มีเอกสิทธิ์ที่จะพิมพ์หรือเผยแพร่ทุกสิ่งทีตนปรารถนา หรือแม้แต่การเผยแพร่เรื่องราวอันเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ สื่อมวลชนก็อาจต้องรับผิดชอบ หากว่าได้กระทำไปโดยประมาทเลินเล่อ หรือรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นความเท็จ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของผู้อื่น

(4) การเผยแพร่ข่าวสารอันเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ สื่อมวลชนไม่อาจใช้ วิธีการเลวร้ายในการหาข่าวสาร หรือละเมิดต่อสิทธิในชีวิตส่วนตัวของผู้อื่น

(5) การเผยแพร่ข่าวสารอันเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ สื่อมวลชนจะต้องไม่เพิ่มเติมความเท็จใด ๆ เกี่ยวกับผู้อื่นไม่ว่าจะโดยเจตนาหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม

(6) การใช้ชื่อของผู้อื่นเพื่อการค้า โดยมีได้รับอนุญาตล่วงหน้าอาจถูกฟ้องทางแพ่งได้

(7) ในพฤติการณ์จำเป็นหนังสือพิมพ์ หรือนักหนังสือพิมพ์อาจถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลได้

(8) ภายใต้รัฐบัญญัติว่าด้วยเสรีภาพของข่าวสาร ข่าวสารบางประเภทในแฟ้มของรัฐบาลกลางได้รับการยกเว้นไม่ต้องเปิดเผย

(9) ตามคำวินิจฉัยของศาล รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 1 มิได้ให้สื่อมวลชนมีสิทธิพิเศษใด ๆ ที่จะได้รับข่าวสารซึ่งไม่เปิดเผยต่อสาธารณะทั่วไป เพราะสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและการเผยแพร่ข่าวสารนั้น มิได้หมายรวมถึง สิทธิในการรวบรวมข่าวสารด้วย

(10) แม้การรวบรวมข่าวมีอุปสรรคดังกล่าว แต่สื่อมวลชนก็ยังถูกห้ามมิให้เข้าฟังการพิจารณาของคณะลูกขุน การประชุมผู้บริหารระดับต่าง ๆ ของหน่วยราชการ และการประชุมขององค์กรเอกชน สื่อมวลชนไม่มีสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่จะเข้าไปในที่เกิดเหตุ หรือที่ซึ่งมีภัยพิบัติเพราะสถานที่เช่นนั้นประชาชนทั่วไปก็ไม่มีสิทธิเข้าไปได้อยู่แล้ว

(11) ศาลอาจจะออกคำสั่งห้ามพยาน เจ้าหน้าที่ศาล เจ้าพนักงานรักษากฎหมาย หรือบุคคลอื่นมิให้แถลงข้อความใด ๆ ต่อสื่อมวลชน วิธีการนี้เป็นการบังคับแก่แหล่งข่าวมากกว่าการบังคับสื่อมวลชนโดยตรง การบังคับสื่อมวลชนโดยตรงซึ่งไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญนั้นมีได้

ยากมาก ปกติอาจจะใช้มาตรการอื่นเพื่อป้องกันการก้าวก่ายสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาอันเป็นธรรม

(12) ยกเว้นกรณีที่รัฐบัญญัติให้อำนาจไว้ สื่อมวลชนจะต้องเปิดเผยแหล่งข่าวสารหรือข่าวสารอันเป็นความลับต่อคณะตุลาการ หรือองค์กรทางกฎหมายอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่สอบสวนอาชญากรรม แต่สำหรับคดีแพ่งภายใต้สถานการณ์บางอย่าง สื่อมวลชนมีสิทธิไม่เปิดเผยแหล่งข่าวได้

(13) หนังสือตามกไม่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 1

(14) รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 1 ไม่ให้การคุ้มครองการโฆษณาหลวงหรือเป็นเท็จทางธุรกิจ แต่การโฆษณาความจริงทางธุรกิจได้รับความคุ้มครอง

(15) วิทยูและโทรทัศน์ ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลมากกว่าสื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้เพราะลักษณะ และเงื่อนไขพิเศษที่ใช้อยู่กับสื่อนี้โดยเฉพาะ”

4.2 แนวทางการพิจารณาสื่อลามกอนาจาร

แม้ว่าในรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาจะให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชนอย่างกว้างขวาง แต่ก็มิชอบเขตจำกัดในเรื่องของสื่อลามกอนาจารนั้นจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครอง ปัญหาจึงเกิดมีว่า อะไรคือลามกอนาจาร ในเบื้องต้นไม่มีการอธิบายความหมายของคำนี้ไว้อย่างชัดเจน ต่อมาประมาณปี ค.ศ.1950 ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้พิจารณาและตีความหมายของคำว่าลามกอนาจาร โดยพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นลามกอนาจาร ก็คือเมื่อสิ่งนั้นมีแนวโน้มที่จะทำให้บุคคลที่สิ่งพิมพ์นั้นตกไปถึงมือ จิตใจและการกระทำที่เสื่อมลง โดยที่รัฐบาลพยายามที่จะกวาดล้างสื่อสิ่งพิมพ์ที่น่าเสนอเรื่องราวทางเพศให้หมดไป เมื่อแน่ใจว่า สื่อสิ่งพิมพ์นั้นมีแนวโน้มที่จะทำให้ศีลธรรมอันดีของประชาชนเสื่อมลง โดยมีความเชื่อว่ามาตรฐานของจิตใจและศีลธรรมอันดีของประชาชนมิได้สูงไปกว่ากลุ่มชนที่อ่อนแอ หรือชั่วช้าในสังคมนั้นเลย ถ้าสิ่งใดเป็นโทษต่อผู้อ่านคนหนึ่ง สิ่งนั้นก็ควรจะนำออกไปจากสังคมนั้นด้วย แม้ว่าหลักเกณฑ์นี้ใช้ไม่ได้ผล³⁵ ซึ่งต่อมาได้มีความเห็นของผู้พิพากษาคนหนึ่งว่าสิ่งที่จะเป็นลามกอนาจารได้ก็คือเมื่อสิ่งนั้นมีแนวโน้มที่จะยั่วยุคมารมณ์ หรือนำไปสู่ความคิดที่ไม่บริสุทธิ์ และเต็มไปด้วยราคะ

³⁵กันทิมา ธนะโสภณ. "เรื่องเพศกับสื่อมวลชนในสหรัฐอเมริกา." เอกสารประกอบการสัมมนาหมายเลข 7 เรื่อง ศิลปะหรืออนาจาร : เสรีภาพกับความรับผิดชอบของสื่อมวลชน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 12 กันยายน 2528. หน้า 3-4.

ไม่ว่าหนังสือเล่มนั้นจะมีแนวโน้มที่จะสร้างความตื่นเต้น หรือช่วยุกามารมณ์หรือไม่ก็ตาม ขึ้นอยู่กับ การพิจารณาของศาลว่า หนังสือเล่มนั้นมีผลกระทบต่อบุคคลทั่วไป ผู้ซึ่งมีจิตใจได้สำนึกเกี่ยวกับเรื่องเพศอยู่ในระดับปานกลาง หรือระดับปกติด้วย

ในปี ค.ศ.1957 มีคำพิพากษาศาลสูงสุดออกมาวางแนวมาตรฐานของคำว่าลามก และสื่อใดที่เป็นลามกอนาจาร จะไม่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ในคดี Roth³⁶ ศาลได้กำหนดว่า สิ่งที่เป็นลามกอนาจาร คือ สิ่งที่มีลักษณะโดยทั่วไปในมาตรฐานสังคมนั้นเห็นว่า ส่วนสำคัญของวัตถุหรือรูปภาพ หรือเนื้อหาของสื่อ นั้นต่อไปในทางช่วยุกามารมณ์ นิยามดังกล่าวได้ใช้เป็นแนวทางในการตัดสินเรื่อยมา แม้จะมีการตั้งคำถามว่า อะไรคือมาตรฐานของสังคม และใช้วัดกันอย่างไร คดีเกี่ยวกับลามกอนาจารก็ยังคงมีไปถึงศาลสูงสุดเป็นระยะ ๆ

ต่อมา ในระหว่างปี ค.ศ.1950 ถึง 1960 ศาลสูงสุดได้วางแนวพิจารณาการกำหนดว่าสื่อใดจะเป็นเรื่องลามกอนาจารโดยเพิ่มเติมจากหลักของคดี Roth ว่าสิ่งพิมพ์ใดจะเป็นลามกอนาจาร จะต้องเข้าหลักเกณฑ์สามประการ คือ ช่วยให้เกิดส่วนได้เสียทางกามารมณ์ ต้องน่ารังเกียจอย่างเห็นได้ชัด และต้องเป็นการเกินเลยถึงขนาดที่ทำลายค่านิยมของคนได้³⁷

ในปี ค.ศ.1966 ได้มีคำพิพากษาออกมาโดยพิจารณาเจตนาของผู้กระทำ มิใช่เพียงแต่พิจารณารูปแบบเนื้อหาของสื่อแต่เพียงอย่างเดียว ในคดี Ginburg³⁸ ศาลได้พิจารณาว่า หนังสือที่ส่งไปถึงผู้รับทางไปรษณีย์ เนื้อหาของหนังสือนั้นอาจไม่ลามกเลย แต่เมื่อผู้ส่งได้พยายามโฆษณาว่าเป็นหนังสือเกี่ยวกับสิ่งลามกอนาจาร ศาลจึงเชื่อว่าเป็นสิ่งลามกอนาจารจริง

ต่อมาศาลสูงสุดได้วางแนวพิจารณาไว้ว่า การตัดสินสื่อใดจะเป็นลามกอนาจารหรือไม่ก็ต่อเมื่อ การกระทำของผู้พิมพ์ผู้จำหน่ายเข้าลักษณะดังนี้ คือ

1. วิธีการส่งเสริมการขายมีลักษณะช่วยุกามารมณ์
2. ผลิตข้อมูลที่ไม่สมควรต่อเยาวชนอันเป็นการละเมิดบทบัญญัติของรัฐ หรือ
3. เสนอเรื่องราวเนื้อหาของบุคคลใดไปในทางเสื่อมเสีย โดยที่เข้าตัวไม่ยินยอม³⁹

³⁶Roth V. United States, 354 U.S. 476, 489, 1959 อ้างถึงใน, นพดล ธีวเจริญ. กฎหมายกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. หน้า 126

³⁷Don R. Pember. Mass Media Law. sixth Edition. IA : Wm. C. Brown Communications, Inc, 1993. P.417.

³⁸Ginburg V. United State, 383 U.S. 463, 1966 อ้างถึงใน, นพดล ธีวเจริญ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 128

³⁹กันทิมา ธนะโสภณ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 5

ในปี 1969 ศาลสูงสุดได้ตัดสินว่า ประชาชนมีสิทธิที่จะรับหรือใช้หนังสือหรือเอกสาร อันเป็นสิ่งลามกได้ในบ้านของตนเองตามลำพัง รัฐไม่มีสิทธิที่จะบังคับการกระทำของประชาชน โดยลำพังในบ้านของเขาได้

จะเห็นได้ว่า ตลอดเวลาที่ผ่านมา แม้แต่ศาลสูงสุดก็ไม่สามารถจะวางหลักเกณฑ์ที่แน่นอนให้เป็นบรรทัดฐานในระยะยาวได้ว่าการนำเสนอเรื่องราวทางเพศในลักษณะใดที่สมควรจะควบคุม ห้ามปราม หรือถูกตราว่าเป็นสิ่งลามกอนาจาร เกณฑ์การพิจารณาจึงเปลี่ยนแปลงไปตาม ยุคสมัยของสังคมที่เปลี่ยนไป

4.3 การควบคุมสื่อลามกอนาจาร

4.3.1 การควบคุมวิทยุและโทรทัศน์

สถานีวิทยุและโทรทัศน์ในอเมริกา เป็นกิจการของเอกชนและดำเนินงานโดยเอกชน แต่จะจัดตั้งขึ้นได้ต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการสื่อสารแห่งรัฐบาลกลาง (Federal Communications Commission หรือ FCC) จะเป็นหน่วยงานที่ออกใบอนุญาตให้เท่านั้น FCC ไม่มีอำนาจที่จะตรวจพิจารณาหรือเซ็นเซอร์รายการ และโฆษณาออกอากาศ และจะออกระเบียบวางกำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องนี้ไม่ได้ เพราะว่าเป็นการจัดสิทธิและเสรีภาพในการพูดการเขียน ซึ่งโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่สำคัญยิ่งสำหรับการแสดงออกซึ่งสิทธิและเสรีภาพ สถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ของสหรัฐอเมริกาจะใช้ระบบการควบคุมตัวเอง หรือการควบคุมกันเอง และร่วมกันรับผิดชอบต่อวิชาชีพ และประโยชน์ของชาติ สถานีวิทยุและโทรทัศน์ส่วนมากนั้นจะเป็นสถานีการค้า โดยได้ร่วมกันจัดตั้งสมาคมสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (National Association of Broadcasters หรือ NAB) เพื่อครอบคลุมมาตรฐานการจัดรายการและการโฆษณา และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของสถานีโดยเฉพาะต่อเด็กและเยาวชน โดยมีกรรมาธิการและประกาศใช้ประมวลจริยธรรม ซึ่งสถานีสมาชิกมีพันธะที่จะต้องปฏิบัติตาม⁴⁰

4.3.2 การควบคุมภาพยนตร์

การควบคุมภาพยนตร์ของประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1907 มีการบัญญัติเทศบัญญัติเพื่อตรวจภาพยนตร์ขึ้นเป็นครั้งแรกในรัฐชิคาโก โดยให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้ตรวจและออกใบอนุญาตฉายภาพยนตร์ และให้อำนาจระงับการฉายหรือไม่อนุญาตให้ฉายในภาพยนตร์ที่เห็นว่าขัดต่อศีลธรรมอันดี หรือลามกอนาจาร ซึ่งมาตรฐานของการพิจารณา

⁴⁰จันทน์ รังสิกุล และอรทัย ศรีสันติสุข. “การจัดรายการวิทยุโทรทัศน์ในต่างประเทศ” เอกสารการตอนพูดวิชา การจัดการวิทยุโทรทัศน์ หน่วยที่ 5-10. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2530. หน้า 115-118.

อยู่ที่ความพอใจและค่านิยมส่วนตัวของเจ้าพนักงาน จนกระทั่ง ปี ค.ศ. 1911 รัฐหลายรัฐในอเมริกา ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ขึ้น ทำหน้าที่ตรวจพิจารณาภาพยนตร์ และให้การอนุมัติก่อนฉายทุกเรื่อง อีกทั้งมีอำนาจห้ามการฉายภาพยนตร์ทั้งเรื่อง หรือเพียงบางส่วนได้

ในปี ค.ศ. 1922 บริษัทสร้างภาพยนตร์ขนาดใหญ่จึงได้รวมตัวกันเป็น “สมาคมผู้สร้างและจำหน่ายภาพยนตร์” (Motion Picture Producers and Distributors Association หรือ MPPDA) เพื่อหลีกเลี่ยงการควบคุมของรัฐบาล และเพื่อปรับปรุงภาพลักษณ์ของวิชาชีพภาพยนตร์ ซึ่งในตอนแรกเป็นเพียงกลุ่มผู้สร้าง แต่ต่อมารวมถึงเจ้าของโรงภาพยนตร์ และคนจัดจำหน่ายด้วย อำนาจหน้าที่คือพิจารณาตรวจสอบภาพยนตร์ทุกเรื่องและประทับตราอนุมัติให้นำออกฉายได้ และมีการกำหนดเนื้อหาภาพยนตร์ที่ห้ามนำออกฉาย ได้แก่เนื้อหาประเภทที่แสดงอาการทางเพศ สัมพันธ์อย่างชัดเจน การกระทำที่ดูเดือยรุนแรง การประกอบอาชญากรรม เป็นต้น ซึ่งในเวลาต่อมาอำนาจของสมาคมเริ่มเสื่อมลงมีนักสร้างภาพยนตร์อิสระบางคนไม่เห็นด้วยกับกฎและระเบียบ จึงนำภาพยนตร์ออกฉายทั้ง ๆ ที่ไม่ผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากคณะกรรมการ อีกทั้งวิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่ได้รับความนิยมมากขึ้น ทำให้คนดูภาพยนตร์ลดน้อยลง และสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ในปี ค.ศ. 1968 สมาคมดังกล่าวจึงได้เปลี่ยนบทบาทจากการควบคุมตรวจสอบมาเป็นการจัดระดับประเภทของภาพยนตร์แทน เพื่อดึงผู้ชมให้กลับมาดูภาพยนตร์โดยให้มีฉากบางฉากในภาพยนตร์ได้ ซึ่งในโทรทัศน์ไม่สามารถแพร่ภาพได้ และเปลี่ยนชื่อสมาคมเป็น “สมาคมภาพยนตร์แห่งสหรัฐอเมริกา” (Motion Picture Association of America หรือ MPAA) ภายใต้ระบบใหม่นี้ เป็นระบบของการควบคุมตนเองในวิชาชีพภาพยนตร์กล่าวคือ บรรดาสมาชิกของสมาคม รวมทั้งผู้สร้างอิสระยินยอมพร้อมใจกันส่งฟิล์มภาพยนตร์ที่ผลิตขึ้นแล้ว หรือกำลังจะจำหน่ายไปให้คณะกรรมการบริหารภาพยนตร์พิจารณากำหนดประเภทก่อนที่จะมีการจัดจำหน่าย ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนจากสมาคมผู้สร้างภาพยนตร์ (Motion Picture Producers Association) ผู้นำเข้าและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (International Film Importers and Distributors of America) และสมาคมเจ้าของโรงภาพยนตร์แห่งชาติ (National Association of Theatre Owners)⁴¹ โดยในระยะแรกแบ่งภาพยนตร์ออกเป็นเพียง 2 ประเภท คือ ประเภท U และประเภท A

⁴¹อิทธิพล อินดี และชวรัตน์ เชิดชัย. “การตรวจพิจารณาภาพยนตร์” เอกสารการตอนจุลวิชา การบริหารงานภาพยนตร์ หน่วยที่ 8-15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2532. หน้า 623-626.

ประเภท U ย่อมาจาก Universal Exhibition ซึ่งเป็นประเภทเปิดกว้างสำหรับผู้ทุกเพศทุกวัย ส่วนประเภท A เป็นภาพยนตร์ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่ ถ้าเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี เข้าดูจะต้องมีผู้ใหญ่ไปด้วย⁴²

ในปี ค.ศ. 1968 ได้มีการกำหนดมาตรฐานและแบ่งประเภทภาพยนตร์ตามประเภทของคนดูโดยแบ่งออกดังนี้

G คือ ภาพยนตร์ที่ดูได้ทุกเพศทุกวัย

M สำหรับผู้ใหญ่, หากเป็นเด็กผู้ปกครองควรให้คำแนะนำ

R จำกัดสำหรับบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี ต้องมีผู้ใหญ่ไปด้วย

X ห้ามบุคคลอายุต่ำกว่า 16 ปี

ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข โดยจัดลำดับใหม่และเปลี่ยนแปลงอายุของผู้

ชมออกดังนี้

G สำหรับทุกเพศทุกวัย

PG ผู้ปกครองควรให้คำแนะนำ บางฉากอาจไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก

R จำกัดสำหรับบุคคลอายุต่ำกว่า 17 ปี ต้องมีผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่ไปด้วย

X สำหรับผู้ใหญ่ ห้ามบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี⁴³

การแบ่งประเภทภาพยนตร์นอกจากจะแก้ปัญหาที่ว่าภาพยนตร์บางประเภทไม่เหมาะสมกับประชาชนบางกลุ่ม โดยเฉพาะเยาวชนของชาติแล้วยังทำให้ประชาชนมีเสรีภาพในการเลือกชมภาพยนตร์ได้ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ในปัจจุบัน ได้ลดวิธีการควบคุมที่เข้มงวดลงโดยหันมาใช้วิธีการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศมากขึ้น ทั้งนี้หวังว่าจะช่วยลดอาชญากรรมทางเพศลงได้ โดยใช้สถาบันต่าง ๆ เป็นสื่อในการเผยแพร่ เช่น โรงเรียนหรือสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ เป็นต้น จุดประสงค์เพื่อจะมุ่งพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อเรื่องเพศให้เห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดาเป็นเรื่องธรรมชาติ และเพื่อให้ประชาชนคุ้นเคยกับทัศนคติที่แตกต่างต่อกันมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

⁴²ปิยกุล เลาวัฒนศิริ. "ภาพยนตร์กับสังคม". วารสารศาสตร์. ปีที่ 4, เล่มที่ 1. มิถุนายน-กันยายน 2526, หน้า 36-37

⁴³Joseph J. Hemmer. *Communication under Law*. N.J. : The Scarecrow Press, Inc, 1979. p.193.

5. ความเป็นมาและลักษณะของกฎหมายควบคุมสื่อลามกอนาจารของประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบระบบรัฐสภา ระบบกฎหมายของอังกฤษ เป็นระบบ Common Law ประเทศอังกฤษไม่มีรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร จึงไม่มีบทคุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชนโดยเฉพาะ กฎหมายของอังกฤษประกอบด้วยพระราชบัญญัติและบรรทัดฐานจากคำพิพากษาของศาลฎีกา สื่อมวลชนของอังกฤษมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง แต่จำกัดอยู่ในกรอบที่กฎหมายกำหนด

5.1 การคุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชน

เนื่องจากอังกฤษไม่มีรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษรดังกล่าวแล้ว แต่สื่อมวลชนของอังกฤษได้รับความคุ้มครองหากถูกดำเนินคดี มีหลักเกณฑ์ดังนี้คือ“

5.1.1 ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (The European Convention on Human Rights) ร่างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2494 (ค.ศ.1951) โดยอังกฤษได้ให้สัตยาบันในปีเดียวกัน ตามอนุสัญญานี้ได้ให้ความรับรองและคุ้มครองสื่อมวลชนไว้ใน มาตรา 10 ซึ่งบัญญัติไว้ ดังนี้ “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพนี้รวมทั้งเสรีภาพที่จะยึดมั่นในความเห็นและที่จะรับหรือให้ข่าวสาร ทัศนะ โดยปราศจากการแทรกแซงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และโดยไม่คำนึงถึงเขตแดน”

บทบัญญัติดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อกฎหมายของอังกฤษ เนื่องจากศาลสิทธิมนุษยชนได้วินิจฉัยไว้หลายคดีว่าอังกฤษได้ละเมิดอนุสัญญาโดยไม่ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิมูลฐานของประชาชน ทำให้คดีเกี่ยวกับสิทธิของสื่อมวลชนที่พิจารณาในศาลอังกฤษจะอ้างอนุสัญญานี้ และบรรทัดฐานที่ศาลสิทธิมนุษยชนได้วินิจฉัยไว้เพื่อสนับสนุนข้อต่อสู้ของสื่อมวลชน

5.1.2 การพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุน (Trial by Jury) การพิจารณาคดีของประเทศอังกฤษ จะใช้ระบบคณะลูกขุน ซึ่งจะเป็นผู้ตัดสินว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามที่ฟ้องหรือไม่ โดยจะคัดเลือกลูกขุนมาจากหลายอาชีพ มีจำนวนประมาณ 12-23 คน ส่วนศาลหรือผู้พิพากษาจะเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษ จำเลยจึงได้รับประโยชน์ หากได้รับการพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุน และเป็นหลักประกันสำคัญต่อการดำเนินงานของสื่อมวลชนภายใต้กฎหมาย มีตัวอย่างคดีลามกอนาจารที่คณะลูกขุนยกฟ้อง เช่น ภาพยนตร์เรื่องซัวร์กของเลดี้ แซคเคอร์เลย์ เป็นการให้ความคุ้มครองเสรีภาพในการสร้างสรรค์งานศิลปะ แต่ทั้งนี้บางคดีศาลก็จะเป็นผู้พิจารณา

และพิพากษาทั้งข้อเท็จจริง และข้อกฎหมาย โดยศาลจะเป็นผู้พิจารณาโดยไม่มีคณะลูกขุน เช่น ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หรือคดีความผิดเล็กน้อยที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวง

5.1.3 การพิจารณาคดีโดยเปิดเผยในศาล (Public Access to the Courts) เพื่อผดุงความยุติธรรมและความเที่ยงธรรมของผู้พิพากษา ก่อให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ และเป็นผู้พิทักษ์ความซื่อสัตย์ ทำให้เกิดผลดีทั้งพยานหลักฐาน ตลอดจนข้อโต้แย้งต่าง ๆ ให้เป็นที่รู้ของสาธารณชน แต่ทั้งนี้ศาลอังกฤษก็มีได้พิจารณาคดีโดยเปิดเผยทุกคดี ซึ่งมีอยู่หลายคดีที่จำเป็นต้องพิจารณาคดีเป็นการลับ เช่น คดีข่มขืน การพิจารณาคดีโดยเปิดเผยเป็นการขยายสิทธิของสื่อมวลชนให้กว้างขึ้น ในการพิจารณาคดีของศาล นักข่าวได้รับเกียรติให้เป็น “ตัวแทนของสาธารณะ” (Represent the public) ได้รับเชิญให้เข้ารับรู้ข้อเท็จจริงร่วมกับผู้พิพากษาและทนายความ ในสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสม จะให้สาธารณชนเข้าฟังการพิจารณาคดี มีตัวอย่างคดีอาชญาฐานมีสิ่งลามกไว้ในความครอบครอง ศาลชั้นต้นจึงให้ผู้เข้าฟังการพิจารณาทุกคนออกจากห้องในขณะที่ฉายภาพยนตร์ลามกให้คณะลูกขุนดูเพื่อประกอบการตัดสิน เพราะเกรงว่าเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของสื่อมวลชนและประชาชนจะทำลายสมาธิของคณะลูกขุน แต่ศาลอุทธรณ์เห็นว่าศาลชั้นต้นตั้งไม่ชอบ ที่ถูกจะต้องให้สื่อมวลชนอยู่ในห้องพิจารณา เพราะคดีประเภทนี้มักเป็นที่สนใจของประชาชน ศาลอุทธรณ์จึงพิจารณาเห็นว่าในกรณีที่เป็นต้องฉายภาพยนตร์เพื่อพิจารณาเป็นการลับ ศาลจะต้องอนุญาตให้ตัวแทนของสื่อมวลชนเข้าชมด้วย

5.1.4 ข้อจำกัดอำนาจในการสั่งห้ามสื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวสาร (The Rule Against Prior Restraint) โดยปกติแล้ว สื่อมวลชนมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร แต่ก็จำเป็นต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายและดุลยพินิจของผู้พิพากษา

ในกรณีต่อไปนี้ศาลจะออกคำสั่งห้ามการเผยแพร่ข่าวสารของสื่อมวลชนไม่ได้

(1) ในคดีหมิ่นประมาท หากผู้พิมพ์ผู้โฆษณาจะนำพยานหลักฐานมาสืบ ในชั้นพิจารณาเพื่อพิสูจน์ข้อความที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นความจริง

(2) ในคดีผิดสัญญา หรือการละเมิดลิขสิทธิ์ สื่อมวลชนสามารถที่จะเปิดเผยความลับเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ เพื่อเปิดโปงการกระทำที่มิชอบ หลอกลวง หรือกลฉ้อฉล

(3) ในคดีที่ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา มีสิทธิขอให้คณะลูกขุนเป็นผู้ตัดสิน สามารถตีพิมพ์เอกสารที่ถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนกฎหมายได้

5.1.5 นโยบายการฟ้องคดีและประโยชน์สาธารณะ (Prosecution Policy and the Public Interest) หลักประกันเสรีภาพของสื่อมวลชนอีกประการหนึ่ง คือ ดุลยพินิจของอัยการ อัยการ เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ บรรดากฎหมายอาญาซึ่งกระทบต่อสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็น

ความผิดฐานเปิดเผยความลับของทางราชการ การป้องกันการก่อการร้าย หรือละเมิดอำนาจศาล เฉพาะอธิบดีกรมอัยการ หรือผู้อำนวยการของคดีเท่านั้น มีอำนาจสั่งฟ้องได้ แม้จะปรากฏว่ามีการกระทำความผิดขึ้นอธิบดีกรมอัยการสามารถใช้ดุลยพินิจในการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ขึ้นอยู่กับว่าเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ และความเห็นของสาธารณะที่สนับสนุนเสรีภาพของการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชน

5.2 การควบคุมสื่อลามกอนาจาร

ในประเทศอังกฤษ มีการควบคุมสื่อลามกอนาจารจากหน่วยงานที่ควบคุมสื่ออื่น เช่น การควบคุมสื่อลามกอนาจารทางด้านวิทยุโทรทัศน์ ก็จะมีหน่วยงานเฉพาะวิทยุ และโทรทัศน์ หรือทางด้านภาพยนตร์ก็จะเป็นหน่วยงานหรือองค์กรควบคุมเฉพาะภาพยนตร์ และรับผิดชอบดูแลอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย กฎข้อบังคับต่าง ๆ มิให้มีการแพร่ภาพหรือออกอากาศไปสู่ผู้ชม หรือผู้ฟังอย่างไม่เหมาะสม หรือละเมิดศีลธรรมอันดีของประชาชน

5.2.1 การควบคุมวิทยุและโทรทัศน์

องค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมวิทยุและโทรทัศน์ของอังกฤษ คือ บริษัทวิทยุโทรทัศน์แห่งอังกฤษ (British Broadcasting Corporation) หรือ BBC และคณะกรรมการโทรทัศน์อิสระ (Independent Television Commission) หรือ ITC ทั้งสองหน่วยงานมีอำนาจตรวจสอบ และห้ามออกอากาศรายการใด ที่เห็นว่าขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนได้

(1) บริษัทวิทยุโทรทัศน์แห่งอังกฤษ (BBC) เป็นองค์กรที่ดูแลวิทยุและโทรทัศน์ของอังกฤษมาตั้งแต่แรก ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นองค์กรที่ได้รับสิทธิผูกขาดในการดำเนินงาน ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการออกพระราชบัญญัติ The Television Act 1954 ยุติการผูกขาดของ บีบีซี

บีบีซี จะมีหน้าที่ควบคุมและดูแลเกี่ยวกับเนื้อหาของรายการ โดยเฉพาะในเรื่องของทางเพศ การกระทำที่รุนแรง และยาเสพติด และรายการใดที่ไม่เหมาะสมอาจจะสั่งให้ตัดเนื้อเรื่องหรือเนื้อหาตอนใดตอนหนึ่งออกเพื่อความเหมาะสม หากเห็นว่าขัดต่อศีลธรรมของประชาชน

(2) คณะกรรมการโทรทัศน์อิสระ (ITC) มีหน้าที่ควบคุมดูแลโทรทัศน์ให้เสนอรายการที่มีคุณภาพต่อสาธารณะ โทรทัศน์ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการโทรทัศน์อิสระ คือ บริษัทโทรทัศน์ท้องถิ่น 15 บริษัท โทรทัศน์ช่อง 4, ช่อง 5, GMTV, B sky B และบริษัทเคเบิลทีวี ไอทีซีจะทำหน้าที่ออกใบอนุญาตแก่รายการวิทยุและโทรทัศน์ และควบคุมดูแลให้รายการดังกล่าวอยู่ในกรอบแห่งศีลธรรมอันดี หากสถานีใดมีการฝ่าฝืน ไอทีซี

มีอำนาจยกเลิก หรือเพิกถอนใบอนุญาตได้ และมีอำนาจควบคุมวิทยุ หรือโทรทัศน์ในรายการใด ๆ ก่อนออกอากาศได้ รายการใดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ หรือไม่เหมาะสมกับเด็กห้ามออกอากาศก่อนเวลา 21.00 น. ข้อกำหนดต่าง ๆ ของไอทีซีก็จะคล้ายคลึงกับข้อกำหนดของ บีบีซี⁴⁵

5.2.2 การควบคุมภาพยนตร์ และวิดีโอ (video)

องค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลภาพยนตร์ คือคณะกรรมการตรวจสอบภาพยนตร์แห่งอังกฤษ (British Board of Film Classification หรือ BBFC) ก่อตั้งขึ้นโดยผู้อยู่ในวงการภาพยนตร์ ตั้งแต่ ค.ศ.1912 เนื่องจากพระราชบัญญัติภาพยนตร์ ค.ศ.1909 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นใช้ประกอบดุลยพินิจการถ่ายภาพยนตร์ แต่ปรากฏว่าการใช้อำนาจนั้นไม่ได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย จึงมีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภาพยนตร์ขึ้นเพื่อเป็นการตรวจสอบกันเอง ต่อมาปี ค.ศ. 1924 ศาลได้รับรองอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ โดยวินิจฉัยว่าภาพยนตร์เรื่องใดก็ตามที่มีได้ผ่านการรับรองของคณะกรรมการตรวจสอบจะนำออกฉายไม่ได้ สมาคมดังกล่าวจึงเป็นที่เชื่อถือของหน่วยงานหลาย ๆ ฝ่าย ให้ทำการจัดจำแนกประเภทของภาพยนตร์ เพื่อกำหนดแนวทางและใช้มาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมภาพยนตร์ให้รักษามาตรฐานของศีลธรรม โดยได้จัดแบ่งประเภทของภาพยนตร์ออกดังนี้ คือ

U ทั่วไป : เหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย

PG สำหรับผู้ใหญ่ : บางฉากอาจไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก

12 เหมาะสมสำหรับบุคคลอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป

15 เหมาะสมสำหรับบุคคลอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

18 เหมาะสมสำหรับบุคคลอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

18R จำกัดการฉายในสถานที่เฉพาะ ซึ่งไม่อนุญาตให้บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี

เข้าชม⁴⁶

ส่วนการควบคุมวิดีโอ หน่วยงานที่ควบคุมดูแลก็คือ BBFC เช่นเดียวกัน วิดีทัศน์ก็เป็นสื่อที่จะต้องควบคุมอย่างเข้มงวดในเรื่องของลามกอนาจารเช่นเดียวกับภาพยนตร์ เพราะผู้ชมสามารถซื้อหาไปชมที่บ้านได้ จึงจำเป็นต้องมีการจัดประเภทของวิดีโอ อาจมีข้อแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยจากภาพยนตร์ โดยแบ่งออกได้ดังนี้

18 เหมาะสมสำหรับบุคคลอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

15 เหมาะสมสำหรับบุคคลอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

⁴⁵Peter Carry, *media Law*, (London : Mendip Communication, Ltd, 1996), p.p. 71-72.

⁴⁶Ibid, p. 72

PG สำหรับผู้ใหญ่ : บางฉากอาจไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก

U เหมาะสำหรับทุกเพศทุกวัย

UC ทั่วไป : โดยเฉพาะเหมาะสำหรับเด็ก

แต่วิทัศน์บางชนิดก็มีข้อยกเว้นไม่จำเป็นต้องอยู่ในข้อกำหนด เช่น วิทัศน์เกี่ยวกับการศึกษา การกีฬา ศาสนา หรือเพลง เป็นต้น⁴⁷

6. ความเป็นมาของกฎหมายควบคุมสื่อลามกอนาจารในประเทศไทย

ในประเทศไทยจุดเริ่มต้นของการควบคุมสื่อลามกอนาจารเริ่มปรากฏครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ได้มีประกาศไม่ให้เชื้อข้อความที่มีผู้ทิ้งหนังสือไปลงหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2407 ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการออกพระราชกำหนดลักษณะหมิ่นประมาทด้วยการพูดหรือเขียนด้วยคำอันเป็นเท็จในปี พ.ศ.2443 ซึ่งมีการห้ามการลงข่าวของหนังสือพิมพ์ในบางกรณี แต่กฎหมายเหล่านี้ยังไม่ถือว่าเป็นกฎหมายการพิมพ์โดยตรง

ในปี พ.ศ. 2451 มีการออกกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งในมาตรา 240 มีบทลงโทษสำหรับการกระทำเผยแพร่อันเข้าลักษณะลามก ต่อมาได้มีการออกหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่าง ๆ มากขึ้น ได้มีการออกกฎหมายควบคุมสิ่งพิมพ์ขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 เรียกว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2465 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายการพิมพ์ฉบับแรกของไทย มีการห้ามลงข่าวของหนังสือพิมพ์สมุดหรือเอกสารในบางเรื่อง เช่น เรื่องเกี่ยวกับความสงบราบคาบของประชาชนให้สมุหเทศาภิบาลมณฑลตอนใบนุญาตการจัดตั้งโรงพิมพ์เวลาใดก็ได้ และมีบทกำหนดโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับแต่ให้อุทธรณ์ต่อศาลได้

ต่อมามีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2465 และให้ใช้พระราชบัญญัติ สมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2470 แทน โดยมีเนื้อหาควบคุมการลงข่าวในหนังสือพิมพ์ สมุด หรือเอกสารที่เข้าลักษณะขัดต่อความสงบราบคาบหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ผู้ฝ่าฝืนให้สมุหพระนครบาลหรือสมุหเทศาภิบาลตอนใบนุญาตการจัดตั้งโรงพิมพ์หรือใบนุญาตการเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ได้ ทั้งยังมีบทกำหนดโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ให้อุทธรณ์คำวินิจฉัยต่อเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยได้⁴⁸

⁴⁷Ibid, p. 73

⁴⁸พิศิษฐ์ ชวาธราชวิช. เรื่องเดียวกัน, หน้า 17-18

ในปี พ.ศ.2471 มีการออกพระราชบัญญัติปรามการให้แพร่หลายและการค้าวัตถุอันลามก พ.ศ.2471 ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 3 และมาตรา 4 การออกพระราชบัญญัตินี้ก็เพื่อจะควบคุมการนำเสนอสิ่งลามก เนื่องด้วยเป็นการขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และวัฒนธรรมของชาติที่วิญญูชนไม่อาจยอมรับได้ พระราชบัญญัตินี้เป็นการบัญญัติลักษณะสิ่งลามกให้ชัดเจนขึ้น เพื่อประกอบกฎหมายลักษณะอาญา หากมีผู้กระทำผิดก็ให้ใช้โทษตามกฎหมายลักษณะอาญา

ในปี พ.ศ.2473 ได้มีการออกพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 มาควบคุมภาพยนตร์ในประเทศไทย เนื่องด้วยมีการนำภาพยนตร์จากต่างประเทศเข้ามาฉายเป็นจำนวนมาก และยังมีการสร้างภาพยนตร์ในประเทศไทยอีก หากปล่อยให้มีการฉายหรือถ่ายทำอย่างเสรี ไม่มีการควบคุมก็อาจมีผู้สร้างภาพยนตร์หรือนำภาพยนตร์มาเผยแพร่ ในลักษณะที่ขัดต่อวัฒนธรรมของคนไทย เช่น การแสดงออกในเรื่องเพศที่ไม่สมควร เป็นต้น จึงได้มีการควบคุมการนำเสนอภาพยนตร์ดังกล่าวโดยห้ามมิให้ทำหรือฉาย หรือแสดงภาพยนตร์ที่มีลักษณะฝ่าฝืนหรืออาจฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี นอกจากนี้ถ้าเป็นภาพยนตร์ที่ถ่ายทำในประเทศไทย เข้าลักษณะที่ฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ห้ามส่งออกนอกราชอาณาจักร

วิธีการควบคุมภาพยนตร์ในประเทศไทยได้กำหนดวิธีการไว้ 3 วิธี คือ

1. ควบคุมระหว่างสร้างภาพยนตร์ เจ้าหน้าที่ สามารถระงับการสร้างภาพยนตร์ หรือยึดฟิล์มภาพยนตร์ที่เห็นว่าฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมได้
2. ตรวจสอบเซอร์ก่อนฉาย ภาพยนตร์ทุกเรื่องที่จะนำเสนอในประเทศไทยจะ ต้องผ่านการตรวจของเจ้าพนักงานพิจารณาภาพยนตร์ก่อนเสมอ ถ้าเข้าลักษณะที่กำหนดไว้ในประกาศของกระทรวงมหาดไทย เช่น เรื่องที่เกี่ยวกับลามกอนาจาร ขั้ววนในทางกามารมณ์ เป็นต้น จะถูกห้ามมิให้นำเสนอในส่วนนั้น โดยการตัดออก
3. การควบคุมระหว่างฉายภาพยนตร์ โดยใช้เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบว่ารายการภาพที่เจ้าพนักงานผู้พิจารณาภาพยนตร์ได้สั่งให้ตัดออกนั้น ได้มีการเพิ่มเติมเข้าไปอีกหรือไม่ ถ้ามีการฝ่าฝืนก็จะถูกลงโทษตามโทษที่ระบุไว้⁴⁹

ในปี 2476 มีการออกพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2476 โดยให้ยกเลิกพระราชบัญญัติสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2470 กับพระราชบัญญัติสมุดเอกสาร และหนังสือพิมพ์

⁴⁹ปิยกุล เลาว์ณย์ศิริ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 37-44

พ.ศ.2475 และให้มีการส่งเสริมเสรีภาพของบุคคลทางด้านความคิด ในการโฆษณาต่อสาธารณชน แต่ทั้งนี้ต้องไม่ขัดต่อความเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ถ้าฝ่าฝืนอาจถูกถอนใบอนุญาตการเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ได้ และยังมีบทกำหนดโทษจำคุกหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ

ต่อมาในปี พ.ศ.2484 ได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2476 และให้ใช้พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 แทน ซึ่งได้ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ให้มีความเหมาะสม และใช้บังคับมาจนถึงปัจจุบัน โดยได้มีการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมในปี พ.ศ.2485 และ พ.ศ.2488 มีการห้ามการตีพิมพ์เรื่องราวที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งต่อมาได้มีคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 42 พ.ศ.2519 ห้ามการพิมพ์โฆษณาหรือจ่ายแจกสิ่งพิมพ์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ปัจจุบัน คำสั่งดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไปแล้ว

ในปี พ.ศ.2498 ได้มีการออกพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498 ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ.2502 เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาวะการยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 15 และ 17 พ.ศ.2519 ระเบียบคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ว่าด้วยการนำข่าวหรือบทความออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2520 ห้ามวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ นำเสนอข่าวที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเป็นไปในทางลามกอนาจาร ซึ่งปัจจุบันได้ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยได้ใช้ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2535 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 14 พ.ศ. 2537 ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498 ห้ามการนำเสนอเรื่องราวที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ

ในปี พ.ศ.2499 ได้มีการยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ.2451 และให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2500 แทน ซึ่งในมาตรา 287 ได้มีการบัญญัติควบคุมการนำ เสนอสิ่งลามกโดยได้กำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนไว้ และยังคงใช้มาจนถึงปัจจุบัน

ในปี พ.ศ.2522 ได้มีการออกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ในมาตรา 22 (3) บัญญัติไว้เพื่อควบคุมการโฆษณาที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ไม่ว่าจะโฆษณาในสื่อชนิดใด ๆ ก็ตาม หากฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย มีโทษปรับสูงสุดสามหมื่นบาท

ต่อมาในปี พ.ศ.2530 มีการออกพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทพและวัสดุโทรทัศน์ เพื่อควบคุมเทพและวัสดุโทรทัศน์ที่มีได้ผ่านการตรวจพิจารณา และอาจเป็นเทพที่ส่งไปทางลามกอนาจาร ทั้งยังอาจก่อให้เกิดผลเสียแก่สังคมและเยาวชนได้ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายควบคุม

ปัจจุบันกฎหมายที่ควบคุมสื่อลามกอนาจารของประเทศไทย มีกฎหมายหลัก ๆ อยู่ 6 ฉบับ และยังมีกฎกระทรวงและระเบียบต่าง ๆ อีกหลายฉบับ รวมทั้งประกาศคณะปฏิวัติ ซึ่งบางฉบับยังคงใช้บังคับอยู่ทุกวันนี้ กฎหมายต่าง ๆ ได้วิวัฒนาการเรื่อยมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนกระทั่งปัจจุบัน

บทที่ 3

กฎหมายและระเบียบที่ใช้บังคับในการเผยแพร่สื่อลามกอนาจาร

ในบทที่ 3 นี้ จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนในส่วนแรก จะอธิบายกฎหมายและระเบียบที่ใช้ควบคุมและบังคับสื่อลามกอนาจารทางด้านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ รวมถึงการโฆษณาที่ลามกอนาจารในสื่อสิ่งพิมพ์ด้วย และกฎหมายและระเบียบที่ใช้ควบคุมและบังคับสื่อลามกอนาจารทางด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ วิกิตทัศน์ รวมทั้งการโฆษณาลงในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วย และประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่ใช้ควบคุมสื่อลามกอนาจาร ทางด้านในส่วนที่สองนั้น จะอธิบายบทบัญญัติเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ของผู้ผลิตสื่อ

1. กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

1.1 ประมวลกฎหมายอาญา

นับแต่อดีต ก่อนใช้ประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน ประเทศไทยได้ใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ซึ่งเริ่มใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ 21 กันยายน ร.ศ.127 (พ.ศ. 2451) ตลอดมาจนกระทั่งถึงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2500 จึงได้ถูกยกเลิกไป¹ ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นั้น ได้บัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานกระทำอนาจารอันเกี่ยวแก่สาธารณชน ในส่วนที่ 6 หมวดที่ 1 มาตรา 240 ดังนี้ “ผู้ใดเอารูปภาพ หรือสมุด หรือสิ่งใดใดอันมีลักษณะเป็นของลามกอนาจาร ออกขายหรือทอดตลาดก็ดี หรือเอาของลามกอนาจารที่ว่ามีมานั้นแสดงโดยเปิดเผยแก่สาธารณชนก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษานุโทษเป็นสามสถาน คือ สถานหนึ่งให้จำคุกไม่เกินกว่าหกเดือน สถานหนึ่งให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาท สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับ เช่นว่ามาแล้วด้วยกัน”

¹ตมชัย ทรัพย์วณิช. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพมหานคร : กุญแจธรรมการพิมพ์, 2529. หน้า 1

ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มาตรา 240 นี้ คำว่า “ลามกอนาจาร” มีความหมายกว้างเพราะเป็นการรวมเอาการกระทำต่อวัตถุ สิ่งของ และบุคคลเข้าด้วยกัน อาจทำให้ผู้ใช้กฎหมายเข้าใจไขว้เขว จึงมีผู้รู้เห็นว่า คำว่า “ลามกอนาจาร” และคำว่า “ลามก” มีความหมายอย่างเดียวกันเป็นการมุ่งกระทำต่อวัตถุสิ่งของเป็นสำคัญ² ในปี 2471 จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติปรามการทำให้แพร่หลาย และการค้าวัตถุอันลามก ใช้นบังคับ เพื่อเป็นการขยายความให้ชัดเจนขึ้น ปัจจุบันพระราชบัญญัตินี้ยังคงใช้นบังคับอยู่ เพราะยังไม่ถูกยกเลิก แม้จะมีกฎหมายอาญาออกมาใช้นบังคับแล้วก็ตาม โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 3 และมาตรา 4 ดังนี้

มาตรา 3 “ผู้ใดเพื่อประโยชน์หรือในทางค้าขาย จำเอนก หรือแสดงอวดแก่สาธารณชน บังอาจทำ ทำให้มีขึ้น มีไว้ในครอบครอง นำหรือส่งเข้ามาจากต่างประเทศ ส่งออกไปนอกประเทศ พาไป ทำให้แพร่หลาย ให้ยืม หรือยืมผู้อื่นให้นำ หรือส่งเข้ามาจากต่างประเทศ ส่งออกไปนอกประเทศ หรือพาไปซึ่งหนังสืออันบุคคลแต่งขึ้น ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ที่พิมพ์ขึ้น รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ ที่ลามก หรือวัตถุอันลามกอย่างอื่นก็ดี หรือประกอบกิจการ หรือมีส่วนในกิจการเกี่ยวกับวัตถุหรือสิ่งอื่นอันลามกดังกล่าวแล้ว จะในทางสาธารณหรือในส่วนเอกชนก็ตีความว่ามีความผิดต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 240 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา”

มาตรา 4 “ผู้ใด เพื่อจะช่วยให้แพร่หลาย หรือช่วยในการค้าวัตถุอันลามก ดังระบุไว้ในมาตรา ก่อน บังอาจประกาศโฆษณา หรือทำให้ทราบทั่วกันไปว่า มีบุคคลทำให้แพร่หลายหรือทำการค้าขายซึ่งวัตถุเช่นว่านี้ก็ดี หรือประกาศโฆษณา หรือทำให้ทราบกันไป โดยตรงหรือทางอ้อมก็ดี ว่าบุคคลอาจหาวัตถุอันลามกดังกล่าวนั้นได้โดยวิธีใด ฉะนั้นท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ก่อน”

ในพระราชบัญญัตินี้ ความผิดเกี่ยวกับการแพร่หลายสิ่งลามกจะต้องเป็นการกระทำต่อวัตถุ สิ่งของ ที่มีลักษณะก่อให้เกิดการปลุกเร้าอารมณ์ต่อผู้พบเห็นหรือต่อ สาธารณชน ต่อมาเมื่อประมวลกฎหมายอาญาใช้นบังคับ ในมาตรา 287 ก็ได้นำมารวมบัญญัติให้ชัดขึ้น และครอบคลุมความผิดฐานนี้โดยชัดเจน และแก้ไขอัตราโทษได้หนักขึ้นตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2525³ โดยบัญญัติไว้ดังนี้

²วัชรินทร์ ปิงเงววิญญูสกุล. หมายเหตุท้ายฎีกาที่ 2641/2531.

³จิตติ ดิงศภัทรย์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 1829

มาตรา 287 “ผู้ใด

(1) เพื่อความประสงค์แห่งการค้า หรือโดยการค้า เพื่อการจ่ายแจก หรือเพื่อการแสดง อวดแก่ประชาชน ทำ ผลิต มีไว้ นำเข้า หรือยังให้นำเข้ามาในราชอาณาจักร ส่งออกหรือยังให้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร พาไปหรือยังให้พาไปหรือทำให้แพร่หลายโดยประการใด ๆ ซึ่งเอกสาร ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ หรือสิ่งอื่นใดอันลามก

(2) ประกอบการค้า หรือมีส่วนหรือเข้าเกี่ยวข้องในการค้าเกี่ยวกับวัตถุหรือสิ่งของ ลามกดังกล่าวแล้ว จ่ายแจกหรือแสดงอวดแก่ประชาชน หรือให้เช่าวัตถุหรือสิ่งของเช่นนั้น

(3) เพื่อจะช่วยการทำให้แพร่หลาย หรือการค้าวัตถุหรือสิ่งของลามกดังกล่าวแล้ว โฆษณาหรือโฆษณาชวนเชื่อโดยประการใด ๆ ว่ามีบุคคลกระทำการอันเป็นความผิดตามมาตรา นี้ หรือ โฆษณาหรือโฆษณาชวนเชื่อวัตถุหรือสิ่งลามกดังกล่าวแล้วจะหาได้จากบุคคลใดหรือ โดยวิธีใด

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ความผิดตามมาตรา นี้ อาจแยกลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดได้สามฐานความผิดดังนี้

- (1) ความผิดฐานแพร่สิ่งลามก
- (2) ความผิดฐานค้าสิ่งลามก
- (3) ความผิดฐานค้าโฆษณาบอกแหล่งที่สิ่งลามกจะหาได้

(1) ความผิดฐานแพร่สิ่งลามก องค์ประกอบภายนอกในส่วนของการกระทำคือ

(1.1) ผลิต มีไว้ นำเข้า หรือยังให้นำเข้ามาในราชอาณาจักร ส่งออกหรือยังให้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร พาไป หรือยังให้พาไป หรือทำให้แพร่หลายโดยประการใด ๆ

(1.2) ซึ่งเอกสาร ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ หรือสิ่งอื่นใดอันลามก

การทำ ผลิต มีไว้ นำเข้า หรือยังให้นำเข้ามาในราชอาณาจักร ส่งออก หรือยังให้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร พาไป หรือยังให้พาไป หรือทำให้แพร่หลายโดยประการใด ๆ ลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิด คือ กระทำอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กำหนด นำเข้าในราชอาณาจักร (import) หมายถึง นำเข้ามาในราชอาณาจักรไทย⁴ โดยนำผ่านเข้ามาในเขตแดนอันแท้

⁴สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา เล่ม 3 (ภาคความผิด). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2515. หน้า 762.

จริง ตามมาตรา 4 วรรคต้น⁶ รวมทั้งน่านน้ำและแดนอากาศ แต่ไม่หมายความถึงเรือไทยหรืออากาศยานไทย ณ ที่อื่น ตามมาตรา 4 วรรคสอง ซึ่งสมมุติขึ้นเพื่อถือเป็นการกระทำในราชอาณาจักร ในเมื่อการกระทำครบถ้วนแล้วเท่านั้น⁷ ยังให้นำเข้าในราชอาณาจักร หมายถึง จัดการให้ จัดแจงให้นำเข้ามาในราชอาณาจักรไทย เช่น ส่งจดหมาย โทรเลขส่งชื่อให้บริษัทในต่างประเทศส่งรูปลามกเข้ามาในประเทศไทย เป็นต้น ส่งออก (Export) ไปนอกราชอาณาจักร หมายถึง ส่งออกไปนอกราชอาณาจักรไทย ยังให้ส่งออก หมายถึง จัดการให้ส่งสิ่งลามกออกไปนอกราชอาณาจักรไทย

วัตถุแห่งการกระทำ คือ เอกสาร⁸ ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ อาจเป็นเอกสารหรือภาพ รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ หรือสิ่งอื่นใด วัตถุแห่งการกระทำนี้เป็นสิ่งอันลามก คือ นำอับอายในทางเพศต่อหูดาน่าอูจาด บัคดี⁹ แสดงออกซึ่งศีลธรรมอันต่ำทรามในทางเพศ วัตถุหรือสิ่งใด จะเป็นลามกหรือไม่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกทางด้านศีลธรรมทางเพศของคนธรรมดาทั่วไป ว่าสิ่งดังว่านั้นเป็นสิ่งซึ่งแสดงออกอันน่าอับอาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนบธรรมเนียม ประเพณี ลามกนั้นตรงข้ามกับสิ่งที่เป็นศิลปะอันแสดงถึงความงามและฝีมือของศิลปิน สิ่งซึ่งเป็นศิลปะ ถ้าเป็นศิลปะอันบริสุทธิ์แล้วย่อมไม่ใช่สิ่งลามก¹⁰

ภาพหญิงยืนเปลือยกายกอดชาย ภาพหญิงสวมแต่กางเกงในโปร่งๆ มีผู้ชายนอนกอดมือโอบบริเวณทรวงอก ภาพหญิงเปลือยกายท่อนบน ใช้มือจับหูโทรศัพท์กดที่อวัยวะเพศ ภาพหญิงเปลือยกายมีแผลลุมตัว มือข้างหนึ่ง กุมนมอีกข้างหนึ่งกุมอวัยวะเพศ ภาพหญิงเปลือยเปิดเสื้อให้เห็นนม ล้วงมือเข้าไปในกระโปรง ภาพหญิงเปลือยอกสวมกางเกงในมือล้วงไปที่อวัยวะเพศ และภาพหญิงเปลือยอกสวมกางเกงขาสั้นมือข้างหนึ่งล้วงไปที่อวัยวะเพศ ภาพดังกล่าวแม้ไม่เห็นอวัยวะเพศชัดเจน แต่มีสัดส่วนสื่อไปในด้านขั้วยุกามารมณ์ และภาพหญิงเปลือยคลอคร่าง ซึ่งพอ

⁶มาตรา 4 “ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักร ต้องรับโทษตามกฎหมาย
การกระทำความผิดในเรือไทยหรืออากาศยานไทย ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด ให้ถือว่าการกระทำผิดในราชอาณาจักร”

⁷จิตติ ดิงศภัทย์. เรื่องเดียวกัน , หน้า 1830.

⁸เอกสาร นิยามตามมาตรา 1 หมายความว่า “กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ภาพถ่าย หรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น”

⁹จิตติ ดิงศภัทย์. เรื่องเดียวกัน , หน้า 1834

¹⁰สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 763-764

เห็นอวัยวะเพศได้บ้าง ถือได้ว่าเป็นภาพลามกไม่ใช่ภาพศิลปะที่แสดงสัดส่วนความสมบูรณ์ของร่างกาย¹⁰

ศาลแขวงบันทึกฟ้องด้วยวาจาของโจทก์ว่าจำเลยจัดให้ฉายภาพยนตร์ลามกอนาจาร คั้งนี้พอเป็นความผิดตาม พระราชบัญญัติ ประมวลการทำให้แพร่หลายและการค้าวัตถุอันลามก พ.ศ.2471 มาตรา 3 และ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287 (1) แล้ว ความผิดตามมาตรา 287 นี้ จำคุกไม่เกิน 6 เดือน ไม่ใช้ความผิดร้ายแรง และมีได้ฟ้องว่าจำเลยทำเพื่อการค้า จึงให้จำคุก 1 เดือน รอกการลงโทษไว้ 1 ปี ที่รอกการลงโทษนี้เป็นเหตุในลักษณะคดี จึงให้จำเลยที่มีได้อุทธรณ์ได้รับผลด้วย¹¹

องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดา ผู้กระทำผิดต้องมีเจตนาตามมาตรา 59¹² และเจตนาพิเศษ หรือมูลเหตุชกูงใจ อย่างหนึ่งอย่างใด คั้งนี้คือ

- (1) เพื่อความประสงค์แห่งการค้า หรือ โดยการค้า
- (2) เพื่อจ่ายแจกแก่ประชาชน
- (3) เพื่อแสดงอวดแก่ประชาชน

เพื่อความประสงค์แห่งการค้า (for the purpose of trade) หมายความว่า การกระทำนั้นได้กระทำเพื่อการค้าแสวงหากำไร คือ กระทำเพื่อการค้าจริง ๆ โดยการค้า (by way of trade) หมายความว่า อาศัยการค้าบังหน้า เน้นอุบาย เพื่อแสดงสิ่งลามก เพื่อจ่ายแจกแก่ประชาชน คือ การส่งไปยังบุคคลอื่น หรือให้ไปส่งบุคคลอื่น เพื่อแสดงอวดแก่ประชาชน คือ เพื่อแสดงให้ประชาชน

การที่จำเลยทำหน้าที่ควบคุมการฉายภาพยนตร์ทางโทรทัศน์ ได้นำแถบบันทึกภาพลามกมาอัดภาพยนตร์จีนที่กำลังแพร่หลายเพื่อใช้เป็นการส่วนตัว แต่ได้เกิดเหตุขัดข้องทางเทคนิค การส่งภาพทำให้ภาพลามกที่บันทึกไว้ออกไปปรากฏทางเครื่องรับโทรทัศน์นั้น เหตุที่เกิดขึ้นดังกล่าวเป็นไปในลักษณะบังเอิญ จำเลยมิได้มีเจตนาที่จะแพร่ภาพลามกนั้นออกสู่สาธารณะ จึงหาไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 287 ไม่¹³

¹⁰คำพิพากษาฎีกาที่ 3510/2531

¹¹คำพิพากษาฎีกาที่ 1204/2518.

¹²คู่มืออธิบายมาตรา 59 ใน จิตติ ดิงศภัทย์. กฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : แสงจันทร์การพิมพ์, 2529.

¹³คำพิพากษาฎีกาที่ 2641/2531

(2) ความผิดฐานค้าสิ่งลามก องค์ประกอบภายนอกในส่วนของกรกระทำ คือ

(2.1) ประกอบการค้า หรือมีส่วน หรือเข้าเกี่ยวข้องในการค้า จำแนก หรือแสดง
อวดแก่ประชาชนหรือให้เช่า

(2.2) เกี่ยวกับวัตถุหรือสิ่งของลามก หรือซึ่งวัตถุหรือสิ่งของลามก

ประกอบการค้า หรือมีส่วน หรือเข้าเกี่ยวข้องในการค้า จำแนก หรือแสดงอวดแก่
ประชาชน หรือให้เช่า หมายความว่า ลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิด คือ การกระทำอย่าง
หนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ คือ (1) ประกอบการค้า คือการกระทำเพื่อกำไรเป็นปกติธุระ (2) มีส่วน
หรือเข้าเกี่ยวข้องในการค้า (3) จำแนกหรือแสดงอวดแก่ประชาชน หรือ (4) ให้เช่าวัตถุหรือสิ่ง
ของ

เกี่ยวกับวัตถุ หรือสิ่งของลามก หรือซึ่งวัตถุหรือสิ่งของลามก หมายความว่า การ
กระทำที่จะเป็นความผิดต้องเป็นการกระทำเกี่ยวกับวัตถุหรือสิ่งของลามก หรือซึ่งวัตถุหรือสิ่งของ
ลามกตามที่กำหนดไว้ในความผิดฐานแพร่สิ่งลามก ดังนี้ คือ (1) ประกอบการค้า หรือมีส่วน หรือ
เข้าเกี่ยวข้องในการค้าเกี่ยวกับวัตถุ หรือสิ่งของลามก หรือ (2) จำแนกหรือแสดงอวดแก่ประชาชน
ซึ่งวัตถุ หรือสิ่งของลามก หรือ (3) ให้เช่าวัตถุหรือสิ่งของลามก

องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดา ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาตามมาตรา 59
ในการประกอบการค้า หรือมีส่วน หรือเข้าเกี่ยวข้องในการค้า เกี่ยวกับวัตถุหรือสิ่งของลามก หรือ
ในการจำแนก หรือแสดงอวด หรือให้เช่าวัตถุหรือสิ่งของลามก และผู้กระทำความผิดต้องรู้ข้อเท็จ
จริงว่า เป็นการกระทำเกี่ยวกับวัตถุหรือสิ่งของลามก หรือซึ่งวัตถุหรือสิ่งของลามก แล้วแต่กรณี

(3) ความผิดฐานค้าโฆษณาออกแหล่งที่สิ่งลามกจะหาได้ องค์ประกอบภายนอกใน
ส่วนของการกระทำ คือ

(3.1) โฆษณา หรือโฆษณาโดยประการใด ๆ ว่ามีบุคคลกระทำการอันเป็นความ
ผิดตามมาตรา

(3.2) โฆษณาหรือโฆษณาว่าวัตถุหรือสิ่งของลามก จะหาได้จากบุคคลใด หรือ
วิธีใด

การโฆษณา คือ การแสดงข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใดออกไป ไม่ว่าจะแสดงด้วยวิธีพูด
เขียน หรือด้วยวิธีอื่นใด ถ้ากระทำโดยเจตนาให้ข้อเท็จจริงนั้นเผยแพร่ออกไปยังบุคคลอื่น ไม่ว่าจะคน
เดียวหรือหลายคนก็เป็นการโฆษณาทั้งสิ้น แม้จะเป็นการแสดงข้อเท็จจริงในการตอบข้อซักถามของ

ผู้อื่น ก็เป็นการไขว่ขว้างเหมือนกัน โฆษณา หมายถึง การไขว่ขว้าง ชักจูง ประชาชนทั่วไป ให้สนใจ เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ชักจูงผู้อื่นให้สนใจ¹⁴

การโฆษณาหรือไขว่ขว้างอันเป็นความผิดนั้น *ต้องเป็นการโฆษณา หรือไขว่ขว้างอย่างหนึ่ง* อย่างใดต่อไปนี้ (1) ว่ามีบุคคลกระทำการอันเป็นความผิดตามมาตรา¹⁵ หรือ (2) ว่าวัตถุหรือสิ่ง ลามกดังกล่าวในมาตรานี้จะหาได้จากบุคคลใดหรือ โดยวิธีใด

องค์ประกอบภายใน

(1) เจตนาธรรมดา กล่าวคือ ผู้กระทำรู้ว่ามีบุคคลกระทำการอันเป็นความผิดตาม มาตรา¹⁵ หรือรู้ว่าจะหาสิ่งลามกได้จากใคร และผู้กระทำผิดต้องการ โฆษณาหรือ ไขว่ขว้าง

(2) เจตนาพิเศษหรือมูลเหตุชักจูงใจ คือ เพื่อจะช่วยให้แพร่หลาย หรือการค้า วัตถุ หรือสิ่งของลามก¹⁵

ผู้ใดฝ่าฝืนกระทำความผิด ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 287 มีความผิดต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสามปี ปรับ ไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

1.2 พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2485 และ พ.ศ. 2488) ประวัติความเป็นมา¹⁶

กฎหมายที่ใช้ควบคุม หนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์ของไทย มีอยู่หลายฉบับ โดยมี วิวัฒนาการเป็นลำดับมาดังต่อไปนี้ คือ

1. จดหมายเทศรัชกาลที่ 4¹⁷ เรียกว่า ประกาศ ไม่ให้เชื่อข้อความที่มีผู้ทึ่งหนังสือ ไปลงหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2407

2. พระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสาร และหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2465¹⁸ ซึ่งถือว่าเป็นพระราชบัญญัติการพิมพ์ฉบับแรกของประเทศไทย เพื่อที่จะยกระดับหนังสือพิมพ์ให้ขึ้นสู่ ฐานะอันควร มี 39 มาตรา และบทเฉพาะกาล คือมาตรา 40 พระราชบัญญัติฉบับนี้ บัญญัติถึงการ ขอใบอนุญาต หากเกิดกรณีสมุดและเอกสารหนังสือพิมพ์ บทประพันธ์ที่เป็นเลียนนามแผ่นดินที่

¹⁴ สมศักดิ์ ถึงพันธ์. เรื่องเดียวกัน , หน้า 764-767

¹⁵ คณิต ฉนกร. เรื่องเดียวกัน, หน้า 212

¹⁶ พิศัย ชวาลาวัช. เรื่องเดียวกัน, หน้า 17-19

¹⁷ ปกิณกะส่วนที่ 2 ป.บ.ก., 58 (พ.ศ.2507) จ.ศ.1227

¹⁸ “พระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสาร และหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2465.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 39, วันที่ 30 มกราคม 2464.

โฆษณาในหนังสือพิมพ์ ไม่ว่าจะมีความมุ่งหมายโดยตรง หรือโดยอ้อม ให้เสนาบดี กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่และอำนาจในการกำกับและรักษา ตลอดจนออกกฎเสนาบดี หากมีเหตุอันเกี่ยวข้องกับ ความสงบราบคาบของประชาชน ให้สมุหเทศาภิบาลมณฑล ถอนใบอนุญาตเวลาใด ๆ ก็ได้ แต่ให้อุทธรณ์คำวินิจฉัยต่อศาล ได้ มีทั้งบทกำหนดโทษ จำคุก และปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. พระราชบัญญัติสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2470¹⁹ ให้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสาร และหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2465 ให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพื่อการควบคุม ตรวจตรา การพิมพ์ การโฆษณา และการจ่ายแจกบรรดาสั่งที่ได้พิมพ์ขึ้น มี 42 มาตรา และบทเฉพาะกาล คือ มาตรา 43 มีการเพิ่มเหตุแห่งการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ ที่เข้าข่ายเป็นเสี้ยนหนามแผ่นดิน กรณีให้เกิดความเกลียดชัง หรือคูห่มั่นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือรัฐบาล หรือราชการแผ่นดิน หรือจะให้มีการเปลี่ยนแปลงในรัฐบาล ฯลฯ คงอำนาจเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเหมือนเดิม หากมีเหตุอันเกี่ยวกับความสงบราบคาบหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้สมุหพระนครบาลหรือสมุหเทศาภิบาล ถอนใบอนุญาตเวลาใด ๆ ก็ได้ แต่ให้อุทธรณ์คำวินิจฉัยต่อเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย มีทั้งบทกำหนดโทษ จำคุก และปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ

4. พระราชบัญญัติ สมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ (แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ.2475 ให้มีการเพิ่มบทบัญญัติในพระราชบัญญัติสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2470²⁰ บัญญัติถึงข้อห้ามไม่ให้มีการนำเอกสารลับของรัฐบาลหรือของสภาในราชการ ซึ่งตั้งขึ้นโดยกฎหมาย หรือกิจการลับของที่ประชุมในราชการซึ่งสาธารณชนเข้าไปไม่ได้ ในหน้าหนังสือพิมพ์ก่อนได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้อำนาจเสนาบดีกระทรวงกลาโหม หรือเสนาบดีเกี่ยวกับทหารบก ทหารเรือ หรือเกี่ยวกับการเมืองระหว่างสยามกับต่างประเทศแล้วแต่กรณีผ่อนผัน ถ้าหนังสือพิมพ์โฆษณาข้อความต้องห้ามตามมาตรา 5 ตามพระราชบัญญัติสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2470 โดยแทนที่จะถอนใบอนุญาตหนังสือพิมพ์ ผ่อนผัน เพียงให้หนังสือพิมพ์ฉบับนี้เสนอข้อความที่จะโฆษณาต่อไปให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจข่าวตรวจเสียก่อน ถ้าบรรณาธิการจัดขึ้นให้มีโทษจำคุกหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ

¹⁹“พระราชบัญญัติสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2470.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 44, วันที่ 5 กันยายน 2470.

²⁰“พระราชบัญญัติสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ (แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ.2475.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 49, วันที่ 29 กันยายน 2475.

5. พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2476²¹ ย้ำความสมควรที่จะส่งเสริมเสรีภาพของบุคคลทั้งหลาย ในการออกโฆษณาความคิดเห็นอย่างบริบูรณ์เท่าที่มีวิสัยจะเป็นไปได้ โดยไม่ทำให้เสื่อมทรามแก่ความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงให้ยกเลิกพระราชบัญญัติสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2470 และกฎกระทรวงที่ออกโดยพระราชบัญญัตินั้น กับพระราชบัญญัติ สมุดเอกสาร และหนังสือพิมพ์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2475 มี 43 มาตรา มีบทบัญญัติการขอใบอนุญาตและถอนใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานการพิมพ์ ซึ่งให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่ตั้งเจ้าพนักงานและเจ้าหน้าที่อื่น ออกกฎกระทรวงและบริหารกิจการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ เหตุแห่งการถอนใบอนุญาตอาจเกิดจากกรณีที่โฆษณาบทประพันธ์อันอาจทำให้เสื่อมทรามแก่ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกรณีกล่าวความเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลต่างประเทศ ซึ่งมีทางพระราชไมตรีกับสยาม ในเมื่อบทประพันธ์นั้น ๆ น่าจะเป็นเหตุให้กระทบกระเทือนอย่างรุนแรงถึงทางพระราชไมตรี ระหว่างรัฐบาลทั้งสองฝ่าย หรือน่าจะเป็นเหตุให้เกิดความปั่นป่วนขึ้นในสยาม และหากหนังสือพิมพ์ไม่พอใจคำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานการพิมพ์ ให้มีสิทธิที่จะร้องอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ที่รัฐบาลแต่งตั้งเป็นตำแหน่งประจำ ประกอบด้วยเจ้าพนักงานของรัฐบาล และบุคคลซึ่งไม่ใช่ข้าราชการประจำมีจำนวนเท่ากัน โดยไม่นับรวมผู้เป็นประธานซึ่งต้องอยู่ในตำแหน่งตุลาการ และให้ถือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ให้ถือเป็นที่สุด มีทั้งบทกำหนดโทษจำคุก และปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

6. พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484²² เพื่อเป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2476 และบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกันแห่งพระราชบัญญัตินี้ พระราชบัญญัติการพิมพ์ฉบับนี้เป็นกฎหมายที่ถูกลำมาใช้มานานที่สุด จนกระทั่งปัจจุบัน มี 66 มาตรา แบ่งออกเป็น 5 ส่วน มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีก 2 ครั้ง

²¹“พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2476.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 51, วันที่ 24 เมษายน 2477.

²²“พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 58. ตอนที่ 67, วันที่ 30 กันยายน 2484.

7. พระราชบัญญัติการพิมพ์ (ฉบับที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ.2485²³ ให้เพิ่มเติมความเป็นมาตรา 24 (7) มาตรา 28 ทวิ และมาตรา 60 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484

8. พระราชบัญญัติการพิมพ์ (ฉบับที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ.2488²⁴ มีข้อความให้ยกเลิกมาตรา 24 (7) มาตรา 28 ทวิ และมาตรา 60 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการพิมพ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2485

พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2485 และ พ.ศ.2488) มีบทบัญญัติเพื่อควบคุมการโฆษณาสิ่งพิมพ์ หรือหนังสือพิมพ์ที่อาจขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือลามกอนาจาร ดังต่อไปนี้

มาตรา 8 “อธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้รักษาการแทนมีอำนาจออกคำสั่งโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ห้ามการส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสิ่งพิมพ์ใด ๆ อันระบุชื่อไว้ในคำสั่งนั้น โดยมีกำหนดเวลาหรือไม่ก็ได้”

มาตรานี้เป็นการให้อำนาจแก่อธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้รักษาการแทน การใช้อำนาจนั้นขึ้นอยู่กับดุลยพินิจและเหตุผลเป็นครั้ง ๆ และไม่ได้บัญญัติไว้ว่ากรณีใดบ้าง จะพบว่าการใช้อำนาจตามคำสั่งห้ามนี้จะอ้างข้อความที่โฆษณาสิ่งพิมพ์ ซึ่งขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตัวอย่างเช่น

เรื่องห้ามการส่งหรือนำสิ่งพิมพ์เข้ามาในราชอาณาจักร ด้วยปรากฏว่า สิ่งพิมพ์ปฏิทินจากต่างประเทศ ปี พ.ศ.2513 ชื่อ Nude 70 Calender อาจขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน อธิบดีกรมตำรวจอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 ออกคำสั่งห้ามการส่งหรือนำสิ่งพิมพ์ดังกล่าวข้างต้นเข้ามาในราชอาณาจักรได้²⁵

เรื่อง ห้ามการส่งหรือนำสิ่งพิมพ์เข้ามาในราชอาณาจักร ด้วยปรากฏว่า สิ่งพิมพ์จากต่างประเทศ ภาษาญี่ปุ่น ชื่อ เทมมิตส ฉบับที่ 57 ค.ศ.1990 โฆษณาข้อความ เพศหญิงในประเทศไทยไปในทางที่เสื่อมเสียโดยเฉพาะการนำภาพของนักศึกษาเพศหญิงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มีความสำคัญของประเทศไปโฆษณาเปรียบ

²³“พระราชบัญญัติการพิมพ์ (ฉบับที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ.2485.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 59. ตอนที่ 19, วันที่ 24 มีนาคม 2485.

²⁴“พระราชบัญญัติการพิมพ์ (ฉบับที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ.2488.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 62. ตอนที่ 5, วันที่ 23 มกราคม 2488.

²⁵สมชัย ทร์พวงวิษ. กฎหมายสื่อสารมวลชน. (อัคราณา), หน้า 9-10. อ้างถึงใน พิศิษฐ์ ชาลาวัช. เรื่องเดียวกัน, หน้า 22-23

เทียบในเรื่องการมีความสัมพันธ์ทางเพศ การโฆษณาในลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดความเสื่อมเสีย ต่อศีลธรรมและวัฒนธรรมของชาติ จึงเป็นการโฆษณาข้อความที่อาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อธิบดีกรมตำรวจ อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 มาตรา 8 ห้ามการตั้งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสิ่งพิมพ์ชื่อดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป²⁶

บทกำหนดโทษ สิ่งพิมพ์ซึ่งอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้รักษาการแทนได้ประกาศห้ามตาม มาตรา 8 นั้น หากผู้ใดตั้งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสอง ร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินสองเดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ หรือผู้ใดขาย เสนอขาย จำยแจก หรือเสนอ จำยแจก มีความผิดต้องระวางโทษ ปรับไม่เกินสองร้อยบาท และสิ่งพิมพ์ที่ว่านี้ให้รับเสีย²⁷

“มาตรา 9 เมื่อปรากฏว่าได้มีการโฆษณา หรือเตรียมการโฆษณาสิ่งพิมพ์ใด ๆ ซึ่งเจ้า พนักงานการพิมพ์เห็นว่า อาจขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เจ้า พนักงานการพิมพ์อาจมีคำสั่งเป็นหนังสือแก่ผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ หรือมีคำสั่งทั่วไปโดยประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา หรือหนังสือพิมพ์รายวัน ห้ามการขายหรือแจกสิ่งพิมพ์นั้น ทั้งจะให้ยึดสิ่ง พิมพ์และแม่พิมพ์นั้นด้วยก็ได้

ถ้าผู้มีส่วนได้เสียร้องขอให้แยกยึดแต่เฉพาะส่วนของสิ่งพิมพ์หรือแม่พิมพ์เท่าที่จำเป็น และการแยกเช่นนี้อาจทำได้ ก็ให้แยกยึดได้ แต่ค่าใช้จ่ายในการแยกนี้ให้ผู้ร้องขอเป็นผู้เสีย

ถ้าพ้นกำหนดสามปีแล้ว เจ้าพนักงานการพิมพ์มิได้ออนการยึดสิ่งพิมพ์หรือแม่พิมพ์ซึ่ง ได้ยึดไว้ เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจสั่งให้ทำลายสิ่งพิมพ์นั้นเสียได้ แต่ต้องแจ้งให้เจ้าของทราบ ส่วน แม่พิมพ์นั้นอาจสั่งให้รื้อ หรือทำโดยประการอื่นมิให้ใช้พิมพ์ต่อไป แต่ต้องคืนตัวพิมพ์และวัตถุ แห่งแม่พิมพ์ทั้งสิ้นที่เหลืออยู่ให้แก่ผู้เป็นเจ้าของ”

องค์ประกอบความผิดตามวรรคหนึ่งของมาตรานี้ คือ

1. การโฆษณาสิ่งพิมพ์ใด ๆ
2. การเตรียมการโฆษณาสิ่งพิมพ์ใด ๆ
3. เจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่าสิ่งพิมพ์นั้น อาจขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีล ธรรมอันดีของประชาชน

²⁶ คำตั้งอธิบดีกรมตำรวจที่ 1637/2533 ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน 2533 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 107. ตอน 238, วันที่ 19 พฤศจิกายน 2533.

²⁷ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2485 และ พ.ศ.2488), มาตรา 51.

เมื่อครบองค์ประกอบความผิดฐานนี้แล้ว บทลงโทษให้เป็นไปตามสภาพบังคับแห่งกฎหมาย ซึ่งมีลักษณะเป็นสภาพบังคับทางปกครอง เนื่องจากเป็นอำนาจที่กฎหมายให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองดำเนินการได้ โดยมีต้องขออำนาจศาล ซึ่งเจ้าพนักงานการพิมพ์ดำเนินการได้ดังนี้

1. ห้ามการขาย
2. ห้ามการแจก
3. ยึดสิ่งพิมพ์และแม่พิมพ์

ทั้งนี้เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจมีคำสั่งเป็นหนังสือแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือมีคำสั่งทั่วไปโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือในหนังสือพิมพ์รายวัน อย่างไรก็ดี

การโฆษณา หมายความว่า การทำให้แพร่หลายด้วยประการใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการขาย เสนอขาย แจก หรือเสนอแจก และไม่ว่าการนั้นจะเป็นการให้เปล่าหรือไม่

สิ่งพิมพ์ใด ๆ ตามมาตรานี้ หมายถึงทั้งสิ่งพิมพ์และหนังสือพิมพ์

สิ่งพิมพ์ หมายความว่า สมุด แผ่นกระดาษ หรือวัตถุใด ๆ ที่พิมพ์ขึ้นรวมตลอดทั้งบทเพลง แผนที่ แผนผัง ภาพวาด ภาพระบายสี ใบประกาศ แผ่นเสียง หรือสิ่งอื่นใดอันมีลักษณะเช่นเดียวกัน

หนังสือพิมพ์ หมายความว่า สิ่งพิมพ์ซึ่งมีชื่อจำหน่ายเช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม

เจ้าพนักงานการพิมพ์ ตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ระบุไว้ จึงต้องมีประกาศของกระทรวงมหาดไทย²⁸ แต่งตั้งเจ้าพนักงานการพิมพ์ ไว้ดังต่อไปนี้

1. อธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ ผู้บังคับการตำรวจสันติบาล และสารวัตรแผนก 5 กองกำกับการ 3 กองตำรวจสันติบาล เป็นเจ้าพนักงานการพิมพ์สำหรับกรุงเทพมหานคร
2. ผู้ว่าราชการจังหวัด นอกจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นเจ้าพนักงานการพิมพ์สำหรับจังหวัดในเขตอำนาจของตน

ต่อมาเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2527 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย แต่งตั้งเจ้าพนักงานการพิมพ์เพิ่มเติม ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานการพิมพ์ฝ่ายทหาร ดังนี้ คือ

1. ผู้อำนวยการสำนักงานสารนิเทศ สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการทหารสูงสุด

²⁸ประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 15 พฤษภาคม 2516 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2485 และ พ.ศ.2488)

2. รองผู้อำนวยการสำนักงานสารนิเทศ ฝ่ายบริหาร สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการทหารสูงสุด
3. รองผู้อำนวยการสำนักงานสารนิเทศฝ่ายปฏิบัติการสำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการทหารสูงสุด
4. ผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สำนักงานสารนิเทศ สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการทหารสูงสุด
5. นายทหารปฏิบัติการ สำนักงานสารนิเทศ สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการทหารสูงสุด
6. หัวหน้ากองข่าว สำนักงานสารนิเทศ สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการทหารสูงสุด
7. หัวหน้ากองกิจการพลเรือน สำนักงานสารนิเทศ สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการทหารสูงสุด
8. หัวหน้ากองปฏิบัติการจิตวิทยา สำนักงานสารนิเทศ สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการทหารสูงสุด
9. หัวหน้ากองประชาสัมพันธ์ สำนักงานสารนิเทศ สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองบัญชาการทหารสูงสุด

บทกำหนดโทษ ผู้ใดฝ่าฝืน โดยขาย เสนอขาย จำยแจก หรือเสนอจำยแจกสิ่งพิมพ์ ซึ่งเจ้าพนักงานการพิมพ์ได้ห้ามไว้ตามมาตรา 9 มีความผิดต้องระวางโทษ ปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินสองเดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ²⁹

การกระทำความผิดตามมาตรา 9 วรรคแรกนี้ แต่เพียงชั้นเตรียมโฆษณาสิ่งพิมพ์ใด ๆ ก็ถือว่าเป็นความผิดแล้ว โดยที่สิ่งพิมพ์นั้น อาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งเจ้าพนักงานการพิมพ์จะเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจ

วรรคสอง ของมาตรา 9 คือ ผู้มีส่วนได้เสีย คือผู้ที่ได้รับความเสียหาย หรือได้รับผลกระทบจากการโฆษณา หรือเตรียมการโฆษณา ได้ร้องขอต่อเจ้าพนักงานการพิมพ์ให้แยกยึดเฉพาะส่วนของสิ่งพิมพ์ หรือแม่พิมพ์ เท่าที่จำเป็นและเป็นการแยกที่อาจจะทำได้ก็ให้ดำเนินการแยกยึดได้ ส่วนค่าใช้จ่ายในการแยกยึดหรือยึดให้ผู้ร้องขอเป็นผู้เสีย

²⁹พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2485 และ พ.ศ.2488), มาตรา 52

วรรคสาม ของมาตรา 9 คือ หากพ้นกำหนดสามปีแล้วเจ้าพนักงานการพิมพ์ ซึ่งได้ยึดสิ่งพิมพ์ตามวรรคแรกมิได้ออนการยึดสิ่งพิมพ์ หรือแม่พิมพ์นั้น เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจสั่งการดังนี้

1. ให้ทำลายสิ่งพิมพ์โดยแจ้งให้เจ้าของทราบ
2. รื้อแม่พิมพ์ หรือทำโดยประการใด มิให้ใช้พิมพ์ต่อไปได้ แต่ต้องคืนตัวพิมพ์และวัตถุแห่งแม่พิมพ์ทั้งสิ้นที่เหลืออยู่ให้แก่ผู้เป็นเจ้าของ

ตัวอย่างการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานการพิมพ์ทั้งในกรุงเทพมหานคร และในต่างจังหวัด

เรื่อง สั่งห้ามการขายหรือแจกและให้ยึดสิ่งพิมพ์ ด้วยปรากฏว่าได้มีการโฆษณาสิ่งพิมพ์ ชื่อ "อารมณฺ์หญิง อลัษัฒ์ อารมณฺ์ชาย" พิมพ์ที่โรงพิมพ์เจ้าเลียงฮั่ว เลขที่ 26-28 ถนนหลวงวังหน้าพระนคร อาจจะขัดต่อศีลธรรมของประชาชน เจ้าพนักงานการพิมพ์ จังหวัดพระนครและธนบุรี อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2484 จึงออกคำสั่งห้ามการขายหรือแจก และให้ยึดสิ่งพิมพ์ชื่อดังกล่าวข้างต้น³⁰

เรื่อง ห้ามการขายหรือแจกจ่ายสิ่งพิมพ์ ด้วยปรากฏว่าในขณะนี้ได้มีการโฆษณา หรือเตรียมการโฆษณาสิ่งพิมพ์ใด ๆ อันมีลักษณะหยาบคายหรือลามกอนาจาร หรือมีสิ่งพิมพ์ไปห่วยเพื่อขายหรือแจกจ่ายอยู่ทั่วไปในจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การโฆษณาหรือเตรียมการโฆษณาสิ่งพิมพ์ อันมีลักษณะดังกล่าว เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งจะทำให้เสื่อมเสียศีลธรรมหรือวัฒนธรรมของชาติ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา ในฐานะเจ้าพนักงานการพิมพ์จังหวัดนครราชสีมา จึงห้ามมิให้มีการขายหรือแจกจ่ายสิ่งพิมพ์อันมีลักษณะดังกล่าว³¹

"มาตรา 21 เมื่อได้มีการโฆษณาสิ่งพิมพ์ ซึ่งเจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่าอาจขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจดำเนินการดังต่อไปนี้

³⁰สมชัย ทรัพย์วณิช. กฎหมายสื่อสารมวลชน. (อัคราณา), หน้า 12 อ้างถึงในพิศิษฐ์ ชาวลาธวัช. เรื่องเดียวกัน, หน้า 26

³¹คำสั่งเจ้าพนักงานการพิมพ์จังหวัดนครราชสีมา ที่ 1/2528 ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2528

(1) ให้คำตัดสินเป็นหนังสือแก่ผู้พิมพ์ และ หรือผู้โฆษณา และในการให้คำตัดสินนี้ จะเรียกผู้พิมพ์ และหรือผู้โฆษณาไปรับคำอธิบายด้วยวาจาและให้ลงลายมือชื่อรับทราบด้วยก็ได้

(2) สั่งเป็นหนังสือให้จัดการเป็นผู้พิมพ์ และหรือผู้โฆษณา และหรือสั่งให้งดใช้เครื่องพิมพ์ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้พิมพ์นั้น มีกำหนดเวลาไม่เกินสามสิบวัน แต่การสั่งเช่นนี้ จะทำได้ต่อเมื่อได้ให้คำตัดสินตามอนุมาตรา 1 แล้ว และผู้ถูกตัดสินไม่สั่งวรในคำตัดสินนั้น

(3) ในคราวที่มีเหตุฉุกเฉินในราชอาณาจักร หรือมีเหตุคับขันระหว่างประเทศ หรือมีการสงคราม สั่งเป็นหนังสือให้จัดการเป็นผู้พิมพ์ และหรือผู้โฆษณา หรือสั่งให้งดใช้เครื่องพิมพ์ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้พิมพ์นั้นทันที โดยมีกำหนดเวลาหรือไม่ก็ได้ และจะสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นภายหลังก็ได้ตามแต่เห็นสมควร”

องค์ประกอบความผิดของมาตรานี้ คือ

1. การ โฆษณาสิ่งพิมพ์

2. เจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่าสิ่งพิมพ์นั้นอาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรการบังคับของเจ้าพนักงานการพิมพ์

1. ตักเตือน เป็นหนังสือแก่ผู้พิมพ์ และหรือผู้โฆษณา โดยจะเรียกผู้พิมพ์และ หรือผู้โฆษณาไปลงลายมือชื่อรับทราบด้วยก็ได้

2. สั่งเป็นหนังสือให้จัดการเป็นผู้พิมพ์ และหรือผู้โฆษณา

3. สั่งให้งดใช้เครื่องพิมพ์ มีกำหนดไม่เกินสามสิบวัน

มาตรการบังคับ ตามข้อ 2 และ 3 เจ้าพนักงานการพิมพ์ จะมีคำสั่งได้ต่อเมื่อได้ทำการเตือนตาม อนุมาตรา(1) แล้วและผู้ถูกตัดสินไม่สั่งวร

4. ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินในประเทศ หรือมีเหตุคับขันระหว่างประเทศ หรือมีการสงคราม เจ้าพนักงานการพิมพ์มีอำนาจ

4.1 สั่งเป็นหนังสือให้จัดการเป็นผู้พิมพ์ และหรือผู้โฆษณา

4.2 สั่งให้งดใช้เครื่องพิมพ์

ทั้งนี้ จะมีกำหนดเวลาหรือไม่ก็ได้ และจะสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นภายหลังก็ได้ตามสมควร

ผู้พิมพ์ หมายความว่า บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์

ผู้โฆษณา หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการผลิตสิ่งพิมพ์ และจัดให้สิ่งพิมพ์นั้นแพร่หลายด้วยประการใด ๆ ไม่ว่าจะ เป็น โดยการขาย เสนอขาย จำหน่าย แจก หรือเสนอจำหน่าย และไม่ว่าการนั้นจะเป็นการให้เปล่าหรือไม่

มาตรา 21 นี้ มีลักษณะคล้ายกับมาตรา 9 แต่ต่างกันตรงที่มาตรานี้จะบังคับเฉพาะสิ่งพิมพ์เท่านั้น ไม่รวมหนังสือพิมพ์ด้วย มาตรการบังคับของกฎหมายจะต่างกัน ตามมาตรานี้ในบางกรณีจะต้องมีการคัดเตือนผู้กระทำความผิดก่อน และการเตรียมการโฆษณาสิ่งพิมพ์ ไม่ถือว่าเป็นความผิดตามมาตรา 39

ตามอนุมาตรา (2) และ (3) นี้ การที่เจ้าพนักงานการพิมพ์สั่งให้แก้ไขเครื่องพิมพ์ นั้น ปัจจุบันไม่สามารถกระทำได้ เพราะขัดกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 มาตรา 39 วรรคสาม³² ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 39 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา 39 จะกระทำมิได้

การให้นำข่าวหรือบทความ ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้”

³²พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช. เรื่องเดียวกัน, หน้า 37

รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 นี้ให้ความคุ้มครองกับสื่อมวลชนไว้อย่างชัดเจน โดยให้หลักประกันว่า วัสดุ อุปกรณ์ อาคาร สถานที่ อันประกอบกันเข้าเป็นกิจการหรือบริษัทของสื่อมวลชนแต่ละประเภทแต่ละบริษัท รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจสั่งปิดไม่ได้โดยเด็ดขาด³³

การสั่งให้งดใช้เครื่องพิมพ์นั้น ถือว่าเป็นการปิดโรงพิมพ์ เพราะไม่สามารถที่จะทำการพิมพ์ต่อไปได้อีกแล้ว เป็นการลดทอนเสรีภาพของสื่อมวลชน ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 นี้ เจ้าหน้าที่พนักงานการพิมพ์จะกระทำมิได้

บทกำหนดโทษ ผู้ใดอยู่ในระหว่างถูกจดเป็นผู้พิมพ์ หรือผู้โฆษณาหรือใช้เครื่องพิมพ์ ซึ่งตนรู้อยู่แล้วว่าถูกจดตามมาตรา 21 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท³⁴

“มาตรา 36 เมื่อได้มีการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ ซึ่งเจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่า อาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือฝ่าฝืนคำสั่งห้าม ตามความในมาตรา 34 เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ให้คำคัดค้านเป็นหนังสือแก่ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ ในการให้คำคัดค้านนี้จะเรียกบุคคลที่กล่าวแล้วไปรับคำอธิบายและให้ลงลายมือชื่อรับทราบด้วยก็ได้

(2) สั่งเป็นหนังสือให้ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ เสนอเรื่องหรือข้อความที่จะโฆษณาในหนังสือพิมพ์ต่อไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวตรวจก่อน มีกำหนดเวลาไม่เกินสิบห้าวัน แต่ในการสั่งเช่นนี้จะทำได้ก็ต่อเมื่อได้ให้คำคัดค้าน ตาม (1) แล้ว และผู้ถูกคัดค้านไม่สั่งวรในคำคัดค้านนั้น

(3) ในคราวที่มีเหตุฉุกเฉินภายในราชอาณาจักรหรือมีเหตุคับขันระหว่างประเทศ หรือมีการสงคราม จะสั่งเป็นหนังสือแก่บุคคลใดให้เสนอเรื่องหรือข้อความที่จะโฆษณาในหนังสือพิมพ์ต่อไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวตรวจก่อน หรือสั่งให้พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาตหรือสั่งงดการเป็นผู้โฆษณา บรรณาธิการ และหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้นั้นทันที โดยมีกำหนดเวลาหรือไม่ก็ได้ และจะสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นภายหลังก็ได้”

³³ อุทัย พิมพ์ใจชน และคนอื่นๆ. รวมสาระรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : มติชน, 2541. หน้า 193.

³⁴ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2485 และ พ.ศ. 2488), มาตรา 54

องค์ประกอบความผิดของมาตรานี้ คือ

1. การโฆษณาในหนังสือพิมพ์
2. เจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่า การโฆษณานั้นอาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ
3. การโฆษณานั้นเกี่ยวกับราชการทหารหรือการเมืองระหว่างประเทศ (มาตรา 34)³⁵
 มาตรการบังคับของเจ้าพนักงานการพิมพ์
 1. ดักเตือนเป็นหนังสือแก่ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์
 2. สั่งเป็นหนังสือให้ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ เสนอเรื่องหรือข้อความที่จะโฆษณาให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อน มีกำหนดไม่เกินสามสิบวัน แต่ทั้งนี้ต้องดักเตือนตาม อนุมาตรา (1) แล้ว และผู้ถูกดักเตือนไม่ตั้งวร
 3. ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินในประเทศ หรือมีเหตุคับขันระหว่างประเทศ หรือมีสงคราม เจ้าพนักงานการพิมพ์มีอำนาจ
 - 3.1 สั่งเป็นหนังสือแก่บุคคลใดให้เสนอเรื่องหรือข้อความที่จะโฆษณาในหนังสือพิมพ์ ให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อน
 - 3.2 สั่งให้พักใช้ใบอนุญาต
 - 3.3 สั่งให้เพิกถอนใบอนุญาต
 - 3.4 สั่งงดการเป็นผู้โฆษณา บรรณาธิการ และหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้จะมีกำหนดเวลาหรือ ไม่ก็ได้ และจะสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นในภายหลังก็ได้
 บรรณาธิการ หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจแก้ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์ หรือสิ่งอื่นในหนังสือพิมพ์

³⁵มาตรา 34 “เมื่อมีเหตุจำเป็น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน อธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้รักษาการแทน มีอำนาจออกคำสั่งชั่วคราวเป็นหนังสือแก่บุคคลใด หรือมีคำสั่งทั่วไป โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือหนังสือพิมพ์ราชวันระงับการโฆษณาเรื่องใดที่เกี่ยวกับราชการทหารหรือการเมืองระหว่างประเทศ”

เจ้าของหนังสือพิมพ์ หมายความว่า บุคคลผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หนังสือพิมพ์
บทบัญญัติของมาตรา 36 นี้ จะมีลักษณะคล้ายกับมาตรา 9 และมาตรา 21 แต่มาตรา 36
นี้ จะใช้บังคับกับหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะ และกรณีที่จะถือว่าเป็นความผิดต้องลงมือกระทำแล้วเท่านั้น
ขั้นเตรียมยังไม่ถือว่าเป็นความผิด

ตาม อนุมาตรา (2) จะตั้งให้ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์นำเรื่อง
หรือข้อความ ให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนเผยแพร่ ปัจจุบันจะกระทำมิได้เพราะขัดกับรัฐธรรมนูญ
และอนุมาตรา (3) จะกระทำการตรวจได้เฉพาะ บ้านเมืองอยู่ในภาวะสงคราม กรณี
บ้านเมืองอยู่ในภาวะสงครามต้องเป็นสงครามที่มีการประกาศด้วยความเห็นชอบของรัฐสภา และ
พระมหากษัตริย์ทรงประกาศสงคราม³⁶ หากอยู่ในภาวะฉุกเฉินภายในประเทศ หรือมีเหตุขัดแย้ง
ระหว่างประเทศ ไม่สามารถตรวจได้ รัฐธรรมนูญไม่ได้เปิดช่องไว้ให้กระทำได้ โดยบัญญัติไว้ใน
มาตรา 39 วรรคสี่ ดังนี้

“การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์
สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่
ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ
แห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง”

บทกำหนดโทษ กฎหมายกำหนดโทษผู้กระทำความผิดตามมาตรา 36 ไว้ดังนี้

(1) ผู้ใดทำการในหน้าที่ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ มี
การฝ่าฝืนคำสั่งระหว่างใบอนุญาตได้ถูกพักใช้หรือถูกถอน หรือระหว่างที่ถูกงดการเป็นผู้โฆษณา
บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ตามมาตรา 36 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสี่ร้อย
บาท³⁷

(2) เมื่อหนังสือพิมพ์ใดโฆษณาเรื่องหรือข้อความซึ่งต้องเสนอเพื่อตรวจก่อนโฆษณา
ตามมาตรา 36 (3) โดยเจ้าหน้าที่ตรวจข่าวยังมีได้อุญญาตให้โฆษณา หรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตาม
คำสั่งเจ้าหน้าที่ตรวจข่าว ผู้โฆษณาและบรรณาธิการมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อย
บาท หรือจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ

³⁶อุทัย พิมพ์ใจชน และคนอื่น ๆ. เรื่องเดียวกัน , หน้า 195

³⁷พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2485 และ พ.ศ.2488), มาตรา 60

ผู้ใดขาย เสนอขาย จำยแจก หรือเสนอจำยแจกหนังสือพิมพ์ใด ซึ่งโฆษณาโดยกระทำผิดดังกล่าวในวรรคก่อน โดยรู้อยู่แล้วว่าหนังสือพิมพ์นั้นได้ออกโดยกระทำผิด มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ³⁸

(3) เมื่อหนังสือพิมพ์ใดโฆษณาเรื่อง หรือข้อความซึ่งต้องเสนอเพื่อตรวจสอบก่อนโฆษณาตามมาตรา 36 (2) โดยเจ้าหน้าที่ตรวจข่าวยังมิได้อนุญาตให้โฆษณา หรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามคำสั่งเจ้าหน้าที่ตรวจข่าวผู้โฆษณา และบรรณาธิการมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

ผู้ใดขาย เสนอขาย จำยแจก หรือเสนอจำยแจกหนังสือพิมพ์ใด ซึ่งโฆษณาโดยกระทำผิดดังกล่าวในวรรคก่อน โดยรู้อยู่แล้วว่าหนังสือพิมพ์นั้นได้ออกโดยกระทำผิด มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ³⁹

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กฎหมายให้อำนาจในการใช้ดุลยพินิจแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ ไว้ค่อนข้างมากพอสมควร หากเจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่าโฆษณาใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์ หรือหนังสือพิมพ์ อาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ก็ถือว่ามีความผิดแล้ว เพียงแต่เจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่าอาจจะก็สามารถใช้อำนาจลงโทษได้

1.3 กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์

ประวัติและความเป็นมา

การวิทยุกระจายเสียงนั้น เดิมเป็นส่วนหนึ่งของการวิทยุคมนาคม ซึ่งเป็นหน้าที่ของกระทรวงทหารเรือ และต่อมาได้โอนมาให้กรมไปรษณีย์ โทรเลข รับผิดชอบแต่แห่งเดียว เมื่อปี พ.ศ.2429 จากนั้นกรมไปรษณีย์โทรเลขก็ได้ปรับปรุงขยายงานตลอดมาจนถึง พ.ศ.2471 จึงได้ดำเนินงานวิทยุกระจายเสียง ณ คีทท์ทำการไปรษณีย์ (1 ป.ณ.) ปากคลองโองอ่างเป็นครั้งแรก และได้ตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยที่ตำบลพญาไท ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2473

กฎหมายที่ใช้ควบคุมวิทยุกระจายเสียง และวิทยุคมนาคม ในครั้งนั้นได้แก่พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลข พ.ศ.2457 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติม 2 ครั้ง และใช้ตลอดมาจนถึง พ.ศ. 2478 เป็นเวลา 21 ปี จึงได้ถูกยกเลิกโดยรัฐสภาลงมติว่า สมควรรวบรวมกฎหมายอันว่าด้วยวิทยุ และตราขึ้นใหม่ จึงได้ตราพระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร พ.ศ.2478 ขึ้นใช้แทน ในพระราชบัญญัตินี้มีการ

³⁸พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2485 และ พ.ศ.2488), มาตรา 63

³⁹พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2485 และ พ.ศ.2488), มาตรา 64

แก้ไขเพิ่มเติม 5 ครั้ง โดยการแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2481 ได้รวมเอาการวิทยุโทรทัศน์เข้าไว้กับการวิทยุกระจายเสียง

โดยที่พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร พ.ศ.2478 ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง และใช้มาเป็นเวลาถึง 20 ปี จึงเป็นกฎหมายที่สับสนยากแก่การใช้และล่าสมัย⁴⁰ เกิดความไม่สะดวกกับทั้งเจ้าหน้าที่ ผู้รักษาการตามกฎหมายและประชาชน และรัฐบาลต้องการให้กิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป จึงได้ตราพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นฉบับที่ 2 พ.ศ.2502 ฉบับที่ 3 พ.ศ.2521 และฉบับที่ 4 พ.ศ.2530

เหตุผลในการออกพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498 คือ รัฐบาลมีความมุ่งหวังจะให้บริการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เจริญพัฒนาการไปตามกาลสมัยและมุ่งอำนวยความสะดวกให้ประชาชนผู้ใช้เครื่องรับวิทยุกระจายเสียง เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ หรือส่วนแห่งเครื่องเหล่านี้ยิ่งขึ้น โดยจดทะเบียนเพียงครั้งเดียวให้ได้ตลอดอายุการครอบครองของผู้รับใบอนุญาตและ โดยที่กฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงได้บัญญัติรวมไว้ในกฎหมายว่าด้วยวิทยุสื่อสาร จึงได้แยกจากกันเป็นเอกเทศ ดังนี้เพื่อความสะดวกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายและประชาชน จึงได้มีการตรากฎหมายในเรื่องนี้ขึ้นไว้โดยเฉพาะ

พ.ศ.2502 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นฉบับที่ 2 เพื่อให้เหมาะสม โดยให้เหตุผลว่า โดยที่เครื่องรับวิทยุกระจายเสียงและเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์เป็นปัจจัยสำคัญในการให้ความรู้แก่ประชาชน จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนมีนำเข้าหรือนำออก ซึ่งเครื่องรับวิทยุกระจายเสียง หรือส่วนใด ๆ แห่งเครื่องรับวิทยุกระจายเสียง และเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ได้โดยไม่ต้องขอรับใบอนุญาต นอกจากนั้นตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนี้ไม่เปิดโอกาสให้พ่อค้าทำการค้าเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ หรือส่วนใด ๆ แห่งเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ได้ นอกจากจะทำการค้าในนามของกระทรวง ทบวง กรม หรือนิติบุคคลที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งสมควรแก้ไขเปิดโอกาสให้พ่อค้าได้ด้วย จึงต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498

พ.ศ.2521 มีการแก้ไขพระราชบัญญัติฉบับนี้ ฉบับที่ 3 เพื่อปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน

⁴⁰ บารุง สุขพรรณ. วิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย กฎหมายและระเบียบว่าด้วยวิทยุและโทรทัศน์ ปี 2498-2522. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522. หน้า 121-122

พ.ศ.2530 มีการแก้ไขพระราชบัญญัติฉบับนี้ ฉบับที่ 4 เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีด้านนี้ได้พัฒนาการไปเป็นอันมาก บทบัญญัติในส่วนเกี่ยวกับการอนุญาตและควบคุมการดำเนินการบริการส่งวิทยุกระจายเสียง และบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ ที่ใช้บังคับอยู่มีลักษณะไม่ชัดเจน ก่อให้เกิดปัญหาโต้แย้งเกี่ยวกับขอบเขตการใช้บังคับของกฎหมาย ทำให้การบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่สามารถดำเนินการได้ตามความมุ่งหมาย และโดยที่ปรากฏว่าอัตราโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวยังไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปมาก ในปัจจุบันจึงแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์นั้น ไม่ได้บัญญัติในส่วนเกี่ยวกับการควบคุมการแพร่ภาพ แพร่เสียง ตามกอนาจารไว้ แต่ไปบัญญัติไว้ในระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2535 และกฎกระทรวงฉบับที่ 14 พ.ศ.2537 ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ดังนั้นจึงขอกระเถิบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ และกฎกระทรวงดังกล่าวมาอธิบายดังนี้

1.3.1 ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2535

เจตนารมณ์ในการออกระเบียบนี้ เพื่อปรับปรุงระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยได้ยกเลิก ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2518 ซึ่งมีคณะกรรมการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ หรือ ก.บ.ว. มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารควบคุม ดูแล การดำเนินการสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ในด้านต่าง ๆ ได้ถูกยกเลิกไปทั้งหมด และได้ยกเลิกระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 2, ที่ 3) พ.ศ.2531 (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534 และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2535

ในระเบียบนี้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาใหม่ เรียกว่า คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ เรียกย่อว่า "กทช." มีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า National Broadcasting Commission เรียกย่อว่า "NBC." ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือผู้แทน ปลัดกระทรวงกลาโหมหรือผู้แทน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือผู้แทน ปลัดทบวงมหาวิทยาลัยหรือผู้แทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือผู้แทน อธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลขหรือผู้แทน อธิบดีกรมการปกครองหรือผู้แทน เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติหรือผู้แทน เป็นกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จากผู้ดำรงตำแหน่งคณบดีหรือเทียบเท่าของคณะหรือสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วารสารศาสตร์สื่อสารมวลชน

หรือการประชาสัมพันธ์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐหรือเอกชน จำนวนสามคน ผู้แทนองค์การเอกชนซึ่งเป็นนิติบุคคล และมีวัตถุประสงค์เพื่อบำเพ็ญสาธารณประโยชน์เพื่อการพัฒนา จำนวนสามคน เพื่อสตรีและเด็ก จำนวนหนึ่งคน และเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค จำนวนหนึ่งคน

ให้อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์เป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ⁴¹

อำนาจของคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ มีดังต่อไปนี้ คือ

(1) เสนอนโยบายการสื่อสารมวลชนเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ต่อคณะรัฐมนตรี

(2) กำหนดเงื่อนไขและวิธีการในการจัดตั้งหรือย้ายสถานี

(3) พิจารณาและอนุญาตให้จัดตั้งหรือย้ายสถานี

(4) กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลการดำเนินการด้านรายการ การดำเนินการโฆษณาและบริการธุรกิจของสถานี

(5) เสนอแนะการจัดสรรคลื่นวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ที่ได้รับอนุญาตให้ เป็นไปตามนโยบายการสื่อสารมวลชนเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์และวัตถุประสงค์แห่งระเบียบนี้

(6) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะพึงประสงค์ทางเทคนิค

(7) กำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบของบุคลากรของสถานี

(8) รับฟังและพิจารณาคำร้องเรียนจากประชาชนและบุคลากรของสถานีและเสนอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาแก้ไขทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชน

(9) ตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ หรือตามที่ กกช.มอบหมาย

(10) ให้คำแนะนำ กำกับดูแล และตรวจสอบความเรียบร้อยเพื่อให้สถานีปฏิบัติตามระเบียบนี้ หรือเงื่อนไขและข้อบังคับที่ กกช.กำหนด

(11) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรีทุกหกเดือน

⁴¹“ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2535.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 109 ตอนที่ 92. วันที่ 4 กันยายน 2535, ข้อ 6

(12) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ และตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย⁴²

ในระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการส่งวิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ มิให้ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนไว้ดังนี้ คือ

(1) ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ความรับผิดชอบและจิตสำนึกในเรื่องของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) เป็นสื่อกลางในการให้ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อความเข้าใจอันดีและถูกต้อง โดยคำนึงถึงสิทธิและความเสมอภาคในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน

(3) ส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ให้ความรู้ ความบันเทิง โดยไม่ขัดกับขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรมอันดีงามของชาติ

(4) ส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชาติ⁴³

หากสถานีวิทยุหรือสถานีโทรทัศน์รายใด ทำการฝ่าฝืนระเบียบ เงื่อนไข ข้อบังคับ ให้ กกช. มีอำนาจดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) ออกคำสั่งให้สถานีชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษร
- (2) ตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร
- (3) มีคำสั่งระงับการออกอากาศรายการที่ฝ่าฝืน
- (4) เพิกถอนการอนุญาตหรือการรับรองที่ได้ออกให้ตามระเบียบนี้ หรือ
- (5) มีคำสั่งให้ปิดสถานี

ในการใช้อำนาจดำเนินการตาม (4) และ (5) กกช. ต้องกระทำด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมด

ในกรณีที่สถานีที่ดำเนินการโดยฝ่าฝืนระเบียบนี้ หรือฝ่าฝืนเงื่อนไข ข้อบังคับหรือระเบียบที่ กกช. กำหนด เป็นสถานีของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ หรือกฎหมายว่าด้วยวิทยุคมนาคม เมื่อ กกช. ได้มีคำสั่งตามวรรคหนึ่งแล้ว ต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง

⁴²ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2535, ข้อ 11

⁴³ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2535, ข้อ 12

และวิทยุโทรทัศน์ หรือกฎหมายว่าด้วยวิทยุคมนาคมแล้วแต่กรณีทราบ เพื่อดำเนินการตามกฎหมายนั้นต่อไป⁴⁴

ปัจจุบันการใช้อำนาจดำเนินการปิดสถานีวิทยุหรือสถานีโทรทัศน์ ตามระเบียบข้อ 35 อนุ (5) กระทำไม่ได้ ถือว่าเป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชน ขัดกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 39 วรรค 3 ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้

“การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้จะกระทำมิได้”

ตัวอย่างหนังสือเวียนที่ออกโดยคณะกรรมการกิจการ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กกช.) เพื่อควบคุมและตรวจตราสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ เพื่อมิให้มีการกระทำผิดกฎหมาย เช่น

เรื่อง ขอให้สถานีวิทยุโทรทัศน์ กวดขันและควบคุมรายการทุกรายการในเรื่อง การแต่งกายของศิลปินในการแสดงคอนเสิร์ต และมิวสิกวิดีโอ

เนื่องจากปัจจุบัน ศิลปินนักร้องบางคนมักจะแต่งกายส่อไปในทางล่อแหลมหรือส่อไปในทางยั่วยุกามารมณ์ อันเป็นการไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ ทั้งยังเป็นการขัดกับกฎกระทรวง ฉบับที่ 14 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2530 หมวด 3 การควบคุมด้านรายการข้อ 16 (5) และ (7) นอกจากนี้ท่าทางการแสดงออกบางช่วงบางตอนไม่เหมาะสมที่จะเผยแพร่ออกอากาศ อันจะเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีต่อเยาวชน⁴⁵

เรื่อง ขอให้สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์กวดขันรายการที่ออกอากาศหรือแพร่ภาพในลักษณะยั่วยุกามารมณ์ และส่อไปในทางลามกอนาจาร เนื่องจากรายการในสถานีวิทยุกระจายเสียงบางรายการ มีการใช้คำพูดน้ำเสียง ภาษาสองแง่สองง่ามของผู้จัดรายการ รูปแบบของรายการที่ไม่เหมาะสม เช่น การจัดรายการละครวิทยุที่บรรยายบทรักกระดุนอารมณ์ การเล่นเกมที่มีลักษณะกคจีทางเพศ การเปิดโอกาสให้ตอบคำถามทางเพศที่ไม่เหมาะสม การนำเสนอข่าวที่ไม่เหมาะสม การโฆษณาสถานเริงรมย์ เป็นต้น หรือรายการในสถานีวิทยุโทรทัศน์ที่มีเนื้อหารายการที่มีบทบาทยั่วยุกามารมณ์ และส่อไปในแนวทางที่เสื่อมเสียศีลธรรม ก่อให้เกิดค่านิยมที่ผิด ๆ รวม

⁴⁴ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2535, ข้อ35.

⁴⁵ หนังสือเวียนที่ นร.1805/ว.19 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2538

ทั้งการเสนอรายการที่เน้นส่วนดีของสตรีและบุรุษ เช่น การประกวดนางงาม ชายงาม หรือการแสดงตลกที่มีเนื้อหาลามก ผู้แสดงมีการใช้คำพูดสองแง่สองง่าม คำผวน กิริยาท่าทางหยาบโลน การแต่งกายที่วาบหวาม การโฆษณาสินค้าที่เน้นสตรีระวางกายที่ส่อไปในทางช่วยกามารมณ์ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นการไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีต่อเยาวชน จึงควรที่จะกวดขันรายการประเภทดังกล่าวให้อยู่ในขอบเขตตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง⁴⁶

จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กกช.) มีการตรวจตราและกวดขัน สถานีวิทยุ และสถานีโทรทัศน์อยู่เสมอ ๆ หากเห็นว่าสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์รายใดละเลย ไม่ตรวจตราและควบคุมปล่อยให้มีการแพร่ภาพหรือแพร่เสียงออกมาในลักษณะของลามกอนาจาร ก็จะทำการตักเตือน หากยังฝ่าฝืนก็จะดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

1.3.2 กฎกระทรวงฉบับที่ 14 พ.ศ.2537⁴⁷

ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 25 (2) (ก) (ข) (ง) (จ) และ (ฉ) และ (3) แห่งพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2530

ในกฎกระทรวงฉบับที่ 14 พ.ศ.2537 นี้ ได้บัญญัติในส่วนเกี่ยวกับการควบคุมด้านรายการและการควบคุมการโฆษณาและบริการทางธุรกิจ มิให้ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือลามกอนาจารไว้ ดังนี้

(1) การควบคุมด้านรายการ บัญญัติไว้ดังนี้

“ข้อ 14 รายการที่จะกำหนดไว้ในผังรายการหลักเพื่อออกอากาศต่อไปได้นั้น จะต้องเป็นรายการที่จัดทำขึ้นโดยมีเจตนารมณ์เพื่อการบริการสาธารณะและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนอย่างแท้จริง โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ความรับผิดชอบและจิตสำนึกในเรื่องของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

⁴⁶หนังสือเวียนที่ นร.1805/ว.21 ลงวันที่ 15 ธันวาคม 2538 และหนังสือเวียนที่ นร.1805/ว.22 ลงวันที่ 25 ธันวาคม 2538

⁴⁷“กฎกระทรวง ฉบับที่ 14 พ.ศ.2537.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 111. ตอนที่ 42 ก, 26 กันยายน 2537.

(2) เป็นสื่อกลางในการให้ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อความเข้าใจอันดีและถูกต้อง โดยคำนึงถึงสิทธิและความเสมอภาคในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ของประชาชน

(3) ส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ให้ความรู้ ความบันเทิง โดยไม่ขัดกับขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรมอันดีงามของชาติ

(4) ส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิตทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชาติ”

“ข้อ 16 รายการที่จะออกอากาศโดยส่งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ได้จะต้อง

(1) ไม่เป็นการแสดงซึ่งอาจจะกระทบกระเทือนหรือดูหมิ่นต่อสถาบัน กษัตริย์ รวมถึงประมุขของประเทศอื่น ๆ ด้วย

(2) ไม่เป็นการแสดงออกโดยจงใจก่อให้เกิดการดูหมิ่นเหยียดหยาม ประเทศชาติ รัฐบาลเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือกลุ่มชนใด

(3) ไม่เป็นการแสดงที่ลบหลู่ เหยียดหยาม หรือนำความเสื่อมเสียมาสู่ ศาสนาใด หรือไม่เคารพต่อปูชนียบุคคล ปูชนียสถาน หรือปูชนียวัตถุ

(4) ไม่เป็นการแสดงที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ก่อให้เกิด การแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ หรือกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ

(5) ไม่เป็นการแสดงที่ขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของชาติ

(6) ไม่เป็นการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นการบ่อนทำลายหรือ กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

(7) ไม่เป็นการแสดงออกทางขั้วกามารมณ์ หรือลามกอนาจาร

(8) ไม่เป็นการแสดงออกถึงความทารุณโหดร้าย ขาดมนุษยธรรมป่าเถื่อน หรืออุจาดแก่ผู้ฟังและผู้ชม

(9) ไม่เป็นการแสดงออกถึงเรื่องเพื่อเชื้อ หลอกลวง ไร้สาระ ซึ่งอาจชักจูง ให้ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนหลงเชื่ออย่างมกมาย

(10) ไม่เป็นการแสดงถึงพฤติกรรมของผู้ร้ายซึ่งผิดธรรมดา อันอาจเป็น เหตุชักจูงหรือส่งเสริมให้เกิดอาชญากรรมยิ่งขึ้น

ในกรณีให้เห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามวรรคหนึ่งให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต มีอำนาจประกาศกำหนดรายละเอียดของการแสดงที่จะถือว่าเป็นรายการที่มีลักษณะมิให้มีการออกอากาศเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้รับใบอนุญาตยึดถือปฏิบัติตามต่อไปได้”

(2) การควบคุมการโฆษณาและบริการทางธุรกิจ บัญญัติไว้ดังนี้

“ข้อ 21 ในการโฆษณาและบริการธุรกิจ ผู้รับใบอนุญาตจะต้องกระทำในลักษณะดังต่อไปนี้

(1) ไม่อ้างชื่อบุคคลหรือสิ่งซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของประชาชนเพื่อประโยชน์ในการโฆษณา

(2) ไม่ขัดต่อศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามของไทย หรือ ไม่ก่อให้เกิดภาพพจน์ไปในทางลามกอนาจาร

(3) ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี หรือ ไม่ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติหรือ ไม่กระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ

(4) ไม่เป็นการโฆษณาสินค้าประเภทอาวุธที่ใช้ในการสงคราม

(5) ไม่เป็นการโฆษณาอวดอ้างสรรพคุณของสินค้าและบริการธุรกิจอันเป็นเท็จหรือเกินความจริง

(6) ถ้อยคำในการพูดและเสียงที่ใช้ประกอบต้องสุภาพและไม่ผิดหลักภาษาไทย

(7) ไม่หยาบคาย หรือเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือทับถมบุคคลอื่นหรือสินค้าและบริการธุรกิจอื่น ไม่ว่าจะสินค้าและบริการธุรกิจชนิดหรือประเภทเดียวกันหรือไม่

(8) ไม่ใช่ข้อความสองแง่สองง่ามที่มีความหมายหยาบคาย หยาบโลน หรือไม่เป็นภาพหรือข้อความที่ชั่วกามารมณ์และลามกอนาจาร

(9) ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกหวาดเสียวหรือตื่นเต้นตกใจแก่ผู้ฟัง และผู้ชมโดยทั่วไป”

มาตรการบังคับสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาต ผ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ กฎกระทรวง หรือประกาศ ซึ่งออกตามกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตจะสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้⁴⁸

⁴⁸กฎกระทรวง ฉบับที่ 14 พ.ศ.2537, ข้อ 27

ในกรณีที่จะสั่งพักใช้ใบอนุญาต หากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเห็นสมควร จะมีหนังสือเตือนให้ผู้รับใบอนุญาตหยุดกระทำการฝ่าฝืนหรือให้ปฏิบัติให้ถูกต้อง ภายในระยะเวลาที่กำหนดเสียก่อนก็ได้⁴⁹

สื่อทางด้านวิทยุและโทรทัศน์นั้น จะเห็นได้ว่ากระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายน้อยกว่าสื่อทางด้านอื่น ๆ เพราะการแพร่ภาพหรือแพร่เสียง จะกระทบและเข้าถึงประชาชนโดยง่าย และเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน จึงมีการระมัดระวังมากเป็นพิเศษกว่าสื่อทางด้านอื่น ๆ ภาพและเสียงที่แพร่ออกมาทางสถานีวิทยุ และสถานีโทรทัศน์ จะมีการกลั่นกรองกันเองชั้นหนึ่งก่อนที่จะเผยแพร่ให้ผู้ชมหรือผู้ฟัง

1.4 กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการโฆษณา

การโฆษณามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการประกอบธุรกิจในปัจจุบัน ผู้ประกอบการค้ามักจะใช้กลยุทธ์ในการโฆษณามาส่งเสริมการขาย และช่วงชิงส่วนแบ่งทางการตลาด โดยผ่านสื่อทุกรูปแบบ สื่อจึงเป็นเครื่องช่วยเหลือให้ธุรกิจประสบความสำเร็จและมีบทบาทอย่างมากในการผลักดันให้เศรษฐกิจหมุนเวียนเคลื่อนไหว สามารถชี้นำค่านิยม หรือพฤติกรรมของคนในสังคมให้เปลี่ยนไปได้ การโฆษณาจึงมีทั้งประโยชน์ และมีทั้งโทษ หากการโฆษณานั้นเป็นการโฆษณาโดยใช้ภาพหรือถ้อยคำลามกอนาจาร ทำให้เสื่อมเสียศีลธรรม เป็นการช่วยกามารมณ์ การโฆษณาโดยใช้ภาพเปลือยหรือใช้คำพูดหมิ่นแหม่ม หรือสองแง่ หรือใช้คำพูดและภาพที่ไม่เหมาะสม อาจเรียกว่าเป็นโฆษณาที่ไม่ดี เป็นโทษต่อเยาวชนที่ได้พบเห็นหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์⁵⁰

ดังนั้นเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายจึงจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมการโฆษณาให้อยู่ในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด แต่ทั้งนี้ก็ต้องคำนึงถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาธุรกิจได้

การควบคุมการโฆษณานั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ การควบคุมโดยผู้บริโภค การควบคุมโดยผู้ประกอบการ และการควบคุมโดยรัฐ

⁴⁹กฎกระทรวง ฉบับที่ 14 พ.ศ.2537, ข้อ 28

⁵⁰บุญศรี กอบบุญ. “กฎหมายและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการโฆษณา” เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายและจริยธรรมต่อสาธารณชน หน่วยที่ 1-7. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2532. หน้า 192-193.

การควบคุมโดยผู้บริโภค ในปัจจุบันประชาชนได้รับการศึกษาสูงขึ้น สามารถคิดและไตร่ตรองโดยใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจซื้อสินค้าที่โฆษณา หากการโฆษณานั้นเป็นโฆษณาที่ไม่เหมาะสม เสื่อมเสียศีลธรรม หรือมีปัญหา ผู้บริโภคก็จะเกิดปฏิกิริยาต่อการโฆษณานั้น เป็นการกีดกันทางสังคม ให้ผู้ประกอบการพิจารณาโฆษณาต่าง ๆ โดยรอบคอบ เพื่อมิให้เกิดการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค มีผลต่อการขายสินค้าได้

การควบคุมโดยผู้ประกอบการโฆษณา เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการโฆษณาได้แสดงความสามารถของตนเองต่อประชาชน เป็นการควบคุมตนเอง อาจมีการจัดตั้งเป็นสมาคมหน่วยงานในการควบคุมการโฆษณา หรือควบคุมโดยสื่ออาจเป็นในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่อวิทยุโทรทัศน์

สำหรับในประเทศไทย การควบคุมตนเองของผู้ประกอบการโฆษณาในด้านเปรียบเทียบสินค้าไม่สามารถทำได้ ในแง่หลักของกฎหมายที่บัญญัติคุ้มครองสิทธิ ในการประกอบอาชีพและชื่อเสียงของบุคคล แม้จะเป็นเรื่องจริงก็ไม่สามารถนำมาโฆษณาเปรียบเทียบกับสินค้าของตนเองได้ ซึ่งผิดกับประเทศสหรัฐอเมริกา การโฆษณาเปรียบเทียบนั้นสามารถกระทำได้ และมีกฎหมายรับรอง หากเป็นเรื่องจริง ทำให้ผู้บริโภคเลือกบริโภคได้ตรงตามที่ต้องการ และก่อให้เกิดการแข่งขันในการพัฒนาการด้านการผลิตให้ดีขึ้นด้วย⁵¹

การควบคุมโฆษณาโดยรัฐ เป็นการควบคุมการโฆษณาที่เข้มงวดที่สุด รัฐจะเป็นผู้ออกกฎหมายใช้บังคับแก่ผู้ประกอบการธุรกิจ และจะมีความไม่ลงรอยกันอยู่เสมอ ๆ เกิดจากตัวผู้ประกอบการเองที่อาจไม่ค่อยมีความรู้ทางด้านกฎหมาย หรือความเข้มงวดของกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาธุรกิจ ฉะนั้นผู้ประกอบการโฆษณาควรมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายโฆษณา เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพและจะได้ไม่กระทำผิดโดยง่าย สำหรับประเทศไทย การควบคุมโฆษณาส่วนใหญ่จะเป็นการควบคุมโดยรัฐ และไม่มีกฎหมายออกมาควบคุมโดยตรง แต่จะปรากฏอยู่ในกฎหมายเฉพาะแต่ละฉบับเป็นเรื่อง ๆ ไป และใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหลักใหญ่ ในการควบคุมโฆษณาอยู่ปัจจุบันนี้

⁵¹สุขุม สุภณิศย์. คู่มือกฎหมายเกี่ยวกับการทำธุรกิจโฆษณา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534. หน้า 106-107.

1.4.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522⁵²

แนวคิดและที่มาของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

ในสมัยก่อนที่จะมีการปฏิวัติอุตสาหกรรม การค้าและเศรษฐกิจของโลกมีลักษณะแคบ และอยู่ในวงจำกัด กระบวนการผลิตและการจำหน่ายสินค้าเป็นแบบง่าย ๆ ต่อมาศตวรรษที่ 18-19 เมื่อมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมเกิดขึ้น ทำให้มีการนำวิทยาการต่าง ๆ มาใช้ในกระบวนการผลิต เกิดแนวความคิดใหม่ที่ว่ารัฐควรปล่อยให้เอกชนแต่ละรายสามารถประกอบธุรกิจของตนได้อย่างอิสระ และเป็นที่มาของระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (Laisser Fair) โดยมีการวางกฎไม่ให้รัฐเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับด้านการค้า แต่ต่อมากลับปรากฏว่าระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนั้นมีข้อบกพร่องที่ต้องสมบูรณ์ เพราะการแข่งขันกันมากเกินไปโดยเสรีจึงนำไปสู่การไม่มีการแข่งขันหรือเกิดการผูกขาด (Monopoly) รัฐจึงเริ่มเข้ามาคุ้มครองผู้บริโภคมากขึ้น เพราะเล็งเห็นถึงความเสียหายของผู้บริโภค ดังนั้นจึงได้มีการออกกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในด้านต่าง ๆ มากมายในประเทศยุโรปและสหรัฐอเมริกา⁵³ ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ในปี ค.ศ.1962 ได้มีการนำนโยบายของประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดี (John F. Kenedy) ซึ่งได้กล่าวไว้เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคว่า “ถ้ารัฐบาลจะกระทำให้สมกับความรับผิดชอบที่มีต่อผู้บริโภคในการใช้สิทธิของเขาเหล่านั้นแล้ว จะต้องมีกฎหมายและดำเนินการของฝ่ายปกครองเพิ่มขึ้น และสิทธิทั้งหลายที่บรรดาผู้บริโภคมีอยู่ จะต้องรวมถึง (1) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย (2) สิทธิที่จะได้รับข่าวสาร (3) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าและบริการ และ (4) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาเยียวยาความเสียหาย”⁵⁴ ซึ่งต่อมาก็ใช้เป็นหลักในการคุ้มครองผู้บริโภคเรื่อยมา

ความเป็นมาของการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย ในประเทศไทยมีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคออกมาฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติหางนม พ.ศ.2470 ถือได้ว่าเป็นกฎหมายคุ้มครองความกินดีอยู่ดีของประชาชน และต่อมาก็มียุทธศาสตร์การคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2484 เป็นต้น

⁵²“พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 20. ตอนที่ 72 (ฉบับพิเศษ), วันที่ 4 พฤษภาคม 2522.

⁵³สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. คู่มือการคุ้มครองผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2539. หน้า 1-3.

⁵⁴Consumer Advisory Council. First Report 5. Executive Office of The President, 1963. อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสถานต์. “การควบคุมโฆษณา เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค.” นิตยสาร. ปีที่ 10, ฉบับที่ 2. หน้า 250.

การตื่นตัวด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของไทย เริ่มขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ.2512 เมื่อสภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริโภค โดยทำการติดต่อกับสหพันธ์องค์การผู้บริโภคระหว่างประเทศ (International Organization of Consumer Unions หรือ IOCU) และเข้าเป็นสมาชิก ได้วางระบบการคุ้มครองผู้บริโภคยึดแนวทางตามสิทธิ 4 ประการของประธานาธิบดี เคนเนดี และจัดตั้งโครงการสภาสตรีส่งเสริมผู้บริโภคขึ้น

ในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี และในสมัยรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรีก็ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้น แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ จนกระทั่งในสมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ จึงได้มีการคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นสำเร็จ และมีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคขึ้น เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2522 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 5 พฤษภาคม 2522 เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน⁵⁵

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับนี้ ได้ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการคุ้มครองด้านโฆษณา แม้จะไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการโฆษณาโดยเฉพาะแต่ถือได้ว่ากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับนี้ มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการโฆษณามากที่สุดในขณะนี้ และได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ไว้อย่างกว้างขวางและมากมาย กล่าวคือ ถ้าการโฆษณาสินค้า หรือบริการใด ไม่มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายใดโดยเฉพาะแล้ว ก็จะต้องนำกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับนี้มาใช้บังคับ เฉพาะเท่าที่ไม่ซ้ำ หรือขัดกับกฎหมายอื่น ๆ ที่มีอยู่⁵⁶

การควบคุม การโฆษณาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 22 ดังนี้

“การโฆษณาจะต้องไม่ใช่ข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค หรือใช้ข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าข้อความดังกล่าวนั้นจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ หรือลักษณะของสินค้าหรือบริการ ตลอดจนการส่งมอบ การจัดหา หรือการใช้สินค้าหรือบริการ

⁵⁵ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เรื่องเดียวกัน, หน้า 5-6.

⁵⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522, มาตรา 21

ข้อความดังต่อไปนี้ ถือว่าเป็นข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค หรือเป็นข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนใหญ่

- (1) ข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง
- (2) ข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ไม่ว่าจะกระทำการโดยใช้หรืออ้างอิงรายงานทางวิชาการ สถิติ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันไม่เป็นความจริง หรือเกินความจริง หรือไม่ก็ตาม

(3) ข้อความที่เป็นการสนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อม ให้มีการกระทำผิดกฎหมาย หรือศีลธรรม หรือนำไปสู่ความเสื่อมเสียในวัฒนธรรมของชาติ

(4) ข้อความที่จะทำให้เกิดความแตกแยกหรือเสื่อมเสีย ความสามัคคีในหมู่ประชาชน

(5) ข้อความอย่างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง⁵⁷

ข้อความที่ใช้ในการโฆษณาที่บุคคลทั่วไปสามารถรู้ได้ว่าเป็นข้อความที่ไม่อาจเป็นความจริงได้โดยแน่แท้ ไม่เป็นข้อความที่ต้องห้ามในการโฆษณาตาม (1)”

คำว่า “โฆษณา” ตามมาตรานี้ หมายถึง การกระทำไม่ว่าโดยวิธีการใด ๆ ให้ประชาชน เห็นหรือทราบข้อความเพื่อประโยชน์ในทางการค้า

และคำว่า “ข้อความ” หมายความว่ารวมถึงการกระทำที่ปรากฏด้วยตัวอักษร ภาพ ภาพยนตร์ แสง เสียง เครื่องหมายหรือการกระทำอย่างใด ๆ ที่ทำให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจความหมายได้⁵⁸

จะเห็นได้ว่า กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคนั้นได้บัญญัติไว้อย่างกว้างขวาง ในเรื่องของการโฆษณาที่ผิดกฎหมาย หรือศีลธรรม หรือทำให้เสื่อมเสียวัฒนธรรม ฉะนั้นการโฆษณาที่เป็นลามกอนาจาร จึงเป็นการโฆษณาที่ผิดตามบทบัญญัติของมาตรานี้ แม้จะเป็นเรื่องยากแก่การวินิจฉัย เพราะเกณฑ์ในการผิดศีลธรรมของแต่ละบุคคลมีแตกต่างกัน ระดับความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลก็ไม่เท่ากัน บางฝ่ายอาจเห็นว่าโฆษณานี้ยังไม่ผิดศีลธรรมแต่อย่างใด แต่บางฝ่ายอาจเห็นว่าผิดแล้วก็ได้

⁵⁷ปัจจุบันมี 7 อนุมาตรา โดยกฎกระทรวงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2526 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2528 ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2534 ฉบับที่ 6 พ.ศ.2538 ฉบับที่ 7 พ.ศ.2538 ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 และมาตรา 22 วรรคสอง (5)

⁵⁸พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522, นิยามความหมายตามมาตรา 3

บทกำหนดโทษ ผู้ใดโฆษณาโดยใช้ข้อความตามมาตรา 22 (3) หรือ (4) หรือข้อความตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 22 (5) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท⁵⁹

ตัวอย่างโฆษณาที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตัดสินว่าไม่สมควรเผยแพร่ต่อสาธารณชน มีดังนี้

เรื่อง การโฆษณาอุยงอนามัยเพลย์เซอร์ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้รับหนังสือร้องเรียนจากผู้บริโภคขอให้พิจารณาข้อความโฆษณาอุยงอนามัย เพลย์เซอร์ ของบริษัท ชัวร์เท็กซ์ จำกัด ซึ่งโฆษณาทางสื่อหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับประจำวันที 6 มิถุนายน 2539 โดยใช้ข้อความระบุว่า “อุยงอนามัย เพลย์เซอร์ กลิ่นทุเรียน... ฉีกความแปลกใหม่ให้รสรัก ด้วยอุยงอนามัยกลิ่นทุเรียน หวานล้ำไม่ซ้ำซาก คุณมีไว้พิสูจน์แล้วหรือยัง?” ประกอบกับภาพโฆษณาที่นำเด็กผู้หญิงวัยรุ่นเป็นสื่อแสดงสินค้าดังกล่าว ซึ่งเห็นว่าเป็นการโฆษณาที่ไม่เหมาะสม⁶⁰

คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา ได้พิจารณาแล้วมีความเห็นดังนี้

1. ข้อความโฆษณาที่นำเยาวชนเป็นเด็กผู้หญิงวัยรุ่นมาแสดงในลักษณะข้มเข้มแจ่มใสเหมือนกับว่ามีความพึงพอใจ หรือดีใจที่จะได้ทดลองใช้หรือลิ้มลองรสหรือกลิ่นของอุยงอนามัย กลิ่นทุเรียนเป็นการ ไม่เหมาะสมและสมควรแกวี่ย
2. การแสดงออกในลักษณะหน้าตาและท่าทางของเด็กผู้หญิงวัยรุ่นในภาพโฆษณาดังกล่าว โดยเฉพาะภาพเด็กผู้หญิงคนขวาสุดที่อ้าปากกว้างนั้นผู้กระทำการ โฆษณามีเจตนาแสดงให้ เห็นถึงความไม่เหมาะสมในการมีเพศสัมพันธ์ และผู้กระทำการโฆษณาเองก็ยอมรับว่า มีความมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นว่ารสชาติและกลิ่นของทุเรียนเป็นความแปลกใหม่ จะช่วยกระตุ้นในเรื่องเพศสัมพันธ์ การมีเพศสัมพันธ์โดยทางปาก (ออรัลเซ็กซ์) เป็นเรื่องปกติในสังคมปัจจุบันอยู่แล้ว ต้องการให้มาทดลองใช้โดยพิสูจน์คุณสมบัติของอุยงอนามัยกลิ่นทุเรียนนี้
3. ข้อความโฆษณาดังกล่าวมิได้มีความมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นถึงการตกเดือน หรือการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ในวัยที่ยังไม่สมควร กลับเป็นการขู่ขั้ นำ และชักชวนให้เยาวชนซึ่งอยู่ในวัยที่อยากรู้อยากเห็นและอยากทดลอง มามั่วสุมและมีเพศสัมพันธ์

⁵⁹พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522, มาตรา 48

⁶⁰คำตัดสินของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ครั้งที่ 4/2539 ลงวันที่ 8 สิงหาคม 2539

4. ข้อความโฆษณาดังกล่าวไม่ตรงตามที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาถือว่าข้อความทั้งหมดไม่ได้รับอนุญาต

5. ข้อความโฆษณาดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม คือ เป็นการสนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้นำไปสู่ความเสื่อมเสียในวัฒนธรรมชาติ ตามมาตรา 22 วรรคสอง (3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522

คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีมติให้ใช้อำนาจตามมาตรา 62 เปรียบเทียบปรับผู้กระทำการโฆษณา ตามมาตรา 48 ประกอบกับมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522

เรื่อง คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสั่งเปรียบเทียบปรับ การโฆษณาเบาะลม “เลิฟคูชัน” สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้รับการร้องเรียนจากผู้บริโภคว่า บริษัท จุงหัว อินเตอร์เนชั่นแนล เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด ได้โฆษณาเบาะลม “เลิฟคูชัน” ทางสื่อสิ่งพิมพ์ โดยใช้ข้อความว่า “เบาะลม เลิฟคูชัน” (LOVE Cushion) เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ นำเข้า เป็นหมอนรองใบที่สาม เต็มที่สะเทือนไร้อัจฉริยะอย่างธรรมชาติ ประทับใจทั้งสองฝ่าย ออกแบบอย่างประณีต สูงต่ำ นุ่มนวล โยกย้าย ซ้ายขวา ขึ้นลง ให้คุณสนุกสนานอย่างเต็มที่ ไม่สิ้นเปลืองพลังงาน ช่วยให้คู่สมรสมีความสุข เป็นผลิตภัณฑ์ที่ขอดีความรู้อีกด้วย ความรักความสนิทแนบชิด ร้อยใจ ประสานชีวิตสมรสที่สมบูรณ์พูนสุขสมานรักตลอดไป ประกอบกับมีภาพผู้หญิงใส่ชุดชั้นในนั่งบนเบาะลม มีลักษณะที่อาจนำไปสู่ความเสื่อมเสียในวัฒนธรรมของชาติ⁶¹

คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อความโฆษณาดังกล่าวเป็นข้อความที่เป็นการสนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้นำไปสู่ความเสื่อมเสียในวัฒนธรรมของชาติ ตามมาตรา 22 วรรคสอง (3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (คคบ.) พิจารณาใช้อำนาจตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 เปรียบเทียบปรับ บริษัท จุงหัว อินเตอร์เนชั่นแนล เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด รวมทั้งกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของบริษัท ตามมาตรา 48 และมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522

⁶¹ คำตัดสินของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ครั้งที่ 5/2539 ลงวันที่ 17 ตุลาคม 2539

เรื่อง การโฆษณาวิดีโอ คาราโอเกะ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้รับ การร้องเรียนจากผู้บริโภคว่า ผู้ร้องได้พบการโฆษณาวิดีโอ คาราโอเกะ ของบริษัทแกแล็คซี่ เอ็นเทอร์เทน เมนท์ จำกัด ทางหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับประจำวันที 11 ธันวาคม 2539 โดยใช้ข้อความระบุว่า ยิ่งใหญ่กว่าทุกครั้งกับ “มองให้เต็มตา” ชุดใหม่ ประกอบกับภาพโฆษณาได้นำผู้หญิง ไม่ได้สวมใส่เสื้อผ้ามานั่งโชว์เรือนร่างในลักษณะที่ไม่เหมาะสม ไม่สุภาพ ส่อเจตนาไปในทาง ลามกอนาจาร และเป็นการขู่เข็ญการมฉ⁶²

คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การใช้ข้อความโฆษณาดังกล่าว เป็นการสนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้มีการนำไปสู่ความเสื่อมเสียในวัฒนธรรมของชาติ ตามมาตรา 22 วรรคสอง (3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค จึงมีมติให้ใช้อำนาจตามมาตรา 62 เปรียบเทียบปรับ บริษัทแกแล็คซี่ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด ผู้กระทำการโฆษณา และบริษัท วัชรพล จำกัด เจ้าของ สื่อโฆษณา พร้อมทั้งกรรมการหรือผู้จัดการหรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของบริษัท ตาม มาตรา 48 มาตรา 50 และมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค

1.5 กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับภาพยนตร์

ประวัติความเป็นมา

ผู้คิดประดิษฐ์ภาพยนตร์ขึ้นมาในโลก คือ โทมัส แอลวา เอดิสัน ได้คิดค้นและ สร้างภาพยนตร์ขึ้น เป็นเรื่องแรกของโลก มีความยาวประมาณ 50 ฟุต และนำออกฉายเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2431

ต่อมาชาวฝรั่งเศสชื่อ ลูมิแยร์ (Lumiere) ได้นำความคิดการสร้างภาพยนตร์ของ เอดิสันไปพัฒนาต่อให้ดีขึ้น แล้วเรียกว่า “ซีเนมาโตกราฟ” และนำออกฉายเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ.2439 ภาพยนตร์จึงได้กลายเป็นมหรสพอีกประเภทหนึ่งของโลกที่มีผู้นิยมแพร่หลายกว่า มหรสพประเภทอื่น ๆ และได้นำออกฉาย หรือสร้างในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

⁶² คำตัดสินของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ครั้งที่ 2/2540 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2540

สำหรับประเทศไทย ได้มีการนำภาพยนตร์มาฉายเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2440 ต่อมาในปี พ.ศ.2448 ได้มีนักธุรกิจบัณฑิตชาวญี่ปุ่น เข้ามาจัดตั้งกิจการโรงภาพยนตร์ เป็นการถาวรโรงแรกในประเทศไทย โดยตั้งขึ้นที่เวียงวัดศึก คนไทยจึงเรียกติดปากว่า “หนังญี่ปุ่น” กิจการภาพยนตร์ในประเทศไทยก็เริ่มได้รับความนิยมจากประชาชนเรื่อยมา

มีผู้บุกเบิกทำภาพยนตร์ในรูปของอุตสาหกรรมในประเทศไทย ได้แก่ตระกูล วสุวัต ได้เริ่มสร้างภาพยนตร์ขึ้นเป็นครั้งแรก โดยใช้ชื่อว่า “น้ำท่วมเมืองชวเถา”⁶³ แล้วนำมาเผยแพร่ให้ประชาชนชม ภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นในประเทศไทยนั้นยังเป็นภาพยนตร์ที่ไม่มีเสียง หรือเรียกกันว่าหนังเงียบ ต่อมาสหรัฐอเมริกาได้คิดค้นประดิษฐ์ภาพยนตร์ให้มีเสียงหรือที่เรียกว่า หนังพูด หรือเสียงในฟิล์ม และได้นำออกฉายทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย

กิจการภาพยนตร์ได้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งภาพยนตร์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และภาพยนตร์ที่ได้สร้างขึ้น ประเทศไทยได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างแพร่หลาย การสร้างและฉายภาพยนตร์ดังกล่าวเป็นไปโดยเสรี ไม่มีการควบคุมโดยรัฐแต่อย่างใด ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาติดตามมาหลายประการ รัฐบาลในขณะนั้นได้เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของภาพยนตร์ว่าเป็นเครื่องสร้างความบันเทิงให้แก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถถ่ายทอดความรู้ แนวความคิดต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนทั้งโดยทางตรง และทางอ้อม โดยการแทรกแนวความคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ลัทธิการเมืองต่าง ๆ เข้าไปในเนื้อหาของเรื่อง และภาพที่ปรากฏในภาพยนตร์ ทำให้ประชาชนมีความรู้ มีความคิดที่ทันสมัย มีทัศนคติที่กว้างขวาง นับเป็นคุณประโยชน์สำคัญของภาพยนตร์ แต่ก็ก็มีลักษณะเป็นดาบสองคม หากปล่อยให้มีการฉายหรือถ่ายทำกันโดยเสรี ไม่มีการควบคุมดูแลกันอย่างรัดกุม ก็อาจมีผู้สร้างหรือนำภาพยนตร์ที่เผยแพร่วัฒนธรรมบางอย่างที่ขัดต่อวัฒนธรรมประเพณีของคนไทยมาฉาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมแบบตะวันตก หลายอย่างที่ไม่ควรนำมาเผยแพร่ในประเทศไทย เช่น การแสดงออกในเรื่องเพศอย่างชัดแจ้งที่ไม่สมควรหรือถึงขั้นลามกอนาจาร รวมทั้งภาพยนตร์ที่ขัด หรืออาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

โดยเหตุผลที่ภาพยนตร์เป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลเหนือผู้ชม กัยอันเกิดจากภาพยนตร์ และเสียงของภาพยนตร์อาจเป็นอันตรายต่อความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประเทศ หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนได้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 จึง

⁶³ใน ปียกุล เลาวัลย์ศิริ. “ภาพยนตร์กับสังคม.” หน้า 34. ภาพยนตร์เรื่องแรก คือ เรื่อง “โชคสองชั้น”.

ได้ทรงตราพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 ออกมาควบคุมภาพยนตร์ในประเทศไทยขึ้นเป็นฉบับแรก⁶⁴

1.5.1 พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 (แก้ไขเพิ่มเติม 2479)⁶⁵

พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2479) นี้ เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่งนับว่าเป็นกฎหมายที่เก่าแก่มาฉบับหนึ่งของประเทศไทย ที่ยังใช้งานกระทั่งปัจจุบันนี้ มีทั้งหมด 23 มาตรา มีการแก้ไขเพิ่มเติม 1 ครั้ง ในปี พ.ศ.2479 และต่อมาในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร ได้มีประกาศคณะปฏิวัติออกมาใช้บังคับ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 50 และ 205 ตามลำดับ

ในพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 (แก้ไขเพิ่มเติม 2479) ได้บัญญัติควบคุมภาพยนตร์ที่อาจฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือภาพยนตร์ลามกอนาจารไว้ดังนี้

“มาตรา 4 ท่านห้ามมิให้ทำ หรือฉาย หรือแสดง ณ สถานที่มหรสพ ซึ่งภาพยนตร์หรือประกาศ กอบด้วยลักษณะฝ่าฝืนหรืออาจฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี ถึงแม้เพียงว่าการทำ หรือฉาย หรือการแสดงภาพยนตร์ หรือประกาศนั้น ๆ น่าจะมีผลเช่นนั้นท่านก็ห้ามคู่กัน

ภาพยนตร์หรือประกาศที่ทำในพระราชอาณาจักร ถ้ามีลักษณะหรืออาจมีผลเช่นนั้นไซ้ ท่านห้ามมิให้นำหรือส่งออกนอกพระราชอาณาจักร”

บทบัญญัติมาตรา 4 อาจแบ่งแยกออกได้เป็น 3 ลักษณะความผิด ดังต่อไปนี้

1. ห้ามการทำหรือฉาย หรือแสดง ณ สถานที่มหรสพ ซึ่งภาพยนตร์ หรือประกาศที่มีลักษณะฝ่าฝืนหรืออาจฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี

2. ห้ามการทำ หรือฉาย หรือการแสดงภาพยนตร์ หรือประกาศนั้น ๆ ที่น่าจะมีผลตามข้อ 1

3. ภาพยนตร์ หรือประกาศ ที่ทำในพระราชอาณาจักร และมีลักษณะหรืออาจมีผลตามข้อ 1 ก็ห้ามนำหรือส่งออกนอกพระราชอาณาจักรด้วยเช่นกัน

⁶⁴ กุลพล พลวัน. เรื่องเดียวกัน, หน้า 329-332

⁶⁵ “พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 47. ตอน 194, วันที่ 20 กันยายน 2473.

“พระราชบัญญัติภาพยนตร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2479.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 53. ตอน 45, วันที่ 17 พฤศจิกายน 2479.

“ภาพยนตร์” หมายความว่า फिल्म ไม่ว่าจะป็นชนิดเนกาตีฟ (Negative) หรือโพสิตีฟ (Positive) ซึ่งได้ถูกถ่ายอัด หรือกระทำด้วยวิธีใด ๆ ให้ปรากฏรูปหรือเสียง หรือทั้งรูปและเสียง เป็นเรื่องหรือเหตุการณ์หรือข้อความอันจักถ่ายทอดรูป หรือเสียง หรือทั้งรูปและเสียง ได้ด้วยเครื่องฉายภาพยนตร์ หรือเครื่องอย่างอื่นทำนองเดียวกัน และให้ความหมายตลอดถึงฟิล์มซึ่งได้ถูกถ่ายอัด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ ให้ปรากฏสี เพื่ออัดลงในฟิล์มชนิดที่กล่าวข้างต้นด้วย

“ทำภาพยนตร์” หมายความว่า การถ่ายอัด หรือทำด้วยวิธีใด เพื่อให้เป็นภาพยนตร์ จะทำเสร็จแล้วหรือยังไม่เสร็จก็ตาม

“ฉาย” หมายความว่า การถ่ายทอดรูปหรือเสียง หรือทั้งรูปและเสียงจากภาพยนตร์ด้วยเครื่องฉายภาพยนตร์ หรือเครื่องอย่างอื่นทำนองเดียวกัน

“ประกาศ” หมายความว่า สิ่งที่น่าออกโฆษณา ไม่ว่าจะมิลักษณะเป็นภาพหรือรูปถ่าย หรือตัวหนังสือ และให้หมายความตลอดถึงการนำสิ่งนั้น ๆ ออกโฆษณาด้วย

“สถานที่มหรสพ” หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งฉายภาพยนตร์ให้คนดูหรือฟัง ไม่ว่าจะเก็บเงินหรือไม่เก็บ โดยเชิญหรือไม่เชิญก็ตาม⁶⁶

บทกำหนดโทษ ผู้ใดบังอาจทำ ฉาย นำ หรือส่งออกนอกพระราชอาณาจักร ซึ่งภาพยนตร์ หรือสำแดงประกาศอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท⁶⁷

1.5.2 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 50 พ.ศ.2502⁶⁸

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 50 พ.ศ.2502 ฉบับนี้ มีเหตุผลในการประกาศใช้ คือ มีสถานบริการ และโรงมหรสพหลายแห่งมีวิธีการดำเนินการโดยไม่สุจริต กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย จึงให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ ให้มีอำนาจปิดสถานบริการ และโรงมหรสพดังกล่าว ที่กระทำความผิดกฎหมาย และเป็นการกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงมีคำสั่งดังนี้

ข้อ 2 “หากปรากฏว่าสถานที่ใดมีการกระทำความผิดกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์อันขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนเกิดขึ้น ไม่ว่าจะป็นสถานที่ที่ดั่งขึ้นโดยอำนาจการอนุญาตของเจ้าหน้าที่ฝ่ายใดตามกฎหมายใดก็ตาม ให้อธิบดีกรมตำรวจ หรือรองอธิบดีกรมตำรวจ สำหรับจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับจังหวัดต่าง ๆ

⁶⁶พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 (แก้ไขเพิ่มเติม 2479) นิยามตามมาตรา 3.

⁶⁷พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 (แก้ไขเพิ่มเติม 2479), มาตรา 20.

⁶⁸“ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 50 พ.ศ.2502.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 76. ตอน 9 (ฉบับพิเศษ), วันที่ 15 มกราคม 2502.

นอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี มีอำนาจพิจารณาสั่งการปิดสถานที่ดังกล่าว โดยมีกำหนดระยะเวลา หรือ ไม่มีกำหนดระยะเวลาก็ได้ ตามควรแก่กรณี”

ข้อ 3. “ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งตามข้อ 2 แห่งประกาศนี้ ให้ถือว่าขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368”

ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ กรมตำรวจได้ดำเนินการควบคุมการทำภาพยนตร์ โดยดำเนินการควบคุมภาพยนตร์โดยเทียบขนาดและรัศมี ตามประกาศของคณะปฏิวัติดังกล่าว ถ้าสืบสวนสอบสวนได้ความแน่ชัดว่าเจ้าของโรงภาพยนตร์ หรือผู้จัดการโรงภาพยนตร์ จงใจเจตนา ร่วมกระทำผิด ก็ให้กองทะเบียนรายงานขอปิดโรงภาพยนตร์นั้น ๆ ตามกำหนดดังนี้

ครั้งที่ 1 ปิดมีกำหนด 7 วัน

ครั้งที่ 2 ปิดมีกำหนด 15 วัน

ครั้งที่ 3 ปิดมีกำหนด 30 วัน

ครั้งที่ 4 ปิดโดยไม่มีกำหนด⁶⁹

1.5.3 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 205 พ.ศ.2515⁷⁰

เจตนารมณ์ในการประกาศใช้ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ คือ มีการฉายภาพยนตร์ บางเรื่องที่มีการแสดงเป็นการชักชวน หรือส่งเสริม ให้มีการละเมิดศีลธรรม หรือบางเรื่อง ก็เป็นการจูงใจหรือแนะวิธีการกระทำผิดอาญา แสดงให้เห็นว่า การควบคุมการกระทำและการฉายภาพยนตร์ ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 ในบัดนี้ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เป็นการจำเป็นต้องให้กรมตำรวจเข้ารับผิดชอบดำเนินการจนกว่าจะได้มีการปรับปรุงกฎหมาย

ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ ได้ยกเลิกความในมาตรา 6 มาตรา 8 มาตรา 9 และมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473

มาตรา 6 (แก้ไขใหม่) “เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ อธิบดีกรมตำรวจมีอำนาจตั้งนายตรวจ เจ้าพนักงานผู้พิจารณาและสภาพิจารณาภาพยนตร์

สภาพิจารณาภาพยนตร์นั้น ให้เจ้าพนักงานกรมตำรวจและบุคคลอื่นใด ซึ่งอธิบดีกรมตำรวจเห็นสมควรและแต่งตั้งเป็นกรรมการ

องค์ประชุมของสภาพิจารณาภาพยนตร์ ให้เป็นไปตามที่อธิบดีกรมตำรวจจะกำหนด”

⁶⁹คำสั่งของกรมตำรวจ ที่ 0515/17993 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2515

⁷⁰“ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 205 พ.ศ.2515.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 89. ตอนที่ 136, วันที่ 13 กันยายน 2515.

ปัจจุบันกรมตำรวจได้มีประกาศแต่งตั้งเจ้าพนักงานผู้พิจารณาภาพยนตร์ โดยแต่งตั้ง
คณะบุคคลดังต่อไปนี้ เป็นเจ้าพนักงานผู้พิจารณาภาพยนตร์

- (1) ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง หรือผู้แทน
- (2) ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล หรือผู้แทน
- (3) ผู้บังคับการกองสารนิเทศ สำนักงานตำรวจสันติบาล หรือผู้แทน
- (4) ผู้บังคับการกองทะเบียน หรือผู้แทน
- (5) ผู้กำกับการ 2 กองทะเบียน หรือผู้แทน
- (6) สารวัตรแผนกควบคุมภาพยนตร์ กองกำกับการ 2 กองทะเบียนหรือผู้แทน
- (7) ผู้แทนคณะกรรมการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย
- (8) ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์
- (9) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- (10) นักวิชาการด้านภาพยนตร์จากสถาบันการศึกษา
- (11) ผู้แทนสมาคมสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติ
- (12) ผู้แทนสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
- (13) นายตำรวจผู้ชำนาญภาษาจีน ในกองกำกับการ 5 กองตำรวจสันติบาล 2
สำนักงานตำรวจสันติบาล

- (14) ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ
- (15) ผู้แทนสำนักข่าวกรองแห่งชาติ
- (16) ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ
- (17) ผู้แทนสำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม
- (18) ผู้แทนกระทรวง ทบวง กรม หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ที่สมควรเชิญมาร่วม
ตรวจพิจารณา

ในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ครั้งหนึ่ง ๆ จะต้องมีเจ้าพนักงานผู้พิจารณา
ภาพยนตร์ไม่น้อยกว่า 5 นาย สำหรับภาพยนตร์จีนให้เพิ่มบุคคล ตามข้อ (13) อีก 1 นาย ถ้าเป็น
ภาพยนตร์ประเภทการเมืองและสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ ให้เพิ่มบุคคลตามข้อ (14) อีก
1 นาย ถ้าเป็นภาพยนตร์ประเภทอาจก่อให้เกิดความบาดหมางระหว่างชาติ หรือระหว่างชนชั้น
บุคคลอันอาจกระทบถึงการปกครองประเทศ ให้เพิ่มบุคคลตามข้อ (15) อีก 1 นาย ถ้าเป็น
ภาพยนตร์เกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียน หรือความประพฤติของวัยรุ่นทั่ว ๆ ไป ให้เพิ่ม
บุคคลตามข้อ (16) อีก 1 นาย กรณีเป็นภาพยนตร์ประเภทยุยงให้เกิดความไม่สงบขึ้นในบ้านเมือง
หรือภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับกองทัพ ให้เพิ่มบุคคลตามข้อ (17) อีก 1 นาย และถ้าเป็นภาพยนตร์ที่

เกี่ยวกับกรณีอื่น ๆ พิเศษนอกจากที่กล่าวมานี้ ซึ่งต้องเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมตรวจพิจารณา ก็ให้เพิ่มบุคคลตามข้อ (18) อีก ตามที่เห็นสมควรมาร่วมตรวจพิจารณาด้วย

มติที่ประชุมของเจ้าพนักงานผู้พิจารณาภาพยนตร์ให้ถือเสียงข้างมาก ถ้ามีเสียงเท่ากัน ให้ประธานเป็นผู้ชี้ขาด ให้สารวัตรแผนกควบคุมภาพยนตร์หรือผู้แทนเป็นเลขานุการ

ให้ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ และโฆษณาเกี่ยวกับภาพยนตร์ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช 2473 และประกาศของคณะปฏิวัติในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยให้มีหน้าที่กำหนดแนวทางและขอบเขตการพิจารณาความเหมาะสมแก่สถานการณ์และสภาพสังคม เพื่อให้เจ้าพนักงานผู้พิจารณาภาพยนตร์ได้ถือปฏิบัติในแนวทางที่สอดคล้องกับนโยบายทางราชการกับระเบียบแบบแผนคำสั่งกรมตำรวจ⁷¹

แนวทางการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ เนื่องด้วยพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 มาตรา 4 ห้ามมิให้ทำหรือฉายหรือสำแดง หรือประกาศ อันมีลักษณะฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี กระทรวงมหาดไทยจึงวางแนวทางการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ที่ควรห้าม หรือ ไม่ห้ามเพียงใด โดยอาศัยหลักพิเคราะห์คู่ตามควรแก่เหตุ ภาพยนตร์ซึ่งมีลักษณะซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้ ควรห้ามคือ

1. การลบหลู่ปูชนียวัตถุ หรือการกระทำอย่างใด ๆ ให้เกิดความรู้สึกอันไม่ดีต่อศาสนาของชาติใดชาติหนึ่ง
2. วิธีของผู้ร้ายที่กระทำการประทุษกรรม โดยใช้อุบายอันแปลกประหลาดผิดจากธรรมดา หรือที่อาจเป็นเหตุส่งเสริมและให้เกิดการประทุษกรรมยิ่งขึ้น
3. ประวัติของผู้ร้ายที่ลือชื่อ
4. การฆาตกรรมอันน่าสยดสยอง หรือการประหารชีวิต
5. การกระทำอันทารุณต่อบุคคลหรือสัตว์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่มีศีลธรรมอันดี
6. เรื่องอันเกี่ยวข้องด้วยการลามกอนาจาร ช่วยวนในทางกามารมณ์
7. การแสดงที่น่าจะก่อให้เกิดความบาดหมางระหว่างชาติ หรือระหว่างชั้นของบุคคล
8. การแสดงซึ่งอาจให้เกิดการคูหมิ่นต่อรัฐ หรือชาติ หรือพนักงานของรัฐบาล

⁷¹ประกาศกรมตำรวจโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 แก้ไขเพิ่มเติม โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 205 พ.ศ.2515 ประกาศ ณ วันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2536.

9. การแสดงที่เกี่ยวกับการเมือง ซึ่งสามารถกระทบกระเทือนถึงการปกครองของประเทศ หรือยุยงให้เกิดความไม่สงบขึ้นในบ้านเมือง

10. เรื่องที่เห็นว่า จะเป็นตัวอย่างพหุนิติสัจไม่ดีให้แก่บุคคลนำไปประพฤตินทางชั่ว

11. ล้อ หรือลบหลู่ราชานูภาพ หรือการกระทำใด ๆ ซึ่งสามารถ หรือเป็นเหตุทำให้เกิดความรู้สึกหรือเป็นการล้อ หรือลบหลู่

แนวทางการตรวจพิจารณาที่กำหนดไว้นี้ เป็นเพียงกำหนดขึ้นไว้เป็นตัวอย่าง เมื่อเจ้าพนักงานผู้พิจารณาได้เห็นลักษณะอาการของภาพยนตร์ที่ได้ฉายให้ดูจริง ๆ จะต้องวินิจฉัยว่าความรูปร่างนั้นสามารถเป็นเหตุให้เกิดความชั่วร้ายต่อการปกครอง และประชาชนทั่วไป และเสื่อมเสียศีลธรรมอันดีหรือไม่ ถ้าไม่ถึงจะเป็นเหตุให้เกิดความชั่วร้าย หรือเสื่อมเสียศีลธรรมอันดีก็ไม่ควรห้าม ทั้งนี้ให้เจ้าพนักงานผู้พิจารณาจะต้องวินิจฉัยพิจารณา โดยรอบคอบทุก ๆ เรื่องไป⁷²

ตัวอย่างคำสั่งของกรมตำรวจที่ออกตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 205 พ.ศ. 2515

เรื่อง ให้กวดขันตรวจตราจับกุมเจ้าของหรือผู้จำหน่ายภาพยนตร์หลักเลียงกฎหมายตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 205 ได้มอบหมายให้กรมตำรวจเข้ารับผิดชอบดำเนินการควบคุมการทำ การฉายภาพยนตร์ โดยให้อำนาจอธิบดีกรมตำรวจตั้งเจ้าหน้าที่ในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ซึ่งกรมตำรวจได้ประกาศตั้งนายตรวจ เจ้าพนักงานผู้พิจารณาภาพยนตร์ และสภาพิจารณาภาพยนตร์ ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ แล้วนั้น เพื่อให้การควบคุมภาพยนตร์เป็นไปโดยเรียบร้อยรัดกุม ตามประกาศของคณะปฏิวัติดังกล่าว จึงให้กำชับสั่งการเจ้าพนักงานตำรวจในปกครอง สอดส่องตรวจตราควบคุมการทำ ฉายภาพยนตร์ให้เป็นไปตามกฎหมายโดยเคร่งครัด และให้ดำเนินการในกรณีที่เจ้าของ ภาพยนตร์หรือผู้จำหน่ายภาพยนตร์ฝ่าฝืนกฎหมายดังนี้

1. ให้พิจารณาดำเนินคดีแก่ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายในทุกกรณีโดยเฉียบขาดและรัดกุม เปรียบเทียบปรับในอัตราสูงสุด และดำเนินการแก่เจ้าของภาพยนตร์ ผู้จัดการ โรงภาพยนตร์ และพนักงานผู้ฉายภาพยนตร์ด้วย

2. ในกรณีที่เจ้าของภาพยนตร์นำฟิล์มภาพยนตร์บางส่วนที่มีได้นำมาให้ตรวจพิจารณาแล้วต่อเติมภายหลังที่ได้รับอนุญาตแล้ว หรือสับเปลี่ยนภาพยนตร์บางม้วนหรือทั้งหมดที่ไม่ได้ผ่านการตรวจพิจารณาฉายให้กองทะเบียนเสนอ ให้พิจารณาถอนใบอนุญาตตามความใน มาตรา 16 แห่ง พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อ 2 แห่งประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 205⁷³

⁷²ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 51 บทที่ 3

⁷³คำสั่งกรมตำรวจที่ 0515/17993 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2515

เรื่อง ขอให้สอดคล้องตรวจตราควบคุมขั้นผู้ถ่ายทำภาพยนตร์ที่มีการแสดงภาพลามกอนาจาร

ด้วย ปรากฏว่ามีชาวต่างประเทศเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ในประเทศไทยอยู่เสมอ ซึ่งปรากฏอยู่ตามข่าวหนังสือพิมพ์เนื่อง ๆ อาทิ เช่น ลงข่าวว่าฝรั่งชาวเดนมาร์กเข้ามาถ่ายทำหนังลามกในประเทศไทย แล้วส่งไปขายในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ ทำความเสื่อมเสียมาสู่ประเทศชาติเป็นอย่างมาก ขอให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นในปกครอง สอดส่องสืบสวนการถ่ายทำภาพยนตร์ของชาวต่างประเทศที่เข้ามาถ่ายทำในประเทศไทย หากเห็นว่าการถ่ายทำภาพยนตร์ดังกล่าว นั้น มีลักษณะลามกอนาจารและขัดต่อศีลธรรมแล้ว ก็ให้จัดการยึดภาพยนตร์ที่กำลังถ่ายทำตามกฎหมายโดยเคร่งครัด⁷⁴

เรื่อง การควบคุมการทำและการถ่ายภาพยนตร์ เพื่อให้การควบคุมการฉายภาพยนตร์มีความรัดกุมตามประกาศคณะปฏิบัติ จึงให้นายตรวจภาพยนตร์ปฏิบัติหน้าที่การสอดส่องตรวจตราอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ โดยให้ตรวจตรวจตราของเจ้าพนักงานที่ฟิล์มภาพยนตร์ และที่ใบอนุญาตฉายภาพยนตร์ก่อนที่จะฉาย หากเห็นว่าภาพยนตร์เรื่องใดมีการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่ง พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 มาตรา 4 ให้ใช้อำนาจตามมาตรา 7 ทำการยึดและส่งภาพยนตร์นั้น ๆ แก่เจ้าพนักงานผู้ตรวจพิจารณาภาพยนตร์ที่กองทะเบียน กรมตำรวจ⁷⁵

การสอดส่องตรวจตราให้เน้นหนักถึงการสอดส่องตรวจตราการฉายภาพยนตร์ ที่มีลักษณะละเมิดต่อศีลธรรมอันดีงามของประชาชน การลามกอนาจาร โดยสนใจในรายการฉายรอบพิเศษ เช่น เวลาเที่ยงคืน (midnight) เป็นต้น หากพบการกระทำผิดให้ดำเนินการดังนี้

1. ให้พิจารณาดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดทุกกรณีด้วยความรอบคอบรัดกุม รายใด บทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจ ทำการเปรียบเทียบปรับได้ให้ดำเนินการเปรียบเทียบในอัตราโทษอย่างสูง และให้ดำเนินการแก่เจ้าของภาพยนตร์ ผู้จัดการโรงภาพยนตร์ และพนักงานผู้ฉายภาพยนตร์ ที่ร่วมกระทำผิดด้วยทุกราย
2. ในกรณีที่เจ้าของภาพยนตร์นำฟิล์มภาพยนตร์ที่ไม่ได้ผ่านการตรวจพิจารณาของเจ้าพนักงาน หรือผ่านการตรวจพิจารณาแล้ว แต่มาต่อเติมภายหลัง หรือสับเปลี่ยนภาพยนตร์ทั้งชุด บางม้วน บางตอนที่ยังไม่ได้ผ่านการตรวจพิจารณาฉาย ให้นายตรวจภาพยนตร์บันทึกรายละเอียดของพฤติการณ์กระทำผิด และรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่ยืนยันความผิดส่งให้กอง

⁷⁴ คำสั่งกรมตำรวจที่ 0515/6138 ลงวันที่ 18 เมษายน 2516

⁷⁵ คำสั่งกรมตำรวจที่ 0615 (ท.23)/22224 ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2526

ทะเบียนพิจารณาดำเนินการถอนใบอนุญาตฉายภาพยนตร์ ตามอำนาจหน้าที่แห่ง พระราชบัญญัติ ภาพยนตร์ พ.ศ.2473 มาตรา 16 แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 205 พ.ศ.2515

3. ถ้าผลการสอบสวนได้ความแน่ชัดว่า เจ้าของโรงภาพยนตร์ หรือผู้จัดการโรง ภาพยนตร์ มีเจตนาจงใจร่วมกระทำผิดตามข้อ 1 หรือ 2 ดังกล่าวข้างต้น ให้รวบรวมรายละเอียด พร้อมด้วยหลักฐาน ส่งให้กองทะเบียนดำเนินการขอปิดโรงภาพยนตร์นั้น ๆ ตามประกาศคณะ ปฏิวัติ ฉบับที่ 50 พ.ศ.2502 ด้วย

เรื่องกวัดข้นจับกุมภาพยนตร์ลามก ด้วยปรากฏว่า ได้มีโรงภาพยนตร์บางแห่ง ลักลอบ นำเอาฟิล์มภาพยนตร์ที่ไม่ผ่านหรือยังไม่ผ่านการตรวจพิจารณาของเจ้าพนักงานผู้พิจารณาภาพ ยนตร์ มาต่อเติมเพิ่มขึ้นจากฟิล์มภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจ และได้รับอนุญาตไว้แล้ว นำออกฉาย หรือแสดงแพร่หลายให้ประชาชนชม หรือบางรายนำเอาฟิล์มภาพยนตร์ที่ยังไม่ผ่านการตรวจ พิจารณาของเจ้าพนักงานเลย ออกฉายแสดง แพร่หลายต่อประชาชน ซึ่งฟิล์มภาพยนตร์เหล่านี้ มัก จะมีลักษณะหรือการแสดงที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และบาง รายเนื้อหาของการแสดงยังเป็นอันตรายต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติอีกด้วย จึงเห็น ควรให้ดำเนินการดังนี้

1. กำชับหน่วยงานในเขตรับผิดชอบ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันออกตรวจตรา เข้มงวดกวัดข้น สืบสวนจับกุมอย่างเฉียบขาด และต่อเนื่องให้ได้ผลอย่างจริงจัง
2. จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจ ของแต่ละหน่วยขึ้นกระจายกำลังออกตรวจตรา สืบสวน จับกุมความผิดดังกล่าวเป็นช่วง ๆ เวลาในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นการตัดโอกาสในการกระทำผิด โดย ให้มีมาตรการติดตามผลการปฏิบัติไว้ด้วย
3. ให้หน่วยปฏิบัติรายงานผลการกวัดข้นจับกุมตามข้อ 1, 2 ทุกกระยะ 15 วัน ตาม กำหนดเวลาที่ได้ปฏิบัติอยู่เดิม⁷⁶

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา การฉายภาพยนตร์ลามก

คำฟ้องด้วยวาจาของโจทก์ กล่าวว่า จำเลยทั้งสองร่วมกันฉายภาพยนตร์อันลามก ประกอบด้วยภาพเปลือยและการแสดงความสัมพันธ์ทางเพศ เป็นการแสดงอวดต่อประชาชนเพื่อ ประสงค์แห่งการค้า และโดยการค้า ณ โรงภาพยนตร์ เป็นการบรรยายฟ้องที่ครบองค์ความผิด ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287 และเป็นคำฟ้องที่มีข้อเท็จจริงพอสมควร ที่จะให้จำเลยเข้าใจ ข้อหาได้ดีตามที่กำหนดไว้ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) แล้ว ส่วน

⁷⁶ คำสั่งกรมตำรวจที่ 1601 (กศ.) 15162 ลงวันที่ 23 ธันวาคม 2529

เชื่อว่าคำฟ้องไม่ปรากฏว่าแสดงความสัมพันธ์ทางเพศอย่างไร และเปลือยอย่างใดนั้น เป็นรายละเอียดที่จะต้องนำสืบในชั้นพิจารณาในกรณีจำเลยให้การปฏิเสธ เมื่อจำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพ จึงแสดงว่าจำเลยเข้าใจสภาพแห่งข้อหาได้ดี ฟ้องโจทก์จึงไม่เคลือบคลุม⁷⁷

1.6 กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับเทป และวัสดุโทรทัศน์

ประวัติและความเป็นมา

เมื่อประมาณปี ค.ศ.1956 บริษัท แอมแพกซ์ จำกัด แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นผู้เริ่มต้นนำเทปโทรทัศน์มาใช้ประโยชน์ในกิจการต่าง ๆ ในครั้งแรกที่ใช้นั้นจะใช้แถบบันทึกภาพขนาดใหญ่ คือกว้าง 2 นิ้ว ซึ่งต้องใช้กับเครื่องบันทึกภาพขนาดใหญ่ และมีราคาแพงมากจึงนำไปใช้เป็นเครื่องช่วยฝึกอบรมในรูปของโสตทัศนอุปกรณ์ ในการอบรมบุคลากรของหน่วยงานใหญ่ ๆ ของรัฐ หรือเอกชนเท่านั้น ต่อมาในปี ค.ศ.1969 บริษัท โซนี่ จำกัด แห่งประเทศญี่ปุ่น ได้พัฒนาแถบบันทึกภาพให้เล็กลง เหลือขนาดกว้างเพียง 3/4 นิ้ว ทำให้สามารถใช้กับเครื่องบันทึกภาพขนาดเล็ก และมีความคล่องตัว จึงมีผู้นิยมนำไปใช้บันทึกภาพ อันมีลักษณะเป็นสิ่งบันเทิงนาการต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ ละคร หรือการบันทึกอื่น ๆ เพื่อแพร่ภาพดูภายในครัวเรือน ตลอดจนนำไปถ่ายทอดทางโทรทัศน์ได้ด้วยวิธีทัศน์ จึงได้รับความนิยมแพร่หลายอย่างกว้างขวางโดยรวดเร็ว จนถึงบัดนี้นับว่าเป็นธุรกิจขนาดใหญ่

สำหรับในประเทศไทยนั้น ธุรกิจวิธีทัศน์ จะเริ่มขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2521 เป็นต้นมา โดยเริ่มมีศูนย์ประกอบการให้เช่า แลกเปลี่ยน ซื้อขาย คลับม้วนเทปที่เป็นภาพยนตร์ต่างประเทศ ก่อนแล้วได้รับความนิยมแพร่หลายอย่างรวดเร็ว เพราะสามารถใช้เป็นสิ่งบันเทิงภายในบ้าน ดีกว่าออกไปดูภาพยนตร์ ทำให้มีศูนย์วิธีทัศน์ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เกิดขึ้นอย่างมากมาย และมีผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกิจการวิธีทัศน์เป็นจำนวนมาก เช่น การจัดสร้างวิธีทัศน์ ภาพยนตร์ หรือละครต่าง ๆ การจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับ วิธีทัศน์ การตั้งซื้อหรือการนำเข้า ซึ่งม้วนวิธีทัศน์จากต่างประเทศ แต่กิจกรรมวิธีทัศน์นี้ไม่มีกฎหมายควบคุม⁷⁸ ซึ่งกฎหมายที่รองรับอยู่ก่อนนั้น คือพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 ไม่สามารถครอบคลุมถึง และเมื่อประมาณ พ.ศ.2526 นายปรีดา กนกนาค ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทป และวัสดุโทรทัศน์ขึ้นต่อรัฐบาล และรัฐบาลได้รับหลักการพร้อมกับตั้งคณะกรรมการขึ้นมา เพื่อ

⁷⁷คำพิพากษาฎีกาที่ 624/2529

⁷⁸อิทธิพล อินดีและวันชัย จิรวัดน์วงศ์. พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทป และวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530 พร้อมด้วยกฎกระทรวง ระเบียบและประกาศกระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพมหานคร : กองทะเบียนกรมตำรวจ, 2533. หน้า 44-45.

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งก็ได้ผ่านสภามาประกาศใช้ในเดือนพฤศจิกายน 2530 เป็นต้นมา

เจตนารมณ์และเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ โดยที่ปรากฏว่าปัจจุบันนี้ได้มีการบริการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายเทป หรือวัสดุโทรทัศน์ กับมีการจัดฉาย หรือให้บริการเกี่ยวกับเทป หรือวัสดุโทรทัศน์แพร่หลายทั้งในกรุงเทพมหานคร และในต่างจังหวัด ซึ่งเทป และวัสดุโทรทัศน์เหล่านั้นไม่ได้ผ่านการตรวจพิจารณาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากไม่ใช่ภาพยนตร์ ตามความหมายของพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 การที่ไม่บัญญัติของกฎหมายควบคุมกิจการดังกล่าว ย่อมก่อให้เกิดผลเสียหายแก่เยาวชน และศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งยังอาจกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงของรัฐอีกด้วย ในการนี้จำเป็นต้องมีกฎหมายควบคุมการดำเนินกิจการเกี่ยวกับเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ในด้านเกี่ยวกับเนื้อหา รัฐมีนโยบายที่จะควบคุมดังนี้ คือ

1. ควบคุมเทปและวัสดุโทรทัศน์ให้ถูกต้องในเรื่องให้เช่า แลกเปลี่ยน
2. เทปและวัสดุโทรทัศน์ที่ให้แลกเปลี่ยนนั้น ต้องผ่านการตรวจพิจารณา หรือได้รับความเห็นชอบตามกฎหมาย
3. สถานที่บริการฉาย ต้องมีใบอนุญาต และควบคุมจำนวนให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย

การควบคุมทั้งสามดังกล่าว เพื่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีงาม เพราะเทป และวัสดุโทรทัศน์นั้น สามารถแลกเปลี่ยนกันได้ง่าย นอกจากนั้นยังส่งตามสายไปฉายยังสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงแรม ยานพาหนะ หรือสถานบริการ จึงต้องมีการควบคุมให้ทุกอย่างอยู่ในกรอบ^๗

1.6.1 พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530^{๘๐}

พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530 ได้บัญญัติในส่วนเกี่ยวกับการควบคุมเทปและวัสดุโทรทัศน์ที่ฝ่าฝืนกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี หรืออาจล่อแหลมออกไปทางลามกอนาจาร โดยแบ่งการพิจารณาออกเป็น 3 ประเภท

- (1) ภาพและเสียงของเรื่อง ในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์
- (2) บทพากย์หรืออักษรแสดงข้อความใด ๆ บนเทป หรือวัสดุโทรทัศน์
- (3) การโฆษณาสินค้าและบริการในเทป หรือวัสดุโทรทัศน์

^๗“นานาทรศนะ เมื่อ “วีดีโอเทป” ถูกเจเนเซอร์.” ธรรมนิติ ปีที่ 8, เล่ม 86. พฤศจิกายน 2531. หน้า 41.

^{๘๐}“พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530.” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 104. ตอนที่ 270 (ฉบับพิเศษ), วันที่ 28 ธันวาคม 2530.

(1) ภาพและเสียงของเรื่อง ในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ หลักเกณฑ์การพิจารณาภาพและเสียงที่ลามกอนาจารนี้ ไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรง ต้องอาศัยระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการตรวจพิจารณา และให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2531 ออกตามความในมาตรา 11 แห่ง พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530⁸¹ ไว้ดังนี้

“ข้อ 3 การตรวจพิจารณาให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ ให้ใช้หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (1) ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ไม่ก่อให้เกิดการแตกแยก ความสามัคคีระหว่างคนในชาติ หรือกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ
- (2) ไม่ขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรม หรือขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ
- (3) ไม่เป็นการลบหลู่เหยียดหยาม หรือนำความเลื่อมเสียมาสู่ศาสนาใด ๆ หรือเป็นการไม่เคารพต่อปูชนียบุคคล ปูชนียสถาน หรือปูชนียวัตถุ
- (4) ไม่เป็นการแสดงซึ่งอาจกระทบกระเทือนต่อพระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ หรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ซึ่งมีสัมพันธไมตรี
- (5) ไม่เป็นการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นการบ่อนทำลาย หรือกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ
- (6) ไม่เป็นการแสดงออกทางขั้วอุดมการณ์ หรือลามกอนาจาร
- (7) ไม่เป็นการแสดงออกโดยจงใจ ก่อให้เกิดการดูหมิ่น เหยียดหยามประเทศไทย รัฐบาล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- (8) ไม่เป็นการแสดงออกถึงความทารุณโหดร้าย ขาดมนุษยธรรม ป่าเถื่อน หรืออุจาดแก่ผู้ชม
- (9) ไม่เป็นการแสดงถึงพฤติกรรมของผู้ร้าย ซึ่งผิดธรรมดา อันอาจเป็นเหตุชักจูงหรือส่งเสริมให้เกิดอาชญากรรมยิ่งขึ้น”

การตรวจพิจารณาเทปและวัสดุโทรทัศน์ต้องกระทำโดยเจ้าพนักงานผู้ตรวจ ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แต่งตั้ง ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ซึ่งกำหนดตำแหน่งเจ้าพนักงานผู้ตรวจไว้ดังนี้

⁸¹“ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2531.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 105. ตอน 117 (ฉบับพิเศษ), วันที่ 22 กรกฎาคม 2531.

เจ้าพนักงานผู้ตรวจในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่

- (1) ผู้บังคับการกองทะเบียน
- (2) รองผู้บังคับการกองทะเบียน
- (3) ผู้กำกับการในสังกัดกองทะเบียน
- (4) รองผู้กำกับการในสังกัดกองทะเบียน
- (5) สารวัตรและรองสารวัตร ในสังกัดกองกำกับการ 3 กองทะเบียน
- (6) ผู้แทนกองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจ
- (7) ผู้แทนกองตำรวจสันติบาล กรมตำรวจ
- (8) ผู้แทนกระทรวงศึกษา
- (9) ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย
- (10) ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ
- (11) ผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี
- (12) ผู้แทนกระทรวงกลาโหม

เจ้าพนักงานผู้ตรวจในเขตท้องที่จังหวัดอื่น

- (1) ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้แทน
- (2) อัยการจังหวัด หรือผู้แทน
- (3) ศึกษาธิการจังหวัด หรือผู้แทน
- (4) ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด หรือผู้แทน
- (5) ประชาสัมพันธ์จังหวัด หรือผู้แทน
- (6) นายอำเภอเมือง หรือผู้แทน
- (7) สารวัตรใหญ่ สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง หรือผู้แทน

ทั้งนี้ ให้หมายความรวมถึงผู้รักษาราชการในตำแหน่ง ผู้รักษาราชการแทน หรือผู้ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทนในตำแหน่งดังกล่าวด้วย⁸²

การตรวจพิจารณาให้ความเห็นชอบในแบบ หรือวัสดุโทรทัศน์ ต้องมีเจ้าพนักงานผู้ตรวจไม่น้อยกว่า 3 คน มติให้ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ตัดสิน หากคะแนนเสียงเท่ากันให้ผู้ทำ

⁸²ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องแต่งตั้งนายทะเบียน เจ้าพนักงานผู้ตรวจ และพนักงานเจ้าหน้าที่ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530

หน้าที่ประธานในการตรวจพิจารณาเป็นผู้ชี้ขาด⁸³

อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ตรวจ มีดังนี้ คือ

- (1) ตรวจพิจารณาให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ ที่มีผู้ยื่นคำขอให้ตรวจ
- (2) ให้หมายเลขรหัสประจำเทป หรือวัสดุโทรทัศน์ และประทับตราหมายเลขรหัสลงบนเทป หรือวัสดุโทรทัศน์ที่ได้ผ่านการตรวจพิจารณา และให้ความเห็นชอบแล้ว
- (3) เมื่อพิจารณาเห็นสมควร อาจสั่งให้ผู้ยื่นคำขอให้ตรวจพิจารณาเทป หรือวัสดุโทรทัศน์อีกหรือบันทึกคำบอกแจ้งว่าเทปหรือวัสดุโทรทัศน์นั้น ได้ผ่านการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบของเจ้าพนักงานผู้ตรวจแล้ว
- (4) คืนสำเนาเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาแล้ว ให้แก่ผู้ยื่นคำขอ
- (5) สั่งให้ผู้ยื่นคำขอให้ตรวจพิจารณาเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ ลบหรือตัดทอนเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่เห็นว่ากรณีไว้ในครอบครองซึ่งเทปหรือวัสดุโทรทัศน์นั้นบางส่วน เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย
- (6) ยึดไว้ หรือทำลายเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ ที่มีผู้นำมาขอให้ตรวจพิจารณา และเจ้าพนักงานผู้ตรวจเห็นว่ากรณีไว้ในครอบครองซึ่งเทปหรือวัสดุโทรทัศน์นั้นทั้งหมด หรือบางส่วนเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย
- (7) ตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบในบทพากย์ หรืออักษรแสดงข้อความใด ๆ ในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์
- (8) ตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบในการโฆษณาสินค้า หรือการบริการ ในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์
- (9) กำหนดวิธีการรับรองสำเนาเทปหรือวัสดุโทรทัศน์
- (10) ให้อนุญาตการขอมอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใด ลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องของการอัดหรือการบันทึกสำเนาเทปหรือวัสดุโทรทัศน์
- (11) มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ใด ๆ ของผู้ได้รับใบอนุญาตเพื่อตรวจสอบการกระทำที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทป และวัสดุโทรทัศน์ ตลอดจนมีอำนาจกระทำหรือสั่งการอื่นใด ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 24
- (12) ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา⁸⁴

⁸³ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2531 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530, ข้อ 5.

⁸⁴อิทธิพล อินดี และวันชัย จิรวัดน์วงศ์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 62

(2) บทพากย์ หรืออักษรแสดงข้อความใด ๆ บนเทปหรือวัสดุโทรทัศน การพิจารณา บทพากย์ หรืออักษรแสดงข้อความบนเทป หรือวัสดุโทรทัศน ตามพระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้ตาม มาตรา 14 ดังนี้

“ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 6 ทำการบันทึกบทพากย์ หรืออักษรแสดงข้อความใด ๆ ลงบนเทปหรือวัสดุโทรทัศน เว้นแต่จะเป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศนที่ได้ผ่านการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานผู้ตรวจแล้ว และบทพากย์หรือ อักษรแสดงข้อความดังกล่าวจะต้องผ่านการพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานผู้ตรวจก่อน

เมื่อผู้ได้รับอนุญาตตามมาตรา 6 ได้บันทึกบทพากย์หรืออักษรแสดงข้อความใด ๆ ลงบนเทป หรือวัสดุโทรทัศนแล้ว ให้ส่งมอบสำเนาเทปหรือวัสดุโทรทัศนดังกล่าวให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจหนึ่งสำเนา เพื่อตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบและเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานตรวจสอบ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ให้นายทะเบียนกลางมีอำนาจกำหนดให้เทปหรือวัสดุโทรทัศนเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือประเภทหนึ่งประเภทใด ทำการบันทึกบทพากย์หรืออักษรแสดงข้อความใด ๆ ได้โดยเทปหรือวัสดุโทรทัศนนั้น ไม่ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานผู้ตรวจมาก่อนก็ได้ ในกรณีนี้ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตดำเนินการขอให้มีการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบตามมาตรา 11”

ข้อสังเกต การพิจารณาบทพากย์ หรืออักษรแสดงข้อความบนเทป หรือวัสดุโทรทัศน นั้น หลักเกณฑ์ตามมาตรา 14 วรรค 2 ให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด แต่ขณะนี้ยังไม่มียกเว้นดังกล่าวออกมาเลย การตรวจพิจารณาบทพากย์ดังกล่าว ปัจจุบันใช้หลักเกณฑ์ในระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน พ.ศ.2531⁸⁵

(3) การโฆษณาสินค้าและบริการในเทป หรือวัสดุโทรทัศน หลักเกณฑ์การตรวจพิจารณา และให้ความเห็นชอบ การโฆษณาในเทปและวัสดุโทรทัศน ตามพระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้กว้าง ๆ ดังนี้ คือ

มาตรา 15 “การโฆษณาสินค้าหรือบริการในเทปหรือวัสดุโทรทัศนที่จะนำมาขอให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจตรวจพิจารณา และให้ความเห็นชอบตามพระราชบัญญัตินี้จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

⁸⁵ อธิพิทล อินดี และวันชัย จิรวินวงศ์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 77

และกฎกระทรวงฉบับที่ 5 พ.ศ.2531⁸⁶ ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมกิจการ
เทป และวีสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530 อาศัยอำนาจตามมาตรา 15 บัญญัติไว้ดังนี้

“ข้อ 3 การโฆษณาสินค้าหรือบริการ ในเทปหรือวีสดุโทรทัศน์ที่จะนำมาขอให้
เจ้าพนักงานผู้ตรวจ ตรวจสอบพิจารณา และให้ความเห็นชอบตามข้อ 1 ต้อง

(1) ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือไม่ก่อให้เกิด
การแตกแยกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ

(2) ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกหวาดเสียวหรือตกใจแก่ผู้ชม

(3) การโฆษณาอาหารและยา ต้องได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหาร
และยา กระทรวงสาธารณสุข ก่อน”

จะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์การพิจารณาการโฆษณาสินค้า และบริการ ในเทป หรือวีสดุ
โทรทัศน์นี้ ไม่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติโดยตรง ต้องอาศัยกฎกระทรวงมาใช้บังคับ และ
บัญญัติหลักเกณฑ์การควบคุมไว้อย่างกว้าง ๆ คือ การโฆษณาสินค้าและบริการนั้นจะต้องไม่ขัดต่อ
ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา คำวินิจฉัยศาลฎีกา

“แม้ศาลจะบันทึกคำฟ้องด้วยวาจาของโจทก์แต่เพียงว่า จำเลยมีวีดีโอเทปภาพลามก
แสดงการร่วมเพศระหว่างชายหญิงไว้ในความครอบครองเพื่อบริการแลกเปลี่ยนให้แก่ลูกค้าหรือ
สมาชิกด้วยการคิดค่าบริการเป็นเงินค่าเช่า แต่บันทึกหลักฐานการฟ้องคดีด้วยวาจาของโจทก์ได้
บรรยายไว้ชัดเจนแจ้งว่า จำเลยมีวีดีโอเทปภาพลามกไว้ในความครอบครองเพื่อบริการให้เช่า
แลกเปลี่ยน แก่ลูกค้าหรือสมาชิก ด้วยการคิดค่าบริการเป็นเงินค่าเช่า อันเป็นการบรรยายครบ
องค์ประกอบความผิด ตามที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287 แล้ว เมื่อจำเลย
รับสารภาพ ศาลย่อมลงโทษจำเลยตามฟ้องได้”⁸⁷

บทกำหนดโทษ ผู้ได้รับใบอนุญาตรายใด มีเทปหรือวีสดุโทรทัศน์ ซึ่งมีได้ผ่านการ
ตรวจสอบพิจารณา และให้ความเห็นชอบโดยเจ้าพนักงานผู้ตรวจ มีเทปหรือวีสดุโทรทัศน์ที่มีการแก้ไข
ตัดแปลง หรือเพิ่มเติมให้ผิดไปจากที่ได้ผ่านการตรวจสอบพิจารณาและให้ความเห็นชอบ โดย
เจ้าพนักงานผู้ตรวจไว้ในสถานที่ประกอบกิจการของตนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือ
ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁸⁸

⁸⁶“กฎกระทรวง ฉบับที่ 5 พ.ศ.2531.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 105. ตอน 117 (ฉบับพิเศษ), วันที่ 22
กรกฎาคม 2531.

⁸⁷คำพิพากษาฎีกาที่ 3213/2526

⁸⁸พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530, มาตรา 35

อำนาจของรัฐมนตรีในการจัดการเทพและวัสดุโทรทัศน์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา 30 “เมื่อรัฐมนตรีเห็นว่า การฉาย หรือการให้บริการเทพหรือวัสดุโทรทัศน์ ในสถานที่ให้บริการเทพ หรือวัสดุโทรทัศน์ใดมีลักษณะเป็นการบ่อนทำลายหรือขัดต่อความสงบ เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งมิให้มีการให้บริการเทพหรือวัสดุโทรทัศน์ในสถานที่ให้บริการเทพ หรือวัสดุ โทรทัศน์นั้นเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปี”

ตามมาตรา นี้ รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งมิให้มีการให้บริการเทพหรือวัสดุโทรทัศน์ เมื่อเห็น ว่าการฉายหรือการให้บริการเทพหรือวัสดุโทรทัศน์ในสถานที่บริการใด มีลักษณะดังนี้ คือ

- (1) เป็นการบ่อนทำลายประเทศ
- (2) ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
- (3) กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ

อำนาจในการสั่งดังกล่าวมีกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี

บทกำหนดโทษ ผู้ฝ่าฝืนตามมาตรา 30 ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับ ไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ^{๑๑}

มาตรา 31 “รัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ห้ามการนำ หรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งเทพหรือวัสดุโทรทัศน์อันมีลักษณะเป็นการบ่อนทำลาย หรือขัด ต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคง ของชาติ ในการประกาศดังกล่าวให้ระบุชื่อเรื่องและรายละเอียดอย่างอื่นเกี่ยวกับลักษณะของเทพ หรือวัสดุโทรทัศน์ดังกล่าวไว้ในประกาศตามสมควร

ชื่อเรื่องตามประกาศในวรรคหนึ่ง ถือเป็นเพียงส่วนประกอบของการกำหนดลักษณะ เทพหรือวัสดุโทรทัศน์ดังกล่าวเท่านั้น และในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงชื่อเรื่อง ไม่ว่าจะด้วยประการ ใด ๆ ก็ให้ถือว่าเทพหรือวัสดุโทรทัศน์ทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นเทพหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ได้ ประกาศห้าม การนำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักร หรือมีไว้ในครอบครองความที่ได้ประกาศไว้”

มาตรานี้ให้อำนาจรัฐมนตรีสั่งห้ามนำเข้ามาในประเทศ ซึ่งเทพและวัสดุโทรทัศน์ ที่มี ลักษณะดังนี้

- (1) เป็นการบ่อนทำลายประเทศ
- (2) ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี

^{๑๑}พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทพและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530, มาตรา 4

(3) อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ

โดยการประกาศในราชกิจจานุเบกษา และระบุชื่อเรื่อง รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะของเทปหรือวัสดุโทรทัศนไว้ตามสมควร หากในภายหลัง เทปและวัสดุโทรทัศนดังกล่าวเปลี่ยนชื่อก็ยังคงถือว่ามีประกาศห้ามนำเข้ามาในประเทศ ชื่อเรื่องมิใช่สาระสำคัญ

บทกำหนดโทษ ผู้ฝ่าฝืนมาตรา 31 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537⁹⁰

กฎหมายลิขสิทธิ์ เป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิอันชอบธรรมแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ผู้สร้างสรรค์งาน โดยมีวัตถุประสงค์ให้ความคุ้มครองป้องกันผลประโยชน์ ซึ่งบุคคลจะพึงได้รับจากผลงานอันเกิดจากความนึกคิดของผู้สร้างสรรค์⁹¹

2.1 ประวัติและวิวัฒนาการของกฎหมายลิขสิทธิ์ในต่างประเทศ

การคุ้มครองลิขสิทธิ์ เริ่มถือกำเนิดขึ้นในประเทศอังกฤษ โดยในปี ค.ศ.1476 William Caxton ได้นำระบบการพิมพ์หนังสือเข้ามาในประเทศ⁹² ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับงานวรรณกรรมหลายประการ การใช้เครื่องพิมพ์ทำให้การผลิตงานทำได้เร็วและเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการค้าขึ้น คือผู้พิมพ์และผู้ขายหนังสือซึ่งต้องลงทุนเป็นจำนวนมาก และกว่าจะได้เงินทุนคืนก็ต้องใช้เวลานาน แต่อุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ มีผู้อ่านหนังสือไปพิมพ์ซ้ำ และเอาออกจำหน่ายแข่งขัน จึงทำให้ผู้ลงทุนคนแรกตกเป็นผู้เสียประโยชน์ ในตอนต้นศตวรรษที่ 16 อังกฤษและฝรั่งเศส ได้เริ่มให้สิทธิพิเศษ (Privileges) แก่ผู้ขายหนังสือ ทำให้ทางบ้านเมืองสามารถควบคุมการเผยแพร่งานพิมพ์ได้เป็นอย่างดี สิทธิพิเศษดังกล่าวประกอบด้วย การให้สิทธิแต่ผู้เดียวในการทำซ้ำและแจกจ่าย สิทธิมีจำกัดเวลา และการเยียวยา แก่ไข สำหรับการละเมิดสิทธิ ได้แก่ การปรับ การยึด และการริบสำเนาที่ทำขึ้นมา⁹³

⁹⁰“พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 111. ตอน 59 ก, 21 ธันวาคม 2537.

⁹¹ไชยยศ เหมะรัชตะ. คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : แสงสุทธิการพิมพ์, 2528. หน้า 4.

⁹²กรมศิลปากร. รวมเอกสารชุดกฎหมายลิขสิทธิ์. กรุงเทพมหานคร : ยูนิเคิลโปรดักชั่น, 2527. หน้า 8.

⁹³รัชชัช สุขผลศิริ. คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : B.J. Plate Processor, 2539. หน้า 3.

ในปี ค.ศ.1710 ได้มีการออกกฎหมาย ชื่อ The Statute of Anne, 1710 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับแรก ในศตวรรษที่ 19 ประเทศต่าง ๆ ได้ตรากฎหมายลิขสิทธิ์ขึ้นใช้ มีความแตกต่างกันบ้าง แต่ก็ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่มุ่งให้ประโยชน์แก่ผู้สร้างสรรค์

ต่อมา The Association Litteraire Artistique International (ALAI) เป็นองค์การการนำในการดำเนินการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศ เพื่อคุ้มครองสิทธิแก่ผู้สร้างสรรค์ รวม 10 ประเทศ ได้ร่วมกันทำอนุสัญญาเบอร์น (Berne Convention) เพื่อการคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม ปัจจุบันนี้อนุสัญญาเบอร์น มีภาคีสมาชิกอยู่ 76 ประเทศ และมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง เพื่อให้เหมาะสม^{๔๔}

2.2 ประวัติและวิวัฒนาการกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศไทย

กฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศไทย มีมาหลายยุคหลายสมัย ดังจะกล่าวเป็นลำดับต่อไปนี้

2.2.1 ประกาศหอสมุด วชิรญาณ ร.ศ.111 (พ.ศ.2435) ห้ามมิให้ผู้อื่นนำเรื่องราวหรือบทความหรือข้อความที่พิมพ์ในหนังสือวชิรญาณพิเศษ ไปพิมพ์โดยไม่ได้รับอนุญาตจากกรมสัมปาทิกสภาก่อน ถ้ากระทำไปถือว่าเป็นการขัดพระบรมราชโองการ มีความผิดต้องถูกลงโทษประกาศฉบับนี้ถือเป็นต้นกำเนิดของกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศไทย

2.2.2 พระราชบัญญัติกรรมสิทธิผู้แต่งหนังสือ ร.ศ.120 (พ.ศ.2444) มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้แต่งหนังสือด้วยสติปัญญาของตนเอง ให้ได้รับความคุ้มครองเหมือนอย่างในต่างประเทศ ผู้ที่จะได้รับความคุ้มครองต้องพิมพ์และจำหน่ายหนังสือนั้นเป็นครั้งแรกในพระราชอาณาจักร และให้เก็บหนังสือที่ได้รับความคุ้มครองไว้ที่หอหลวงหนึ่งฉบับ หอสมุดวชิรญาณหนึ่งฉบับ และหอพุทธศาสนสังคหะหนึ่งฉบับ กรรมสิทธิผู้แต่งหนังสือมีอายุตลอดไปจน 7 ปี นับแต่วันที่ผู้แต่งหนังสือตาย หรือถ้าตายก่อนอายุ 42 ปี ก็ให้คุ้มครองต่อไปจนครบ 42 ปี หากมีการล่วงกรรมสิทธิในหนังสือผู้มิกรรมสิทธิมีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหาย และค่าทำขวัญได้พอสมควร แต่ไม่มีโทษทางอาญา^{๔๕}

^{๔๔}กรมศิลปากร. เรื่องเดียวกัน, หน้า 10

^{๔๕}ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา. ม.ป.ท., 2536. หน้า 6.

2.2.3 พระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิผู้แต่งหนังสือ พ.ศ.2457 เพื่อขยายขอบเขตของการให้ความคุ้มครองไปถึงบุคคลอื่นที่มีชื่อผู้แต่งหนังสือ แต่มีเจตนาของการคุ้มครองว่าต้องนำงานเหล่านั้นมาจดทะเบียน^{๙๖}

2.2.4 พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรม และศิลปกรรม พ.ศ.2474 สืบเนื่องมาจากประเทศไทย ได้เข้าเป็นภาคี Berne Convention ตั้งแต่ปี ค.ศ.1908 ไทยจึงต้องออกกฎหมายภายในเพื่อรับรองสิทธิของประเทศอื่นที่เป็นภาคีสถัญญากรุงเบอร์นด้วย สำหรับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ภายในประเทศนั้น คุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม ที่โฆษณาในประเทศไทยเป็นครั้งแรก หากยังมิได้โฆษณา ผู้ประพันธ์ต้องเป็นคนในบังคับสยาม หรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย อายุความคุ้มครองตลอดชีวิตของผู้ประพันธ์ และต่อ ไปอีก 30 ปี นับแต่วันโฆษณา การละเมิดสิทธิมีทั้งโทษทางแพ่งและทางอาญา ซึ่งมีโทษปรับด้วย

2.2.5 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2521 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ.2521 เป็นต้นมา โดยได้ยกเลิกพระราชบัญญัติ คุ้มครองวรรณกรรม และศิลปกรรม พ.ศ.2474 โดยสิ้นเชิง โดยกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับนี้ได้มีบทบัญญัติที่ขยายความคุ้มครองแก่งานอันพึงมีลิขสิทธิ์ ให้กว้างขวางขึ้น และเพิ่มโทษทางอาญา สำหรับการละเมิดลิขสิทธิ์ให้สูงขึ้นอีก^{๙๗} และใช้บังคับเรื่อยมา จนถึง พ.ศ.2537 โดยไม่เคยมีการแก้ไขเลย^{๙๘}

2.2.6 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ ได้มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ.2537 เพื่อใช้แทนพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2521 โดยกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับใหม่นี้ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ อันเกี่ยวกับการคุ้มครองงานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้อยู่ภายใต้ความหมายของวรรณกรรม และกำหนดลักษณะของงานสร้างสรรค์ แต่ละประเภทให้ชัดเจนขึ้น ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงอีกด้วย

2.3 งานที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มาตรา 4 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “ผู้สร้างสรรค์” หมายความว่า ผู้ทำหรือผู้ก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

“ลิขสิทธิ์” หมายความว่า สิทธิแต่ผู้เดียวที่จะทำการใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น

^{๙๖} ไรชชส เหมะรัชตะ. ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา. กรุงเทพมหานคร : บี.เจ.เพลทโปรดักเชอร์, 2539. หน้า 29.

^{๙๗} เรื่องเดียวกัน

^{๙๘} รัชชช ศุภผลศิริ. เรื่องเดียวกัน , หน้า 9

มาตรา 6 “งานอันมีลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ งานสร้างสรรค์ ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียง แพร่ภาพ หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ ของผู้สร้างสรรค์ ไม่ว่างานดังกล่าว จะแสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างไร

การคุ้มครองลิขสิทธิ์ไม่คลุมถึงความคิด หรือขั้นตอนกรรมวิธีหรือระบบ หรือวิธีใช้หรือทำงาน หรือแนวความคิด หลักการ การค้นพบ หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์”

ตามบทบัญญัติดังกล่าว งานที่จะมีลิขสิทธิ์ได้ จะต้องมืองค์ประกอบดังนี้

(1) ต้องเป็นงานที่สร้างสรรค์ จะต้องเป็นงานที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยตัวผู้สร้างสรรค์เอง ด้วยการใช้ความรู้ความสามารถของตนพอสมควรแก่สภาพของการสร้างสรรค์งานนั้น และมีได้ลอกเลียนมาจากที่อื่น”

(2) ต้องเป็นงานที่มีรูปร่าง โดยหลักทั่วไปแล้ว งานใดที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้น ไม่อาจจะได้รับความคุ้มครองได้จนกว่า ความคิดนั้นจะได้แสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เพราะหากมิได้นำความคิดนั้นมาสร้างสรรค์สิ่งใดแล้ว ก็ไม่อาจที่จะมีงานสร้างสรรค์ให้ปรากฏเพื่อคุ้มครองได้¹⁰⁰

(3) ต้องเป็นงานประเภทที่กฎหมายกำหนด ตามมาตรา 6 วรรคแรกได้แบ่งประเภทของงานสร้างสรรค์ที่จะได้รับความคุ้มครองไว้ 8 ประเภทดังนี้

(3.1) งานวรรณกรรม (Literary Works) หมายความว่า งานนิพนธ์ที่สร้างขึ้นทุกชนิด เช่น หนังสือ จุลสาร สิ่งเขียน สิ่งพิมพ์ ปาฐกถา เทศนา คำปราศรัย สุนทรพจน์ และให้ความหมายรวมถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วย

(3.2) งานนาฏกรรม (Dramatic Works) หมายความว่า งานเกี่ยวกับการรำ การเต้น การทำท่า หรือการแสดงที่ประกอบขึ้นเป็นเรื่องราว และให้หมายความถึงการแสดงโดยวิธีใดด้วย

(3.3) งานศิลปกรรม (Artistic Works) หมายความว่า งานอันมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

(3.3.1) งานจิตรกรรม (work of painting and drawing) ได้แก่ งานสร้างสรรค์รูปทรงที่ประกอบด้วยเส้น แสง สี หรือสิ่งอื่น ใดๆอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกันลงบนวัสดุอย่างเดียวหรือหลายอย่าง

⁹⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 107

¹⁰⁰ไชยยศ เหมะรัชตะ. “พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มิติใหม่ของการคุ้มครองลิขสิทธิ์.” *จุฬาลงกรณ์ รัววิ.* ปีที่ 7, ฉบับที่ 28. กรกฎาคม-กันยายน 2538. หน้า 53

(3.3.2) งานประติมากรรม (work of sculpture) ได้แก่ งานสร้างสรรค์รูปทรงที่เกี่ยวกับปริมาตร ที่สัมผัสและจับต้องได้

(3.3.3) งานภาพพิมพ์ (work or lithography) ได้แก่ งานสร้างสรรค์ภาพ ด้วยกรรมวิธีการพิมพ์ และหมายความรวมถึงแผ่นพิมพ์หรือแบบพิมพ์ที่ใช้ในการพิมพ์ด้วย

(3.3.4) งานสถาปัตยกรรม (work of architecture) ได้แก่ งานออกแบบอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง งานออกแบบตกแต่งภายในหรือภายนอก ตลอดจนบริเวณของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างหรือการสร้างสรรค์หุ่นจำลองของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง

(3.3.5) งานภาพถ่าย (photographic work) ได้แก่ งานสร้างสรรค์ภาพที่เกิดจากการใช้เครื่องมือบันทึกภาพ โดยให้แสงผ่านเลนส์ไปยังฟิล์มหรือกระจก และล้างด้วยน้ำยาซึ่งมีสูตรเฉพาะ หรือด้วยกรรมวิธีใด ๆ อันทำให้เกิดภาพขึ้น หรือการบันทึกภาพโดยเครื่องมือหรือวิธีการอย่างอื่น

(3.3.6) งานภาพประกอบ แผนที่ โครงสร้าง ภาพร่าง หรืองานสร้างสรรค์ รูปทรงสามมิติอันเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ หรือวิทยาศาสตร์ (work on illustrations, maps, structures, or three dimensional work in relation to geography, topography or science)

(3.3.7) งานศิลปประยุกต์ (work of applied arts) ได้แก่ งานที่เอางานตาม (3.3.1) ถึง (3.3.6) อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกันไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น นอกเหนือจากการชื่นชมในคุณค่าของตัวงานดังกล่าวนั้น เช่น นำไปใช้สอย นำไปตกแต่งวัตถุหรือสิ่งของอันเป็นเครื่องใช้หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า

(3.4) งานดนตรีกรรม (Musical Works) หมายความว่า งานเกี่ยวกับเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อบรรเลง หรือขับร้อง ไม่ว่าจะมิทำนองหรือคำร้อง หรือมิทำนองอย่างเดียวและให้ความหมายรวมถึงโน้ตเพลง หรือแผนภูมิเพลงที่ได้แยกและเรียบเรียงเสียงประสานแล้ว

(3.5) งานโสตทัศนวัสดุ (Audio-Visual Works) หมายความว่า งานอันประกอบด้วยลำดับของภาพโดยบันทึกลงในวัสดุไม่ว่าจะมีลักษณะอย่างไร อันสามารถที่จะนำมาเล่นซ้ำได้อีก โดยใช้เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการใช้วัสดุนั้น และให้หมายความรวมถึงเสียงประสานงานนั้นด้วย ถ้ามี

(3.6) งานภาพยนตร์ (Cinematographic Works) หมายความว่า โสตทัศน วัสดุอันประกอบด้วยลำดับของภาพ ซึ่งสามารถนำออกฉายต่อเนื่องได้อย่างภาพยนตร์หรือสามารถบันทึกลงบนวัสดุอื่น เพื่อนำออกฉายต่อเนื่องได้อย่างภาพยนตร์ และให้หมายความรวมถึงเสียงประกอบภาพยนตร์นั้นด้วย ถ้ามี

(3.7) งานบันทึกเสียง (Sound Recording Works) หมายความว่า งานอันประกอบด้วย ลำดับของเสียงดนตรี เสียงการแสดง หรือเสียงอื่นใด โดยบันทึกลงในวัสดุไม่ว่าจะมีลักษณะใด ๆ อันสามารถที่จะนำมาเล่นซ้ำได้อีก โดยใช้เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการใช้วัสดุนั้น แต่ทั้งนี้มิให้ ความหมายรวมถึงเสียงประกอบภาพยนตร์ หรือเสียงประกอบโสตทัศนวัสดุอย่างอื่น

(3.8) งานแพร่เสียงแพร่ภาพ (Sound and Video Broadcastion Works) หมายความว่า งานที่นำออกสู่สาธารณชน โดยการแพร่เสียงทางวิทยุกระจายเสียง การแพร่เสียงและหรือภาพทาง วิทยุโทรทัศน์ หรือโดยวิธีอย่างอื่นอันคล้ายคลึงกัน

ปัญหาคือ งานสร้างสรรค์ที่เข้าองค์ประกอบดังกล่าว แต่เป็นงานสร้างสรรค์ที่มีขอบ ด้วยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี เป็นงานที่ค่อนข้างออกไปในรูปของ ตลามกอนาจาร จะถือว่าเป็นงานมีลิขสิทธิ์ตามมาตรา ๖ หรือไม่ ซึ่งกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับปัจจุบัน มิได้บัญญัติไว้โดยชัดเจนว่า งานดังกล่าวไม่สามารถมีลิขสิทธิ์ได้ เมื่อเปรียบเทียบกับพระราช บัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 และ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ โกล้เคียง ได้บัญญัติไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534¹⁰¹ มาตรา 8 “เครื่องหมายการค้าที่ ประกอบด้วยลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ ห้ามมิให้รับจดทะเบียน

(1) ตราแผ่นดิน เครื่องหมายราชการ ธงพระอิสริยยศ ธงราชการ หรือธงชาติของ ประเทศไทย

(2) เครื่องหมายประจำชาติ หรือธงชาติของรัฐต่างประเทศ เครื่องหมายหรือธงของ องค์การระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นสมาชิก หรือที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายทั่วไป เว้นแต่จะ ได้รับอนุญาตจากผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศนั้น

(3) พระปรมาภิไธย พระนามาภิไธย พระปรมาภิไธยย่อ หรือพระนามาภิไธยย่อ

(4) พระบรมฉายาลักษณ์ หรือพระบรมสาทิสลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ พระราชินี หรือรัชทายาท

(5) พระราชลัญจกร ลัญจกรในราชการ หรือตราประจำตำแหน่ง

(6) ตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์

¹⁰¹“พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 108. ตอนที่ 199, วันที่ 15 พฤศจิกายน 2534.

(7) เครื่องหมายภาษา นามภาษา หรือกาเงินีวา

(8) เครื่องหมายที่เหมือนหรือคล้ายกับเหรียญ ใบสำคัญ หนังสือรับรอง ประกาศนียบัตร หรือเครื่องหมายอื่นใด อันได้ให้เป็นรางวัลในการแสดง หรือประกวดสินค้าที่ รัฐบาลไทย ส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจของประเทศไทย รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การค้า ระหว่างประเทศ ได้จัดให้มีขึ้น เว้นแต่ผู้จดทะเบียนจะได้รับเหรียญ ใบสำคัญ หนังสือรับรอง ประกาศนียบัตรหรือเครื่องหมายเช่นนั้น เป็นรางวัลสำหรับสินค้านั้น และใช้เป็นส่วนหนึ่งของ เครื่องหมายการค้า

(9) เครื่องหมายที่คล้ายกับ (1) (2) (3) (5) (6) หรือ (7)

(10) เครื่องหมายที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน หรือรัฐประศาสนโยบาย

(11) เครื่องหมายที่เหมือนกับเครื่องหมายที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป หรือ คล้ายกับเครื่องหมายดังกล่าว จนอาจทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดในความเป็นเจ้าของ หรือ แหล่งกำเนิดของสินค้า ไม่ว่าจะ ได้จดทะเบียนไว้แล้วหรือไม่ก็ตาม

(12) เครื่องหมายอื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด”

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2535)¹⁰²

มาตรา 9 “การประดิษฐ์ดังต่อไปนี้ไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติ

(1) จุลชีพและส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของจุลชีพที่มีอยู่ตามธรรมชาติ สัตว์ พืช หรือสารสกัดจากสัตว์หรือพืช

(2) กฎเกณฑ์และทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

(3) ระบบข้อมูลสำหรับการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์

(4) วิธีการวินิจฉัย บำบัด หรือรักษาโรคนุษย์ หรือสัตว์

(5) การประดิษฐ์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี อนามัย หรือสวัสดิภาพของประชาชน”

¹⁰²“พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 96. ตอนที่ 35 (ฉบับพิเศษ), วันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2522.

“พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 109. ตอนที่ 34, วันที่ 3 เมษายน พ.ศ.2535.

มาตรา 58 “การออกแบบผลิตภัณฑ์ดังต่อไปนี้ขอรับสิทธิบัตรไม่ได้

(1) แบบผลิตภัณฑ์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(2) แบบผลิตภัณฑ์ที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา”

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติทั้งสองนั้น จะบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า สิ่งที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครอง แล้วเหตุใดพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 จึงไม่บัญญัติไว้ รายละเอียดจะไปวิเคราะห์ในบทต่อไป

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหากฎหมายควบคุมสื่อลามกอนาจาร

กฎหมายควบคุมสื่อลามกอนาจารที่ใช้บังคับในขณะนี้ มีมากมายหลายฉบับด้วยกัน บางฉบับเป็นกฎหมายที่บัญญัติและใช้บังคับมานานมาก แทบจะไม่มีมีการแก้ไขเลย ทำให้เกิดความล้าสมัย และการที่มีกฎหมายหลายฉบับ จึงเกิดความซ้ำซ้อนในการบังคับใช้ ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับจะบัญญัติในส่วนของ การควบคุมสื่อลามกอนาจารไว้โดยกว้าง ๆ ก่อให้เกิดการตีความและการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของประชาชน และของสื่อมวลชนอีกทั้งบทบัญญัติของกฎหมายบางมาตราไม่สามารถที่จะใช้บังคับได้แล้วในปัจจุบัน

ส่วนทางด้านกฎหมายลิขสิทธิ์นั้น มีปัญหาในด้านความไม่ชัดเจนของกฎหมายในงานลามกอนาจาร หรือจัดต่อศีลธรรมอันดี จะเป็นงานสร้างสรรค์โดยชอบได้หรือไม่ โดยจะศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายใกล้เคียง เช่น พระราชบัญญัติสิทธิบัตร เป็นต้น ซึ่งจะวิเคราะห์เป็นลำดับดังต่อไปนี้

1. ปัญหาจากบทบัญญัติของกฎหมายควบคุมสื่อลามกอนาจาร

ในการควบคุมสื่อลามกอนาจารนั้น มีความจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย มิใช่แต่เพียงจากการควบคุมของรัฐ และพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น ประชาชน องค์กรต่าง ๆ รวมทั้งผู้ผลิตและเผยแพร่สื่อควรให้ความร่วมมือในการควบคุม เพื่อลดสื่อลามกอนาจาร มิให้เผยแพร่ไปสู่เยาวชนได้

อย่างไรก็ดี บทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้ ทั้งทางด้านควมบทบัญญัติของกฎหมายเองก็ดี ทางด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ก็ดี ซึ่งเป็นปัญหาที่สั่งสมมานานโดยแยกพิจารณาได้ดังนี้

1.1 ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย

ปัจจุบันสื่อต่าง ๆ ได้วิวัฒนาการอย่างรวดเร็ว กฎหมายที่ใช้ควบคุมสื่อจะต้องตามให้ทันกับวิวัฒนาการ และพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไป กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ มีปัญหาหลายประการ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1.1.1 ความเก่าแก่ และไม่ทันสมัยของกฎหมาย โดยเฉพาะพระราชบัญญัติปรมการ ทำให้แพร่หลายและการค้าวัตถุอันลามก พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พระราชบัญญัติการพิมพ์ ซึ่งพระราชบัญญัติทั้งสามฉบับนี้ใช้บังคับมากกว่า 50-60 ปี โดยเฉพาะพระราชบัญญัติปรมการ ทำให้แพร่หลาย และการค้าวัตถุอันลามก และพระราชบัญญัติภาพยนตร์นั้น บัญญัติขึ้นตั้งแต่สมัยที่ประเทศไทยยังเป็นการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช และเนื่องจากทั้งพระราชบัญญัติภาพยนตร์ และพระราชบัญญัติการพิมพ์ เป็นกฎหมายควบคุมสื่อที่สำคัญ แต่บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน ที่ระบบการสื่อสารได้เจริญก้าวหน้าไปมากแล้ว หลักเกณฑ์ที่เคยใช้วินิจฉัยในสมัยหนึ่ง ๆ อาจไม่เหมาะสมกับอีกสมัยหนึ่ง เพราะสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป มนุษย์มีความเจริญมากขึ้น ประกอบกับอำนาจบังคับของกฎหมาย เช่น ในพระราชบัญญัติการพิมพ์บางมาตราไม่มีผลบังคับในทางปฏิบัติใช้บังคับไม่ได้ เพราะขัดกับรัฐธรรมนูญ

ประกาศของคณะปฏิวัติ ทั้งฉบับที่ 50 พ.ศ.2502 และฉบับที่ 205 พ.ศ.2515 ซึ่งออกมาควบคุมสถานบริการและโรงแรมสรรพ และควบคุมการทำและการฉายภาพยนตร์ กฎหมายดังกล่าวไม่น่าจะใช้บังคับมาจนกระทั่งปัจจุบัน ประกาศคณะปฏิวัติเป็นกฎหมายที่ออกมาใช้บังคับชั่วคราว เพื่อเหตุการณ์บ้านเมืองในขณะนั้น แต่ปัจจุบันกาลเวลาได้ล่วงเลยมานานแล้ว สภาพการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป สังคมยุคปฏิวัติกับสังคมยุคประชาธิปไตย มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แต่กฎหมายที่ออกในสมัยนั้นยังคงนำมาใช้บังคับอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน ควรปรับเปลี่ยนยกเลิกได้แล้ว

1.1.2 อัตราโทษ เนื่องจากความเก่าแก่ของกฎหมายนี้เอง ทำให้บทกำหนดโทษซึ่งบัญญัติไว้แต่เดิม ในสมัยเมื่อ 50-60 ปีที่แล้ว อาจเป็นอัตราโทษที่สูง แต่เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบัน ถือว่าเป็นอัตราโทษที่ต่ำมาก เช่น โทษปรับขั้นต่ำในพระราชบัญญัติการพิมพ์ กำหนดไว้ปรับไม่เกินสิบสองบาท¹ ส่วนขั้นสูงปรับไม่เกินห้าร้อยบาท² มีส่วนทำให้กฎหมายไม่สามารถใช้บังคับผู้กระทำความผิดให้เกิดความเกรงกลัวได้

1.1.3 ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย กฎหมายที่ใช้ควบคุมสื่อลามกอนาจารในขณะนี้มีมากมายหลายฉบับ แต่ละฉบับจะมีลักษณะความผิดในตัวของกฎหมายนั่นเอง ในประมวลกฎหมายอาญา ถือได้ว่าเป็นกฎหมายแม่บทที่ระบุไว้อย่างชัดเจนแล้ว แต่ในพระราชบัญญัติปรมการทำให้แพร่หลายและการค้าวัตถุอันลามก ก็มีบทบัญญัติเฉพาะลักษณะของความผิด แต่ไม่มีบทลงโทษ หากจะลงโทษจะต้องนำบทบัญญัติในมาตรา 240 แห่งกฎหมายลักษณะอาญามาใช้บังคับ

¹พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2485 และ พ.ศ. 2488), มาตรา 59

²พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2485 และ พ.ศ. 2488), มาตรา 62

ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นประมวลกฎหมายอาญามาตรา 287 ซึ่งบัญญัติได้ครอบคลุมลักษณะของความผิดได้มากกว่า ส่วนพระราชบัญญัติการพิมพ์ พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค หรือพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ ก็ได้กำหนดลักษณะของความผิดในกฎหมายแต่ละฉบับไว้เหมือน ๆ กัน และแต่ละฉบับได้กำหนดโทษไว้ในกฎหมายนั่นเอง ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของกฎหมาย เช่น ในเรื่องของการโฆษณา ที่ฝ่าฝืนศีลธรรมอันดี ไม่ว่าจะโฆษณาลงบนสื่อสิ่งพิมพ์ หรือบนเทปและวัสดุโทรทัศน์ กฎหมายที่ใช้บังคับจะมีมากกว่า 1 ฉบับ คือ หากมีการโฆษณาลงบนหนังสือพิมพ์ ก็จะผิดทั้งพระราชบัญญัติการพิมพ์ และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ในความลักษณะเดียวกัน ซึ่งเป็นความซ้ำซ้อนโดยใช่เหตุ

1.1.4 กฎหมายบางฉบับจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในทางทำมาหาเลี้ยงชีพ เช่น ในพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ มาตรา 7 ผู้มีสิทธิขออนุญาตดำเนินกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายเทป และวัสดุโทรทัศน์ ต้องมีคุณสมบัติตาม (5) คือ ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ถือได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าว เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพ ในการประกอบอาชีพของบุคคล ในทางทำมาหาได้ การดำเนินกิจการดังกล่าว ถือว่าเป็นการทำการค้า หรือประกอบธุรกิจอย่างหนึ่ง และเป็นการดำเนินธุรกิจโดยตัวของเขาเอง บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวดูเหมือนว่าเป็นการปิดโอกาสให้คนกลับตัวเป็นคนดี

1.1.5 การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ และเทปวัสดุโทรทัศน์

หลักเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์เป็นไปตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 (แก้ไขเพิ่มเติม 2479) มาตรา 6 บัญญัติไว้ดังนี้ “เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ อธิบดีกรมตำรวจมีอำนาจตั้งนายตรวจ เจ้าหน้าที่พนักงานผู้พิจารณา และสภาพิจารณาภาพยนตร์

สภาพิจารณาภาพยนตร์นั้น ให้มีเจ้าพนักงานกรมตำรวจ และบุคคลอื่นใด ซึ่งอธิบดีกรมตำรวจเห็นสมควร และแต่งตั้งเป็นกรรมการ

องค์ประชุมของสภาพิจารณาภาพยนตร์ ให้เป็นไปตามที่อธิบดีกรมตำรวจจะกำหนด”³

ในปัจจุบันได้มีประกาศแต่งตั้งจากกรมตำรวจ โดยแต่งตั้งบุคคลให้เป็นเจ้าพนักงาน ผู้พิจารณาภาพยนตร์ มี 18 อันดับ โดยเป็นหน่วยงานของรัฐเสียส่วนใหญ่⁴

³แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 205 พ.ศ.2515

⁴รายละเอียดตำแหน่งเจ้าพนักงานผู้ตรวจภาพยนตร์ โปรดดูบทที่ 3 หน้า 85-86.

ส่วนหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาเทปและวัสดุโทรทัศน์ บัญญัติไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทย ข้อ 5 ดังนี้ “การตรวจพิจารณาให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ ต้องมีเจ้าพนักงานผู้ตรวจไม่น้อยกว่า 3 คน มติให้ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ตัดสิน หากคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ผู้ทำหน้าที่ประธานในการตรวจพิจารณาเป็นผู้ชี้ขาด”^๖

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติทั้งสองนั้นเจ้าพนักงานผู้พิจารณาทั้งภาพยนตร์และเทปวัสดุโทรทัศน์จะมาจากหน่วยงานของรัฐมากกว่า ซึ่งในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์กำหนดไว้ให้มีเจ้าพนักงานในการตรวจครั้งหนึ่งไม่น้อยกว่า 5 คน และ 3 คน ในการตรวจเทปและวัสดุโทรทัศน์ และในจำนวนดังกล่าวก็มีได้ระดับตำแหน่งที่แตกต่างกัน น่าจะแบ่งสัดส่วนระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลและของเอกชนเป็นสัดส่วนเท่ากัน โดยมาจากหลาย ๆ หน่วยงาน และอาชีพ เพื่อความหลากหลายในความคิดเห็นและการพิจารณา ผู้ที่มาจากหน่วยงานหลายอาชีพ ความคิดเห็นก็อาจแตกต่างกัน ก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่หลาย ๆ ฝ่าย

1.2 ปัญหาในการตีความและการใช้ดุลยพินิจ

กฎหมายควบคุมสื่อ โดยเฉพาะสื่อทางด้านลามกอนาจารนั้น ส่วนใหญ่จะเห็นได้ว่าแทบทุกฉบับจะให้อำนาจเจ้าพนักงานในการตีความ และใช้ดุลยพินิจพิจารณาว่า ลามกอนาจารหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ เพราะเหตุที่ว่ากฎหมายไม่มีคำจำกัดความของข้อความดังกล่าว คงให้แต่พนักงานเจ้าหน้าที่วินิจฉัยเป็นกรณี ๆ ไป

จากการศึกษากฎหมายหลาย ๆ ฉบับ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมสื่อลามกอนาจารนี้ บางฉบับมิได้ระบุลงไปยังชัดเจนว่าสื่อ่นั้นเป็นสื่อลามกอนาจาร ซึ่งคำว่าลามกอนาจารนี้แม้กฎหมายจะมีได้ให้คำนิยามไว้ แต่ก็มิบรรทัดฐานคำพิพากษาของศาลฎีกาเป็นแนวทางให้พิจารณาได้ บางฉบับเพียงแต่กำหนดไว้ว่า สื่อนั้นอาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น

(1) พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2485 และ พ.ศ.2488) มาตรา 9 วรรค 1 “เมื่อปรากฏว่าได้มีการโฆษณา หรือเตรียมการโฆษณาสิ่งพิมพ์ใด ๆ ซึ่งเจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่า อาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน...” หรือมาตรา 21 หรือมาตรา 36 ซึ่งมีข้อความทำนองเดียวกัน

(2) กฎกระทรวงฉบับที่ 14 พ.ศ.2537 ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498 ข้อ 21 “ในการโฆษณาและบริการทางธุรกิจ ผู้ได้รับ

^๖รายละเอียดตำแหน่งเจ้าพนักงานผู้ตรวจเทปและวัสดุโทรทัศน์ โปรดดูบทที่ 3 หน้า 93-94.

ใบอนุญาตจะต้องกระทำในลักษณะดังต่อไปนี้... (3) ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี...”

(2) พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2479) มาตรา 4 “ท่านห้ามมิให้ทำ หรือฉาย หรือแสดง ณ สถานที่มหรสพ ซึ่งภาพยนตร์หรือประกาศ กอปรด้วยลักษณะฝ่าฝืน หรืออาจฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี...”

(3) กฎกระทรวงฉบับที่ 5 พ.ศ.2531 ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530 ข้อ 3 “การโฆษณาสินค้าหรือบริการ ในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่จะนำมาขอให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจ ตรวจสอบพิจารณา และให้ความเห็นชอบ ตามข้อ 1 ต้อง (1) ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน...”

จะเห็นได้ว่า มีการใช้คำว่า ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนในกฎหมายหลายฉบับ จึงเป็นเหตุให้มีการใช้ดุลยพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการพิจารณา ซึ่งแค่นั้นอย่างไรจึงจะถือว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

คำว่าความสงบเรียบร้อย หมายถึง ประโยชน์ทั่วไปของประเทศชาติและสังคม และจะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและ โครงสร้างของสังคม⁶ ทั้งยังหมายถึงมาตรฐานและความประพฤติที่ถูกต้องตามประเพณีท้องถิ่น ซึ่งคนในท้องถิ่นจะต้องปฏิบัติตาม⁷

คำว่าศีลธรรมอันดีของประชาชน หมายถึง ทศนะโดยทั่วไปทางจริยธรรมของสังคม ซึ่งคำทั้งสองคำนี้มีความหมายที่สอดคล้องกัน และในทางทฤษฎีก็ไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะว่าการยึดถือปฏิบัติตามศีลธรรมอันดีของประชาชนย่อมสอดคล้องกับประโยชน์ทั่วไปของประเทศชาติและสังคม ส่วนการดำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของประชาชน ย่อมจะไม่ขัดแย้งต่อทศนะโดยทั่วไปทางจริยธรรมของสังคม⁸

หลักการเรื่องความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน กฎหมายกำหนดไว้เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจได้ในแต่ละกรณี ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง

⁶อุกฤษ มงคลนาวิน. “ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน.” บทบัญญัติ. ตอนที่ 1 เล่มที่ 32. 2518, หน้า 14.

⁷สุรพล ธรรมสอิต. ความสงบเรียบร้อยของประชาชน. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520. หน้า 24.

⁸เมธา วาจิเจริญ. การควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจ ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการทางปกครอง. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2537. หน้า 10

⁹อุกฤษ มงคลนาวิน. เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาวะของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดั้งเดิม หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งมีอำนาจใช้ดุลยพินิจ ใช้อย่างถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย มิได้อยู่บนพื้นฐานความคิดของตนเองก็จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น แต่หากพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจไปในทางที่มีขอบ นำเอากฎหมายที่บัญญัติเปิดกว้างไว้มาใช้อย่างผิดหลักการ อาจก่อให้เกิดผลเสียกับสังคม เป็นการแปลงเจตนารมณ์ของกฎหมายผิดไป แต่ถึงอย่างไรก็ดี กฎหมายก็มีได้ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจโดยไร้หลักตามใจชอบได้ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจเป็นไปโดยไม่สุจริตแล้ว ผู้ถูกกระทบกระเทือนหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายชอบที่จะนำความเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อความชอบธรรมด้วยเหตุผล

การที่กฎหมายมิได้ระบุลักษณะของการกระทำความผิดอย่างแน่ชัดลงไป อาจมีทั้งผลดีและผลเสียต่อประชาชน หรือต่อตัวผู้ใช้กฎหมายนั่นเอง ดังนี้

ผลเสียต่อประชาชน คือ กฎหมายเปิดโอกาสให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ใช้ดุลยพินิจอย่างกว้างขวางอาจมีบางส่วน หรือบางคนกระทำโดยมิได้คำนึงถึงหลักความยุติธรรม ใช้อำนาจตามอำเภอใจ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมได้

ผลเสียต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เมื่อกฎหมายมิได้ระบุอย่างแน่ชัดว่าอะไรคือความผิด ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่บางคนมีกล้าเสี่ยงที่จะดำเนินการตามกฎหมาย เพราะหากใช้ดุลยพินิจไปในทางที่ผิดพลาดแล้ว อาจถูกฟ้องร้องดำเนินคดีได้

ผลเสียต่อประเทศชาติบ้านเมือง อาจมีการนำเอาอำนาจในการใช้ดุลยพินิจนี้ไปแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติได้

ผลดีต่อทั้งสองฝ่ายคือ กฎหมายนั้นสามารถยืดหยุ่นได้ตามกาลสมัย ไม่ทำให้แจ้งกระด้างจนเกินไป เปลี่ยนแปลงได้ตามสังคม ในสมัยหนึ่ง ๆ อาจมีคำสั่งอย่างหนึ่ง แต่เมื่อกาลเวลาได้เปลี่ยนไปอาจออกคำสั่งได้ในอีกแบบหนึ่ง

1.3 ปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ สิ่งพิมพ์ คือกรมตำรวจ ทางด้านวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ คือกรมประชาสัมพันธ์ และการโฆษณา คือสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงานก็จะมีปัญหาแตกต่างกันไป ดังนี้

(1) สื่อลามกอนาจารทางด้านสิ่งพิมพ์ส่วนใหญ่ จะเป็นสื่อที่หาซื้อได้ง่ายราคาไม่แพง และมีอยู่ทั่วไป แต่ปัญหาคือไม่สามารถจับกุมผู้ผลิตมาลงโทษได้ การจับกุมไม่มีการประสานงานกันระหว่างท้องที่ ทางเจ้าพนักงานตำรวจจะอ้างว่าผู้ผลิตอยู่นอกเขตพื้นที่การจับกุมส่วนใหญ่

จะจับได้แต่เฉพาะผู้ชายเท่านั้น แต่ก็เป็นไปได้ลำบาก เพราะผู้ชายมีกลวิธีหลากหลายรูปแบบในการขาย ทำให้ยากแก่การตรวจจับสำหรับเจ้าพนักงานตำรวจแต่อย่างต่อการซื้อหา ผู้ชายส่วนใหญ่จะเจาะกลุ่มเป้าหมาย เช่น เด็กวัยรุ่นหรือเยาวชน ในขณะที่ผู้ชายมีวิธีการใหม่ ๆ โดยใช้วิธีการขายตรง จะรับผู้ที่จะเป็นสมาชิกและส่งไปให้ถึงบ้าน หากมีการแนะนำสมาชิกเพิ่ม ก็จะได้รับสิ่งพิมพ์ฟรีเป็นต้น ซึ่งทำให้ยากต่อการตรวจจับ

(2) ในปัจจุบันสื่อได้มีวิวัฒนาการไปเป็นอย่างมาก สื่อลามกอนาจารที่ได้รับความนิยมแพร่หลายอยู่ในขณะนี้ และมีราคาถูก หาซื้อได้ง่ายไม่แพ้สื่อสิ่งพิมพ์ก็คือแผ่นดิสก์ (Disc) ลามก ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในขณะนี้ เพราะมีทั้งภาพและเสียงซึ่งผู้เล่นสามารถควบคุมและเล่นได้ด้วยตนเอง เป็นการก้าวไกลไปกว่าเจ้าพนักงานตำรวจจะตรวจจับได้ และมีการแพร่หลายอย่างรวดเร็ว โดยใช้วิธีการลอกแบบ (Copy) ได้ครั้งละมาก ๆ ตามความต้องการ ทางเจ้าพนักงานตำรวจไม่มีความรู้เฉพาะด้านในการตรวจสอบ บางครั้งในการตรวจจับไม่สามารถค้นหาภาพลามกในแผ่นดิสก์นั้นได้ เพราะต้องมีการใช้คำสั่งเรียกออกมาดู โดยผู้ชายบางรายมีวิธีการที่แยบยล เช่นการใช้รหัสผ่าน จึงจะเปิดออกมาดูได้ ซึ่งผู้ชายจะบอกแต่เฉพาะลูกค้ายเท่านั้น ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจไม่สามารถตรวจพบได้

(3) อุปกรณ์และวิธีการในการตรวจสอบสื่อลามกอนาจารของพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ทันสมัย ไม่ทันต่อเหตุการณ์ และบุคลากรมีน้อยทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน ในกรณีที่มีการเผยแพร่สื่อออกไปแล้ว หากไม่มีผู้ใคร่เรียนก็จะผ่านเลยไป การปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะเน้นเฉพาะส่วนกลาง การกระจายการควบคุมออกไปยังส่วนภูมิภาคค่อนข้างจะไม่ค่อยเข้มงวดพอสมควร อย่างเช่นสถานีวิทยุส่วนภูมิภาคยังขาดการควบคุมดูแลอย่างทั่วถึง มีการกระจายเสียงในลักษณะที่ไม่เหมาะสมออกไปในลักษณะลามกอนาจาร ซึ่งแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบควรมีพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มากพอในการตรวจสอบสื่อทุกชนิดที่เผยแพร่ออกมา เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นจะได้ยับยั้งได้ทันทั่วทั้ง

(4) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นผู้ชาย หรือผู้ผลิต เมื่อถูกจับกุมและถูกฟ้องร้องต่อศาลแทบทุกรายจะไม่เคยถูกลงโทษจำคุก มีแต่โทษปรับซึ่งเบามาก แต่ละรายถูกลงโทษปรับ ประมาณ 1,000-2,000 บาทเท่านั้น ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัว และมีผลไปถึงการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจที่เห็นว่าการกระทำผิดแบบนี้เป็นเรื่องเล็กน้อย จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญ และสนใจกับคดีเหล่านี้มากเท่าใด จะไปสนใจกับคดีอื่น ๆ มากกว่า เช่น คดีเกี่ยวกับยาเสพติด การพนัน เป็นต้น

1.4 ปัญหาในการจัดทำ จำหน่าย และเผยแพร่สื่อลามกอนาจาร

ปัญหานี้มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมจนกระทั่งปัจจุบันยังเป็นที่ยกเถียงกันระหว่างผู้จัดทำ ผู้ผลิต กับผู้รักษากฎหมาย ว่าตรงจุดไหนจึงจะเกิดความเหมาะสมพอดี ในการจัดทำและเผยแพร่สื่อต่าง ๆ ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้คือ

1. ปัญหาทางด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ในปัจจุบันสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นสื่อลามกอนาจารเห็นได้ชัด ๆ มีค่อนข้างมากในท้องตลาด ถือว่าเป็นสื่อที่ผิดกฎหมาย ไม่ได้รับอนุญาตให้เผยแพร่ แต่ก็ยังมีให้เห็นโดยทั่วไป รองลงมาคือสื่อประเภทก่อนไปในทางลามกอนาจาร อาจมีภาพหรือรูปที่มองดูแล้วเกิดความรู้สึกสะเทือนอารมณ์ได้ หรืออาจมีนิยายที่มีบทรักให้ได้อ่านกัน แต่ก็ยังสามารถที่จะวางขายได้ ปัญหาที่สื่อประเภทนี้ประสบคือ ความไม่แน่นอนในการใช้ดุลยพินิจตัดสินใจของพนักงานเจ้าหน้าที่ บางครั้งก็จับ บางครั้งก็ไม่จับ เพราะสื่อประเภทนี้กำกวมว่าจะอนาจารหรือไม่ แต่ผู้จัดทำหนังสือได้รับอนุญาตตามกฎหมาย แต่โดนกวัดขังเข้มงวด ผิดกับสื่อลามกอนาจารที่ยังมีวางขายอยู่ เป็นความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้ทำถูกกฎหมาย และผู้ทำผิดกฎหมาย ข้อเรียกร้องของผู้จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์จึงต้องการ ได้มีการแบ่งประเภทออกไปเลย จะได้หมดความกังวลและลดความเสี่ยงในการเผยแพร่ เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อประเภทอื่น ๆ แล้ว สื่อสิ่งพิมพ์ถือว่าได้รับการผ่อนปรนมากแล้ว

2. ปัญหาทางด้านสื่อภาพยนตร์ จะมีปัญหามาเป็นระยะเวลายาวนาน ระหว่างผู้สร้างกับคณะกรรมการผู้พิจารณาภาพยนตร์ โดยภาพรวมแล้ว กฎหมายที่ควบคุมดูแล ภาพยนตร์ของประเทศไทยยังไม่เปิดกว้างสำหรับการสร้างภาพยนตร์ มิใช่แค่เพียงเฉพาะภาพยนตร์ที่คาบเกี่ยวกับงานศิลปะหรือในทางลามกอนาจาร ภาพยนตร์แนวทางการต่อสู้กันทางความคิด หรือทำทนายต่อความเชื่อทางประเพณี และวัฒนธรรมก็ถูกกีดกันไม่สามารถที่จะสร้างออกมาได้ ผู้สร้างไม่สามารถนำเสนอความคิด จินตนาการ และพัฒนาการใหม่ ๆ ออกมาแสดงได้ เพราะไม่ยอมรับเสี่ยงต่อการถูกเซนเซอร์ ทำให้ภาพยนตร์ไทยหยุดนิ่งอยู่กับที่ ไม่ค่อยพัฒนาให้เจริญรุดหน้าไป เกิดจากปัญหาที่สำคัญดังนี้คือ

1. ตัวกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ออกมาใช้บังคับนั้น ไม่เปิดโอกาสให้ผู้สร้างสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ ๆ ได้

2. คณะกรรมการที่ตรวจสอบภาพยนตร์ ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าหน้าที่ที่มาจากหน่วยงานราชการ มาจากตัวแทนสมาพันธ์ภาพยนตร์เพียง 1 เสียง จากตัวแทนสมาคมหนังสือพิมพ์ 1 เสียง เวลาลงมติจะแพ้ทุกครั้ง ที่สำคัญที่สุดคือบรรดาคณะกรรมการนั้น ไม่ใช่ผู้ชำนาญการทาง

ภาพยนตร์ ไม่มีความเข้าใจลึกซึ้ง มักจะมีมุมมองคนละอย่างกันกับผู้สร้าง ผู้จัดทำ ดังนั้นการใช้ อำนาจที่มีมาช้านานก่อให้เกิดการสะดุดในการพัฒนางานทางด้านภาพยนตร์ได้

สิ่งที่ผู้จัดทำภาพยนตร์ต้องการในขณะนี้คือ ให้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 (แก้ไขเพิ่มเติม 2479) และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และใช้กฎหมายใหม่ซึ่งขณะนี้ เป็นเพียงแต่ร่างพระราชบัญญัติสภาการภาพยนตร์ โดยมีองค์กรเอกชนควบคุมตรวจสอบกันเอง แต่ ทั้งนี้ก็ยังคงต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล แม้จะเป็นการควบคุมกันเอง ก็ยังคงต้อง คำนึงถึงจรรยาบรรณและศีลธรรมในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวต่อประชาชน แต่ก็เป็น การเปิดกว้างมากขึ้น สำหรับการสร้างภาพยนตร์โดยไม่ให้อำนาจอยู่กับที่ ก่อให้เกิดการพัฒนา แต่หากมีการ ทำผิดกฎหมาย ทั้งกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาก็ยังมีบทบัญญัติรองรับความผิดอยู่

ในขณะนี้หากภาพยนตร์เรื่องใด ไม่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการผู้พิจารณา ภาพยนตร์ จะเกิดผลเสียหายตามมาอย่างมากต่อผู้จัดทำ คือต้องหยุดไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาที่ทำไป แล้ว เพราะหากไม่ผ่านการพิจารณาแล้วยังนำออกเผยแพร่จะมีความผิด จึงต้องยื่นอุทธรณ์ ซึ่งใน ระหว่างนี้ทุกอย่างจะต้องหยุดหมด เมื่อคณะกรรมการอุทธรณ์ พิจารณาให้ผ่านจึงจะโฆษณาต่อไป ได้ ทำให้เกิดความเสียหายอย่างยิ่ง เพราะการประชาสัมพันธ์นั้นต้องต่อเนื่อง เมื่อมีการหยุดชะงัก ต้องกลับมาเริ่มต้นใหม่ โปรแกรม (program) ที่กำหนดไว้ต้องเลื่อนออกไป และต้องรอคิว (queue) ของโรงภาพยนตร์ใหม่อีก ตามต่างจังหวัดทุกอย่างที่กำหนดไว้แล้วต้องเลื่อนออกไป ทำให้เกิดความเสียหาย ในปัจจุบันผู้สร้างจึงหลบเลี่ยงที่จะทำภาพยนตร์ที่ล่อแหลมต่อการผ่านไม่ ผ่านการพิจารณา หันไปทำหนังแนวเดิม ๆ แทน¹⁰

สำหรับปัญหาไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อภาพยนตร์คือต้องการให้พนักงาน เจ้าหน้าที่กวดขันและเอาผิดอย่างจริงจังในสื่อลามกอนาจาร ในสื่อที่ผิดกฎหมาย มิใช่บังคับแค่ควบคุมและกวดขันสื่อที่ถูกกฎหมาย มิให้ทำอะไรได้เลย แล้วปล่อยให้ละเลยสื่อผิดกฎหมายให้มีอยู่ โดยทั่วไป เป็นสิ่งที่ไม่น่าจะถูกต้อง

2. ผลกระทบของกฎหมายต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

สิทธิและเสรีภาพในการสื่อสารของประชาชนเป็นหลักประกันสำคัญในการดำรงชีวิต อย่างเสรี เป็นสิ่งบ่งบอกถึงความเจริญของบ้านเมือง และความเป็นประชาธิปไตย กฎหมายหลาย ฉบับที่ควบคุมสื่อยังคงมีการจำกัดคัดลอกสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อีกทั้งเสรีภาพของ

¹⁰ สัมภาษณ์. สุพจน์ พิสิษฐคุณันท์. ที่ปรึกษาสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติ (อดีตนายกสมาพันธ์ ภาพยนตร์แห่งชาติ 2 สมัย), 24 มิถุนายน 2541.

สื่อมวลชน ทำให้การดำเนินงานของสื่อมวลชนไม่เจริญก้าวหน้า ถูกจำกัดโดยผลของกฎหมาย และส่งผลกระทบต่อไปถึงเสรีภาพของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอีกด้วย ซึ่งเราอาจพิจารณา ได้ดังต่อไปนี้

2.1 การใช้อำนาจของรัฐ

นับแต่หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา ประเทศไทยใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยรัฐสภา หลักการเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้บัญญัติไว้ในกฎหมายสูงสุดของประเทศคือรัฐธรรมนูญ ซึ่งรวมถึงสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนด้วย แต่กฎหมายที่รับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนก็มีลักษณะกระจัดกระจายไม่เป็นระเบียบ สืบเนื่องมาจากความล้มลุกคลุกคลานของระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา และความไม่มีอำนาจที่แท้จริงของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเกิดจากสาเหตุหลายสาเหตุ เช่นการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของสถาบันทหารโดยการ โค่นล้มอำนาจ หรือจากการกดดันของกลุ่มผู้ทรงอิทธิพลทางการเมือง ทำให้หลักประกันเสรีภาพของประชาชนขาดความแน่นอนและต้องสะดุดหยุดลงทุกครั้งที่มีการปฏิวัติรัฐประหาร กฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนอกจากจะเป็นกฎหมายในรูปของพระราชบัญญัติที่ออกโดยสภาในระบบรัฐสภาแล้วยังมีพระราชบัญญัติที่ออกโดยสภานิติบัญญัติที่ดั่งขึ้นโดยอำนาจปฏิวัติและประกาศหรือคำสั่งของคณะปฏิวัติ¹¹ สถานภาพและบทบาทของสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นสื่อชนิดใด ๆ จะถูกกำหนดให้อยู่ในกรอบโดยที่ผ่าน ๆ มา รัฐไม่ได้ให้ความสำคัญกับเสรีภาพของสื่อมวลชนเท่าที่ควร แม้ว่าในรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ นับแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาจนกระทั่งก่อนถึงฉบับ พ.ศ. 2540 จะมีหลายฉบับที่บัญญัติรับรองเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณาไว้ แต่ทั้งนี้ก็มีบทบัญญัติต่อท้ายว่า สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรืออยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย การบัญญัติเช่นนี้อาจจะเหมาะสมในประเทศที่ปกครองแบบประชาธิปไตยเต็มที่ เพราะรัฐสภาผู้ออกกฎหมายย่อมพิจารณารอบคอบและมีจิตสำนึกสูงกว่า การจำกัดสิทธิระดับใดเป็นสิ่งที่พอสมควรสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน แต่ในประเทศที่สภาพการเมืองยังไม่แน่นอนและมีปัจจัยหลายอย่างที่ก่อให้เกิด

¹¹ โภคิน พลกุล. ปัญหาและข้อคิดบางเรื่องจากรัฐธรรมนูญไทย. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์ พลชัย, 2529. หน้า 114-121.

กฎหมายที่กำหนดกรอบของสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงไม่เหมาะสม¹² เพราะการรับรองและคุ้มครองนั้นแทบจะไม่มีความหมายในทางปฏิบัติ โดยมีกฎหมายจำนวนมากที่ออกมาลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และกฎหมายเหล่านั้นก็มีกฎหมายที่ออกโดยคณะปฏิวัติรัฐประหารเป็นการเปิดโอกาสให้รัฐและพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจ เพื่อความเข้าใจง่ายและนำแนวทางไปปฏิบัติได้ทันที แนวทางปฏิบัตินี้มีแนวโน้มไปในทางอำนาจนิยมเพราะถูกสร้างขึ้นมากภายในกรอบของพระราชบัญญัติซึ่งเป็นนโยบายของรัฐ และยังเป็นลักษณะอำนาจนิยมที่เข้มข้นและรัดกุม เพราะจำเป็นต้องแสดงวิธีการ รายละเอียดอย่างเคร่งครัดในการควบคุม¹³ โดยสามารถพิจารณาได้จากบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้ควบคุมสื่อนับแต่เจตนารมณ์ในการออกกฎหมายไปจนกระทั่งบทบัญญัติของตัวกฎหมายนั่นเอง เช่น ในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการพิมพ์ เป็นกฎหมายที่ออกมาควบคุมสิ่งพิมพ์มิให้มีการใช้เสรีภาพเกินขอบเขต คงจำกัดไว้แต่เฉพาะที่รัฐอนุญาตเท่านั้น คำสั่งห้ามนั้นมีมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเพื่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การกระทบกระทั่งรัฐบาล หรือราชการแผ่นดิน หรือความลับของราชการ และอื่น ๆ อีกมากมาย บทบัญญัติที่ให้อำนาจเจ้าพนักงาน อย่างเช่น มาตรา 8 มาตรา 9 มาตรา 51 มาตรา 52 เป็นต้น

2. ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ รวมทั้งกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เพื่อควบคุมปริมาณและคุณภาพของสถานีทั้งทางด้านรายการ การโฆษณาและบริการทางธุรกิจ อย่างเช่นในระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ข้อ 11 กฎกระทรวงฉบับที่ 14 ข้อ 14 ข้อ 16 และข้อ 21 รวมทั้งการให้อำนาจในการดำเนินการจัดการกับสถานีวิทยุและโทรทัศน์ที่ฝ่าฝืนไว้ในระเบียบดังกล่าว ในข้อ 12 ข้อ 35 การออกกฎหมายควบคุมดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่าระบบวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของไทย มีความรับผิดชอบต่อรัฐ โดยตรงมิได้มีความรับผิดชอบต่อประชาชนซึ่งเป็นผู้รับสื่อ การควบคุมเนื้อหาสาระเพื่อประโยชน์ของรัฐ และวัฒนธรรมของชาติมาก จนเกิดช่องว่างระหว่างผู้ผลิตกับคนดูและคนฟัง

3. พระราชบัญญัติภาพยนตร์ เจตนารมณ์ในการออกกฎหมายเพื่อควบคุมภาพยนตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลเกรงว่าจะเกิดปัญหาในการรับชมภาพยนตร์จากต่างประเทศ อาจทำลายประเพณีและวัฒนธรรมของประเทศไทยได้ อย่างเช่นบทบัญญัติใน มาตรา 4 มาตรา 5 รวมถึง

¹²วิชญ์ เครื่องงาม. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : แสงสุทธิการพิมพ์, 2530. หน้า 648.

¹³สมควร กวียะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 171.

ระเบียบการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ และแนวทางการพิจารณาภาพยนตร์ ซึ่งมีลักษณะอำนาจนิยม เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจอย่างเต็มที่ในการควบคุมตรวจตราภาพยนตร์

4. พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทป และวัสดุโทรทัศน์ เป็นกฎหมายที่ออกมาควบคุมสื่อประเภทโทรทัศน์ เนื่องจากโทรทัศน์ไม่ใช่ภาพยนตร์จึงต้องตรากฎหมายออกมาควบคุมต่างหาก จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานไว้มากทั้งการยึด และการค้นเทปและวัสดุโทรทัศน์ ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 13 มาตรา 24 เป็นต้น นำสังเกตได้ว่าพระราชบัญญัตินี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการควบคุมสื่อ กับความผิดที่เกิดขึ้น กฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่เหมือนกับว่าฝ่าฝืนกฎหมายเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรง

จะเห็นได้ว่าในพระราชบัญญัติต่าง ๆ จะให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ทำหน้าที่ที่เสมือนเป็นผู้กล่าวโทษ และผู้พิพากษา มีอำนาจวินิจฉัยและใช้ดุลยพินิจขึ้นตอนและกระบวนการพิจารณาเสร็จสรรพ ในชั้นของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองนั่นเอง ถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่ออกมาขัดกับหลักการประชาธิปไตย ให้อำนาจกับองค์กรฝ่ายปกครองมากเกินไป หากเจ้าพนักงานนั้นกระทำโดยขาดหลักนิติธรรม ปรับใช้กฎหมายอย่างไรเหตุผล และไม่เป็นธรรมแล้ว อาจส่งผลให้เสรีภาพของประชาชนถูกกลืนจนลงได้

2.2 เสรีภาพของสื่อมวลชน

ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย สิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ รวมทั้งเสรีภาพของสื่อมวลชนก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน และเป็นที่ยอมรับกันว่าสื่อมวลชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่ปรากฏออกมาในรูปของเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ หรืออื่น ๆ ซึ่งเราสามารถแบ่งเสรีภาพของสื่อมวลชนได้เป็น 4 ชนิดคือ

- (1) เสรีภาพในข้อมูลข่าวสาร
- (2) เสรีภาพในการพิมพ์
- (3) เสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็น
- (4) เสรีภาพในการจำหน่ายจ่ายแจก

ประเทศไทยให้สิทธิและเสรีภาพแก่สื่อมวลชนมาน้อยแค่ไหน เราพิจารณาได้จากรัฐธรรมนูญของไทยตั้งแต่ฉบับแรกเรื่อยมา มีการจำกัดเสรีภาพของประชาชนและสื่อมวลชน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่าประเทศไทยเพิ่งจะเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจึงจำเป็นที่จะต้องมีการจำกัดขอบเขตและเสรีภาพของสื่อมวลชนไว้บ้าง เพื่อเหตุผลทางการปกครอง แต่ระยะเวลาได้ผ่านเรื่อยมาเสรีภาพของสื่อมวลชนก็ยังคงถูกจำกัดอยู่ แต่ทั้งนี้ก็อาจเป็นมิติใหม่ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยที่มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมา เสรีภาพของสื่อมวลชนจึง

มีการเปิดกว้างมากขึ้น รัฐไม่สามารถที่จะควบคุมเสรีภาพของสื่อมวลชนได้ตามอำเภอใจ สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 บัญญัติไว้ในมาตรา 29 ดังนี้ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญ แห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม” และมาตรา 39 บัญญัติไว้ดังนี้ “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมาย โดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การตั้งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้”

แม้จะมีรัฐธรรมนูญบัญญัติออกมามีประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และสื่อมวลชนแล้ว แต่วิถีทางประชาธิปไตยไม่ได้สิ้นสุดลงเพราะมีรัฐธรรมนูญที่ดี แต่ต้องมีกระบวนการตั้งคม อีกทั้งการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้บรรลุจุดมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญ เพื่อเสรีภาพของประชาชน แต่กฎหมายที่ควบคุมสื่อมวลชนในขณะนี้ไม่ว่าจะเป็นสื่อทางค่านาพยณตร์ วิทยุ

กระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์ ยังคงมีพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานคอยควบคุมตรวจสอบ และทำการเซ็นเซอร์สื่อชนิดต่าง ๆ อยู่ ภายใต้กฎหมายที่ให้อำนาจในทางปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ เป็นต้น ก่อนมีการเผยแพร่ต่อประชาชน

หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบ รวมถึงระบบการตรวจสอบสื่อลามกอนาจารไม่ว่าในรูปแบบของสื่อใด ๆ จะมีหน่วยงานที่คอยควบคุมดังนี้

(1) กรมตำรวจ หน่วยงานที่ตรวจสอบจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ และตัวแทนข้าราชการจากกระทรวงต่าง ๆ โดยจะใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาสื่อลามกอนาจารตามคำสั่งกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางที่ 54/2519 ลงวันที่ 22 มีนาคม 2519 เรื่อง ระเบียบการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ อาศัยอำนาจตามประกาศกรมตำรวจ เรื่องตั้งเจ้าพนักงานผู้พิจารณาภาพยนตร์ ลงวันที่ 2 มีนาคม 2519 ข้อ ค.

หากย้อนกลับไปดูว่าประกาศของกรมตำรวจฉบับดังกล่าวออกโดยใคร พิจารณาได้ว่าออกตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 205 พ.ศ. 2515 ซึ่งเจตนารมณ์นั้นได้บ่งบอกในคำกฎหมายนั้นอยู่แล้วว่าเพื่อควบคุมเสรีภาพของสื่อ แต่ทั้งนี้ประกาศดังกล่าวก็ยังคงใช้เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน โดยไม่คิดที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลง ซึ่งกฎหมายที่ออกโดยสภาในระบบรัฐสภา หากมาถิรอนเสรีภาพของประชาชนก็ยิ่งอัศจรรย์อยู่แล้ว แต่การใช้กฎหมายที่ออกโดยอำนาจปฏิวัติรัฐประหาร ซึ่งมีวัตถุประสงค์ควบคุมสื่อมวลชน เป็นการสูญเสียเสรีภาพอย่างยิ่งใหญ่ เป็นการใช้ระบบอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จที่กดขี่เบียดเบียนเสรีภาพของประชาชน

(2) คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา มาตรฐานในการวินิจฉัยสื่อลามกอนาจารของคณะกรรมการนี้ จะกำหนดไว้เป็นข้อ ๆ ว่าการกระทำเช่นนี้ เข้าลักษณะแบบนี้เป็นลามกอนาจาร ซึ่งจะมีความเข้มงวดกวัดขันกับสื่อลามกอนาจารค่อนข้างมาก และเป็นการกำหนดอย่างแน่นอนตายตัวมาเป็นเวลานานไม่มีการยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคม กฎหมายที่ดีควรมีชีวิตชีวาหรือเป็นกฎหมายที่มีชีวิต คำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคม ยิ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับสื่อด้วยแล้วควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัยกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ไม่ควรจะดูแลเฉพาะกฎหมายที่เป็นอยู่มีอยู่ ต้องพิจารณาถึงความเปลี่ยนแปลงด้วย

(3) สถาบันศาล การตรวจสอบสื่อลามกอนาจารของศาลได้นั้นต้องมีการนำความไปฟ้องร้องต่อศาล และมีคำพิพากษาออกมา จะพิจารณาเห็นได้ว่าคำพิพากษาศาลต่าง ๆ ที่ออกมานั้นต้องเป็นสื่อที่แสดงให้เห็นว่ามีความน่าเกลียดจนเห็นได้ชัดจึงได้ชื่อว่าเป็นลามก แม้แต่เจ้าพนักงานตำรวจเองยังกล่าวว่าคดีที่จะส่งฟ้องต่อศาลนั้นต้องเห็นแล้วว่าไม่เหมาะสมที่จะเผยแพร่จริง ๆ หาก

ถ้าทิ้ง แทบทุกกรณีจะถูกยกฟ้องไปทั้งหมด และจะมีคดีที่ขึ้นสู่ศาลน้อยมาก เพราะโดนสกัดกันจากหน่วยงานอื่นก่อน แทบจะไม่มีสื่อสถาบันไหนที่อาจหาญต่อสู้กับฝ่ายปกครองเพราะอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของตนเองในอนาคตได้ อีกทั้งระบบตรวจสอบรวมทั้งขั้นตอนและวิธีการในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ให้สิ้นสุดในชั้นอุทธรณ์ ซึ่งในที่สุดแล้วก็จะอุทธรณ์ต่อฝ่ายบริหาร แล้วก็จะจบแค่นั้น แม้ว่าจะมีคำพิพากษาศาลฎีกาออกมาว่าคำสั่งของฝ่ายบริหาร จะเป็นที่สุดได้ต่อเมื่อถูกต้องตามกฎหมายแต่หากคำสั่งนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ศาลก็มีอำนาจพิจารณาคำสั่งนั้นได้ ยังไม่ถึงว่าเป็นที่สุด¹⁴ แต่ในอนาคตข้างหน้าซึ่งไม่นานเท่าไรนักประเทศไทยจะต้องมีศาลปกครอง¹⁵ ซึ่งอาจเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ หากไม่พอใจคำวินิจฉัยของเจ้าพนักงาน

ในระบบการตรวจสอบสื่อลามกอนาจารของแต่ละหน่วยงานนั้นจะมีความแตกต่างกันไป ไม่มีหลักเกณฑ์อะไรที่แน่นอนขึ้นอยู่กับดุลยพินิจและนโยบายของแต่ละหน่วยงานว่าเห็นควรเป็นอย่างไร สำหรับหน่วยงานสุดท้ายคือศาล เราพิจารณาจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่มีมาแล้วว่าคำพิพากษาศาลฎีกาจะเปิดกว้างมากที่สุดทั้งทางด้านความคิดและการรับรู้ สามารถเปลี่ยนไปตามภาวะการของสังคมมากกว่า ทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาว่าประชาชนควรมีสติและเสรีภาพแค่ไหนในการรับรู้สื่อต่าง ๆ รวมถึงเสรีภาพของสื่อควรมีขอบเขตแค่ไหน ซึ่งประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศประชาธิปไตยแต่เสรีภาพของประชาชนนั้นถูกจำกัดลงอย่างสิ้นเชิง รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้เต็มที่ ในมาตรา 29 บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้” หลักเกณฑ์ในการพิจารณาสื่อต่าง ๆ ของกรมตำรวจก็ดี หรือของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาที่ดี ถือว่าเป็นกฎหมายที่ล้าสมัย ไม่ทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ กัดค้นความเจริญก้าวหน้า ขัดกับรัฐธรรมนูญโดยสิ้นเชิง เป็นการสกัดกั้นเสรีภาพของประชาชน ระบบการตรวจสอบดังกล่าวควรยกเลิกได้แล้ว ควรให้สื่อมวลชนมีเสรีภาพเพื่อปล่อยสื่อให้เข้าถึงประชาชนอย่างเต็มที่ อาจมีสิ่งดีหรือสิ่งไม่ดีปะปนกันไป ถูกคิดชั่วคืออย่างไร ท้ายที่สุดแล้วประชาชนสามารถพิจารณาได้ รัฐต้องมั่นใจว่าประชาชนจะเข้าใจสิ่งเหล่านั้นได้เองทั้งหมด รัฐบาลของไทยดูถูกประชาชนของตนเองมาตั้งแต่แรกคิดว่าประชาชนคิดไม่เป็น แยกแยะไม่เป็น เป็นการตีบตอดเจตนาารมณ์ในการจำกัดเสรีภาพมาแต่สมัยโบราณ รัฐไม่มีสิทธิที่จะจำกัดในเรื่องที่รัฐเห็นว่าไม่สมควร เพราะเท่ากับเป็นการปิดกั้นทางความคิด จำกัดเสรีภาพทั้งผู้ส่งสื่อและผู้รับสื่อ สิ่งที่รัฐทำได้และควรทำคืออบรมสั่งสอนให้คน

¹⁴คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 646-647/2510

¹⁵ในขณะที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง อยู่ระหว่างการพิจารณาในชั้นของวุฒิสภา ซึ่งคาดว่าจะไม่เกินเดือนตุลาคม พ.ศ.2542 จะประกาศใช้ และดำเนินการจัดตั้งศาลปกครองต่อไป

คิดเป็น มิใช่ใช้วิธีการออกกฎหมายมาควบคุม จะสังเกตเห็นได้ว่า การพิจารณาหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบสื่อลามกอนาจารนี้ ความเข้มงวดหนักเบาแต่ละสื่อจะพิจารณาแตกต่างกัน ระบบการตรวจสอบของเมืองไทยจะเน้นที่ประเภทของสื่อมากกว่าที่จะเน้นประเภทของผู้รับสื่อ ทำให้เสรีภาพของสื่อมวลชนถูกจำกัดและตัดทอน แทนที่จะจำกัดเสรีภาพของประเภทผู้รับสื่อซึ่งเป็นการดีกว่า

ประเทศใดปิดกั้นเสรีภาพของสื่อมวลชน ประเทศนั้นได้ถือว่ามีได้ใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพราะเสรีภาพของประชาชนและของสื่อมวลชนสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นประชาธิปไตยของประเทศนั้นๆ แม้จะได้ชื่อว่าเป็นระบอบการปกครองแบบเสรีก็ตาม หากไม่ปล่อยให้สื่อมวลชนมีเสรีภาพตามสมควรแล้วก็คือประชาธิปไตยแบบอำนาจนิยมนั่นเอง

2.3 สิทธิเสรีภาพของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

สิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญนั้นแบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

(1) สิทธิและเสรีภาพบางประเภทอาจเป็นสิทธิบริบูรณ์ ซึ่งหมายความว่า เป็นสิทธิเด็ดขาดไม่อาจถูกจำกัดได้

(2) สิทธิและเสรีภาพบางประเภทอาจเป็นสิทธิสัมพัทธ์ หรือสิทธิที่มีเงื่อนไข ซึ่งหมายความว่าไม่ใช่สิทธิเด็ดขาด แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข หรือข้อจำกัดบางประการที่กำหนดเป็นกรอบไว้

(3) สิทธิและเสรีภาพบางประเภทอาจเป็นสิทธิที่จำกัด ซึ่งหมายความว่าอาจถูกจำกัดได้เสมอและค่อนข้างง่ายมาก การจำกัดสิทธิประเภทนี้อาจทำโดยกฎหมาย แต่เป็นกฎหมายประเภทใดก็ได้ บทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าวจึงมักบัญญัติกว้าง ๆ เช่น “ให้เป็นไปตามกฎหมาย” “การใช้สิทธิให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย” ซึ่งเป็นการบัญญัติที่กว้างเกินไป อาจมีการออกกฎหมายมาจำกัดเสรีภาพของประชาชนได้¹⁶

ตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้หรือสิทธิที่จะรู้ไว้ในมาตรา 39 ซึ่งเป็นสิทธิและเสรีภาพที่ซ่อนอยู่ในเสรีภาพที่จะพูด และเสรีภาพที่จะพิมพ์โฆษณา ดังนั้นการที่บุคคลจะมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ และโฆษณานั้นบุคคลจะต้องมีเสรีภาพในการรับข่าวสารด้วย ทำให้เห็นได้ว่าสื่อทุกชนิดตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ของประชาชน¹⁷

¹⁶วิษณุ เครืองาม. เรื่องเดียวกัน, หน้า 648.

¹⁷วรวิทย์ ฤทธิพิศ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 58.

ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 19 บัญญัติว่า “บุคคลมีสิทธิเสรีภาพแห่งความคิดเห็นและการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะยึดมั่นในความเห็นโดยปราศจากการสอดแทรก และที่จะแสวงหา รับ ตลอดจนแจ้งข่าวรวมทั้งความคิดเห็นโดยผ่านสื่อใด ๆ และมีต้องคำนึงถึงเขตแดน”

และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง ข้อ 19 อนุ 2 บัญญัติว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับ และกระจายข่าวสารและความคิดเห็นทุกรูปแบบ โดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ไม่ว่าด้วยวาจา เป็นลายลักษณ์อักษร หรือการตีพิมพ์ ในรูปของศิลปะหรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ประสงค์”

อีกทั้งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ก็ได้บัญญัติเกี่ยวกับเสรีภาพไว้ในมาตรา 39 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน...”

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ไม่ว่าจะเป็นการรับสื่อลามกอนาจาร หรือสื่อที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ เหตุผลคือเพื่อคุ้มครองศีลธรรมของประชาชน แต่หลักของศีลธรรมเองก็ยากที่จะหาคำนิยามได้ ขึ้นอยู่กับยุคสมัยของสังคม

ในเรื่องของสื่อลามกอนาจารนั้น หากพิจารณาแล้วถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล ความเป็นอิสระของบุคคลนั้นย่อมเป็นสิทธิโดยเด็ดขาด เหนือบุคคล เหนือร่างกาย และจิตใจของตัวบุคคลนั่นเอง การใช้อำนาจของรัฐเพื่อบังคับต่อบุคคลในแง่ศีลธรรม ย่อมไม่เป็นสาเหตุเพียงพอ เพราะบุคคลไม่อาจที่จะถูกบังคับโดยชอบธรรมให้กระทำหรือละเว้นการทำการใดเพียงเพราะว่าการกระทำนั้นเป็นการดีหรือทำให้เขามีความสุข สังคมหรือรัฐจะบังคับเขาไม่ได้ บุคคลนั้นย่อมมีอำนาจสูงสุด ในเรื่องของการรับสื่อลามกอนาจารถือว่าเป็น “ศีลธรรมส่วนบุคคล”¹⁸ เป็นสิทธิที่จะรับสื่อโดยไม่เกิดภัยอันตรายต่อบุคคลอื่น ขอบเขตอันเป็นเรื่องส่วนตัวของศีลธรรมหรือการฝึศีลธรรมไม่ใช่เป็นกิจธุระอันกฎหมายสมควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับด้วย รัฐจำกัดควบคุมเสรีภาพในการ

¹⁸วิชช อริชเนันทกะ “รัฐ สังคม เสรีนิยม และกฎหมาย.” บทบัญญัติ. เล่มที่ 47, ตอนที่ 1 มีนาคม 2534. หน้า 112-115.

กระทำของบุคคลได้เพียงเฉพาะเมื่อการกระทำนั้น ๆ เป็นภัยอันตรายต่อบุคคลอื่น การตรากฎหมายควบคุมการกระทำของบุคคลเพียงเพื่อเหตุผลทางศีลธรรมหรือเพื่อสวัสดิภาพของบุคคล เป็นการจำกัดเสรีภาพและทำลายความสุขส่วนตัวของบุคคล รัฐบาลที่รัฐไม่สามารถทำให้บุคคลในสังคมมีความประพฤติที่ถูกต้อง ก็ไม่ควรแก้ไขความล้มเหลวทางการปกครองด้วยการลงโทษบุคคลโดยอาศัยกลไกทางกฎหมายใช้บังคับประชาชนในสังคม การเปลี่ยนแปลงทางศีลธรรมในทางที่เปิดเผย ได้หมายความว่าทำให้สังคมก้าวไปสู่ความวิบัติหรือล่มสลาย¹⁹

กฎหมายกับศีลธรรมต้องแยกออกจากกัน ประชาชนทุกคนมีเสรีภาพของตนเอง มีความรู้ตึกผิดชอบชั่วดี ซึ่งมาจากเหตุผลที่มีอยู่ภายใต้จิตใจ อารมณ์ และความรู้สึก สามารถที่จะวิเคราะห์หว่าอะไรถูกอะไรผิด ถ้าสิ่งไหนเป็นสิ่งที่ไม่ดีแล้ว ก่อให้เกิดความเสียหาย สังคมก็จะปฏิเสธสิ่งนั้น โดยไม่จำเป็นต้องให้รัฐเข้าไปมีบทบาทห้ามปรามโดยการออกกฎหมายควบคุม

3. กฎหมายลิขสิทธิ์ในส่วนเกี่ยวกับสื่อลามกอนาจาร

สาเหตุที่สื่อจะเกี่ยวข้องกับงานลิขสิทธิ์นั้นเป็นเพราะสื่อไม่ว่าจะผลิตหรือนำเสนอออกมาในรูปแบบใด ๆ²⁰ นั้น การคุ้มครองลิขสิทธิ์จะคุ้มครองโดยทันที จึงจำเป็นจะต้องพิจารณาไปถึงสื่อลามกอนาจารด้วย

3.1 ปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมาย

ตามพระราชบัญญัติ พ.ศ.2537 มาตรา 6 บัญญัติไว้ดังนี้ “งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ งานสร้างสรรค์ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียงแพร่ภาพ หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี

¹⁹จรัญ โฆษณานันท์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 172-177.

²⁰ยกเว้นจะเข้าข้อยกเว้นของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ตามมาตรา 7 ดังนี้ “สิ่งต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

(1) ข่าวประจำวัน และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นเพียงข่าวสารอันมิใช่งานในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ

(2) รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย

(3) ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง คำชี้แจง และหนังสือโต้ตอบของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐ หรือของท้องถิ่น

(4) คำพิพากษา คำสั่ง คำวินิจฉัย และรายงานของราชการ

(5) คำแปลและการรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ตาม (1) ถึง (4) ที่กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่นจัดทำขึ้น”

แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ ของผู้สร้างสรรค์ไม่ว่างานดังกล่าวจะแสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างไร...” ซึ่งอาจกำหนดองค์ประกอบของงานที่จะมีลิขสิทธิ์ออกได้ดังนี้

- (1) ต้องเป็นงานสร้างสรรค์
- (2) ต้องเป็นงานที่มีรูปร่าง
- (3) ต้องเป็นงานที่กำหนดไว้²¹

ในพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ได้บัญญัติไว้ว่างานที่ขัดต่อกฎหมาย หรือฝ่าฝืนศีลธรรมอันดี เช่น งานลามกอนาจาร ไม่สามารถมีลิขสิทธิ์ได้ ส่วนคำว่า “สร้างสรรค์” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 หมายถึง สร้างให้มีให้เป็นขึ้น หรือเนรมิต มิได้หมายความว่าต้องเป็นงานสร้างสรรค์ที่ดงาม หรือมีประโยชน์ต่อสังคม จึงอาจหมายความว่า งานที่ขัดต่อกฎหมาย หรืองานที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ได้

ปัญหาดังกล่าวยังแลเห็นชัดเจนขึ้น เมื่อนำกฎหมายลิขสิทธิ์ไปเปรียบเทียบกับกฎหมายอื่นที่ใกล้เคียง คือพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 มาตรา 8 และพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 (แก้ไขเพิ่มเติม 2535) มาตรา 9 ซึ่งพระราชบัญญัติทั้งสองได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า สิ่งที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

ต้นเหตุของความไม่ชัดเจนของกฎหมายลิขสิทธิ์ เมื่อย้อนกลับไปดูกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับเก่า ๆ เช่น พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2521 และพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ.2474 ต่างก็มิได้บัญญัติไว้เช่นเดียวกัน แต่ในพระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พ.ศ.2457 มาตรา 15 ได้บัญญัติว่า “หนังสือซึ่งมีบั้งควรจะเอาออกขายโดยเหตุที่เป็นเรื่องหยาบคาย เรื่องลบหลู่ศาสนา หรือยุยงให้เกิดจราจลนั้น จะให้มีกรรมสิทธิ์ไม่ได้ อนึ่ง หนังสือเรื่องใดที่กล่าวคำเท็จ เพื่อประสงค์จะหลอกลวง ให้ประชาชนหลงเชื่อต่าง ๆ ก็ต้องห้ามมิให้มีกรรมสิทธิ์เหมือนกัน” โดยอาจแบ่งหนังสือออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

- (1) หนังสือที่เป็นเรื่องหยาบคาย
- (2) หนังสือที่ลบหลู่ศาสนา
- (3) หนังสือที่ยุยงให้เกิดจราจล
- (4) หนังสือที่กล่าวคำเท็จ เพื่อประสงค์จะหลอกลวงให้ประชาชนหลงเชื่อ

ในพระราชบัญญัติดังกล่าว จะใช้คำว่า “กรรมสิทธิ์” แต่ก็เข้าใจได้ว่าหมายถึงลิขสิทธิ์ เราจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า งานสร้างสรรค์ที่ฝ่าฝืนศีลธรรมอันดี หรือเป็นเรื่องที่หยาบคาย

²¹รายละเอียดองค์ประกอบของงานตาม 1 ถึง 8 โปรดดูในบทที่ 3 หน้า 101-103.

ลามก ไม่อาจเป็นงานที่มีลิขสิทธิ์ได้ตามพระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พ.ศ.2457 ซึ่งบัญญัติไว้อย่างชัดเจน สาเหตุที่กฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับต่อ ๆ มาไม่ได้บัญญัติไว้ อาจเป็นเพราะกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยได้รับอิทธิพลมาจาก ระบบกฎหมายเองไกลแซกซอน (The Anglo Saxon) ซึ่งประเทศในเครือจักรภพอังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้รับอิทธิพลมาเช่นเดียวกัน และกฎหมายลิขสิทธิ์ของนานาประเทศส่วนใหญ่ก็ไม่ได้บัญญัติในเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจนเช่นเดียวกัน หรืออาจเป็นเพราะกฎหมายลิขสิทธิ์มิได้คำนึงถึงคุณภาพหรือเนื้อหาของงาน แม้งานใดจะด้อยคุณภาพหรือเนื้อหา ถ้ามีองค์ประกอบหรือคุณสมบัติครบถ้วนแล้วก็มีลิขสิทธิ์ได้

3.2 ปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานสื่อลามกอนาจาร

ดังได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 2.1 งานสร้างสรรค์ใดที่มีองค์ประกอบหรือคุณสมบัติครบถ้วนก็เป็นงานที่มีลิขสิทธิ์ ปัญหาคือหากงานนั้นเป็นงานลามกอนาจารจะได้รับความคุ้มครองหรือไม่

ประเด็นนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เคยวินิจฉัยไว้ 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง ศาลอุทธรณ์ของสหรัฐอเมริกา ได้พิพากษากลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้นที่ไม่ให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์แก่งานลามกอนาจาร (Obscene) ศาลอุทธรณ์เห็นว่า งานใดจะมีลิขสิทธิ์หรือไม่ขึ้นอยู่กับที่อยู่ในข้อจำกัดใด ๆ เกี่ยวกับเนื้อหา (content) หรือชนิด (Subject matter) ของงานเลย ความมุ่งหมายของกฎหมายลิขสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกานั้น จะบรรลู่ได้ต่อเมื่อให้ความคุ้มครองทางลิขสิทธิ์แก่งานที่สร้างขึ้นในประเภทที่มีลิขสิทธิ์ได้ทุกอัน โดยมีพิกัดต้องคำนึงถึงชนิดหรือเนื้อหาของงานแต่อย่างใด ส่วนผลตอบแทนที่เจ้าของงานจะพึงได้รับนั้นควรปล่อยให้กลายเป็นดุลยพินิจของสาธารณชนที่จะวินิจฉัยว่างานนั้นสนองความต้องการได้หรือไม่เพียงไรเอง²²

แนวทางที่สอง ศาลวินิจฉัยว่างานที่มีเนื้อหาเสื่อมเสียคือศีลธรรม (immoral) งานที่หยาบโลนอย่างร้ายแรง (grossly indecent) งานลามกอนาจาร (obscene) งานที่มุ่งแต่กระตุ้นราคะจริต (voluptuous) ล้วน ไม่มีลิขสิทธิ์ทั้งสิ้น²³

สำหรับประเทศไทยในระยะแรก ก็คงมีความคิดเห็นออกเป็น 2 ฝ่าย เช่นเดียวกับในสหรัฐอเมริกา แต่ต่อมาศาลฎีกาได้มีคำวินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาที่ 3705/2530 ดังนี้ “ลิขสิทธิ์ที่

²²Mitchel Brothers Film Group V. Adult Theater 604 F.2d 852. 203 USPQ 1041 (5th cir.1979) ; Jartech Inc., V. Clancy 213 USPQ 1057 (9th Cir 1982) อ้างถึงใน รัชชัช สุขผลศิริ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 116

²³เรื่องเดียวกัน

บุคคลสามารถเป็นเจ้าของได้ จะต้องเป็นลิขสิทธิ์ในงานที่คนสร้างสรรค์โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่เมื่อปรากฏว่าวิดีโอเทปของกลางที่โจทก์อ้างว่าเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ มีบทแสดงการร่วมเพศระหว่างหญิงและชายบางตอนอันเป็นภาพลามก ซึ่งผู้ใดทำ หรือมีไว้ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการค้า เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287 งานของโจทก์ดังกล่าวจึงมิใช่งานสร้างสรรค์ตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2521 โจทก์จึงไม่ใช่เจ้าของลิขสิทธิ์ ไม่ใช่ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) และไม่มีอำนาจฟ้อง”

มีข้อนำส่งคดีสำหรับคำพิพากษานี้ว่า วิดีทัศน์พิพาทนี้มีบทแสดงการร่วมเพศระหว่างหญิงและชายบางตอนเท่านั้น มิได้มีภาพลามกทั้งเรื่อง จึงมีปัญหาว่า พิจารณาว่าจะถือได้หรือไม่ว่าเฉพาะตอนที่มีภาพลามกเท่านั้นที่จะถือว่าเป็นงานอันไม่มีลิขสิทธิ์ ส่วนภาพอื่นที่เป็น การดำเนินเรื่องตามปกติ คงปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นงานสร้างสรรค์ อันเข้าเงื่อนไขต่าง ๆ ของงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ และการตัดเฉพาะภาพลามกดังกล่าวออกไปก็คงไม่ทำให้ วิดีทัศน์หรือภาพยนตร์นั้น คู้ไม่รู้เรื่อง ถ้าเป็นเช่นนี้ภาพตอนที่เป็นภาพลามกน่าจะไม่ใช่สาระสำคัญของวีดิทัศน์เรื่องนั้น ไม่น่าจะถึงกับทำให้งานสร้างวีดิทัศน์ทั้งหมดเป็นงานอันไม่มีลิขสิทธิ์ หากถือได้เช่นนี้ โจทก์น่าจะ เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ดังกล่าวได้²⁴

คำพิพากษาดังกล่าวเป็นการวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2521 ซึ่งก็ยังคง เป็นบรรทัดฐานในปัจจุบัน เพราะยังไม่มีคำพิพากษากลับคำวินิจฉัยนี้ แต่คำพิพากษานี้ ไม่ใช่เป็นกฎหมาย เพียงเป็นบรรทัดฐานในการวินิจฉัย เพราะประเทศไทยใช้ระบบประมวล กฎหมาย คำพิพากษาของศาลฎีกา อาจมีกลับหรือปรับเปลี่ยนได้ตามกาลเวลาของสังคม ตราบใดที่ ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้โดยชัดเจน หลักนี้ยังคงเป็นปัญหาอยู่ต่อไป

ปัญหามีต่อไปว่า หากงานที่เข้าข่ายหรือก่อนไปในทางลามกอนาจาร แต่ได้รับความ คู้มครองให้มีลิขสิทธิ์ได้ตามกฎหมายของต่างประเทศ แต่คนไทยนำงานนั้นมาลอกเลียนแบบ หรือ กระทำไม่ว่าในรูปแบบใด ๆ โดยการทำเลเมิด จะถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่

ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์การคุ้มครองลิขสิทธิ์ ระหว่างประเทศไว้ในมาตรา 61 และมาตรา 8 ดังนี้

มาตรา 61 “งานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์และสิทธิของนักแสดงของประเทศที่เป็น ภาติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์หรืออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของนักแสดง ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย หรืองานอันมีลิขสิทธิ์ขององค์การระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทย ร่วมเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ย่อมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

²⁴ปริญญา ศิษฺคุง หมายเหตุพำยฎีกาที่ 3705/2530

ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศรายชื่อประเทศภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ หรืออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา 8 “ให้ผู้สร้างสรรค์เป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานที่ตนได้สร้างสรรค์ขึ้นภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่ยังไม่ได้มีการโฆษณางาน ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย หรืออยู่ในราชอาณาจักรหรือเป็นผู้มีสัญชาติหรืออยู่ในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย ตลอดระยะเวลาหรือเป็นส่วนใหญ่ในการสร้างสรรค์งานนั้น

(2) ในกรณีที่ได้มีการโฆษณางานนั้นแล้ว การโฆษณางานนั้นในครั้งแรกได้กระทำขึ้นในราชอาณาจักรหรือในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย หรือในกรณีที่การโฆษณาครั้งแรกได้กระทำนอกราชอาณาจักรหรือในประเทศอื่นที่ไม่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย หากได้มีการโฆษณางานดังกล่าวในราชอาณาจักรหรือในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วยภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการโฆษณาครั้งแรก หรือผู้สร้างสรรค์เป็นผู้มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ใน (1) ในขณะที่มีการโฆษณางานครั้งแรก

ในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย ถ้าผู้สร้างสรรค์เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลนั้นต้องเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย”

หากมีการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานสร้างสรรค์ของประเทศภาคี แต่งานนั้นออกไปในลักษณะของลามกอนาจาร ปัญหาคือจะถือว่างานนั้นถูกละเมิดหรือไม่ ซึ่งในขณะนี้ยังไม่มีบรรทัดฐานของศาลฎีกา แต่ก็มีนักวิชาการบางท่านกล่าวว่า หากงานนั้นไม่อาจถือเป็นงานประเภทใดประเภทหนึ่งที่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ แม้จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศภาคีนั้น ก็ไม่น่าจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยเช่นกัน²⁵ ทั้งนี้ เพราะงานดังกล่าวของคนไทยยังไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย งานของต่างประเทศดังกล่าวจึงไม่อาจได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไทยได้ ดังนั้นแม้การกระทำของผู้ละเมิดลิขสิทธิ์จะถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของต่างประเทศ แต่ถ้าตามกฎหมายไทยไม่ถือ

²⁵จรัญ ภักดีธนากุล. “ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2521.”วารสารกฎหมาย. ปีที่ 8, ฉบับที่ 2. ตุลาคม 2526. หน้า 49.

เป็นการละเมิด ก็ต้องถือตามกฎหมายไทย แต่ผู้กระทำความผิดอาจต้องรับผิดชอบตามกฎหมายอาญาของไทยได้

หากพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายลิขสิทธิ์ที่แท้จริงแล้ว กฎหมายลิขสิทธ์นั้นบัญญัติออกมาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของมนุษย์ที่คิดค้นขึ้นมา การคุ้มครองลิขสิทธ์นั้นเป็นการคุ้มครองโดยทันที ถ้าเข้าตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ กฎหมายลิขสิทธ์นั้นมีลักษณะเฉพาะตัวบ่งบอกในตัวเองอยู่แล้ว การคุ้มครองของกฎหมายลิขสิทธ์นี้ก็เป็นการคุ้มครองทางแพ่งมากกว่าทางอาญา และโดยที่กฎหมายลิขสิทธ์ไม่ได้บัญญัติงานที่ฝ่าฝืนศีลธรรม หรืองานที่ไม่สมควร ห้ามมีลิขสิทธ์ แล้วจะถือได้อย่างไรว่ากฎหมายห้ามไว้ เมื่องานดังกล่าวนั้นไม่มีลิขสิทธ์ทำให้เจ้าของงานไม่อาจดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้ที่ทำละเมิดได้ หากมีผู้ลอกเลียน ทำซ้ำ หรือกระทำไม่ว่าจะรูปแบบใด ๆ เพราะงานนั้นไม่มีลิขสิทธ์เสียแล้ว เป็นเหตุให้ผู้สร้างสรรค์ผลงานสูญเสียสิทธิประโยชน์ในการเรียกร้องต่อผู้ทำละเมิด ขัดกับหลักการคุ้มครองโดยสิ้นเชิง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในปัจจุบันสื่อมวลชนถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง สื่อมวลชนสร้างความเจริญให้กับสังคม ในทางกลับกันหากสื่อมวลชนกระทำผิดพลาดก็อาจเป็นสื่อที่ทำลายสังคมได้ สื่อมวลชนถือได้ว่าเป็นสถาบันสาธารณะ หากไม่มีการควบคุมอย่างเหมาะสมแล้ว อาจสร้างปัญหาหรือส่งผลกระทบต่อไปถึงในอนาคตได้ ทิศทางของสื่อที่ผิดกฎหมายหรือสื่อลามกอนาจาร ปัจจุบันนี้ปรากฏขึ้นเรื่อย ๆ เสรีภาพของสื่อที่มีอยู่ในขณะนี้ จะเห็นได้ว่าถูกจำกัดเฉพาะให้อยู่ในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งเป็นการสวนทางกับความเจริญของสังคม และบ้านเมือง เพราะยังมีการเข้มงวดมากขึ้นเท่าไรก็ ยิ่งทำให้สื่อประเภทนี้มีวิธีการเผยแพร่สารพัดต่าง ๆ วิธีมากขึ้นไปอีก เราไม่สามารถกำจัดสื่อลามกอนาจารให้หมดไปได้ ครอบครัวยังมีผู้บริโภคที่อยากจะเสพย์สื่อชนิดนี้อยู่ และมีไม่ใช่น้อย เมื่อยังมีผู้ซื้อยังมีตลาด สื่อลามกอนาจารจะไม่มีวันหมดไป อีกทั้งการทำงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บังคับบัญชา หากมีการเข้มงวดกวดขันก็จะกวดล้างกันเสียครั้งหนึ่ง ถ้าไม่มีคำสั่งลงมาก็จะไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร การจำกัดและควบคุมสื่อมวลชนในปัจจุบัน ควรคำนึงถึงเสรีภาพของประชาชนและสื่อมวลชนเป็นสำคัญ และต้องไม่ลืมถึงผลกระทบที่มีต่อเด็กและเยาวชนในการรับสื่อต่าง ๆ ซึ่งเด็กและเยาวชนนั้นจะแยกแยะว่าอะไรคืออะไรอะไรชั่ว อะไรคือความถูกต้อง มีค่าน้ำน้อยกว่าผู้ใหญ่ หากกฎหมายไม่สามารถควบคุมดูแลได้ทัน ปัญหาที่ตามมาขอมมีแน่ ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ นั้นคงมิใช่แต่เพียงแก้ไขด้วยบทบัญญัติของกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว เพราะคงไม่เกิดผลดี หรือสามารถแก้ปัญหาของสังคมได้ทั้งหมด การแก้ปัญหาต้องเกิดจากความร่วมมือกันหลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว ควรให้ความสนใจเอาใจใส่ผู้ที่อยู่ในความปกครอง รวมตลอดไปถึงสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้ประสบความสำเร็จในขณะนี้และต่อไปในอนาคต ถึงเวลาที่ทุกฝ่ายจะร่วมมือกัน ควรมองปัญหาให้กว้างขึ้นกว่าเดิมหาจุดว่าต้นเหตุมัน เกิดจากอะไร หากมันแต่ให้กฎหมายเป็นตัวแก้ไขแต่เพียงอย่างเดียวก็จะไม่เกิดประโยชน์อะไร กำลังของพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่มีมากพอที่จะกวาดล้าง สื่อลามกอนาจารทั่วประเทศ วิธีการนี้ไม่ใช่เป็นวิธีที่เหมาะสม ดังนั้นจึงควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัย และมีมาตรการใหม่ ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อรองรับให้ตรงกับ

ความต้องการของประชาชน อีกทั้งควบคุมสื่อลามกอนาจารมิให้แพร่หลายจนอาจนำไปสู่ปัญหาในสังคมได้

1. จะต้องมี การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ควบคุมสื่อมวลชน ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ตลอดจนเสรีภาพ และความสำคัญของสื่อมวลชนที่กล่าวถึงในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งในขณะนี้ มีบทบัญญัติของกฎหมายอยู่หลายมาตราในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ ควรแก้ไขปรับปรุง หรือยกเลิกเสีย เช่น

1.1 พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 (แก้ไขเพิ่มเติมพ.ศ. 2485 และ พ.ศ. 2488) มาตรา 21 (2) และ(3) มาตรา 24 (3) มาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 36 (2) และ(3) เป็นต้น

1.2 ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2535 ข้อ 35 (5)

1.3 ควรแก้ไขหรือยกเลิกพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2479) และกฎ ระเบียบที่ใช้ควบคุมสื่อทางด้านภาพยนตร์ที่ออกโดยคณะปฏิวัติ ไม่ว่าจะ เป็นประกาศคณะปฏิวัติทั้งฉบับที่ 50 พ.ศ. 2502 ฉบับที่ 205 พ.ศ. 2515 อีกทั้งระเบียบการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ และประกาศของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา ซึ่งสื่อภาพยนตร์ในขณะนี้ ถือได้ว่าเป็นสื่อประเภทเดียวที่ถูกเข้มงวดในการผ่านการตรวจสอบ เช่นเซอร์ จากหน่วยงานของราชการ ในการควบคุมสื่อภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ในขณะนี้ ประเทศไทยใช้ระบบการตรวจสอบจากคณะกรรมการ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากกรมตำรวจ และมาจากหน่วยงานของรัฐเสียเป็นส่วนใหญ่ การตรวจนั้นผู้ตรวจมิใช่คนที่มีความรู้ทางด้านภาพยนตร์ หรืออยู่ในวงการภาพยนตร์จึงไม่มีความรู้ซึ่งและเข้าใจภาพยนตร์ได้ดี ควรมีการจัดทำพระราชบัญญัติขึ้นมาใหม่ ซึ่งในขณะนี้ อยู่ระหว่างการร่าง โดยมีการจัดตั้งสภาการภาพยนตร์เพื่อทำหน้าที่ควบคุมภาพยนตร์ ซึ่งคณะกรรมการจะเป็นองค์กรเอกชน และให้รัฐกำกับดูแลอีกชั้นหนึ่ง ในการทำหน้าที่ของคณะกรรมการ นั้นมิใช่จะเพียงแต่ดูแลภาพยนตร์แต่เพียงอย่างเดียว จำเป็นต้องคำนึงถึงสิทธิบนเนื้อตัวร่างกายของผู้แสดงด้วย ตลอดจนสอดคล้องคุณแลจรรยาบรรณ ความรับผิดชอบต่อสังคมของกลุ่มผู้ผลิตภาพยนตร์

กฎหมายที่มีอยู่ในขณะนี้ไม่มีบทบัญญัติที่ครอบคลุมสื่อใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งแผ่นดิสก์และอินเตอร์เน็ต ควรบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใหม่เพื่อรองรับวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของสื่อที่เกิดขึ้น กฎหมายที่มีอยู่มุ่งควบคุมแต่สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ จะไม่ทันกับเหตุการณ์แล้วควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น และเพิ่มเติมเนื้อหาให้ครอบคลุมถึงสื่อที่เกิดขึ้นใหม่ด้วย สำหรับอินเตอร์เน็ตซึ่งเป็นสื่อที่กำลังแพร่หลาย และมีบทบาทอย่างมากในชีวิตประจำวันจนได้รับความนิยมในหมู่มชนทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นการใช้เพื่อธุรกิจหรือความบันเทิง เครือข่ายอินเตอร์เน็ตในขณะนี้จะปลอดจากการควบคุมของรัฐ ผู้ใช้บริการสามารถส่งผ่านไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ

หรือเนื้อหา โดยไร้ขอบเขตจำกัด ทำให้บริการข้อมูลข่าวสารที่เป็นบริการทางเพศ หรือภาพลามก เดิบได้อย่างรวดเร็ว อาจส่งผลกระทบต่อสังคมได้

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกที่ยกกฎหมายควบคุมสื่อลามก และภาพหรือข้อความที่รุนแรงบนอินเทอร์เน็ต หรือ Communications Decency Act 1996 (CDA) เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อกำกับเนื้อหาของสิ่งที่ให้บริการบนอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะ และเป็นกฎหมายที่ได้รับการความสนใจอย่างกว้างขวางทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาและต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ภาพลามกอนาจาร หรือภาพที่รุนแรงระบาคบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้ใช้บริการเป็นบุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปี โดยกำหนดให้บุคคลที่ส่งภาพหรือข้อความที่ลามกหรือไม่เหมาะสมขัดต่อความถูกต้อง ขอบธรรม แก่ผู้เยาว์ที่อายุต่ำกว่า 18 ปี มีความผิดต้องรับโทษหรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี ตามมาตรา 223¹ ทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ เนื่องจากการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและสิทธิความเป็นส่วนตัว ในที่สุดศาลได้ตัดสินว่า กฎหมายฉบับนี้อาจจะขัดรัฐธรรมนูญ และมีคำสั่งให้ระงับใช้ ผลของคำพิพากษาทำให้เห็นได้ว่ารัฐไม่สามารถกำกับดูแลเนื้อหาสาระในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้โดยง่าย² สำหรับประเทศไทยกรอบของกฎหมายที่เหมาะสมควรจะเป็นกฎหมายสนับสนุนอำนาจความสะอาด ส่งเสริมการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้กว้างขวางมากที่สุด น่าจะดีกว่าการควบคุมเหมือนเช่นที่หลาย ๆ ประเทศทดลองมาแล้วล้มเหลว แต่อาจจะต้องมีเงื่อนไขป้องกันการใช้เครือข่ายไปในทางที่ผิดกฎหมาย เช่นการใช้เพื่ออาชญากรรมบ่อนทำลายความมั่นคง หรือการละเมิดสิทธิเด็ก และจะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ เพราะเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายระดับโลกที่ไม่อาจจะกำกับดูแลโดยใช้มาตรฐานระดับประเทศได้

ในส่วนของพนักงานเจ้าหน้าที่ ควรมีการอบรมเสริมความรู้ใหม่ ๆ ให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ และความสำคัญของสื่อมวลชนตลอดจนรู้เท่าทันกับสื่อที่เกิดขึ้น และความคิดของสังคมแทนที่จะเน้นการใช้อำนาจแต่ฝ่ายเดียว เพื่อเหตุผลในการควบคุม ควรเข้าใจในสื่อแต่ละประเภท

¹“any person in interstate or foreign communications who...knowingly makes, creates or solicits ...initiates the transmission of any comment, request, suggest, proposal, image or other communication which is obscene or indecent, knowing that the recipient ...is under 18 years of age ...shall be criminally fined or imprisoned” อ้างถึงใน เลอตรร ธนตุกาญจน์ และคนอื่น ๆ. กฎหมายสำหรับบริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม,2541. หน้า 153.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 152-155.

ด้วย โดยส่งเสริมความรู้ เพื่อพัฒนาบุคลากร และอุปกรณ์ต้องทันสมัย การตรวจสอบจะได้กระทำด้วยความรวดเร็ว

2. ควรมีการจัดทำกฎหมายขึ้นมาใหม่เพื่อส่งเสริมสื่อมวลชนให้เหมาะสมและยืดหยุ่นให้เข้ากับความคิดของยุคสมัย เพื่อมุ่งพัฒนาสื่อให้รับใช้สังคมตามที่แท้จริง ให้ผู้บริหารข่าวสารคิดเป็น กฎหมายประเภทนี้ต้องไม่คิดแทน หลักกฎหมายควรเน้นที่การป้องกันมากกว่าการควบคุม โดยการแบ่งประเภทของสื่อออกได้ดังนี้

2.1 วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ควรให้เอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ และให้มีการแสดงออกอย่างหลากหลาย โดยเท่าเทียมกัน และกระจายอำนาจสื่อไปยังภูมิภาค รวมถึงท้องถิ่นต่าง ๆ ยกเลิกระบบอุปถัมภ์แก่กลุ่มธุรกิจบางกลุ่ม ซึ่งทำให้ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไม่พัฒนาเท่าที่ควร มีการขายเนื้อที่โฆษณาโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชน ต้องมีมาตรการที่แน่ชัดในการควบคุมคุณภาพของรายการ ไม่ปล่อยให้คุณภาพของรายการเป็นไปตามกลไกของตลาดจนมากเกินไป ซึ่งรายการประเภทใดเป็นที่นิยมก็จะมีรายการแนวเดียวกันนี้ออกมาจนล้นตลาด เช่นรายการเกมโชว์ รายการละคร เป็นการปิดทางเลือกของผู้ชม ไม่ให้ชมรายการที่มีประเภทแตกต่างออกไป

กำหนดนโยบายในด้านรูปแบบ และเนื้อหาสาระของรายการ สำหรับผู้ฟังและผู้ดูกลุ่มต่าง ๆ โดยให้มีการกระจายข่าวสารความรู้ ความบันเทิงอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับวัยเพศ ความสนใจพิเศษ และวัฒนธรรมของกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม มีการควบคุมเวลาในการแพร่ภาพออกอากาศ เช่นเวลาดังแต่ 15.00-20.00 น. ควรเสนอรายการที่มีประโยชน์ มีสาระ อาจกำหนดให้เวลา 17.00-18.00 น. เป็นรายการเพื่อเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ แยกเป็น 5 วัยด้วยกัน คือ 1.วัยก่อนเข้าเรียน 2. วัย5-7 ปี 3.วัย 8-11 ปี 4.วัย 12-15 ปี และ 5. วัย16-19 ปี ซึ่งแต่ละวัยจะได้ชมรายการที่เหมาะสม เนื่องจากช่วงเวลานี้ เด็กและเยาวชนจะรับชมมากที่สุด และควรมีสัญลักษณ์เพื่อให้ทราบว่ารายการใด สมควรให้คนในระดับใดชม เหมาะสมกับเด็กหรือไม่ หลังเวลา 20.00-22.00 น. ควรเป็นรายการที่ให้สาระความรู้เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาของคนในประเทศ ประเทศที่ยังไม่พัฒนาส่วนใหญ่ช่วงเวลานี้จะเป็นรายการละครเสียเป็นส่วนมาก รายการเพื่อความบันเทิงควรออกอากาศในเวลากลางวัน เช่นรายการละคร เพลง เกมโชว์ สำหรับผู้ชมที่ไม่ได้ออกจากบ้านไปไหนหรือแม่บ้าน เป็นต้น ส่วนช่วงเวลา หลัง 24.00 น. เป็นต้นไปจะเป็นคนดูเฉพาะกลุ่ม สามารถเสนอรายการเพื่อตอบสนองความต้องการได้ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใด ๆ

2.2 ภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ ควรปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่หรือยกเลิกคณะกรรมการตรวจสอบ เช่นเซอร์ซึ่งกระทำโดยหน่วยงานของโดยรัฐ เป็นการลดบุคลากรซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ อีกทั้งประหยัดค่าใช้จ่าย นำงบประมาณส่วนนี้ไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นดีกว่า ปล่อยให้องค์กรเอกชน

ชนเป็นผู้ควบคุมดูแล และมีความรับผิดชอบในการกำหนดการฉาย การทำ และการผลิตภาพยนตร์
ต่อผู้ชม โดยให้รัฐเป็นผู้กำกับดูแลแทนที่จะเป็นผู้ควบคุม

ควรมีการกำหนดอายุของผู้รับสื่อ โดยจัดลำดับและประเภทของสื่อ อาจเทียบเคียงตัว
อย่างของต่างประเทศมาเป็นแนวทาง เช่นในประเทศสหรัฐอเมริกา หรือในประเทศอังกฤษจะมี
การจัดแบ่งระดับของภาพยนตร์ (rating) เพื่อให้เหมาะสมกับคนทุกเพศทุกวัย ไม่เป็นการปิดกั้น
เสรีภาพในการรับรู้ของบุคคล ซึ่งจะมีหน่วยงานที่มาจากองค์กรเอกชน เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือ
จากหลาย ๆ ฝ่าย ทำหน้าที่และปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด โดยภาพยนตร์ที่กำหนดไว้สำหรับผู้ใหญ่
เช่นภาพยนตร์ในระดับ R หรือ X ทั้งผู้ผลิต ผู้จัดทำ สามารถผลิตออกมาได้ และคนดูก็รับชมได้ ไม่
เป็นการขัดต่อกฎหมาย ในการแบ่งประเภทของภาพยนตร์นี้ หากผู้ผลิตภาพยนตร์รายใดไม่
ต้องการให้ภาพยนตร์ของตนเป็นภาพยนตร์ที่ต้องห้ามก็ควรจะผลิตภาพยนตร์ออกมาให้คนดูทั่ว ๆ
ไปได้รับชมได้ไม่มีภาพเกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศ หรือการกระทำที่รุนแรง เพราะหากภาพยนตร์
ประเภทใดถูกจัดเป็นภาพยนตร์ที่ต้องห้ามแล้วกลุ่มผู้ดูจะน้อยลงมีการจำกัดให้ดูได้เฉพาะกลุ่มเท่า
นั้น อาจเป็นการสูญเสียรายได้ลงไป สำหรับประเทศไทยอาจแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ในสื่อ
ภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ ดังนี้ คือ

- (1) ระดับทั่วไป สามารถรับชมได้ทุกเพศทุกวัย
- (2) ระดับทั่วไป แต่ผู้ปกครองควรให้คำแนะนำในการรับชมของเด็ก
- (3) ห้ามบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ยกเว้นมีผู้ปกครองหรือพ่อแม่รับชมด้วย
- (4) ห้ามเด็ดขาดสำหรับบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี

สำหรับลำดับที่ (4) อาจจำกัดให้อยู่แต่เฉพาะรูปแบบของวีดิทัศน์เท่านั้นห้ามฉาย
ตาม โรงภาพยนตร์

2.3 สิ่งพิมพ์ ในขณะที่หนังสือพิมพ์ถือว่าเป็นสื่อที่มีเสรีภาพมากพอสมควรมีการจัด
ตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่ควบคุมกันเอง เพื่อส่งเสริมเสรีภาพ
ของสื่อมวลชน และส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารของประชาชน อีกทั้งควบคุมจรรยาบรรณ และความ
รับผิดชอบ

สำหรับสื่อสิ่งพิมพ์ซึ่งมีอยู่มากมายหลายประเภท จะต้องมีการจัดระดับของสื่อชนิดนี้
ด้วยเช่นกัน โดยเริ่มตั้งแต่สำหรับเด็ก สำหรับบุคคลทั่วไป และสำหรับผู้ใหญ่โดยเฉพาะ ส่วน
ทางด้านหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่บุคคลทั่วไปอ่านได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ จึงควรควบคุมภาพ หรือข้อ
ความที่ไม่เหมาะสม เพื่อให้หนังสือพิมพ์เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่มีสาระและมีประโยชน์ หรือ
หนังสือการ์ตูนก็เช่นเดียวกัน ต้องให้ความสนใจและดูแลเป็นพิเศษ อย่างมองเพียงว่าเป็นหนังสือ
การ์ตูนแล้วจะเหมาะสมกับเด็กทุกคน หนังสือการ์ตูนบางฉบับมีภาพหรือเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม

สำหรับเด็ก ควรมีการจัดระดับหนังสือการ์ตูนว่าเด็กอายุแค่ไหนจะเหมาะสมกับการ์ตูนประเภทใด โดยควบคุมไปถึงผู้ขายที่จะเลือกขายให้เด็กที่มาซื้อการ์ตูนอ่านตามวัยอันควร

ฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพยนตร์ หรือวีดิทัศน์ รวมถึงการกระจายเสียง และแพร่ภาพจากวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ควรกำหนดอายุของผู้รับสื่อให้ชัดเจน กำหนดเวลาแพร่ภาพในวิทยุโทรทัศน์ให้เหมาะสม ในขณะที่ผู้รับสื่อไม่สามารถเลือกรับชมได้ ซึ่งบางครั้งสื่อบางชนิดไม่เหมาะสมกับเด็กแต่ก็ยังมีให้เห็น หรือผู้ใหญ่จะรับชมภาพยนตร์ได้ในระดับทั่ว ๆ ไปเท่านั้น การแบ่งแยกประเภทนี้มิใช่จะเน้นเฉพาะสื่อที่เกี่ยวข้องกับกามารมณ์เท่านั้น แต่เพื่อจุดประสงค์หลัก ๆ ดังนี้

- (1) ป้องกันสุขภาพจิตของประชาชน
- (2) ป้องกันการมอมเมาฯฯฯ ให้แก่ความนึกคิดของเยาวชน
- (3) กำจัดการส่งเสริมในด้านความรุนแรง
- (4) ป้องกันการส่งเสริมยาเสพติด และรักษาความปลอดภัยของสังคม

โดยจุดประสงค์ดังกล่าวนี้จะต้องอยู่บนบรรทัดฐาน ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของประเทศ³

2.4 โฆษณา การโฆษณานั้นจะเป็นรายได้หลักของสื่อต่าง ๆ แต่ทั้งนี้สื่อมวลชนนั้น ควรพิจารณาก่อนที่จะมีการให้เนื้อที่โฆษณาว่าเหมาะสมกับประชาชนหรือไม่เพียงใด ต้องคำนึงถึงผลได้ผลเสียของสังคมด้วย หากสื่อขาดความรับผิดชอบ และไร้จรรยาบรรณ เห็นแก่ประโยชน์ของคนฝ่ายเดียวโดยไม่มองถึงผลเสียของส่วนรวม อาจก่อให้เกิดปัญหาต่อผู้บริโภค ทำให้ประชาชนหลงเชื่อคำโฆษณาได้ ในขณะที่มีสื่อหลายชนิด โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทกีฬา เพื่อเจาะจงกลุ่มเป้าหมายสำหรับผู้ชายเป็นหลัก เป็นการโฆษณาเกี่ยวกับเครื่องบำรุงทางเพศ และอุปกรณ์เพื่อการมีเพศสัมพันธ์ และนิตยสารเพื่อความบันเทิงสำหรับผู้หญิง ก็จะมีเนื้อที่โฆษณาที่เจาะจงกลุ่มเป้าหมายเฉพาะผู้หญิง ส่วนใหญ่จะมุ่งขายสินค้าที่เกี่ยวกับสตรีระว่างกาย และอุปกรณ์เสริมในการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งเนื้อที่โฆษณาบางส่วนในสื่อสิ่งพิมพ์ปัจจุบันนั้นจะยกให้กับเรื่องนี้โดยเฉพาะ จะสังเกตเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวนี้จะไม่มีการลงชื่อผู้ผลิต และที่อยู่ แต่จะบอกเฉพาะเบอร์โทรศัพท์และชื่อเล่นเท่านั้น ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นอันตรายต่อผู้ใช้เพราะไม่มีหลักฐานทางการแพทย์รับรอง เป็นการโฆษณาที่โอ้อวดเกินจริง และไม่ได้รับอนุญาต ฉะนั้นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมการโฆษณา คือสำนักงานคณะกรรมการ

³เสถียร จันทิมาธร. “กรรมการเซ็นเซอร์กับหนังสือห้ามในเมืองไทย.” ตังคมศาสตร์ปริทัศน์. ปีที่ 10, ฉบับที่ 3. หน้า 41.

คุ้มครองผู้บริโภค จะต้องควบคุมโฆษณาที่ปรากฏบนสื่อทั้งหมด ให้รับผิดชอบอย่างเต็มที่ และเอาจริงเอาจังกับโฆษณาที่ลงในสื่อ ต้องมีการกวาดล้างดูแลอย่างเข้มงวด ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พ.ศ. 2540 มาตรา 57 บัญญัติไว้เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค โดยให้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระที่มา จากตัวแทนของผู้บริโภคและตรากฎหมาย กำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค เป็น การสอดคล้องดูแลและรับผิดชอบต่อชีวิตผู้คนในสังคมอย่างน้อย ๆ ไม่ให้หลงมัวเมาไปกับการโฆษณา บนสื่อ และเป็นการควบคุมดูแลทั้งผู้ผลิต จำหน่าย และสื่อมวลชนด้วย

2.5 ผู้จำหน่ายและเผยแพร่ รวมถึง โรงภาพยนตร์ ต้องมีการกำหนดชนิดของสื่อให้ ชัดเจนในการจำหน่ายสื่อต้องห้ามชนิดใด ๆ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพยนตร์ ที่อยู่ในรูปแบบของวีดิทัศน์ ผู้จำหน่ายต้องได้รับอนุญาตเท่านั้น จะนำไปวางขายตามท้องตลาดทั่ว ไปไม่ได้ และห้ามขายกับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี

สำหรับ โรงภาพยนตร์จะ ไม่อนุญาตให้เด็กและเยาวชนเข้าชมในภาพยนตร์ต้อง ห้ามบางประเภท ต้องมีการบอกไว้อย่างชัดเจนหน้าโรงภาพยนตร์ว่าภาพยนตร์ที่ฉายเป็นภาพ ยนตร์ประเภทอะไร

ต้องมีการร่วมมือกันอย่างจริงจัง หากมีการฝ่าฝืนต้องจับและปรับให้หนักทั้งผู้ จำหน่าย และเจ้าของโรงภาพยนตร์

3. การควบคุมสื่อมวลชน เมื่อให้เสรีภาพกับสื่อมวลชนอย่างเต็มที่แล้ว ก็จำเป็นต้อง หาวิธีการให้สื่อมวลชนกระทำหน้าที่ให้อยู่ในกรอบที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ตัวสื่อ มวลชนเองต้องมีความสำนึก ต้องเน้นจรรยาบรรณ และศีลธรรมให้มาก ๆ โดยเริ่มตั้งแต่ใน ระดับอุดมศึกษา เพื่อให้นักศึกษาที่จบออกไปแล้วไปทำงานด้านนี้ มีจิตสำนึกในการทำ การผลิต เป็นการปลูกฝังค่านิยมด้านความดีงามมาตั้งแต่เริ่มเรียนรู้การทำงานหรือกลไกของสื่อมาตั้งแต่เริ่ม ต้น จิตสำนึกที่ดี จริยธรรมที่ดี น่าจะคิดตัวไปและฝังอยู่ในจิตใจ จะมากหรือน้อยก็ยิ่งดีกว่าที่ ไม่ได้รับอะไรเข้าไปเลย รวมทั้งจรรยาบรรณของผู้ผลิตสื่อ จะต้องมีการควบคุม โดยอาจแบ่ง ออกได้ดังนี้

3.1 การควบคุมโดยองค์กรวิชาชีพอิสระ สื่อต่าง ๆ ควรจะมีการจัดตั้งสภาการของ สื่อ นั้น ๆ เพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแลตนเอง เป็นการส่งเสริมเสรีภาพของสื่อมวลชนและประชาชน อีกทั้งคุ้มครองประชาชนที่ถูกละเมิดจากสื่อมวลชน รวมถึงควบคุมดูแลพฤติกรรมของผู้ประกอบ วิชาชีพสื่อมวลชน ผู้ใดก็ตามจะมาประกอบวิชาชีพด้านสื่อมวลชน ต้องผ่านการอบรมอย่าง น้อย ๆ เป็นระยะเวลา 6 เดือน แล้วจึงออกใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพ เสมือนใบ อนุญาตว่าความ ของสภาทนายความ เป็นต้น หากมีการกระทำผิดจรรยาบรรณ จะต้องถูกดำเนิน การ ชันแรกอาจจำคุกจำคุกเดือน ชันสองพักใช้ใบอนุญาต ชันสามเพิกถอนใบอนุญาต โดยอาจมี

กำหนดระยะเวลา เมื่อไม่มีใบอนุญาตแล้วห้ามประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน ถ้ายังมีการรับบุคคลผู้ไม่มีใบอนุญาตเข้าทำงาน จะต้องดำเนินการกับหน่วยงานที่รับเข้าไปทำด้วย

3.2 ควบคุมโดยสังคม อาจแบ่งออกเป็น การควบคุมโดยสื่อธุรกิจ และการควบคุมโดยประชาชน

(1) การควบคุมโดยสื่อธุรกิจ ในปัจจุบันการลงโฆษณานั้นเจ้าของสื่อไม่ว่าจะเป็นสื่อใด ๆ จะให้โฆษณา โดยไม่คำนึงถึงผู้ประกอบการ หากผู้ประกอบการกระทำผิด หรือฝ่าฝืนกฎหมาย เจ้าของสื่อไม่ควรให้ลงโฆษณาในสื่ออื่น ๆ ไม่สนับสนุนการกระทำผิดคิดหรือในทางกลับกันหากสื่อมวลชนนั้นไม่ดี ผู้ประกอบการไม่ควรให้ความสนับสนุน และลงโฆษณาสินค้าของตนในสื่อมวลชนนั้น ๆ รัฐจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากเจ้าของธุรกิจ หากสื่อมวลชนนั้นเผยแพร่ในลักษณะที่ไม่เหมาะสม จะไม่ให้มีการสนับสนุนจากเจ้าของธุรกิจต่าง ๆ

(2) การควบคุมโดยประชาชน รัฐและกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารต้องให้ความรู้แก่ประชาชน โดยการสนับสนุนของรัฐหรือประชาชน ให้ผู้บริโภคได้ทราบว่าเขามีสิทธิอะไร โดยผ่านหน่วยงาน หรือสื่อต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้บรรณารักษ์เผยแพร่ให้ประชาชนมีความรู้ เช่น มีสิทธิที่จะปฏิเสธสื่อที่เผยแพร่ออกมาในลักษณะที่ไม่เหมาะสม สามารถร้องเรียนหรือรวมตัวกันปฏิเสธสื่ออื่น ๆ ได้ ถ้าเป็นหนังสือพิมพ์ก็โดยการไม่ซื้อหนังสือพิมพ์นั้นอ่าน หรือถ้าเป็นกรณีรายการโทรทัศน์ก็จะปฏิเสธไม่ดูรายการนี้อีกแล้ว แต่ทั้งนี้ต้องเกิดจากพลังของประชาชนร่วมกัน

(3) โดยการควบคุมกันเองของสื่อมวลชน หากสื่อมวลชนใดนำเสนอหรือเผยแพร่โดยผิดจรรยาบรรณแล้วสื่อมวลชนอื่น ๆ สามารถติแผ่ได้ทันที แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักความเป็นธรรม มิใช่เพื่อคู่แข่งทางการค้า หรือการไม่ชอบกันเป็นการส่วนตัว

4. การคุ้มครองเด็กเกี่ยวกับสื่อลามกอนาจาร เด็กและเยาวชนโดยเฉพาะในช่วงของวัยรุ่นเป็นวัยที่มีร่างกายกำลังเปลี่ยนแปลงมีความอยากรู้อยากเห็น ต้องให้ความดูแลและสนใจเป็นพิเศษ โดยแบ่งเด็กและเยาวชนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามอายุ ควรได้รับคำแนะนำช่วยเหลือ ให้ความรู้เรื่องราวทางเพศอย่างถูกต้อง และตรงกับความสนใจ ความสงสัย เพื่อลดความอยากรู้อยากเห็น ให้มีความเข้าใจในเรื่องของธรรมชาติ เพื่อป้องกันการค้นหา หรือการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยวิธีการผิด ๆ เพราะสื่อลามกอนาจารในขณะนี้หาซื้อง่ายและมีขายโดยทั่วไป ต้องมีการรู้จักยับยั้งชั่งใจไม่เสพย์สื่อเพื่อกระทำผิด และควรปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม ตั้งสอนทางด้านศีลธรรมควบคู่ไปกับการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยการกำหนดไว้ในบทเรียนตามวัยที่เหมาะสม โดยเฉพาะเด็กหญิงให้รู้จักรักษาวนลงวนตัว ไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ก่อนเวลาและวัยอันสมควร เพราะปัญหาที่ตาม

มาจะมีมากมาย ประเทศไทยมิใช่ชาวตะวันตก วัฒนธรรมและประเพณีของไทยต้องดำรงรักษาไว้ เป็นสิ่งที่ตั้งงามอยู่คู่กับคนไทยมานานแล้ว

เด็กและเยาวชนควรได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือ แนะนำ ให้มีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเป็นลำดับขั้น เพื่อการเติบโตอย่างเข้าใจและมีทิศทาง หากพัฒนาการในขั้นตอนใดถูกละเลย หรือไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ย่อมมีผลต่อพฤติกรรม บุคลิกภาพ ตลอดจนไปถึงกระทั่งความคิด จนบางครั้งอาจไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ ควรสนับสนุนทางด้านการศึกษาและกิจกรรมที่มีประโยชน์ เพื่อให้ความสนใจในเรื่องเพศได้ลดลง¹

สำหรับผู้ใหญ่ ควรมีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นและให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา มุ่งให้คนทั่วไปยอมรับเรื่องเพศว่าเป็นเรื่องของธรรมชาติ เป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ เพื่อที่จะให้ประชาชนได้คุ้นเคยกับเรื่องเพศและพฤติกรรมทางเพศในทางที่เหมาะสม โดยให้องค์กรหรือสถาบันต่างๆ รวมทั้งสื่อมวลชนเป็นสื่อกลางในการแสดงความคิดเห็น แต่ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงศีลธรรมและวัฒนธรรมของประเทศไทย เพื่อความเหมาะสมของสังคมแต่ละสังคม

¹เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์. “จับจ้องมองสื่อ : สื่อเพื่อเด็กหรือเด็กเพื่อสื่อ.” ตยยามโพศ. 27 มกราคม 2538, หน้า 5.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กรมศิลปากร. รวมเอกสารชุดกฎหมายลิขสิทธิ์. กรุงเทพมหานคร : ยูไนเต็ค โปรดักชั่น, 2527.
- กองกรรมการการค้า สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. รายงานการพิจารณาตีความของคณะกรรมการ
วิสามัญศึกษาการใช้บังคับกฎหมาย (ฉบับที่ 1). กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
เลขาธิการวุฒิสภา, 2541.
- กระทรวงยุติธรรม. กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองธรรม, 2531.
- กุลพล พลวัน. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน หน่วยที่ 8-15
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย,
2531.
- กฤตยชญ์ ศิริเจต. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน หน่วยที่ 1-7
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษร
ไทย, 2532.
- คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชน และสันติภาพ. เอกสารสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ.
กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, ม.ป.ป.
- คณิต ฉนกร. กฎหมายอาญา ภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2537.
- จรัญ โฆษณานันท์ .นิติปรัชญา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2533.
- จิตติ ดิงศภัทย์. กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : กรุงสยาม
พริ้นติ้ง กรุ๊ป, 2536.
- จ้านง รังสิกุล และอรทัย ศรีสันติสุข. เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการวิทยุโทรทัศน์ หน่วยที่
5-10 . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมราช , 2530.
- ชาติ ชัยเดชสุริยะ และมานิตย์ จุมปา. รัฐธรรมนูญของเรา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา,
2541.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : แสงสุทธิการ
พิมพ์, 2528.

- ไชยยศ เหมะรัชตะ. ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา. กรุงเทพมหานคร : บี.เจ.เพลท. โปรเซสเซอร์, 2539.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ หน่วยที่ 8-15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2529.
- รัชชัย ศุภผลศิริ. คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : B.J Plate Processor, 2539.
- บุญศรี กอบบุญ. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน หน่วยที่ 1-7. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2532.
- บำรุง สุขพรรณ. วิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย กฎหมายและระเบียบว่าด้วยวิทยุและโทรทัศน์ ปี 2498-2522. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. นิติปรัชญา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2539.
- พวงผกา บุญโสภากย์ และประสาน บุญโสภากย์. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2532.
- พิศิษฐ์ ขวาลาวัช. กฎหมายสื่อสารมวลชน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : คอกหญ้า, 2538.
- เฟรด เอส ซีเบอร์ท, เรออดอร์ พีเตอร์สัน และวิลเบอร์ แชม. ทฤษฎีสื่อสารมวลชน. แปลโดย เกษม ศิริสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2513.
- โกคิน พลกุล. ปัญหาและข้อคิดบางเรื่องบางเรื่องจากรัฐธรรมนูญไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์พลชัย, 2529.
- รจิตลักษณ์ แสงอุไร. ระบบการสื่อสารมวลชนเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- รองพล เจริญพันธ์. นิติปรัชญา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.
- รักศักดิ์ วัฒนพานิช. เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานวิทยุโทรทัศน์ หน่วยที่ 8-15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2531.
- เลอสรร ธนสุภาบุญน์ และคนอื่น ๆ . กฎหมายสำหรับบริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, 2541.
- วรพจน์ วิศุฑพิชญ์. รวมบทความในโอกาสครบรอบ 60 ปี ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์. กรุงเทพมหานคร : พี.เค.พรินติ้งเฮาส์, 2531.

- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. สิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2538.
- วรวิทย์ ฤทธิพิศ. สื่อมวลชนกับความรับผิดชอบทางกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2538.
- วิชา มหาคุณ. การใช้เหตุผลในทางกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองธรรม, 2534.
- วิชัย อริยะนันท์. กฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา. ม.ป.ท., ม.ป.ป. (อัครสำเนา)
- วิษณุ เครืองาม. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: แสงสุทธิการพิมพ์, 2530.
- วิสาร พันธนะ. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน หน่วยที่ 8-15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : อักษรไทย, 2531.
- วัฒนา พุทธางกูรานนท์. สื่อสารมวลชนกับสังคม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- วัลลภ สวัสดิวัตต. หนังสือและการพิมพ์. ลพบุรี : ศูนย์การพิมพ์วิทยาลัยครูเทพสตรี, 2527.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา. ม.ป.ท., 2536.
- ศักดิ์ สนองชาติ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : จรัสสินทวงศ์, 2524
- สมควร กวียะ. การสื่อสารมวลชน บทบาทหน้าที่ เสรีภาพ และความรับผิดชอบ. กรุงเทพมหานคร : ดอกหญ้า, 2539.
- สมพร พรหมหิคาร และศรีนิตา พรหมหิคาร. คู่มือกฎหมายลิขสิทธิ์. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองธรรม, 2527.
- สมชัย ทรัพย์วณิช. กฎหมายสื่อสารมวลชน (อัครสำเนา). อ้างถึงใน พิศิษฐ์ ชวลาธวัช. กฎหมายสื่อสารมวลชน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : ดอกหญ้า 2538.
- สมชัย ทรัพย์วณิช. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2529.
- สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา เล่ม 3 (ภาคความผิด). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2515.
- สุขุม ศุภนิคย์. คู่มือกฎหมายเกี่ยวกับการทำธุรกิจโฆษณา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร. การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- เสถียร เขยประทับ. การสื่อสารกับการเมืองเน้นสังคมประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

เสถียร เขยประทับ. การสื่อสารและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ท.

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. คู่มือการคุ้มครองผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2539.

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. คู่มือผู้โฆษณา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2538.

อรรถสิทธิ์ ชื่นสงวน. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน หน่วยที่ 1-7. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2532.

อิทธิพล ยินดี และชวรัตน์ เชิดชัย. เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารงานภาพยนตร์ หน่วยที่ 8-15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2532.

อิทธิพล ยินดี และวันชัย จิรวังนวงศ์. พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530 พร้อมด้วยกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศกระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพมหานคร : กองทะเบียนกรมตำรวจ, 2533.

อุทัย พิมพ์ใจชน และคนอื่น ๆ. รวมสาระ รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : มติชน, 2541.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคนอื่น ๆ. บทบาทของรัฐ ในทางด้านสื่อสารมวลชน. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, 2539.

วารสารและหนังสือพิมพ์

เกษมสันต์ ธีระกุล. "มีเดีย วอทซ์: สื่อมวลชนกับการควบคุมสังคม." กรุงเทพธุรกิจ. 15 กุมภาพันธ์ 2531

กฤษดา เกิดดี. "การจำกัดอายุคนดูหนัง : ทางเลือกที่ถูกต้อง." พบโลก. ปีที่ 1, ฉบับที่ 4 กุมภาพันธ์ 2531

จรัญ ภักดีธนากุล, "ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2521". วารสารกฎหมาย. ปีที่8, ฉบับที่ 2. ตุลาคม 2526

ชาญวิทย์ เกษศรีศิริ. "หนังสือห้าม." สังคมศาสตร์ปริทัศน์. ปีที่ 10, ฉบับที่ 5. มกราคม 2515.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. "การควบคุมโฆษณาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค." นิติศาสตร์. ปีที่ 10,

ฉบับที่ 2. 2521.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. “พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มิติใหม่ของการคุ้มครองลิขสิทธิ์.” จุฬาลงกรณ์ วิจารณ์. ปีที่ 7, ฉบับที่ 28. กรกฎาคม-กันยายน 2538.

ณรงค์ ใจหาญ. “ความหมายของ “สิ่งลามก” ในกฎหมาย.” นิตยสารคดี. ปีที่ 16, ฉบับที่ 2 มิถุนายน 2529.

“ทัศนะนักศึกษาสื่อสารต่อ “จรรยาบรรณ” สื่อยุคหน้า.” กรุงเทพธุรกิจ 27 กรกฎาคม 2539.

ขนิษฐา แคนศิลป์. “สังคมไทยยุคกามาหลังไหลศีลธรรมร่วงโรย.” สยามโพสต์. 3 ธันวาคม 2538.

“บทบาทของกฎหมายเซ็นเซอร์.” เอกสารภาษีอากร. ปีที่ 8, ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน 2539.

บุญเลิศ สุกติติก. “สถานการณ์ ปัญหากฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการสื่อสารในประเทศไทย.” วารสารศาสตร์. ปีที่ 2, ฉบับที่ 2. ตุลาคม 2524.

บำรุง สุขพรรณ. “บทบาทของสื่อมวลชนในการเผยแพร่และปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อเยาวชนไทย.” สื่อสารมวลชน. ปีที่ 2, ฉบับที่ 1, มิถุนายน-ตุลาคม 2528.

บำรุง สุขพรรณ. “บทบาทของสื่อมวลชนในการพัฒนาสังคม.” ห้องสมุด. ปีที่ 21, ฉบับที่ 4. กรกฎาคม-สิงหาคม 2520.

ปิยกุล เลาวัฒนศิริ. “ภาพยนตร์กับสังคม.” วารสารศาสตร์. ปีที่ 4, ฉบับที่ 1. มิถุนายน-กันยายน 2526.

พรศักดิ์ เหล่ากิจไพศาล. “ความรับผิดชอบของสื่อมวลชน.” สื่อมวลชนปริทัศน์. ปีที่ 3, ฉบับที่ 11. กรกฎาคม-กันยายน 2531.

พิศิษฐ์ ขวาลาวัช. “ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้กฎหมายหนังสือพิมพ์.” วารสารศาสตร์. ปีที่ 1, ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2523.

พิศิษฐ์ ขวาลาวัช. “ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้กฎหมายหนังสือพิมพ์ (2).” วารสารศาสตร์. ปีที่ 2, ฉบับที่ 1 มิถุนายน 2524.

พิศิษฐ์ ขวาลาวัช. “หนังสือพิมพ์กับปัญหาทางกฎหมาย.” วารสารศาสตร์. ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 ธันวาคม 2533.

“นานาทรรศนะเมื่อ “วีดีโอเทป” ถูกเซนเซอร์.” ชรรมนิต. ปีที่ 8, ฉบับที่ 86. พฤศจิกายน 2531.

“ม.301 มรณูร้ายลิขสิทธิ์ ความอยู่รอดของศูนย์วีดีโอ.” มีเดีย. ปีที่ 10, ฉบับที่ 109 กรกฎาคม 2536.

ไมตรี อึ้งภากรณ์. “วัฒนธรรมกับการเซ็นเซอร์.” สังคมศาสตร์ปริทัศน์. ปีที่ 10, ฉบับที่ 5. พฤษภาคม 2515.

วิสาร พันธนะ. “หลักนิติธรรม.” คุณภาพ. ปีที่ 22, ฉบับที่ 4. กรกฎาคม-สิงหาคม 2518.

สรนิตย์ บุญศรีรัตน์. “4 แยกงานวิจัย : สื่อสิ่งพิมพ์ แหล่งเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของปัญญาชน.”

คู่แข่งธุรกิจ. 25-31 กรกฎาคม 2540.

สุภา ศิริमानนท์. “เสรีภาพและความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์.” วารสารศาสตร์. ปีที่ 6, ฉบับ

พิเศษ (เผยแพร่ผลงาน “สัมมนาอนุสรณ์อาจารย์ สุภา ศิริमानนท์”) ตุลาคม-ธันวาคม 2529.

เสถียร จันทิมาธร. “กรรมการเซนเซอร์กับหนังสือพิมพ์ในเมืองไทย.” สังคมศาสตร์ปริทัศน์. ปีที่

10, ฉบับที่ 3. มีนาคม 2525.

อุกฤษ มงคลนาวิน. “ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน.” บทบัญญัติ. เล่ม 32,

ตอน 1. 2518.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. “จับจ้องมองสื่อ : สื่อกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก.” สยามโพสต์. 29 กันยายน

2538.

เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์. “จับจ้องมองสื่อ : สื่อเพื่อเด็กหรือเด็กเพื่อสื่อ.” สยามโพสต์. 27 มกราคม

2538.

กฎหมาย กฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ

กฎกระทรวง ฉบับที่ 5 พ.ศ.2531. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 105 ตอนที่ 117 (ฉบับพิเศษ), (วันที่ 22 กรกฎาคม 2531).

กฎกระทรวง ฉบับที่ 14 พ.ศ.2537. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอนที่ 42ก (วันที่ 26 กันยายน 2537).

คำสั่งกรมตำรวจที่ 1637/2533. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 107 ตอนที่ 238 (วันที่ 19 พฤศจิกายน 2533).

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 50 พ.ศ.2502. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 76 ตอนที่ 9 (ฉบับพิเศษ), (วันที่ 15 มกราคม 2502).

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 205 พ.ศ.2515. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 89 ตอนที่ 136 (วันที่ 13 กันยายน 2515).

พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2476. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 51 (วันที่ 24 เมษายน 2477).

พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 58 ตอนที่ 67 (วันที่ 30 เมษายน 2484).

พระราชบัญญัติการพิมพ์ (ฉบับที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ.2485. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 59 ตอนที่ 19 (วันที่ 24 มีนาคม 2485).

พระราชบัญญัติการพิมพ์ (ฉบับที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ.2488. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 62 ตอนที่ 5
(วันที่ 23 มกราคม 2488).

พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 104 ตอนที่
270 (ฉบับพิเศษ), (วันที่ 28 ธันวาคม 2530).

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 20 ตอนที่ 72 (ฉบับพิเศษ),
(วันที่ 4 พฤษภาคม 2522).

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 108 ตอนที่ 199 (วันที่ 15
พฤศจิกายน 2534).

พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 47 ตอนที่ 194 (วันที่ 20 กันยายน
2473).

พระราชบัญญัติภาพยนตร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2479. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 53 ตอนที่ 45 (วันที่ 17
พฤศจิกายน 2479).

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอนที่ 59ก (21 ธันวาคม 2537).

พระราชบัญญัติว่าด้วยสมุด เอกสารและหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2465. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 39 (วันที่
30 มกราคม 2464).

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 96 ตอนที่ 35 (ฉบับพิเศษ), (วันที่ 16
มีนาคม พ.ศ.2522).

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 109 ตอนที่ 34 (วันที่ 3
เมษายน พ.ศ.2535).

พระราชบัญญัติสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2470. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 44 (วันที่ 5
กันยายน 2475).

พระราชบัญญัติสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2475. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 49 (วันที่ 29
กันยายน 2475).

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบในเทป
หรือวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2531. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 105 ตอนที่ 117 (ฉบับพิเศษ),
(วันที่ 22 กรกฎาคม 2531).

ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2535. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 109 ตอนที่
92 (วันที่ 4 กันยายน 2535).

คำพิพากษาฎีกา

คำพิพากษาฎีกาที่ 907/2477
 คำพิพากษาฎีกาที่ 978/2492
 คำพิพากษาฎีกาที่ 12231/2508
 คำพิพากษาฎีกาที่ 646-647/2510
 คำพิพากษาฎีกาที่ 1204/2518
 คำพิพากษาฎีกาที่ 3213/2526
 คำพิพากษาฎีกาที่ 624/2529
 คำพิพากษาฎีกาที่ 3705/2530
 คำพิพากษาฎีกาที่ 2641/2531
 คำพิพากษาฎีกาที่ 3510/2531

วิทยานิพนธ์

เฉลิมพร อุ่นแก้ว. "เสรีภาพของสื่อมวลชนภายใต้กรอบแห่งกฎหมายไทย" วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
 นพดล รั้วเจริญ. "กฎหมายกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์" วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
 เมธา วาศิเจริญ. "การควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจ ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการทางปกครอง" วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2537.
 สุรพล ธรรมสถิตติ "ความสงบเรียบร้อยของประชาชน" วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520

เอกสารอื่น

ปริญญา ศีผดุง หมายเหตุท้ายฎีกาที่ 3705/2530.
 ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. บันทึกการสัมมนา เรื่อง ศิลปะหรืออนาจาร : เสรีภาพกับความรับผิดชอบของสื่อมวลชน. 12 กันยายน 2528. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 วัชรินทร์ ปังเจกวิญญูสกุล หมายเหตุท้ายฎีกาที่ 2641/2531.
 สะอาด นาวิเจริญ บันทึกท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 978/2492.

สัมภาษณ์

สุพจน์ พิสิษฐวัฒนันท์. ที่ปรึกษาสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติ (อดีตนายกสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติ 2 สมัย), สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2541.

ภาษาอังกฤษ

Books

Barendf, E.M. **Broadcasting Law : A Comparative Study.** Midsomer Norton : Bookcraft Ltd., 1995.

Busby, J. Linda. **Mass Communication in a New Age : A Media Survey.** Illinois : Scott, Foreman and Company, 1988.

Carey, Peter. **Media Law.** London : Mendip Communications Ltd., 1996.

Hemmer, Joseph J. **Communication under Law.** Metuchen N.J. : The Scarecrow Press, Inc., 1979.

Pember, Don R. **Mass Media Law.** 6th ed. Dubuque I.A.: Brown Communications Inc., 1993.

Robertson, Geoffrey and Nicol, Andrew G.L. **Media Law : The Rights of Journalists, Broadcasters and Publishers.** London : SAGE Publications Inc., 1984.

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติ
ปรามการทำให้แพร่หลายและการค้าวัตถุอันลามก
พุทธศักราช ๒๔๗๑

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว คำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริว่า กฎหมายปรามการทำให้แพร่หลาย และการค้าวัตถุอันลามก ซึ่งใช้อยู่ในเวลานี้ สมควรมีบทบัญญัติเพิ่มเติมขึ้นอีก

จึงทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยบทมาตราดังต่อไปนี้
 มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติปรามการทำให้แพร่หลาย และการค้าวัตถุอันลามก พุทธศักราช ๒๔๗๑”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ผู้ใดเพื่อประโยชน์หรือในทางค้าขาย จำหน่ายหรือแสดงออกแก่สาธารณชน บังอาจทำ ทำให้มีขึ้น มีไว้ในครอบครอง นำหรือส่งเข้ามาจากต่างประเทศ ส่งออกไปนอกประเทศ พาไป ทำให้แพร่หลาย ให้อืม หรือยังให้ผู้อื่นให้นำหรือส่งเข้ามาจากต่างประเทศ ส่งออกไปนอกประเทศ หรือพาไปซึ่งหนังสืออันบุคคลแต่งขึ้น ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ขึ้น รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ ที่ลามก หรือวัตถุอันลามกอย่างอื่นก็ดี หรือประกอบกิจกรรม หรือมีส่วนในกิจกรรมเกี่ยวแก่วัตถุหรือสิ่งอันลามก ดังกล่าวแล้ว จะในทางสาธารณหรือในส่วนเอกชนก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๑ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรา ๔ ผู้ใด เพื่อจะช่วยในการทำให้แพร่หลายหรือช่วยในการค้าวัตถุอันลามกดังระบุไว้ในมาตราก่อน บังอาจประกาศโฆษณาหรือทำให้ทราบทั่วกันไปว่า มีบุคคลทำให้แพร่หลาย หรือทำการค้าขายซึ่งวัตถุเช่นว่านี้ก็ดี หรือประกาศโฆษณาหรือทำให้ทราบกันไป โดยตรงหรือโดยทางอ้อมก็ดี ว่าบุคคลอาจหาวัตถุอันลามกดังกล่าวนั้นได้โดยวิธีใด ฉะนั้นท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตราก่อน

ประกาศมา ณ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๑ เป็นปีที่ ๔ ในราชการปัจจุบัน

(๔๕ ร.จ. ๑๑๔ ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๔๗๑)

พระราชบัญญัติการพิมพ์

พุทธศักราช ๒๔๘๔

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)

อาทิตย์ทิพอาภา

พล. อ. พิชยนทรโยธิน

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๔

เป็นปีที่ ๘ ในราชการปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการพิมพ์พุทธศักราช ๒๔๘๔”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เมื่อพ้นกำหนดหกสิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๗๖ และบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทพระราชบัญญัตินี้

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“พิมพ์” หมายความว่า ทำให้เป็นตัวหนังสือหรือรูปร่องรอยอย่างใด ๆ โดยการกดหรือการใช้พิมพ์หิน เครื่องกล วิชาเคมี หรือวิธีอื่นใดอันอาจให้เกิดเป็นสิ่งพิมพ์ขึ้นหลายสำเนา

“สิ่งพิมพ์” หมายความว่า สมุด แผ่นกระดาษ หรือวัตถุใด ๆ ที่พิมพ์ขึ้น รวมตลอดทั้งบทเพลง แผนที่ แผนที่ แผนผัง ภาพวาด ภาพระบายสี ใบประกาศ แผ่นเสียง หรือสิ่งอื่นใดอันมีลักษณะเช่นเดียวกัน

“หนังสือพิมพ์” หมายความว่า สิ่งพิมพ์ซึ่งมีชื่อจำหน่ายเช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม

“ผู้พิมพ์” หมายความว่า บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์

“ผู้โฆษณา” หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการผลิตสิ่งพิมพ์และจัดให้สิ่งพิมพ์นั้นแพร่หลายด้วยประการใด ๆ ไม่ว่าจะ เป็น โดยการขาย เสนอขาย จำหน่าย หรือเสนอจำหน่าย และไม่ว่าการนั้นจะเป็นการให้เปล่าหรือไม่

“บรรณาธิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจสอบ แก้ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์หรือสิ่งอื่นในหนังสือพิมพ์

“เจ้าของหนังสือพิมพ์” หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หนังสือพิมพ์

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ บุคคลผู้เดียวจะเป็นผู้พิมพ์และผู้โฆษณาสิ่งพิมพ์นอกจากหนังสือพิมพ์ หรือเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และเจ้าของหนังสือพิมพ์ในขณะเดียวกันก็ได้

บุคคลซึ่งระบุนไว้ในวรรคก่อน เว้นแต่บรรณาธิการ จะเป็นนิติบุคคลก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่า หุ่นตัวผู้จัดการ หรือหุ่นตัว หรือกรรมการใดซึ่งได้รับมอบหมายเพื่อการนี้ เป็นผู้แทนของนิติบุคคลนั้นเพื่อความประสงค์แห่งพระราชบัญญัตินี้ แต่ผู้แทนนั้นต้องมีคุณสมบัติและไม่เป็นผู้ไม่มีสิทธิหรือขาดสิทธิซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ในอันที่บุคคลธรรมดาจะเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ ผู้พิมพ์ หรือผู้โฆษณา

มาตรา ๖ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่สิ่งพิมพ์ ดังต่อไปนี้ คือ

(๑) สิ่งพิมพ์ของรัฐบาลหรือเทศบาล

(๒) สิ่งพิมพ์ซึ่งรัฐมนตรีกำหนด

(๓) บัตร ตราสาร แบบพิมพ์ และรายงานซึ่งใช้กันตามปกติในการส่วนตัว การตั้งคม การเมือง การค้า หรือกิจธุระ

มาตรา ๗ บุคคลใดประสงค์จะตรวจดู คัดสำเนา หรือให้เจ้าหน้าที่รับรองสำเนา สมุดทะเบียน ใบอนุญาตหรือเอกสารใดเกี่ยวกับสมุดทะเบียนหรือใบอนุญาต นอกจากส่วนซึ่งเป็นการลับ มีสิทธิที่จะทำได้ในเมื่อได้เสียค่าธรรมเนียมดังต่อไปนี้แล้ว

(๑) ค่าตรวจดู และหรือคัดสำเนา แผ่นละสิบสตางค์ แต่รวมทั้งเรื่องครั้งหนึ่งไม่เกินกว่าหนึ่งบาท

(๒) ค่าเจ้าหน้าที่รับรองสำเนา แผ่นละยี่สิบสตางค์ แต่รวมทั้งเรื่องครั้งหนึ่งไม่เกินกว่าสองบาท

แต่ถ้ากระทำในหน้าที่ราชการ ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

มาตรา ๘ อธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้รักษาการแทนมีอำนาจออกคำสั่งโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ห้ามการส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสิ่งพิมพ์ใด ๆ อันระบุชื่อไว้ในคำสั่งนั้น โดยมีกำหนดเวลาหรือไม่ก็ได้

มาตรา ๙ เมื่อปรากฏว่าได้มีการโฆษณา หรือเตรียมการโฆษณาสิ่งพิมพ์ใด ๆ ซึ่งเจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่า อาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจมีคำสั่งเป็นหนังสือแก่ผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ หรือมีคำสั่งทั่วไปโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือหนังสือพิมพ์รายวัน ห้ามการขายหรือจ่ายแจกสิ่งพิมพ์นั้น ทั้งจะให้ยึดสิ่งพิมพ์และแม่พิมพ์นั้นด้วยก็ได้

ถ้าผู้มีส่วนได้เสียร้องขอให้แยกยึดแต่เฉพาะส่วนของสิ่งพิมพ์หรือแม่พิมพ์เท่าที่จำเป็น และการแยกเช่นนี้อาจทำได้ ก็ให้แยกยึดได้ แต่ค่าใช้จ่ายในการแยกนี้ให้ผู้ร้องขอเป็นผู้เสีย

ถ้าพ้นกำหนดสามปีแล้ว เจ้าพนักงานการพิมพ์มิได้ถอนการยึดสิ่งพิมพ์หรือแม่พิมพ์ซึ่งได้ยึดไว้ เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจสั่งให้ทำลายสิ่งพิมพ์นั้นเสียได้ แต่ต้องแจ้งให้เจ้าของทราบ ส่วนแม่พิมพ์นั้นอาจสั่งให้รื้อ หรือทำโดยประการอื่นมิให้ใช้พิมพ์ต่อไป แต่ต้องคืนตัวพิมพ์และวัตถุแห่งแม่พิมพ์ทั้งสิ้นที่เหลืออยู่ให้แก่ผู้เป็นเจ้าของ

มาตรา ๑๐ คำสั่งของเจ้าพนักงานการพิมพ์ตามมาตรา ๘ วรรค ๑ มาตรา ๒๑ (๒) และ (๓) มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๖ เฉพาะที่ให้พักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต หรือให้งดการเป็นผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ และมาตรา ๓๗ เฉพาะที่เกี่ยวกับผู้โฆษณานั้น ให้อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีได้ภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่งนั้น แต่การอุทธรณ์ไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งของเจ้าพนักงานการพิมพ์

คำสั่งของรัฐมนตรีให้ถือเป็นเด็ดขาด

เมื่อคำสั่งของเจ้าพนักงานการพิมพ์เป็นไปโดยสุจริต แม้รัฐมนตรีจะตั้งยกหรือแก้ไขประการใดก็ตาม เจ้าพนักงานการพิมพ์ไม่ต้องรับผิดชอบในคำสั่งที่ออกแต่คำสั่งนั้น

มาตรา ๑๑ ให้ผู้พิมพ์ทำทะเบียนสิ่งพิมพ์ที่ตนได้พิมพ์ขึ้นและให้ผู้โฆษณาทำทะเบียนสิ่งพิมพ์ที่ตนได้โฆษณาหรือมีไว้เพื่อโฆษณาโดยทำตามแบบของเจ้าพนักงานการพิมพ์ และต้องแสดงต่อเจ้าหน้าที่ในเมื่อเจ้าหน้าที่ต้องการตรวจ

มาตรา ๑๒ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานการพิมพ์กับเจ้าหน้าที่อื่น และออกกฎกระทรวงวางระเบียบเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ตอนที่ ๒

สิ่งพิมพ์นอกจากหนังสือพิมพ์

มาตรา ๑๓ สิ่งพิมพ์ซึ่งพิมพ์ขึ้นในราชอาณาจักร ต้องมีผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

มาตรา ๑๔ บุคคลใดจะเป็นผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณา ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๕ และไม่เป็นผู้นิติบุคคลหรือขาดสิทธิตามมาตรา ๑๖ ทั้งได้ปฏิบัติตามมาตรา ๑๗ แล้ว

มาตรา ๑๕ คุณสมบัติของผู้พิมพ์และผู้โฆษณา คือ

- (๑) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ และ
- (๒) มีถิ่นที่อยู่ประจำในราชอาณาจักร

มาตรา ๑๖ บุคคลย่อมไม่มีสิทธิหรือถ้ามีสิทธิอยู่แล้วย่อมขาดสิทธิเป็นผู้พิมพ์และผู้โฆษณาในระหว่างเวลาที่

(๑) ถูกจำคุกอยู่ตามคำพิพากษาของศาลในคดีซึ่งมิใช่ความผิดฐานลหุโทษหรือความผิดฐานประมาท หรือ

(๒) ถูกงดการเป็นผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณา หรือเป็นผู้พิมพ์ที่ถูกงดใช้เครื่องพิมพ์ซึ่งตนใช้พิมพ์ตามมาตรา ๒๑ หรือถูกพักใช้หรือถอนใบอนุญาต หรือถูกงดการเป็นบรรณาธิการ ผู้โฆษณา หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ตามมาตรา ๑๖ หรือ

(๓) ไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือจิตพินเพื่อนไม่สมบูรณ์

มาตรา ๑๗ ผู้ที่จะเป็นผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณา ต้องปฏิบัติดังนี้

(๑) แจ้งความแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ โดยใช้แบบพิมพ์ของเจ้าพนักงานการพิมพ์ซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(ก) ชื่อ สัญชาติ อายุ อาชีพ ถิ่นที่อยู่ และการงานที่ทำหรือเคยทำ

(ข) คำรับรองว่ามีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๕ และไม่เป็นผู้นิติบุคคลหรือขาดสิทธิตามมาตรา ๑๖

(ค) เป็นผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณา

(ง) ในกรณีที่จะเป็นผู้พิมพ์ ชื่อและที่ตั้ง โรงพิมพ์ หรือสถานที่พิมพ์ในเมื่อไม่มีที่ตั้ง โรงพิมพ์ จำนวน ชนิด และลักษณะของเครื่องพิมพ์ และชื่อผู้เป็นเจ้าของเครื่องพิมพ์

(จ) ในกรณีที่จะเป็นผู้โฆษณา ที่ตั้งสำนักงานของตนและชื่อ ของสำนักงาน ถ้ามี

(๒) ในกรณีที่จะเป็นผู้พิมพ์ ถ้าเครื่องพิมพ์มิใช่ของคน ต้องส่งหนังสืออนุญาตให้ใช้เครื่องพิมพ์ของเจ้าของไปพร้อมกัน

มาตรา ๑๘ ถ้าข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายละเอียดตามรายการในมาตรา ๑๗ (๑) (ก) เฉพาะชื่อ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ (ง) หรือ (จ) ได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้พิมพ์และผู้โฆษณาต้องแจ้งความแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ โดยใช้แบบพิมพ์ของเจ้าพนักงานการพิมพ์ ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันเปลี่ยนแปลง

มาตรา ๑๙ ในสิ่งพิมพ์ทุกฉบับที่พิมพ์ขึ้นในราชอาณาจักร ให้แสดงปีที่พิมพ์ ชื่อผู้พิมพ์ ชื่อและที่ตั้งโรงพิมพ์หรือสถานที่พิมพ์ในเมื่อไม่มีที่ตั้งโรงพิมพ์ชื่อผู้โฆษณา และที่ตั้งสำนักงานของผู้โฆษณาไว้ที่หน้าปกหรือหน้าสำหรับบอกชื่อสิ่งพิมพ์นั้น

บรรดาชื่อซึ่งต้องแสดงตามวรรคก่อน ให้ใช้ชื่อเต็ม

มาตรา ๒๐ ให้ผู้โฆษณาส่งสิ่งพิมพ์ที่พิมพ์ขึ้นในราชอาณาจักรสองฉบับให้หอสมุดแห่งชาติภายในกำหนดเจ็ดวัน นับแต่วันพิมพ์เสร็จโดยไม่คิดราคาและค่าส่ง

มาตรา ๒๑ เมื่อได้มีการโฆษณาสิ่งพิมพ์ ซึ่งเจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่าอาจขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ให้คำตัดเตือนเป็นหนังสือแก่ผู้พิมพ์ และหรือผู้โฆษณา และในการให้คำตัดเตือนนี้ จะเรียกผู้พิมพ์ และหรือผู้โฆษณาไปปรับคำอธิบายด้วยวาจาและให้ลงลายมือชื่อรับทราบด้วยก็ได้

(๒) ตั้งเป็นหนังสือให้งดการเป็นผู้พิมพ์ และหรือผู้โฆษณา และหรือตั้งให้งดใช้เครื่องพิมพ์ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้พิมพ์นั้น มีกำหนดเวลาไม่เกินสามสิบวัน แต่การตั้งเช่นนี้จะทำได้ต่อเมื่อได้ให้คำตัดเตือนตามอนุมาตรา 1 แล้ว และผู้ถูกตัดเตือนไม่ส่งไว้ในคำตัดเตือนนั้น

(๓) ในคราวที่มีเหตุฉุกเฉินในราชอาณาจักร หรือมีเหตุคับขันระหว่างประเทศ หรือมีการสงคราม ตั้งเป็นหนังสือให้งดการเป็นผู้พิมพ์ และหรือผู้โฆษณา หรือตั้งให้งดใช้เครื่องพิมพ์ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้พิมพ์นั้นทันที โดยมีกำหนดเวลาหรือไม่ก็ได้ และจะตั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นภายหลังก็ได้ตามแต่เห็นสมควร

มาตรา ๒๒ ผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณา คนใดเลิกเป็นผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณา หรือขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๕ (๒) หรือขาดสิทธิตามมาตรา ๑๖ (๑) ต้องแจ้งความแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์

โดยใช้แบบพิมพ์ของเจ้าพนักงานการพิมพ์ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเลิกหรือขาดคุณสมบัติหรือขาดสิทธิ

ส่วนที่ ๓

หนังสือพิมพ์

มาตรา ๒๓ หนังสือพิมพ์ซึ่งพิมพ์ขึ้นในราชอาณาจักรต้องมีผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และเจ้าของ

มาตรา ๒๔ บุคคลใดจะเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ ต้อง

- (๑) มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๕
- (๒) ไม่เป็นผู้ไม่มีสิทธิหรือขาดสิทธิตามมาตรา ๑๖
- (๓) มีสัญชาติไทย หรือสัญชาติแห่งประเทศซึ่งมีสนธิสัญญากับประเทศไทย

(๔) ทำหนังสือพิมพ์ที่เป็นภาษาแห่งประเทศของตน หากจะมีภาษาอื่นปนอยู่บ้างก็เฉพาะเป็นการทวนความ หรือการกล่าวอ้างถ้อยคำหรือสำนวนเพียงเพื่อประกอบบทประพันธ์ หรือข้อความเกี่ยวกับการโฆษณาในทางการค้า หรือเป็นข้อความเพื่อประโยชน์แก่การศึกษาภาษาโดยเฉพาะ แต่ทั้งนี้ต้องมีไม่มากเกินไป

(๕) แจ้งความแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ โดยใช้แบบพิมพ์ของเจ้าพนักงานการพิมพ์ซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (ก) ชื่อ สัญชาติ อายุ อาชีพ ถิ่นที่อยู่และการทำงานที่ทำหรือเคยทำ
- (ข) คำรับรองว่ามีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๕ และไม่เป็นผู้ไม่มีสิทธิหรือขาดสิทธิตามมาตรา ๑๖

(ค) เป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ และในกรณีที่ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หรือบรรณาธิการมิใช่เจ้าของหนังสือพิมพ์ต้องส่งหนังสือรับรองของเจ้าของหนังสือพิมพ์ไปพร้อมกัน

- (ง) ชื่อหนังสือพิมพ์
- (จ) วัตถุประสงค์และระยะเวลาออกหนังสือพิมพ์
- (ฉ) ภาษาที่หนังสือพิมพ์จะออก
- (ช) ที่ตั้งสำนักงานของหนังสือพิมพ์ และที่ตั้งสำนักงานของผู้โฆษณา
- (ซ) ชื่อและที่ตั้งโรงพิมพ์

(๖) ในกรณีแห่งบรรณาธิการ ส่งรูปถ่ายของตนตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง แก่เจ้าพนักงานการพิมพ์พร้อมกับค่าแรงแจ้งความ

แต่บุคคลที่จะเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์นั้นมี สัญชาติอื่นนอกจากที่ระบุไว้ใน (๓) กิติ หรือจะออกหนังสือพิมพ์เป็นภาษาอื่นนอกจากที่ระบุไว้ใน (๔) กิติ บุคคลนั้นจะเป็นได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานการพิมพ์ สำหรับหนังสือพิมพ์นั้นตามมาตรา ๒๗ แล้ว

(๗)----- (ยกเลิก)*

มาตรา ๒๕ คำขออนุญาตเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ตามมาตรา ๒๔ วรรคท้าย ให้ยื่นต่อเจ้าพนักงานการพิมพ์โดยใช้แบบพิมพ์ของเจ้าพนักงานการพิมพ์ ซึ่งอย่างน้อยจะต้องมีรายการตามมาตรา ๒๔ (๕) และในกรณีแห่งบรรณาธิการไม่ส่งรูปถ่ายของตนตามที่กำหนดไว้ในกระทรวงไปพร้อมกัน

มาตรา ๒๖ ทุกห้าปี ให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ส่งรูปถ่ายใหม่ของตน ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๗ เมื่อเจ้าพนักงานการพิมพ์ได้รับคำขออนุญาตอันถูกต้องตามมาตรา ๒๕ แล้ว ให้ออกใบอนุญาตให้ภายในสามสิบวันนับแต่วันรับคำขอ เว้นแต่เห็นว่าการอนุญาตนั้นอาจจะมีผลขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ถ้าไม่อนุญาตแก่ผู้ใด ให้เจ้าพนักงานการพิมพ์แจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ขออนุญาตภายในสามสิบวันนับแต่วันรับคำขอ

มาตรา ๒๘ ในกรณีที่ขออนุญาตเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์มากกว่าหนึ่งฉบับ ถ้าเจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่าผู้ขออนุญาต ไม่น่าจะรับผิดชอบแต่ผู้เดียวได้ทุกฉบับตามที่ขอจะตั้งอนุญาตแต่บางฉบับก็ได้

มาตรา ๒๙ ชื่อหนังสือพิมพ์ วัตถุประสงค์และระยะเวลาออกหนังสือพิมพ์ที่ได้แสดงไว้ในค่าแรงแจ้งความตามรายการในมาตรา ๒๔ (๕) (ง) และ(จ) นั้น ถ้าจะเปลี่ยนแปลงประการใด ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และเจ้าของหนังสือพิมพ์จะต้องแจ้งความต่อเจ้าพนักงานการพิมพ์ โดยใช้แบบพิมพ์ของเจ้าพนักงานการพิมพ์ก่อนวันเปลี่ยนแปลงไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ในกรณีที่ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ต้องมีใบอนุญาตการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในวรรคก่อน ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และเจ้าของหนังสือพิมพ์นั้น

* มาตรา ๒๔ (๗) เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฉบับที่ ๒ ต่อมาได้ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฉบับที่ ๑

จะทำให้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานการพิมพ์แล้ว คำขออนุญาตเปลี่ยนแปลงนั้นให้ใช้แบบพิมพ์ของเจ้าพนักงานการพิมพ์ เมื่อเจ้าพนักงานการพิมพ์ได้รับคำขอแล้วจะอนุญาตหรือไม่ ให้แจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ขอภายในสามสิบวันนับแต่วันรับคำขอ

มาตรา ๓๐ ถ้าข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายละเอียดตามรายการในมาตรา ๒๔ (๕) (ก) เฉพาะชื่อ สัญชาติหรือถิ่นที่อยู่ (ข) หรือ (ง) ของผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และเจ้าของหนังสือพิมพ์คนใดได้เปลี่ยนแปลงไป ให้ผู้นั้นแจ้งความต่อเจ้าพนักงานการพิมพ์โดยใช้แบบพิมพ์ของเจ้าพนักงานการพิมพ์ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันเปลี่ยนแปลง

มาตรา ๓๑ ให้หนังสือพิมพ์ทุกฉบับที่พิมพ์ขึ้นในราชอาณาจักร แสดงชื่อและที่ตั้งสำนักงานของผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ เจ้าของ ชื่อและที่ตั้งสำนักงาน ของหนังสือพิมพ์ ชื่อและที่ตั้งโรงพิมพ์ที่พิมพ์หนังสือพิมพ์นั้นไว้ในหน้าแรกหรือหน้าหลัง

บรรดาชื่อซึ่งต้องแสดงตามวรรคก่อนให้ใช้ชื่อเต็ม

มาตรา ๓๒ ให้ผู้โฆษณาส่งหนังสือพิมพ์โดยไม่คิดราคาและค่าส่งไปยังที่ทำการเจ้าพนักงานการพิมพ์สามฉบับ และหอสมุดแห่งชาติสองฉบับ ในวันที่ออกโฆษณา

มาตรา ๓๓ ห้ามโฆษณาความลับของราชการในหนังสือพิมพ์ก่อนได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

มาตรา ๓๔ เมื่อมีเหตุจำเป็น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน อธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้รักษาการแทน มีอำนาจออกคำสั่งชั่วคราวเป็นหนังสือแก่บุคคลใด หรือมีคำสั่งทั่วไปโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือหนังสือพิมพ์รายวันระงับการโฆษณาเรื่องใดที่เกี่ยวกับราชการทหารหรือการเมืองระหว่างประเทศ

มาตรา ๓๕ ในคราวที่ประเทศมีเหตุฉุกเฉิน หรือตกอยู่ในภาวะสงคราม อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้รักษาการแทนมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือแก่บุคคลใดหรือประกาศโดยวิธีใด ให้เสนอข้อความทั้งสิ้นที่จะโฆษณาในหนังสือพิมพ์ให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวตรวจก่อน

มาตรา ๓๖ เมื่อได้มีการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ ซึ่งเจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่า อาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือฝ่าฝืนคำสั่งห้าม ตามความในมาตรา ๓๔ เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ให้คำตัดเดือนเป็นหนังสือแก่ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ ในการให้คำตัดเดือนนี้จะเรียกบุคคลที่กล่าวแล้วไปรับคำอธิบายและให้ลงลายมือชื่อรับทราบด้วยก็ได้

(๒) สั่งเป็นหนังสือให้ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ เสนอเรื่องหรือข้อความที่จะโฆษณาในหนังสือพิมพ์ต่อไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวตรวจก่อน มี

กำหนดเวลาไม่เกินสิบห้าวัน แต่ในการตั้งเช่นนี้จะทำได้ก็ต่อเมื่อได้ให้คำคัดค้าน ตาม (๑) แล้ว และผู้ถูกคัดค้านไม่สั่งไว้ในคำคัดค้านนั้น

(๓) ในคราวที่มีเหตุฉุกเฉินภายในราชอาณาจักร หรือมีเหตุคับขันระหว่างประเทศหรือมีการสงคราม จะตั้งเป็นหนังสือแก่บุคคลใดให้เสนอเรื่องหรือข้อความที่จะโฆษณาในหนังสือพิมพ์ต่อไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวตรวจก่อน หรือสั่งให้พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาตหรือสั่งการเป็นผู้โฆษณา บรรณาธิการ และหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้นั้นทันที โดยมีกำหนดเวลาหรือไม่ก็ได้ และจะตั้งเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นภายหลังก็ได้

มาตรา ๓๗ เมื่อผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์หลายฉบับถูกคัดค้านหรือต้องเสนอเรื่องหรือข้อความที่จะโฆษณาในหนังสือพิมพ์ฉบับใดเพื่อตรวจก่อนโฆษณา ถ้าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นในความรับผิดชอบของตนได้โฆษณาเรื่องคล้ายคลึงทำนองเดียวกันนั้นอีก เจ้าพนักงานการพิมพ์มีอำนาจสั่งให้เสนอหนังสือพิมพ์ ฉบับใดฉบับหนึ่งหรือทุกฉบับในความรับผิดชอบของผู้นั้นเพื่อตรวจก่อนโฆษณาได้ทีเดียว

มาตรา ๓๘ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์คนใดไม่พอใจในคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตรวจข่าว จะอุทธรณ์ไปยังรัฐมนตรีก็ได้ แต่ต้องอุทธรณ์ภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง คำสั่งของรัฐมนตรีให้เป็นอันเด็ดขาดแต่ในระหว่างรอคำสั่งอยู่นั้นต้องปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตรวจข่าว

ในจังหวัดพระนครและธนบุรี ให้รัฐมนตรีสั่งภายในสามวัน ในจังหวัดอื่นให้สั่งภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์

มาตรา ๓๙ ถ้าผู้โฆษณา บรรณาธิการหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์คนใดได้รับคำสั่งเป็นหนังสือให้เสนอหนังสือพิมพ์ให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวตรวจก่อน แต่หนังสือพิมพ์นั้นยังออกโฆษณาโดยมิได้เสนอต่อเจ้าหน้าที่ตรวจข่าวก็ดี ลงข้อความซึ่งเจ้าหน้าที่ตรวจข่าวมิได้อนุญาตให้โฆษณาตามพระราชบัญญัตินี้ก็ดี หรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตรวจข่าวก็ดี เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจมีคำสั่งเป็นหนังสือ ห้ามโฆษณาหนังสือพิมพ์ที่ละเมิดนั้นต่อไป และจะให้ยึดหนังสือพิมพ์นั้นทั้งหมดก็ได้ และเมื่อยึดแล้วให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๕ วรรค ๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๐ หนังสือพิมพ์ใดโฆษณาเรื่องราชการคลาดเคลื่อนจากความจริงและอาจจะเกิดความเสียหายขึ้นได้ กระทรวงหรือกรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นหรือกรมโฆษณาการหรือเจ้าพนักงานการพิมพ์อาจสั่งเป็นหนังสือให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์นั้นแก้เองหรือลงพิมพ์

หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องนั้น ภายในเวลาที่กำหนดให้ แต่ต้องเป็นวันเวลาที่พอจะทันพิมพ์หนังสือพิมพ์นั้นซึ่งจะออกโฆษณาต่อไป

มาตรา ๔๑ หนังสือพิมพ์ใดโฆษณาเรื่องเกี่ยวกับบุคคลใดคลาดเคลื่อนจากความจริง และอาจจะเกิดความเสียหายแก่บุคคลนั้น บุคคลนั้นอาจแจ้งเป็นหนังสือขอให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์นั้นแก้เอง หรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องนั้น การแก้หรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องที่ว่านี้ จะต้องพิมพ์ในฉบับที่จะออกโฆษณาต่อไปจากเวลาที่ได้รับคำขอดังกล่าวแล้ว หรือฉบับที่ถัดไป

เมื่อได้แก้หรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องที่ว่านี้โดยถูกต้องแล้วสิทธิในการฟ้องของบุคคลผู้ขอแก้ทั้งทางแพ่งและทางอาญาเป็นอันระงับลง

มาตรา ๔๒ ถ้าข้อความที่แก้หรือหนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องตาม มาตรา ๔๐ หรือ มาตรา ๔๑ นั้น ขัดกับกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเป็นการเสียดสี หรือผู้ขอให้แก้มิได้แจ้งชื่อและที่อยู่ของคนให้ชัดเจน บรรณาธิการก็ไม่ต้องแก้ หรือนำลงพิมพ์

มาตรา ๔๓ เรื่องหรือข้อความที่ให้แก้หรือหนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธตาม มาตรา ๔๐ หรือ มาตรา ๔๑ บรรณาธิการจะต้องแก้หรือลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์นั้น โดยครบถ้วนในคราวเดียว และต้องให้อยู่ในหน้าเดียวกับเรื่องอันเป็นเหตุให้แก้หรือปฏิเสธนั้น

เรื่องหรือข้อความที่ให้แก้หรือหนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธตามวรรคก่อนต้องนำลงพิมพ์ให้โดยไม่เรียกค่าธรรมเนียม แต่หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธนั้น ต้องไม่เกินกำหนดดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเรื่องอันเป็นเหตุที่ขอให้ลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธนั้นมีอยู่ไม่ถึงครึ่งแนว (คอลัมน์) หรือครึ่งหน้าหนังสือพิมพ์ หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธต้องไม่เกินกว่าหนึ่งแนว หรือหนึ่งหน้าหนังสือพิมพ์นั้น แล้วแต่กรณี โดยมีขนาดแนวและตัวอักษรในเนื้อเรื่องเช่นเดียวกัน

(๒) ถ้าเรื่องอันเป็นเหตุที่ขอให้ลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธนั้น มีอยู่ตั้งแต่ครึ่งแนวหรือครึ่งหน้าหนังสือพิมพ์ขึ้นไป หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธต้องไม่เกินกว่าสองเท่าของเรื่องนั้น แล้วแต่กรณี โดยมีขนาดแนวและตัวอักษรในเนื้อเรื่องเช่นเดียวกัน

ถ้าหนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องเกินกำหนดที่ว่ามานี้เมื่อได้ออกโฆษณาแล้วเจ้าของหนังสือพิมพ์มีสิทธิเรียกค่าธรรมเนียมเฉพาะในส่วนที่เกินจากผู้ขอให้ลงพิมพ์ ตามอัตราค่าแจ้งความตามปกติได้

สิทธิขอให้แก้หรือลงหนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธดังกล่าวมานี้เป็นอันระงับลงภายหลังหกเดือน นับแต่วันที่หนังสือพิมพ์นั้นออกโฆษณา

มาตรา ๔๔ ผู้ที่ได้แจ้งความหรือได้รับอนุญาตเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ใด ถ้าหนังสือพิมพ์นั้นมิได้เริ่มออกโฆษณา ภายในกำหนดเวลาหกสิบวัน

นับแต่วันที่ได้แจ้งหรือวันที่ได้รับใบอนุญาตแล้วแต่กรณี การเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์นั้นเป็นอันสิ้นสุดลง

มาตรา ๔๕ หนังสือพิมพ์รายวัน ถ้ามิได้ออกโฆษณาต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลา สามสิบวัน หรือหนังสือพิมพ์รายคาบ ถ้ามิได้ออกโฆษณาต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลาสี่คราวหรือ เกินกว่าสองปี การเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และเจ้าของหนังสือพิมพ์นั้นเป็นอันสิ้นสุดลง

มาตรา ๔๖ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ เลิกเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ใดที่ตนเป็นอยู่หรือขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๕ (๒) หรือขาดสิทธิตามมาตรา ๑๖ (๑) ต้องแจ้งความต่อเจ้าพนักงานการพิมพ์โดยใช้แบบพิมพ์ของเจ้าพนักงานการพิมพ์ภายในสามสิบวัน นับแต่วันเลิกหรือขาดคุณสมบัติ หรือขาดสิทธิ ในกรณีที่มีใบอนุญาตให้คืนใบอนุญาตนั้นด้วย

ส่วนที่ ๔

ความผิดและบทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๗ เพื่อประโยชน์แห่งบทบัญญัติตามมาตรา ๕๔ และมาตรา ๖๐ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ใดครอบครองเครื่องพิมพ์อยู่ ผู้นั้นเป็นผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

มาตรา ๔๘ เมื่อมีความผิดนอกจากที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นด้วยการโฆษณาสิ่งพิมพ์นอกจากหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์ซึ่งตั้งใจให้โฆษณาบทประพันธ์นั้นต้องรับผิดชอบเป็นต้นการ ถ้าผู้ประพันธ์ไม่ต้องรับผิดชอบหรือไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นต้นการ

ในกรณีแห่งหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์และบรรณาธิการต้องรับผิดชอบเป็นต้นการ และถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นต้นการด้วย

มาตรา ๔๙ ในกรณีที่นิติบุคคลได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกระทำความผิดใด ๆ ด้วยการโฆษณาสิ่งพิมพ์ ผู้แทนของนิติบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบด้วยเท่าที่ตนได้กระทำความผิด

มาตรา ๕๐ ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบให้คดีเล็กน้อยได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๕๑ สิ่งพิมพ์ซึ่งอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้รักษาการแทนได้ประกาศห้ามตาม มาตรา ๘ นั้น

(๑) ผู้ใดตั้งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน สองร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินสองเดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๒) ผู้ใดขาย เสนอขาย จำเลยแจก หรือเสนอจ่ายแจก มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

สิ่งพิมพ์ที่ว่านี้ ให้รับเสีย

มาตรา ๕๒ ผู้ใดขาย เสนอขาย จำยแจก หรือเสนอจำยแจก สิ่งพิมพ์ซึ่งเจ้าพนักงานการพิมพ์ได้ห้ามการขายหรือจำยแจก ตามมาตรา ๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินสองเดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๕๓ ผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณาคนใด

(๑) ละเลยไม่ทำหรือไม่แสดงทะเบียนซึ่งเป็นหน้าที่ของตนตามมาตรา ๑๑ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาท

(๒) จงใจทำทะเบียนซึ่งเป็นหน้าที่ของตนตามมาตรา ๑๑ เท็จ ในสาระสำคัญมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

มาตรา ๕๔ ผู้ใดทำการในหน้าที่เป็นผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณา โดยฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๔ หรือในระหว่างถูกงดเป็นผู้พิมพ์ หรือผู้โฆษณาหรือใช้เครื่องพิมพ์ซึ่งคนรู้ยู่แล้วว่าถูกงดตามมาตรา ๒๑ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

มาตรา ๕๕ ผู้ใดจงใจแจ้งความเท็จแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ในการแจ้งความเป็นผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณาตามมาตรา ๑๗ หรือในการแจ้งความหรือขออนุญาตเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ตามมาตรา ๒๔ หรือมาตรา ๒๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินสองเดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๖ ผู้ใดละเลยไม่แจ้งความแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ตามหน้าที่ของตนตามมาตรา ๑๘ มาตรา ๒๒ มาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๔๖ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

มาตรา ๕๗ ถ้าได้มีการโฆษณาสิ่งพิมพ์ซึ่งมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามมาตรา ๑๕ หรือมาตรา ๑๑ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณาที่มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาทสำหรับความผิดคราวหนึ่ง

มาตรา ๕๘ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์คนใด ฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๒๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

มาตรา ๕๙ ผู้โฆษณาคนใดละเลยไม่ส่งสิ่งพิมพ์ให้หอสมุดแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๐ หรือไม่ส่งหนังสือพิมพ์ให้แก่เจ้าพนักงานการพิมพ์หรือหอสมุดแห่งชาติ ตามมาตรา ๓๒ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสิบสองบาท

มาตรา ๖๐ ผู้ใดทำการในหน้าที่ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์โดยฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๒๔ หรือโดยมิได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๖ หรือระหว่างที่ใบอนุญาตได้ถูกพักใช้หรือถูกถอน หรือระหว่างที่ถูกงดการเป็นผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของ

หนังสือพิมพ์ตามมาตรา ๓๖ หรือภายหลังที่การเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ได้สิ้นสุดลงตามมาตรา ๔๔ หรือมาตรา ๔๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสี่ร้อยบาท

มาตรา ๖๑ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ใดไม่ส่งรูปถ่ายใหม่เมื่อครบระยะเวลาห้าปีตามมาตรา ๒๖ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสิบสองบาท

มาตรา ๖๒ บรรณาธิการหรือผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์คนใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๓๓ หรือฝ่าฝืนคำสั่งของอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้รักษาการแทนตามมาตรา ๓๔ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๓ เมื่อหนังสือพิมพ์ใดโฆษณาเรื่องหรือข้อความซึ่งต้องเสนอเพื่อตรวจสอบก่อนโฆษณาตามมาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ (๑) หรือมาตรา ๓๗ ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับมาตรา ๓๖ (๑) โดยเจ้าหน้าที่ตรวจข่าวยังมีได้อนุญาตให้โฆษณา หรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามคำสั่งเจ้าหน้าที่ตรวจข่าว ผู้โฆษณาและบรรณาธิการมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดขาย เสนอขาย จำยแจก หรือเสนอจ่ายแจกหนังสือพิมพ์ใด ซึ่งโฆษณาโดยกระทำผิดดังกล่าวในวรรคก่อน โดยรู้อยู่แล้วว่าหนังสือพิมพ์นั้นได้ออกโดยกระทำผิด มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๖๔ เมื่อหนังสือพิมพ์ใดโฆษณาเรื่องหรือข้อความซึ่งต้องเสนอเพื่อตรวจสอบก่อนโฆษณาตามมาตรา ๓๖ (๒) หรือมาตรา ๓๗ ในกรณีที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับมาตรา ๓๖ (๑) โดยเจ้าหน้าที่ตรวจข่าวยังมีได้อนุญาตให้โฆษณา หรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามคำสั่งเจ้าหน้าที่ตรวจข่าว ผู้โฆษณาและบรรณาธิการมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

ผู้ใดขาย เสนอขาย จำยแจก หรือเสนอจ่ายแจกหนังสือพิมพ์ใด ซึ่งโฆษณาโดยกระทำผิดดังกล่าวในวรรคก่อน โดยรู้อยู่แล้วว่าหนังสือพิมพ์นั้นได้ออกโดยกระทำผิด มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

มาตรา ๖๕ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ใดละเลยไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน ในการแก้ไขข้อความหรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องตามมาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ หรือมาตรา ๔๓ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

ส่วนที่ ๕

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๖ ผู้ซึ่งมีใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์อยู่ก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๗ มาตรา ๒๔ (๕) และมาตรา ๒๔ วรรคท้าย จนกว่าจะพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้

(รจ. ๕๘/๖๘ หน้า ๑๒๒๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๔๘๔)

พระราชบัญญัติ

วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

พุทธศักราช ๒๕๕๘*

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เป็นปีที่ ๑๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๘”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“คลื่นแอสตซีชัน” หมายความว่า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่มีความถี่ระหว่างสิบกิโลเฮิร์ตซ์ถึงสามล้านเมกกะเฮิร์ตซ์และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้าที่มีความถี่ระหว่างสิบกิโลเฮิร์ตซ์ถึงสามล้านเมกกะเฮิร์ตซ์ด้วย

“วิทยุกระจายเสียง” หมายความว่า การส่งหรือการรับเสียงด้วยคลื่นแอสตซีชัน ไม่ว่าจะโดยวิธีการแพร่กระจายไปในบรรยากาศหรือโดยวิธีการใช้สายหรือสื่อตัวนำไฟฟ้าหรือทั้งสองวิธีรวมกัน

“วิทยุโทรทัศน์” หมายความว่า การส่งหรือการรับภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวในลักษณะไม่ถาวรด้วยคลื่นแอสตซีชัน ไม่ว่าจะโดยวิธีการแพร่กระจายไปในบรรยากาศ หรือโดยวิธีการใช้สายหรือสื่อตัวนำไฟฟ้า หรือทั้งสองวิธีการรวมกัน

“เครื่องรับวิทยุกระจายเสียง” หมายความว่า เครื่องสำหรับใช้รับวิทยุกระจายเสียง

* แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๐

“เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์” หมายความว่า เครื่องสำหรับใช้รับวิทยุโทรทัศน์ไม่ว่าจะมีเสียงด้วยหรือไม่ก็ตาม

“ทำ” หมายความว่า รวมตลอดถึงการประกอบขึ้น การแปรสภาพ หรือการกลับสร้างใหม่

“นำเข้า” หมายความว่า นำเข้ามาในราชอาณาจักร

“นำออก” หมายความว่า นำออกนอกราชอาณาจักร

“ค้า” หมายความว่า รวมตลอดถึงการเก็บไว้ การซ่อม การแลกเปลี่ยน การใช้หรือแสดงตัวอย่างและการกระทำอย่างอื่น เพื่อกิจการค้า

“เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้

“นายทะเบียน” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ทำการแทนเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่

(๑) กรมประชาสัมพันธ์

(๒) กรมไปรษณีย์โทรเลข

(๓) กระทรวงกลาโหม

(๔) กระทรวงทบวงกรมอื่นใด และนิติบุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ในการดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์

ส่วนราชการหรือนิติบุคคลตามวรรคหนึ่ง จะต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในมาตรา ๒๕ (๑)

มาตรา ๕ ห้ามมิให้ผู้ใดส่งวิทยุกระจายเสียง หรือส่งวิทยุโทรทัศน์ เพื่อให้บริการแก่สาธารณะหรือแก่ชุมชน เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียง หรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์จากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต

การส่งวิทยุกระจายเสียงหรือการส่งวิทยุโทรทัศน์ที่กระทำโดยการทำให้คลื่นแอสเรดเขียนแพร่กระจายไปในบรรยากาศ ถ้าได้ทำการส่งโดยมีรายการแน่นอนสม่ำเสมอหรือเป็นประจำ และบุคคลอื่นสามารถรับการส่งวิทยุชนิดนั้นได้ โดยใช้เครื่องรับวิทยุกระจายเสียงหรือเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ที่ผู้ส่งจัดหาให้หรือที่มีจำหน่ายโดยทั่วไป ให้ถือว่าการส่งวิทยุชนิดนั้นเป็นส่งวิทยุกระจายเสียงหรือการส่งวิทยุโทรทัศน์เพื่อให้บริการแก่สาธารณะหรือแก่ชุมชนตามความในวรรคหนึ่ง

การส่งวิทยุกระจายเสียงหรือการส่งวิทยุโทรทัศน์ที่กระทำโดยการทำให้คลื่นแอสเรดเขียนผ่านไปตามสายหรือสื่อตัวนำไฟฟ้า ถ้าได้ทำการส่งโดยมีรายการแน่นอนสม่ำเสมอหรือเป็น

ประจำ และบุคคลอื่นสามารถรับการส่งวิทยุขึ้นได้โดยใช้เครื่องรับวิทยุกระจายเสียงหรือเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ที่ผู้ส่งจัดหาให้หรือที่มีจำหน่ายโดยทั่วไป ไม่ว่าเครื่องรับนั้นจะมีความจำเป็นต้องคัดแปลงหรือติดตั้งอุปกรณ์เพิ่มเติมหรือไม่ก็ตาม และถ้าการส่งวิทยุขึ้นได้กระทำตามลักษณะหรือขอบเขตตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้ถือว่าการส่งวิทยุขึ้นเป็นการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือการส่งวิทยุโทรทัศน์ เพื่อให้บริการแก่สาธารณะหรือแก่ชุมชนตามความในวรรคหนึ่ง

กฎกระทรวงที่ออกตามความในวรรคสาม ให้ใช้บังคับในวันที่ระบุในกฎกระทรวง แต่จะใช้บังคับก่อนเก้าสิบวันนับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาไม่ได้ กฎกระทรวงที่ออกมาเปลี่ยนแปลงลักษณะและขอบเขตของการส่งวิทยุตามที่ได้มีกฎกระทรวงกำหนดไว้แล้ว ย่อมไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของผู้รับใบอนุญาตอยู่แล้วก่อนวันที่กฎกระทรวงดังกล่าวใช้บังคับ และให้ผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวดำเนินการต่อไปได้ จนกว่าอายุใบอนุญาตนั้นจะสิ้นสุดลง

มาตรา ๖ ห้ามมิให้ผู้ใดทำหรือค้าเครื่องรับวิทยุกระจายเสียง หรือส่วนใด ๆ แห่งเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือนายทะเบียนแล้วแต่กรณี

มาตรา ๗ ห้ามมิให้ผู้ใดทำเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์หรือส่วนใด ๆ แห่งเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือนายทะเบียนแล้วแต่กรณี

มาตรา ๘ ห้ามมิให้ผู้ใดค้าเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์หรือส่วนใด ๆ แห่งเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือนายทะเบียนแล้วแต่กรณี

มาตรา ๙ ใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้ตามระยะเวลาดังต่อไปนี้

(๑) ใบอนุญาตให้ดำเนินการบริการส่งวิทยุกระจายเสียง หรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ให้ใช้ได้หนึ่งปีนับแต่วันออก

(๒) ใบอนุญาตให้ทำ ให้ใช้ได้เก้าสิบวันนับแต่วันออก

(๓) ใบอนุญาตให้มีให้ใช้ได้ตลอดระยะเวลาการครอบครองของผู้รับใบอนุญาต

(๔) ใบอนุญาตให้นำเข้า ให้ใช้ได้หนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันออก

(๕) ใบอนุญาตให้นำออก ให้ใช้ได้สามสิบวันนับแต่วันออก

(๖) ใบอนุญาตให้ค้า ให้ใช้ได้หนึ่งปีนับแต่วันออก

มาตรา ๑๐ ห้ามมิให้ผู้ใดส่งหรือจัดให้ส่งวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ อันคนรู้
อยู่ว่าเป็นเท็จ หรือที่มีได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่
ประเทศชาติหรือประชาชน

มาตรา ๑๑ เพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเพื่อป้องกันราชอาณาจักร
นายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งเฉพาะกาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดไว้ เอาไปใช้ ห้าม
การใช้ หรือห้ามการยกย้ายซึ่งเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงหรือเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ หรือส่วนใด
ๆ แห่งเครื่องดังกล่าวนี้ของบุคคลใด ๆ ในระหว่างเวลาและภายในเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในคำสั่งนั้น

มาตรา ๑๒ ผู้ใดกระทำให้เกิดการรบกวนหรือขัดขวางต่อการวิทยุกระจายเสียง หรือ
การวิทยุโทรทัศน์ โดยมีได้เจตนา เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต นายทะเบียน หรือผู้ที่ได้รับมอบ
หมาย มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นระงับการกระทำนั้นเสีย หรือให้ย้ายสิ่งดังกล่าวนี้ออกไปให้พ้นเขตร
บกวนได้

มาตรา ๑๓ เพื่อตรวจเครื่องรับวิทยุกระจายเสียง เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ หรือส่วน
ใด ๆ แห่งเครื่องดังกล่าวนี้ บริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ สิ่งที่เกิด
การรบกวน หรือขัดขวางต่อการวิทยุกระจายเสียงหรือการวิทยุโทรทัศน์ หรือใบอนุญาต เจ้า
พนักงานผู้ออกใบอนุญาต นายทะเบียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย อาจเข้าไปในอาคาร สถานที่ หรือ
ยานพาหนะของบุคคลใด ๆ ในเวลาอันสมควรได้

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง
ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต เจ้าพนักงานผู้ออกใบ
อนุญาตมีอำนาจสั่งเพิกถอน หรือพักใช้ใบอนุญาตของผู้นั้นเสียได้

ผู้รับใบอนุญาตอาจอุทธรณ์ไปยังอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ภายในสามสิบวันนับแต่
วันถูกเพิกถอนหรือพักใช้ คำชี้ขาดของอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๑๕ ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือนาย
ทะเบียน แล้วแต่กรณี มีอำนาจทำการเปรียบเทียบได้

มาตรา ๑๖ เมื่อมีคำพิพากษาว่า ผู้ใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ศาลจะสั่ง
ริบสิ่งที่ใช้ในการกระทำความผิดนั้น เพื่อให้ไว้ใช้ในราชการกรมประชาสัมพันธ์ด้วยก็ได้

มาตรา ๑๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการดำเนิน
บริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตาม
ความในมาตรา ๒๕ (๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำ
ทั้งปรับ และปรับเป็นรายวันอีกวันละสองพันบาทจนกว่าจะดำเนินการให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๘* ยกเลิกทั้งมาตรา

มาตรา ๑๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖ ในกรณีทำเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงหรือส่วนใด ๆ แห่งเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือฝ่าฝืนมาตรา ๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖ ในกรณีค้าเครื่องรับวิทยุกระจายเสียง หรือส่วนใด ๆ แห่งเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงตามที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือฝ่าฝืนมาตรา ๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๒ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต นายทะเบียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายตามมาตรา ๑๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๒ ทวิ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิด ซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า การกระทำของนิติบุคคลนั้น ได้กระทำโดยคนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย

มาตรา ๒๓ บรรดาใบอนุญาตที่ได้ออกไว้ตามกฎหมายว่าด้วยวิทยุสื่อสารในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรับวิทยุกระจายเสียง ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้ได้จนถึงวันสิ้นสุดอายุใบอนุญาตนั้น ๆ

มาตรา ๒๔ ผู้ใดมีเครื่องรับวิทยุกระจายเสียง หรือเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์หรือส่วนใด ๆ แห่งเครื่องดังกล่าวนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งยังไม่ได้รับใบอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าได้ขออนุญาตเพื่อปฏิบัติตามให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือนายทะเบียน แล้วแต่กรณี ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ผู้นั้นต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต และนายทะเบียน และออกกฎกระทรวง กำหนด

* ความในมาตรา ๑๘ ถูกยกเลิกทั้งมาตรา โดย มาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๒.

(๑) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต และการอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) เงื่อนไขการดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงและบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ของผู้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ในเรื่องดังต่อไปนี้

(ก) กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการ และการควบคุมด้านการ

โฆษณาและบริการธุรกิจ

(ข) กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการ และการควบคุมการ

กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะฟังประสงค์ทางเทคนิค ทั้งนี้

เท่าที่ไม่ขัดกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยวิทยุคมนาคมรวมทั้งกฎกระทรวง ระเบียบหรือข้อ

บังคับที่ออกตามกฎหมายดังกล่าว

(ค) กำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่ผู้รับใบอนุญาตจะรับเข้าเป็นหรือ

ให้ทำหน้าที่เป็นผู้จัดรายการ หรือผู้ดำเนินรายการ ในการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

(ง) กำหนดเวลาให้สถานีทำการถ่ายทอดหรือออกอากาศรายการที่

กำหนด

(จ) กำหนดเงื่อนไข ข้อบังคับ หรือระเบียบที่จำเป็นต้องปฏิบัติในการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

(๓) หลักเกณฑ์และวิธีการเพิกถอนและพักใช้ใบอนุญาต

(๔) ค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัติ

(๕) กิจกรรมอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๗๒ ตอนที่ ๑๑ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๘)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔ พ.ศ.๒๕๓๐) ราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๑๐๔ ตอนที่ ๑๑๖ (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ ๒๐

สิงหาคม ๒๕๓๐)

กฎกระทรวงฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ.๒๕๓๓)

ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.๒๕๒๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ (๒) (ก) (ข) (ง) (จ) และ (ฉ) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.๒๕๒๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๐ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

“ผู้รับใบอนุญาต” หมายความว่า ผู้รับใบอนุญาตให้ดำเนินบริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์

“สถานี” หมายความว่า สถานที่ที่ผู้รับใบอนุญาตใช้สำหรับดำเนินบริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์

หมวด ๑

การดำเนินบริการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

ข้อ ๒ ใบอนุญาตให้ดำเนินบริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ ให้ใช้ได้เฉพาะตัวผู้รับใบอนุญาต

ข้อ ๓ ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีคณะกรรมการบริหารสถานีและผู้อำนวยการสถานี มีหน้าที่กำกับดูแลและบริหารงานเกี่ยวกับการบริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ โดยผู้อำนวยการสถานีทำหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการออกอากาศของสถานีตามที่คณะกรรมการบริหารสถานีมอบหมาย ตลอดระยะเวลาที่ให้บริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์

คณะกรรมการบริหารสถานีต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคน โดยคณะกรรมการบริหารสถานีต้องมีผู้อำนวยการบริหารสถานีเป็นกรรมการและเลขานุการ

ผู้อำนวยการสถานีต้องมีสัญชาติไทย มีความรู้ในวิชาด้านสื่อสารมวลชนหรือมีประสบการณ์บริหารด้านวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์มาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรม และต้องไม่เป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตเป็นบุคคลธรรมดา หากประสงค์จะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการสถานีด้วย ผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับผู้อำนวยการสถานี

ข้อ ๔ ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคของสถานี เพื่อทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของระบบหรือส่วนของระบบเครื่องส่งวิทยุกระจายเสียงหรือเครื่องส่งวิทยุโทรทัศน์ ตลอดระยะเวลาที่ให้บริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์

เจ้าหน้าที่ทางเทคนิคต้องมีสัญชาติไทย ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรไม่ต่ำกว่าประกาศนียบัตรวิชาชีพการช่างที่เกี่ยวข้องหรือเทียบเท่าและต้องไม่เป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร

ข้อ ๕ ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ผู้ประกาศประจำสถานี เพื่อหน้าที่ประกาศหรือแจ้งข้อความที่ออกอากาศโดยสถานีตลอดระยะเวลาที่ให้บริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์

เจ้าหน้าที่ผู้ประกาศประจำสถานีต้องมีสัญชาติไทย สามารถอ่าน พูด และออกเสียงภาษาไทยได้ถูกต้องชัดเจน ได้รับใบรับรองเป็นผู้ประกาศจากกรมประชาสัมพันธ์และต้องไม่เป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร

ข้อ ๖ ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการให้บริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ตามที่ได้รับอนุญาต ผู้รับใบอนุญาตต้องแจ้งชื่อผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้อำนวยการสถานี เจ้าหน้าที่ทางเทคนิคของสถานี และเจ้าหน้าที่ผู้ประกาศประจำสถานีให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตให้ความเห็นชอบก่อน

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตเปลี่ยนแปลงผู้ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการสถานีจะต้องแจ้งการเปลี่ยนแปลงและรับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตก่อน

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตเปลี่ยนแปลงผู้ทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคสถานี หรือเจ้าหน้าที่ผู้ประกาศประจำสถานี ให้แจ้งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงนั้น

ข้อ ๗ ในการดำเนินบริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ ผู้อำนวยการสถานีจะต้องควบคุมดูแลให้มีการออกอากาศโดยใช้ชื่อสถานี กำลังส่งความถี่ และกำหนดเวลาออกอากาศ ให้เป็นไปตามที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต และจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบดูแลการจัดรายการ การดำเนินรายการและการออกอากาศทุกรายการของสถานีให้เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายและตามข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการให้บริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์

ในการออกอากาศแต่ละรายการของสถานี ผู้อำนวยการสถานีจะต้องควบคุมดูแลให้มีการดำเนินรายการ โดยผู้จัดรายการหรือผู้ดำเนินรายการที่ได้รับอนุญาตหรือแจ้งไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเท่านั้น

ข้อ ๘ การดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์จะต้องกระทำ เป็นภาษาไทยตลอดเวลาที่ออกอากาศ เว้นแต่จะเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการส่งวิทยุ กระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์โดยใช้ภาษาต่างประเทศ

การออกอากาศเป็นภาษาไทยตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงการออกอากาศ เป็นภาษาไทยพื้นเมืองในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทยด้วย

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตประสงค์จะจัดให้มีการออกอากาศเป็นภาษาต่างประเทศใน ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ผู้รับใบอนุญาตต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตทราบเสียก่อน เมื่อ เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเห็นชอบแล้วจึงจะดำเนินการได้ ในการนี้เจ้าพนักงานผู้ออกใบ อนุญาตจะกำหนดการออกอากาศที่เป็นภาษาต่างประเทศบางลักษณะเป็นการออกอากาศที่ไม่ต้อง ขอรับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งได้

หมวด ๒

ผู้จัดรายการ และผู้ดำเนินรายการ

ข้อ ๙ ผู้จัดรายการต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) ได้รับประกาศนียบัตรหรือปริญญาทางด้านสื่อสารมวลชนหรือผ่านการ อบรมและได้รับประกาศนียบัตรในด้านการจัดรายการจากกรมประชาสัมพันธ์ หรือมีความรู้ความ ชำนาญหรือประสบการณ์เพียงพอเกี่ยวกับจัดรายการตามหลักเกณฑ์ที่กรมประชาสัมพันธ์ประกาศ กำหนด

(๓) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรม

(๔) ไม่เป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร

ข้อ ๑๐ ผู้ดำเนินรายการนอกจากต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้จัดรายการตามข้อ ๙ แล้วต้องสามารถอ่าน พูด และออกเสียงภาษาไทยได้ถูกต้องชัดเจนและได้รับใบรับรองเป็นผู้ ประกาศจากกรมประชาสัมพันธ์อีกด้วย

ข้อ ๑๑ ในการดำเนินรายการเป็นภาษาต่างประเทศของสถานีที่ได้รับอนุญาตตามข้อ ๘ ผู้ทำหน้าที่ผู้จัดรายการหรือผู้ดำเนินรายการต้องเป็นผู้ได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานผู้ออก ใบอนุญาตเสียก่อน

หมวด ๓

การควบคุมด้านรายการ

ข้อ ๑๒ ผู้รับใบอนุญาตจะต้องจัดทำผังรายการหลักของรายการที่จะจัดให้มีการออก อากาศประจำเดือน โดยให้แสดงรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดเวลาออกอากาศประจำวันของสถานี
- (๒) ชื่อของรายการและช่วงเวลาที่ยื่นออกอากาศสำหรับรายการนั้น
- (๓) สัดส่วนประเภทของรายการ โดยให้แยกเป็นประเภทของรายการดังต่อไปนี้

ดังนี้

- (ก) ประเภทข่าวและความรู้
- (ข) ประเภทบันเทิง
- (ค) ประเภทโฆษณาและบริการทางธุรกิจ

ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตอาจประกาศกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการออกอากาศรายการบางประเภทหรือบางลักษณะ หรือกำหนดสัดส่วนประเภทของรายการแต่ละประเภทตาม (๓) ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้การจัดทำผังรายการหลักของรายการที่จะจัดให้มีการออกอากาศประจำเดือนจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตกำหนด

ข้อ ๑๓ ผู้รับใบอนุญาตที่กระทำโดยการทำให้คลื่นแอสต์เรทเขียนผ่านไปทางสายหรือสื่อตัวนำไฟฟ้าตามมาตรา ๕ วรรคสาม จะต้องจัดทำผังรายการเสนอเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตตามหลักเกณฑ์ที่กรมประชาสัมพันธ์กำหนด

ข้อ ๑๔ รายการที่จะกำหนดไว้ในผังรายการหลักเพื่อออกอากาศต่อไปได้นั้น จะต้องเป็นรายการที่จัดทำขึ้นโดยมีเจตนารมณ์เพื่อการบริการสาธารณะและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนอย่างแท้จริง โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ความรับผิดชอบและจิตสำนึกในเรื่องของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) เป็นสื่อกลางในการให้ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อความเข้าใจอันดีและถูกต้อง โดยคำนึงถึงสิทธิและความเสมอภาคในการรับข้อมูลข่าวสารของประชาชน

(๓) ส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ให้ความรู้ ความบันเทิง โดยไม่ขัดกับขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรมอันดีงามของชาติ

(๔) ส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม คุณภาพชีวิตทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชาติ

ข้อ ๑๕ ผู้รับใบอนุญาตจะต้องยื่นผังรายการหลักที่จะออกอากาศในแต่ละเดือนตามข้อ ๑๒ ต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตล่วงหน้าหนึ่งเดือนก่อนเริ่มจัดให้มีการออกอากาศ

เพื่อประโยชน์ในการควบคุมรายการให้เป็นไปโดยถูกต้องและเหมาะสม เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตอาจมีคำสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตแสดงรายละเอียดเพิ่มเติม สำหรับรายการที่จะออกอากาศตามผังรายการหลักที่ยื่นตามวรรคหนึ่งตามที่เห็นสมควรเพื่อพิจารณาด้วยก็ได้ และในการนี้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตอาจให้คำแนะนำในการจัดทำผังรายการหลัก หรือมีข้อเสนอแนะให้ผู้รับใบอนุญาตพิจารณาแก้ไขปรับปรุงรายการที่จะออกอากาศตามผังรายการหลักเพื่อให้มีการปฏิบัติที่ถูกต้องด้วยก็ได้

ผู้รับใบอนุญาตจะออกอากาศรายการที่มีได้กำหนดไว้ในผังรายการหลักที่ยื่นตามวรรคหนึ่งมิได้ เว้นแต่จะได้แจ้งการเปลี่ยนแปลงผังรายการหลักพร้อมด้วยเหตุผลให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง หรือเป็นกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยไม่อาจออกอากาศรายการตามที่กำหนดไว้ในผังรายการหลักได้ หรือเป็นการดำเนินการตามคำสั่งของทางราชการ โดยแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตทราบทันทีที่สามารถกระทำได้

ข้อ ๑๖ รายการที่จะออกอากาศโดยส่งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ได้จะต้อง

(๑) ไม่เป็นการแสดงซึ่งอาจกระทบกระเทือนหรือดูหมิ่นต่อสถาบันกษัตริย์ รวมถึงประมุขของประเทศอื่น ๆ ด้วย

(๒) ไม่เป็นการแสดงออกโดยจงใจก่อให้เกิดการดูหมิ่นเหยียดหยามประเทศชาติ รัฐบาล เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือกลุ่มชนใด

(๓) ไม่เป็นการแสดงที่ลบหลู่ เหยียดหยาม หรือนำความเสื่อมเสียมาสู่ศาสนาใดหรือไม่เคารพต่อปูชนียบุคคล ปูชนียสถาน หรือปูชนียวัตถุ

(๔) ไม่เป็นการแสดงที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ หรือกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ

(๕) ไม่เป็นการแสดงที่ขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ

(๖) ไม่เป็นการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นการบ่อนทำลายหรือกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

(๗) ไม่เป็นการแสดงออกทางขั้วกามารมณ์ หรือลามกอนาจาร

(๘) ไม่เป็นการแสดงออกถึงความทารุณโหดร้าย ขาดมนุษยธรรมป่าเถื่อน หรืออุจาดแก่ผู้ฟังและผู้ชม

(๙) ไม่เป็นการแสดงออกถึงเรื่องเพื่อเชื้อ หลอกลวง ไร้สาระ ซึ่งอาจชักจูงให้ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนหลงเชื่ออย่างงมงาย

(๑๐) ไม่เป็นการแสดงถึงพฤติกรรมของผู้ร้ายซึ่งผิดธรรมดา อันอาจเป็นเหตุชักจูงหรือส่งเสริมให้เกิดอาชญากรรมยิ่งขึ้น

ในกรณีที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามวรรคหนึ่งให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต มีอำนาจประกาศกำหนดรายละเอียดของการแสดงที่จะถือว่าเป็นรายการที่มีลักษณะมิให้มีการออกอากาศเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้รับใบอนุญาตยึดถือปฏิบัติตามต่อไปได้

ข้อ ๑๗ ในกรณีเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้มีหน้าที่ตรวจสอบรายการที่มีการออกอากาศพบว่ารายการใดมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามข้อ ๑๕ วรรคสาม หรือข้อ ๑๖ ให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้อำนวยการสถานีแก้ไขหรือปฏิบัติให้ถูกต้องก่อนที่จะมีการออกอากาศรายการนั้นต่อไป หรือสั่งให้ระงับการออกอากาศรายการดังกล่าวทันที

ข้อ ๑๘ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ ผู้รับใบอนุญาตจะต้องจัดให้มีการบันทึกเทปรายการทุกรายการที่ได้ออกอากาศไปแล้วและเก็บรักษาไว้ที่สถานีเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน นับแต่วันออกอากาศ เพื่อให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายตรวจสอบได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๑๙ ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตประสงค์จะรับรายการจากการออกอากาศนอกราชอาณาจักรหรือส่งรายการที่ผลิตขึ้น ไปออกอากาศนอกราชอาณาจักรต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตก่อน

หมวด ๔

การควบคุมการโฆษณาและบริการทางธุรกิจ

ข้อ ๒๐ ภายใต้บังคับข้อ ๒๕ การโฆษณาและบริการธุรกิจ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และระยะเวลาสำหรับการโฆษณาและบริการธุรกิจตามที่กรมประชาสัมพันธ์กำหนด

ข้อ ๒๑ ในการโฆษณาและบริการธุรกิจ ผู้รับใบอนุญาตจะต้องกระทำในลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) ไม่อ้างชื่อบุคคลหรือสิ่งซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของประชาชนเพื่อประโยชน์ในการโฆษณา

(๒) ไม่ขัดต่อศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามของไทย หรือไม่ก่อให้เกิดภาพพจน์ไปในทางลามกอนาจาร

(๓) ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี หรือไม่ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติหรือไม่กระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ

- (๔) ไม่เป็นการโฆษณาสินค้าประเภทอาวุธที่ใช้ในการสงคราม
- (๕) ไม่เป็นการโฆษณาอวดอ้างสรรพคุณของสินค้าและบริการธุรกิจอันเป็นเท็จหรือเกินความจริง
- (๖) ถ้อยคำในการพูดและเสียงที่ใช้ประกอบต้องสุภาพและไม่ผิดหลักภาษาไทย
- (๗) ไม่หยาบคาย หรือเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือทับถมบุคคลอื่นหรือสินค้าและบริการธุรกิจอื่น ไม่ว่าจะสินค้าและบริการธุรกิจชนิดหรือประเภทเดียวกันหรือไม่
- (๘) ไม่ใช่ข้อความสองแง่สองง่ามที่มีความหมายหยาบคาย หยาบโลน หรือไม่เป็นภาพหรือข้อความที่ช่วยกามารมณ์และลามกอนาจาร
- (๙) ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกหวาดเสียวหรือตื่นเต้นตกใจแก่ผู้ฟัง และผู้ชมโดยทั่วไป

ข้อ ๒๒ ในการโฆษณาสินค้าใด หากมีกฎหมายว่าด้วยการนั้นใช้บังคับอยู่แล้ว นอกจากผู้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับการโฆษณาและบริการธุรกิจแล้ว ยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย

ข้อ ๒๓ การนำเด็กเข้ามาใช้ในการโฆษณาและบริการธุรกิจ จะต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพของเด็กทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งไม่ขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของชาติ โดยเน้นในทางสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ

ข้อ ๒๔ การนำสัตว์มาใช้ในการโฆษณาและบริการธุรกิจ จะต้องกระทำในลักษณะที่ไม่เป็นการทรมานหรือทารุณสัตว์ รวมทั้งไม่ขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของชาติ โดยเน้นในทางสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ

ข้อ ๒๕ ผู้รับใบอนุญาตที่กระทำโดยการทำให้คลื่นแฮตเซียนผ่านไปทางสาย หรือสื่อตัวนำไฟฟ้าตามมาตรา ๕ วรรคสาม จะทำการโฆษณาหรือบริการธุรกิจไม่ได้

หมวด ๕

การให้ความร่วมมือกับทางราชการ

ข้อ ๒๖ เพื่อประโยชน์ของทางราชการในการเผยแพร่ข่าวสารแก่ประชาชน ผู้รับใบอนุญาตต้องให้ความร่วมมือกับทางราชการในการเสนอหรือถ่ายทอดข่าว หรือรายการอื่นที่สำคัญ และเป็นประโยชน์ ทั้งนี้ ตามที่กรมประชาสัมพันธ์กำหนด

หมวด ๖

การพักใช้และเพิกถอนใบอนุญาต

ข้อ ๒๗ ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศ ซึ่งออกตามกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตจะสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้

ข้อ ๒๘ ในกรณีที่สั่งพักใช้ใบอนุญาต หากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเห็นสมควรจะมีหนังสือเตือนให้ผู้รับใบอนุญาตหยุดกระทำการฝ่าฝืนหรือให้ปฏิบัติให้ถูกต้อง ภายในเวลาที่กำหนดเสียก่อนก็ได้

ข้อ ๒๙ ในกรณีที่เพิกถอนใบอนุญาต ให้อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนแล้วเสนอความเห็นต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเพื่อพิจารณาสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้

ข้อ ๓๐ ผู้รับใบอนุญาตที่ถูกสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่ออธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่ง

การอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งไม่เป็นเหตุทุเลาการบังคับตามคำสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต เว้นแต่อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์จะสั่งให้มีการทุเลาการบังคับตามคำสั่งนั้นไว้ชั่วคราว

ข้อ ๓๑ เมื่อได้รับอุทธรณ์แล้ว ให้อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์มีคำสั่งชี้ขาดโดยไม่ชักช้า และให้แจ้งคำสั่งชี้ขาดพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้อุทธรณ์ทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ ได้มีคำสั่งชี้ขาดนั้น คำชี้ขาดของอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่สุด

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๑ ตอนที่ ๔๒ ก ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๓๗)

ระเบียบว่าด้วย

วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๕

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๑๘ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๕”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๑๘

(๒) ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.

๒๕๓๑

(๓) ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.

๒๕๓๑

(๔) ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.

๒๕๓๔

(๕) ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.

๒๕๓๕

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“กทช.” หมายความว่า คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ

“สถานี” หมายความว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ที่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตั้งขึ้นเพื่อให้บริการส่งวิทยุกระจายเสียง หรือให้บริการส่งวิทยุโทรทัศน์โดยได้รับอนุญาตจาก กทช. ตามระเบียบนี้ และได้อนุญาตให้ดำเนินบริการส่งวิทยุกระจายเสียง หรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์จากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์สำหรับส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายดังกล่าวทั้งนี้ ไม่ว่า

ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจนั้นจะมอบหรืออนุญาตให้บุคคลอื่นไปดำเนินการด้วยวิธีการใด ๆ หรือไม่

“วิทยุกระจายเสียง” หมายความว่า การส่งคลื่นวิทยุในย่านความถี่คลื่น ๕๑๕ ถึง ๑๖๐๕ กิโลเฮิรตซ์ และย่านความถี่ ๘๗ ถึง ๑๐๘ เมกะเฮิรตซ์ อันมีความประสงค์ให้เข้าถึงมวลชนโดยตรง

“วิทยุโทรทัศน์” หมายความว่า การส่งหรือการรับภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวในลักษณะไม่ถาวรด้วยคลื่นแฮดเชียน ไม่ว่าโดยวิธีการแพร่กระจายไปในบรรยากาศหรือโดยวิธีการใช้สายหรือสื่อตัวนำไฟฟ้า หรือทั้งสองวิธีรวมกัน

“รายการวิทยุกระจายเสียง” หมายความว่า ประเภท เนื้อหา และข้อความของรายการที่ส่งวิทยุกระจายเสียงและหมายความรวมถึงการจัดหาใด ๆ ในเรื่องที่จะส่งวิทยุกระจายเสียง

“รายการวิทยุโทรทัศน์” หมายความว่า ภาพ ประเภท เนื้อหา และข้อความของรายการที่ส่งวิทยุโทรทัศน์ และหมายความรวมถึงการจัดการใด ๆ ในเรื่องที่จะส่งวิทยุโทรทัศน์

“คณะกรรมการดำเนินงานสถานี” หมายความว่า คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นตามระเบียบนี้ เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถานี

“เจ้าหน้าที่สถานี” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการดำเนินงานสถานี ผู้อำนวยการสถานี หัวหน้าสถานี นายสถานี เจ้าหน้าที่ผู้ประกาศ เจ้าหน้าที่ฝ่ายรายการ เจ้าหน้าที่ทางเทคนิคและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือส่งวิทยุโทรทัศน์

“ผู้อำนวยการสถานี” หมายความว่า รวมถึง หัวหน้าสถานีหรือนายสถานีด้วย
ข้อ ๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

หมวด ๑

คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

ข้อ ๖ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ” เรียกโดยย่อว่า กทช. มีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า National Broadcasting Commission เรียกย่อว่า “NBC.” ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือผู้แทน ปลัดกระทรวงกลาโหมหรือผู้แทน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือผู้แทน ปลัดทบวงมหาวิทยาลัยหรือผู้แทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือผู้แทน อธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลขหรือผู้แทน อธิบดีกรมการปกครองหรือผู้แทน เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติหรือผู้แทน เป็นกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

จากผู้ดำรงตำแหน่งคณบดีหรือเทียบเท่าของคณะหรือสาขาวิชานิติศาสตร์ วารสารศาสตร์สื่อสารมวลชน หรือการประชาสัมพันธ์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐหรือเอกชน จำนวนสามคน ผู้แทนองค์การเอกชนซึ่งเป็นนิติบุคคล และมีวัตถุประสงค์เพื่อบำเพ็ญสาธารณประโยชน์เพื่อการพัฒนา จำนวนสามคน เพื่อสตรีและเด็ก จำนวนหนึ่งคน และเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค จำนวนหนึ่งคน

ให้อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์เป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในทางการเมือง เป็นที่ปรึกษาของพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือเป็นเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- (๒) เป็นผู้แทนขององค์การเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในทางการเมือง
- (๓) เป็นผู้มีส่วนได้เสียในธุรกิจเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ หรือในธุรกิจที่เป็นการแข่งขันกับธุรกิจวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ทั้งนี้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

ข้อ ๙ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นใหม่ในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลือของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

ข้อ ๑๐ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ ๙ แล้ว กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดหยาบ

(๖) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

ข้อ ๑๐ การประชุมของ กกช. ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุม ถ้าในการประชุมคราวใดประธานกรรมการ และรองประธานกรรมการ ไม่อยู่หรือ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการด้วยกันคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มติของที่ประชุม กกช. ให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ ๑๑ กกช. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) เสนอนโยบายการสื่อสารมวลชนเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ต่อคณะรัฐมนตรี
- (2) กำหนดเงื่อนไขและวิธีการ ในการจัดตั้งหรือย้ายสถานี
- (3) พิจารณาและอนุญาตให้จัดตั้งหรือย้ายสถานี
- (4) กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลการดำเนินการด้านรายการ การดำเนินการโฆษณาและบริการธุรกิจของสถานี
- (5) เสนอแนะการจัดสรรคลื่นวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ที่ได้รับอนุญาตให้เป็นไปตามนโยบายการสื่อสารมวลชนเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์และวัตถุประสงค์แห่งระเบียบนี้
- (6) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะฟังประสงค์ทางเทคนิค
- (7) กำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบของบุคลากรของสถานี
- (8) รับฟังและพิจารณาคำร้องเรียนจากประชาชนและบุคลากรของสถานีและเสนอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับ ไปพิจารณาแก้ไข ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชน
- (9) ตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ หรือตามที่ กกช. มอบหมาย
- (10) ให้คำแนะนำ กำกับดูแล และตรวจสอบความเรียบร้อยเพื่อให้สถานีปฏิบัติตามระเบียบนี้ หรือเงื่อนไขและข้อบังคับที่ กกช. กำหนด
- (11) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรีทุกหกเดือน

(12) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ และตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

หมวด ๒

วัตถุประสงค์ของการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์

ข้อ ๑๒ การให้บริการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการผลิตเพื่อให้บริการสาธารณะและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชนอย่างแท้จริง การส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ นอกจากจะให้เป็นไปตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (1) ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ความรับผิดชอบและจิตสำนึกในเรื่องของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (2) เป็นสื่อกลางในการให้ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อความเข้าใจอันดีและถูกต้อง โดยคำนึงถึงสิทธิและความเสมอภาคในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน
- (3) ส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ให้ความรู้ ความบันเทิง โดยไม่ขัดกับขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรมอันดีงามของชาติ
- (4) ส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชาติ

หมวด ๓

การจัดตั้ง การย้ายสถานีและลักษณะทางเทคนิค

และคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ของสถานี

ข้อ ๑๓ ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจใดประสงค์จะตั้งหรือย้ายสถานี

(๑) ถ้าเป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่มีได้อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ หรือกฎหมายว่าด้วยคมนาคมให้ยื่นคำขอและรับอนุญาตจาก กกช. และต้องได้รับอนุมัติขนาดความถี่คลื่นของสถานีจากอธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลขหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายแล้ว

(๒) ถ้าเป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจอื่นนอกจากที่กล่าวใน (๑) นอกจากจะต้องดำเนินการขออนุญาตและปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ และกฎหมายว่าด้วยวิทยุคมนาคมแล้ว ต้องยื่นคำขออนุญาตจัดตั้งสถานีหรือย้ายสถานีต่อ กกช. ด้วย

เมื่อได้รับอนุญาตจาก กกช. แล้ว จึงจะดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงและบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ได้

การยื่นคำขอและการอนุญาตตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กกช. กำหนด

ข้อ ๑๔ เครื่องส่งของสถานีต้องมีคุณลักษณะถูกต้องตามข้อบังคับว่าด้วยวิทยุคมนาคมในภาคผนวกต่อทำขออนุญาตระหว่างประเทศว่าด้วยการ วิทยุคมนาคมและมีลักษณะพึงประสงค์ทางเทคนิคอื่น ๆ เช่น กำลังส่ง การควบคุม ความถี่ของเครื่องส่ง แถบความกว้างของช่องคลื่น วงจรขจัดฮาร์โมนิก ระบบสายอากาศและสายดิน ตลอดจนเครื่องอุปกรณ์ทดสอบต่าง ๆ ที่จำเป็นให้เป็นไปตามที่ กกช. กำหนด

ข้อ ๑๕ ห้ามสถานีวิทยุกระจายเสียงส่งวิทยุกระจายเสียงคลื่นสั้น ยกเว้นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ข้อ ๑๖ สถานีต้องมีคณะกรรมการดำเนินงานสถานี ผู้อำนวยการสถานี และเจ้าหน้าที่สถานีอื่น ๆ ซึ่งคณะกรรมการดำเนินงานสถานีเป็นผู้แต่งตั้งจากผู้ที่มิคุณสมบัติเหมาะสมตามวิชาชีพอย่างเพียงพอ

ข้อ ๑๗ ผู้อำนวยการสถานีต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) ผ่านการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของทางราชการว่าไม่เป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อประเทศชาติตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

ข้อ ๑๘ ในการจัดตั้งสถานี ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่จะดำเนินการวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ต้องแจ้งชื่อของผู้ที่จะเป็นกรรมการดำเนินงานสถานี ผู้อำนวยการสถานี ตลอดจนเจ้าหน้าที่สถานีอื่น ๆ ให้ กกช. ทราบ และทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนตัวบุคคลดังกล่าวจะต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ กกช. ทราบโดยเร็ว

การแจ้งตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามวิธีการที่ กกช. กำหนด

ข้อ ๑๙ สถานีต้องดำเนินการตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวในข้อ ๑๒ และตามเงื่อนไขที่ กกช. กำหนดไว้ในการอนุญาต

ข้อ ๒๐ สถานีต้องแจ้งกำหนดเวลาออกอากาศ แผนผังรายการหลักให้ กกช. ทราบล่วงหน้า และทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงรายการต้องแจ้งให้ กกช. ทราบโดยเร็ว

ข้อ ๒๑ สถานีต้องส่งวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์โดยใช้ชื่อสถานี กำลังส่ง ออกอากาศความถี่ และกำหนดเวลาออกอากาศตามที่ได้รับอนุมัติจาก กกช.

ข้อ ๒๒ เวลาออกอากาศทั้งหมดของสถานี สถานีต้องดำเนินการเอง และอยู่ในความควบคุมรับผิดชอบของผู้อำนวยการสถานี

ข้อ ๒๓ สถานีต้องส่งออกอากาศเป็นภาษาไทย ยกเว้น

(๑) การแจ้งชื่อ ที่ตั้ง และขนาดความถี่คลื่นวิทยุของสถานีเป็นภาษาต่างประเทศ

(๒) เพลงที่มีคำร้องเป็นภาษาต่างประเทศ หรือการแสดงเพื่อการบันเทิง โดยมีการพูดประกอบเป็นภาษาต่างประเทศ

(๓) คำให้สัมภาษณ์ของบุคคลที่กล่าวเป็นภาษาต่างประเทศ

(๔) การกล่าวอ้างข้อความเพื่อประกอบบทความ ข่าว หรือสารคดี หรือข้อความเกี่ยวกับการโฆษณาในทางการค้า

(๕) การถ่ายทอดเสียงในฟิล์มจากภาพยนตร์ต่างประเทศ

(๖) รายการทางวิชาการ

(๗) ถ่ายทอดรายการสด

(๘) รายการที่เป็นรายการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ

(๙) รายการอื่นที่ กกช. ให้ความเห็นชอบ

คำว่า “ภาษาไทย” ให้ความหมายรวมถึงภาษาพื้นเมืองในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทยด้วย

ข้อ ๒๔ การดำเนินการต่อไปนี้อาจได้รับอนุมัติจาก กกช. ก่อนจึงจะดำเนินการได้ คือ

(๑) ให้ ให้เช่า โอน หรือเอาทรัพย์สิน หรืออุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์เป็นประกันในการชำระหนี้ หรือมอบหมายหรือให้ผู้อื่นเข้าร่วมหรือเข้าควบคุมกิจการของสถานี

(๒) เปลี่ยนชื่อสถานี

(๓) เปลี่ยนคลื่นความถี่

(๔) เพิ่มหรือลดกำลัง

(๕) ติดตั้งเครื่องส่งหรือเครื่องรับส่ง เพื่อขยายรัศมีการถ่ายทอดรายการเพิ่มขึ้นจากที่ได้รับอนุมัติจาก กกช.

(๖) ย้ายที่ตั้งเครื่องส่งหรือที่ทำการ

(๗) เลิกสถานี หรือหยุดทำการส่งออกอากาศ

หมวด ๕

หน้าที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่สถานี

ข้อ ๒๕ คณะกรรมการดำเนินงานสถานีมีหน้าที่รับผิดชอบทั่วไปในการดำเนินงานของสถานี เพื่อให้การปฏิบัติงานของสถานีเป็นไป โดยถูกต้องตามระเบียบนี้และตามระเบียบข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่น ๆ และรับผิดชอบในเรื่องการเงินของสถานี

ข้อ ๒๖ ผู้อำนวยการสถานีมีหน้าที่รับผิดชอบและควบคุมดูแลเจ้าหน้าที่สถานี เว้นแต่กรรมการในคณะกรรมการดำเนินงานสถานี ให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ หรือคำสั่ง และรับผิดชอบงานที่คณะกรรมการดำเนินงานสถานีมอบหมาย

หมวด ๖

การดำเนินรายการ

ข้อ ๒๗ สถานีต้องจัดทำแผนผังรายการหลักตามสัดส่วนรายการให้เหมาะสมทั้งประเภทรายการข่าวสาร สารคดี ความรู้และหรือบันเทิง รายการเพื่อเด็กและเยาวชน รายการภาพยนตร์ ตลอดจนรายการประเภทโฆษณาและบริการธุรกิจตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับอนุมัติและภายในวัตถุประสงค์ตามข้อ ๑๒

ข้อ ๒๘ ในกรณีจำเป็น กกช. อาจร้องขอให้สถานีทุกสถานีถ่ายทอดรายการหนึ่งรายการใดได้

ข้อ ๒๙ ในการดำเนินบริการส่งวิทยุกระจายเสียงและดำเนินบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ สถานีต้อง

(๑) ประกาศชื่อสถานี ที่ตั้ง และแจ้งเวลาอย่างน้อยชั่วโมงละหนึ่งครั้งหรือทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนรายการ

(๒) ให้ความร่วมมือเผยแพร่รายการของทางราชการตามควรแก่กรณี

(๓) ในการดำเนินการโฆษณาหรือบริการธุรกิจถ้ามีกฎหมายอื่นใดกำหนดให้ต้องปฏิบัติ สถานีต้องปฏิบัติตามกฎหมายนั้นให้ถูกต้องด้วย

(๔) ออกอากาศข่าวเตือนภัยที่ทางราชการส่งมาเป็นระยะตามควรแก่กรณี

ข้อ ๓๐ สถานีต้อง ไม่ฝักใฝ่หรือกระทำการเป็นฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในทางการเมือง

ข้อ ๓๑ สำหรับสถานีที่ได้รับอนุญาตให้มีรายการโฆษณาและบริการธุรกิจต้องใช้เวลาสำหรับรายการ โฆษณาและบริการธุรกิจไม่เกินกำหนดเวลา ดังต่อไปนี้

(๑) สถานีวิทยุกระจายเสียงไม่เกินเวลาที่ กกช. กำหนด

(๒) สถานีวิทยุโทรทัศน์ไม่เกินชั่วโมงละ ๑๐ นาที

การโฆษณาและบริการธุรกิจนั้น ให้เว้นระยะเวลาแต่ละครั้งให้ห่างกันพอสมควร ตามวิธีการที่ กกช. กำหนด เว้นแต่การโฆษณาประกอบรายการถ่ายทอดนอกสถานที่เป็นครั้งคราว กำหนดเวลาตาม (๒) และวิธีการโฆษณาและบริการธุรกิจตามวรรคสองกรมประชาสัมพันธ์อาจพิจารณากำหนดเป็นอย่างอื่นได้สำหรับรายการวิทยุโทรทัศน์บางรายการ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ กกช. กำหนด

หมวด ๗

คณะกรรมการเพื่อพิจารณาคำร้องและความคิดเห็นของประชาชน

ข้อ ๓๒ ให้ กกช. ตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาคำร้องและความคิดเห็นของประชาชนเพื่อให้ความคุ้มครองเจ้าหน้าที่ และทำหน้าที่อื่นตามความจำเป็น

การแต่งตั้งบุคคลให้เป็นอนุกรรมการในคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งให้พิจารณาถึงความรู้ ความสามารถ ขอบเขต ภาระหน้าที่ และความเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละฝ่าย

ข้อ ๓๓ ให้อนุกรรมการที่ กกช. แต่งตั้งดำรงตำแหน่งคราวละสามปี

เมื่อ กกช. เห็นสมควรจะให้อนุกรรมการคนใดพ้นจากตำแหน่งก็ได้

ให้นำความในข้อ ๕ และข้อ ๑๐ มาใช้บังคับแก่การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของอนุกรรมการและการประชุมของคณะกรรมการตามข้อ ๓๒ โดยอนุโลม

ข้อ ๓๔ บรรดาหลักเกณฑ์ วิธีการใด ๆ ที่คณะกรรมการตามข้อ ๓๒ กำหนดขึ้น ต้องได้รับความเห็นชอบจาก กกช.

หมวด ๘

มาตรการเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามระเบียบ

ข้อ ๓๕ ในกรณีที่สถานีดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นการฝ่าฝืนระเบียบนี้ หรือฝ่าฝืนเงื่อนไข ข้อบังคับ หรือระเบียบที่ กกช. กำหนด ให้ กกช. มีอำนาจดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- (๑) ออกคำสั่งให้สถานีชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษร
- (๒) ตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร
- (๓) มีคำสั่งระงับการออกอากาศรายการที่ฝ่าฝืน
- (๔) เพิกถอนการอนุญาตหรือการรับรองที่ได้ออกให้ตามระเบียบนี้ หรือ
- (๕) มีคำสั่งให้ปิดสถานี

ในการใช้อำนาจดำเนินการตาม (๔) และ (๕) กกช. ต้องกระทำด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมด

ในกรณีที่สถานที่ดำเนินการโดยฝ่าฝืนระเบียบนี้ หรือฝ่าฝืนเงื่อนไข ข้อบังคับหรือระเบียบที่ กกช. กำหนด เป็นสถานที่ของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ หรือกฎหมายว่าด้วยวิทยุคมนาคม เมื่อ กกช. ได้มีคำสั่งตามวรรคหนึ่งแล้ว ต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ หรือกฎหมายว่าด้วยวิทยุคมนาคมแล้วแต่กรณีทราบ เพื่อดำเนินการตามกฎหมายนั้นต่อไป

ข้อ ๓๖ สถานที่ที่ได้รับคำสั่งตามข้อ ๓๕ (๔) หรือ (๕) มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ต่อนายกรัฐมนตรีได้ภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเป็นหนังสือจาก กกช.

เมื่อนายกรัฐมนตรีได้รับอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งแล้ว จะวินิจฉัยเองหรือแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลพิจารณาและให้ความเห็นประกอบการวินิจฉัยก็ได้แต่บุคคลหรือคณะบุคคลดังกล่าวต้องไม่เป็นกรรมการ และในระหว่างการพิจารณาอุทธรณ์นายกรัฐมาตริจะมีคำสั่งให้ทุเลาการดำเนินการตามคำสั่งของ กกช. หรือ ไม่ก็ได้ คำวินิจฉัยของนายกรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

ข้อ ๓๗ ให้กรมประชาสัมพันธ์รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม ตรวจสอบ งานทะเบียนและสถิติ และงานประสานงานของ กกช. ตลอดจนงานที่ กกช. มอบหมาย

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๓๘ สถานีวิทยุกระจายเสียงและสถานีวิทยุโทรทัศน์ที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งไว้แล้วจากคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงตามระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๑๘ ก่อนวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับให้ถือว่าเป็นสถานที่ที่ได้รับอนุญาตจาก กกช. ตามระเบียบนี้

ข้อ ๓๙ ในระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งใด ๆ ที่อ้างถึงคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) ให้หมายถึง คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กกช.)

ข้อ ๔๐ บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ เงื่อนไข วิธีการ คำสั่งใด ๆ หรือมติ กบว. ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับให้คงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้หรือถูกยกเลิกโดยมติ กกช.

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๘๒ ลงวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๓๕)

พระราชบัญญัติ

ภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรควบคุมการทำและการฉายภาพยนตร์
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยบทมาตราต่อไปนี้
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช

๒๔๗๓”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นต้น

ไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

นี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้มีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

“ภาพยนตร์” หมายความว่า फिल्म ไม่ว่าจะเป็ฉนชนิดเนกาติฟ (Negative) หรือโพซิทิฟ (Positive) ซึ่งได้ถูกถ่าย อัด หรือกระทำด้วยวิธีใด ๆ ให้ปรากฏรูปหรือเสียง หรือทั้งรูปและเสียง เป็นเรื่องหรือเหตุการณ์หรือข้อความอันจักถ่ายทอดรูป หรือเสียง หรือทั้งรูปและเสียง ได้ด้วยเครื่องถ่ายภาพยนตร์ หรือเครื่องอย่างอื่นทำนองเดียวกัน และให้หมายความตลอดถึงฟิล์มซึ่งได้ถูกถ่ายอัด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ ให้ปรากฏสี เพื่ออัดลงในฟิล์มชนิดที่กล่าวข้างต้นด้วย

“ทำภาพยนตร์” หมายความว่า การถ่าย อัด หรือทำด้วยวิธีใด เพื่อให้เป็นภาพยนตร์ จะทำเสร็จหรือยังไม่เสร็จก็ตาม

“ฉาย” หมายความว่า การถ่ายทอดรูปหรือเสียง หรือทั้งรูปและเสียงจากภาพยนตร์ ด้วยเครื่องฉายภาพยนตร์ หรือเครื่องอย่างอื่นทำนองเดียวกัน

“ประกาศ” หมายความว่า สิ่งที่น่าออกโฆษณา ไม่ว่าจะมิลักษณะเป็นภาพหรือรูปถ่าย หรือตัวหนังสือ และให้หมายความตลอดถึงการนำสิ่งนั้น ๆ ออกโฆษณาด้วย

“สถานทึ่มหรศพ” หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งฉายภาพยนตร์ให้คนดูหรือฟัง ไม่ว่าจะโดยเก็บเงินหรือไม่ก็ตาม โดยเชิญหรือไม่เชิญก็ตาม

มาตรา ๔ ท่านห้ามมิให้ทำ หรือฉาย หรือแสดง ณ สถานทึ่มหรศพซึ่งภาพยนตร์หรือประกาศ กอบด้วยลักษณะฝ่าฝืนหรืออาจฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี ถึงแม้

เพียงว่าการทำ หรือขาย หรือการแสดงภาพยนตร์ หรือประภาศน์นั้น ๆ น่าจะมีผลเช่นว่านั้นท่านก็ห้ามคุณกัน

ภาพยนตร์หรือประภาศน์ที่ทำในพระราชอาณาจักร ถ้ามีลักษณะหรืออาจมีผลเช่นว่านี้ไซ้ ท่านห้ามมิให้นำหรือส่งออกนอกพระราชอาณาจักร

มาตรา ๕ ภายในบังคับมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ นอกจากที่ได้รับอนุญาตก่อนแล้ว ท่านห้ามมิให้

- (๑) ฉายภาพยนตร์ ณ สถานที่มหรสพ
- (๒) นำหรือส่งภาพยนตร์ซึ่งทำในพระราชอาณาจักรออกนอกพระราชอาณาจักร
- (๓) ประกาศด้วยภาพหรือรูปถ่ายแสดงเรื่องของภาพยนตร์หรืออื่น ๆ อันอยู่ในวงการของการจัดฉายภาพยนตร์นั้น โดยหรือคิดประกาศนั้น ๆ ไว้ในที่เปิดเผยหรือแจก หรือเสนอแจก หรือสำแดงด้วยวิธีใด ๆ ก็ตาม”

มาตรา ๖ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ อธิบดีกรมตำรวจมีอำนาจตั้งนายตรวจ เจ้าพนักงานผู้พิจารณาและสถาปนาพิจารณาภาพยนตร์

สถาปนาพิจารณาภาพยนตร์นั้น ให้มีเจ้าพนักงานกรมตำรวจและบุคคลอื่นใดซึ่งอธิบดีกรมตำรวจเห็นสมควรและแต่งตั้งเป็นกรรมการ

องค์ประชุมของสถาปนาพิจารณาภาพยนตร์ ให้เป็นไปตามที่อธิบดีกรมตำรวจจะกำหนด

มาตรา ๗ เมื่อนายตรวจเห็นว่าภาพยนตร์ใดมีลักษณะฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา ๔ ให้มีอำนาจ

- (๑) ห้ามมิให้ทำภาพยนตร์นั้นต่อไป
- (๒) ยึดภาพยนตร์ที่ทำเสร็จแล้วหรือที่ยังไม่เสร็จ และส่งภาพยนตร์นั้น ๆ แก่เจ้าพนักงานผู้พิจารณา ขอให้พิจารณา

มาตรา ๘ ให้เจ้าพนักงานผู้พิจารณา พิจารณาภาพยนตร์ และประกาศซึ่งกล่าวในมาตรา ๕ และ ๗ ตามลำดับที่ขอมา และต้องให้คำวินิจฉัยภายในกำหนดสามวัน นับแต่วันที่รับคำขอ

มาตรา ๙ การพิจารณาตามความในมาตรา ๘ นั้น ให้เจ้าพนักงานพิจารณาในสถานที่ของผู้ใบอนุญาต หรือในสถานที่ซึ่งทางราชการจัดไว้ แล้วแต่เจ้าพนักงานผู้พิจารณาจะเห็นสมควร

เวลาพิจารณา ห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปในสถานที่นั้น เว้นแต่เจ้าพนักงานผู้ช่วย เจ้าพนักงานผู้ซึ่งเจ้าพนักงานเชิญมาช่วยพิจารณา ผู้ขอใบอนุญาต และคนรับใช้ของผู้ขอใบอนุญาต

มาตรา ๑๐ ให้เจ้าพนักงานผู้พิจารณามีอำนาจ

(๑) ตั้งคืนภาพยนตร์ที่นายตรวจยึดไว้แก่ผู้ทำ หรือออกใบอนุญาตให้ตามที่ขอไว้ เมื่อเห็นว่าภาพยนตร์หรือประกาศนั้น ไม่มีลักษณะฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ มาตรา ๔ ในกรณีเช่นนี้ ให้เจ้าพนักงานผู้พิจารณาประทับตราไว้ที่ภาพยนตร์ หรือที่ประกาศนั้นเป็นสำคัญ

ถ้าปรากฏว่าดวงตราทุกดวงซึ่งประทับไว้บนฟิล์มภาพยนตร์ม้วนใดชำรุด หรือลบเลือน ให้นำฟิล์มม้วนนั้น ไปให้เจ้าพนักงานผู้พิจารณาภาพยนตร์ประทับดวงตราเสียใหม่ก่อน นำออกฉาย

(๒) ตั้งคืนตามคำสั่งของนายตรวจที่ให้ยึดภาพยนตร์นั้น หรือยกคำร้องขอใบอนุญาตเสีย เมื่อเห็นว่าภาพยนตร์หรือประกาศนั้นมีลักษณะฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ มาตรา ๔

ถ้าเจ้าพนักงานผู้พิจารณาเห็นว่าภาพยนตร์บางตอนมีลักษณะฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ มาตรา ๔ และตอนนั้น ๆ ได้ถูกลบ หรือตัดออกตามคำสั่งของเจ้าพนักงานผู้พิจารณาแล้วไซ้ร้ ท่านให้ถือว่าภาพยนตร์นั้น ไม่มีลักษณะฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา ๔

มาตรา ๑๑ ในกรณีต่อไปนี้ท่านว่าให้ยุทธวิธีไปยังสภาพิจารณาภาพยนตร์ได้

(๑) เมื่อนายตรวจสั่งห้ามมิให้ดำเนินการทำภาพยนตร์ใดต่อไป

(๒) เมื่อนายตรวจยึดภาพยนตร์ไว้ และเจ้าพนักงานผู้พิจารณาตั้งคืนตามคำสั่งของนายตรวจ

(๓) เมื่อเจ้าพนักงานผู้พิจารณาขอกำขอใบอนุญาตเพื่อฉายภาพยนตร์ หรือเพื่อนำหรือส่งภาพยนตร์ออกนอกพระราชอาณาจักร หรือเพื่อสำแดง หรือแจกประกาศด้วยภาพหรือรูปถ่าย

มาตรา ๑๒ ให้สภาผู้พิจารณามีอำนาจ

(๑) ตั้งคืนภาพยนตร์ที่นายตรวจยึดไว้ให้แก่ผู้ทำ หรืออนุญาตให้ผู้ทำภาพยนตร์ทำต่อไป หรือสั่งเจ้าพนักงานผู้พิจารณาให้ออกใบอนุญาตตามที่ขอไว้ เมื่อเห็นว่าภาพยนตร์หรือประกาศนั้น ไม่มีลักษณะฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา ๔

(๒) ตั้งคืนตามคำสั่งของนายตรวจที่ให้ยึดภาพยนตร์ หรือให้หยุดการทำภาพยนตร์ หรือตั้งคืนตามคำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานผู้พิจารณาที่ยกคำขอใบอนุญาตและตั้งให้ยึดภาพยนตร์หรือประกาศที่มีคำร้องขอใบอนุญาตนั้น หรือสั่งให้ส่งกลับออกไปเมื่อเห็นว่าภาพยนตร์หรือประกาศนั้น มีลักษณะฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา ๔

ท่านให้ใช้บทบัญญัติมาตรา ๑๐ วรรคสุดท้ายบังคับ โดยอนุโลม

มาตรา ๑๓ คำวินิจฉัยของสภาพิจารณาภาพยนตร์นั้นให้ถือว่าเด็ดขาดถึงที่สุด เว้นแต่คำวินิจฉัยให้ยึดภาพยนตร์ที่ทำในพระราชอาณาจักรนั้น ท่านว่าผู้ทำหรือผู้ขอใบอนุญาตมีสิทธินำ

คดีสู่ศาลหลวงได้ภายในหกเดือน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของสภาเป็นต้นไป ถ้าไม่นำคดีสู่ศาลภายในกำหนดไซ้ร้ ท่านให้ทำลายภาพยนตร์นั้นเสีย

มาตรา ๑๔ การเก็บรักษาหรือฉายภาพยนตร์ ตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่นั้นท่านว่าอยู่ในความเสียหายของเจ้าของ หรือผู้ขอใบอนุญาต และให้เจ้าของหรือผู้ขอใบอนุญาตออกค่าใช้จ่ายด้วย

ถ้าเกิดความเสียหายขึ้นแก่ภาพยนตร์ ท่านว่าเจ้าหน้าที่หรือรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่มีความรับผิดชอบ เว้นแต่เจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานของเจ้าหน้าที่จะได้จงใจทำให้เกิดการเสียหายนั้นขึ้น

มาตรา ๑๕ การออกใบอนุญาตให้ขึ้น ท่านว่าไม่ปลดเปลื้องผู้ถือใบอนุญาตให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางแพ่งหรือทางอาญาอันเกิดจากการฉายภาพยนตร์ นอกจากในส่วนความผิดที่กล่าวไว้ในมาตรา ๔

มาตรา ๑๖ อธิบดีกรมตำรวจมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาต ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ตามแต่จะเห็นสมควร

มาตรา ๑๗ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ไปตรวจใบอนุญาตให้ฉายภาพยนตร์ ถ้าไม่มีใบอนุญาตให้ตรวจในขณะนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งหยุดการฉายต่อไปได้

มาตรา ๑๘ เพื่อรักษาการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่า เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ ตั้งแต่ชั้นนายอำเภอขึ้นไป นายตำรวจตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป นายตรวจ เจ้าพนักงานผู้พิจารณา และกรรมการสภาพิจารณาภาพยนตร์มีสิทธิเข้าไปในสถานที่มหรสพซึ่งกำลังฉายภาพยนตร์ได้โดยไม่ต้องเสียเงิน

มาตรา ๑๙ ในกรณีต่อไปนี้ ท่านว่าไม่ต้องมีใบอนุญาต

(๑) กรมใดในรัฐบาลฉายภาพยนตร์เพื่อการศึกษา หรือสาธารณประโยชน์อย่างอื่น หรือกรมใดในรัฐบาลส่งภาพยนตร์ซึ่งทำในพระราชอาณาจักร ออกนอกพระราชอาณาจักร

(๒) ฉายให้ญาติมิตรดูเป็นการส่วนตัว หรือภายในสมาคม หรือสโมสร ซึ่งภาพยนตร์อันได้ทำขึ้นมิได้หวังผลในทางการค้า หรือนำหรือส่งภาพยนตร์ ที่ทำในพระราชอาณาจักรอันมีลักษณะเช่นว่านี้ออกนอกพระราชอาณาจักร

ในกรณีดังกล่าวในอนุมาตรา ๒ นี้ ถ้าปรากฏว่าภาพยนตร์นั้นมีลักษณะฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา ๔ นายตำรวจมีอำนาจยึดภาพยนตร์นั้นได้ตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๐ ภายในบังคับมาตรา ๒๑ และ ๒๒ ผู้ใดบังอาจทำ ฉาย นำหรือส่งออกนอกพระราชอาณาจักรซึ่งภาพยนตร์ หรือสำแดง ประกาศอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๒๑ ผู้ใดทำการฝ่าฝืนต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ บังอาจฉาย หรือนำ หรือส่งออกนอกพระราชอาณาจักรซึ่งภาพยนตร์ หรือสำแดงประกาศอันได้ขอใบอนุญาตแล้ว และเจ้าพนักงานไม่ยอมออกใบอนุญาตให้ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน ปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๒ ผู้ใดทำการฝ่าฝืนต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ บังอาจขัดคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายที่นายตรวจได้สั่งโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน ปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๓ ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎเสนาบดีกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต และการประทับตรา และว่าด้วยกิจการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

กฎเสนาบดีนี้ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

(๔๗ รจ. ๑๕๔ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๔๗๓)

พระราชบัญญัติ
ควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์
พ.ศ. ๒๕๓๐

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐

เป็นปีที่ ๔๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่มาตรา ๑๐ ให้มีผลใช้บังคับในวันที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา แต่ต้องไม่เกินกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎ ข้อบังคับอื่นใด ในส่วนที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“เทปหรือวัสดุโทรทัศน์” หมายความว่า

(๑) วัสดุที่เคลือบด้วยสารแม่เหล็กหรือสารอื่นใดซึ่งได้บันทึกภาพถ่ายหรือถ่ายทอภาพ โดยการเปลี่ยนสัญญาณเป็นกระแสไฟฟ้าหรือ

(๒) วัสดุอย่างอื่นใดซึ่งได้ถูกถ่ายอัด หรือกระทำด้วยวิธีใด ๆ ให้เป็นเรื่องเหตุการณ์ รูป ข้อความ หรือเกมการเล่น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

โดยวัสดุดังกล่าวสามารถจัดถ่ายทอออกเป็นภาพหรือเสียง หรือทั้งภาพและเสียงได้ในลักษณะต่อเนื่องกันไปด้วยเครื่องเทปโทรทัศน์หรือเครื่องถ่ายทอวัสดุโทรทัศน์ เครื่องฉายภาพ หรือเครื่องกลไกอย่างอื่นทำนองเดียวกัน

“สถานที่ให้บริการเทปหรือวัสดุโทรทัศน์” หมายความว่า สถานที่ใด ๆ รวมทั้งสถานที่ภายในอาคารหรือยานพาหนะซึ่ง

(๑) จัดฉายหรือให้บริการ โดยแสดงภาพและหรือเสียงด้วยเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ โดยการเก็บค่าดูหรือโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการในกิจการของผู้จัดฉายหรือผู้ให้บริการในสถานที่นั้นหรือในยานพาหนะนั้น หรือโดยการได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่น เช่น การคิดค่าบริการในรูปของค่าธรรมเนียมสมาชิก หรือค่าบำรุง หรือ

(๒) ให้บริการเทปหรือวัสดุโทรทัศน์โดยการจัดส่งไปทางสาย หรือทางวิธีการอื่นใดที่ให้ผลในลักษณะเดียวกัน ไปยังผู้รับบริการหลายรายที่อยู่ภายในอาคารเดียวกันหรือในบริเวณเดียวกัน เช่น อาคารชุด โรงแรม โรงพยาบาล ทั้งนี้ เท่าที่มีใ้ได้อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

“หมายเลขรหัส” หมายความว่า หมายเลขรหัสที่เจ้าพนักงานผู้ตรวจกำหนดสำหรับเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ได้ผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบแล้ว และให้หมายความรวมถึงหมายเลขรหัสของจังหวัดในกรณีที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ต้องมีหมายเลขรหัสของจังหวัดด้วย

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนประจำจังหวัดแล้วแต่กรณี ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าพนักงานผู้ตรวจ” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นผู้ตรวจพิจารณาเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ตามพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่

(๑) เทปหรือวัสดุโทรทัศน์ของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการเผยแพร่หรือส่งเสริมกิจการและการดำเนินงานของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจนั้น

(๒) เทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่มีลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖ ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายด้วยประการใด ๆ ซึ่งเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ โดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการในรูปของค่าธรรมเนียมสมาชิกหรือด้วยวิธีการอื่นใด เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน ทั้งนี้ นอกจากกรณีที่ได้รับยกเว้นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่นายทะเบียนมีคำสั่งไม่อนุญาต ผู้ขออนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนต่อรัฐมนตรีได้ตามมาตรา ๒๕ ภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันได้รับคำสั่งของนายทะเบียน

มาตรา ๗ ผู้ที่จะขออนุญาตดำเนินกิจการตามมาตรา ๖ ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (๒) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
- (๓) เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นที่เชื่อถือ โดยแสดงหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาของนายทะเบียนตามที่กำหนดในกฎกระทรวงตามมาตรา ๘ วรรคสอง

(๔) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้ขออนุญาต กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในวรรคหนึ่ง

มาตรา ๘ การขออนุญาตประกอบกิจการตามมาตรา ๖ สำหรับในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนกลาง สำหรับจังหวัดอื่นให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนประจำจังหวัด

การขออนุญาต การอนุญาต และแบบใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาอนุญาต กฎกระทรวงดังกล่าวจะกำหนดให้ผู้ขออนุญาตต้องมีหนังสือรับรองจากบุคคลที่มีคุณสมบัติเป็นที่เชื่อถือได้ตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง และหรือจะกำหนดให้แสดงหลักฐานการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพื่อประกอบการพิจารณาของนายทะเบียนก็ได้

ในการอนุญาต นายทะเบียนจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นสมควร เพื่อให้ผู้ได้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติก็ได้

เพื่อประโยชน์แก่การดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนกลางเป็นนายทะเบียนประจำจังหวัดสำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร

มาตรา ๙ ใบอนุญาตประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่าย ซึ่งเทพหรือวัสดุโทรทัศน์ให้ใช้ได้สองปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต

ถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตประสงค์จะขอต่อใบอนุญาต จะต้องยื่นคำขอเสียก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุและเมื่อได้ยื่นคำขอดังกล่าวแล้วจะประกอบกิจการต่อไปก็ได้จนกว่านายทะเบียนจะไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตนั้น

การขอต่ออายุใบอนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๐ เทพหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๖ จะมีไว้ในสถานที่ประกอบกิจการของตนได้ จะต้องเป็นเทพหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ภาพและเสียงของเรื่องได้ผ่านการ

ตรวจพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานผู้ตรวจตามมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๑๔ หรือต้องเป็นเทพหรือวัตถุโทรทัศน์ที่มีผู้รับรองสำเนาตามมาตรา ๑๖ แล้วเท่านั้น และเทพหรือวัตถุโทรทัศน์ดังกล่าวจะต้องมีการแสดงตรา หมายเลขรหัส และรายละเอียดตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๑ กรตรวจพิจารณาให้ความเห็นชอบในเทพหรือวัตถุโทรทัศน์ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๖ หรือบุคคลอื่นใดซึ่งประสงค์จะให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจทำการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบในเทพหรือวัตถุโทรทัศน์ของตน ยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานผู้ตรวจตามหลักเกณฑ์หรือวิธีการและการส่งมอบเอกสารประกอบการพิจารณาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง พร้อมทั้งมอบสำเนาเทพหรือวัตถุโทรทัศน์ซึ่งมีภาพและเสียงอย่างเดียวกันให้กับเจ้าพนักงานผู้ตรวจสองสำเนา

เทพหรือวัตถุโทรทัศน์แต่ละเรื่อง ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับความเห็นชอบตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจให้หมายเลขรหัสประจำเทพหรือวัตถุโทรทัศน์ และประทับหมายเลขรหัสลงบนเทพหรือวัตถุโทรทัศน์ลงไว้ทั้งสองสำเนา และส่งคืนให้ผู้ยื่นคำขอหนึ่งสำเนาและเก็บรักษาไว้เพื่อใช้ในการตรวจสอบหนึ่งสำเนา และในกรณีที่เจ้าพนักงานผู้ตรวจเห็นเป็นการสมควรอาจสั่งให้ผู้ยื่นคำขออัดหรือบันทึกคำบอกแจ้งว่าเทพหรือวัตถุโทรทัศน์ดังกล่าวได้ผ่านการตรวจพิจารณาของเจ้าพนักงานผู้ตรวจไว้บนเทพหรือวัตถุโทรทัศน์ด้วยก็ได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ในกรณีที่ปรากฏว่าเทพหรือวัตถุโทรทัศน์ที่มีผู้ยื่นคำขอให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจทำการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบได้ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับความเห็นชอบมาแล้ว ให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจคืนสำเนาเทพหรือวัตถุโทรทัศน์ให้แก่ผู้ยื่นคำขอ

ให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจดำเนินการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบในเทพหรือวัตถุโทรทัศน์ตามที่มีผู้ยื่นคำขอให้ตรวจพิจารณาโดยเร็ว ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ให้นายทะเบียนกลางมีอำนาจกำหนดให้เทพหรือวัตถุโทรทัศน์ประเภทหนึ่งประเภทใดที่ผู้ยื่นคำขอได้รับการยกเว้นไม่ต้องมอบสำเนาเทพหรือวัตถุโทรทัศน์หนึ่งสำเนาไว้ให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจเก็บรักษาไว้เพื่อใช้ในการตรวจสอบก็ได้

มาตรา ๑๒ ในกรณีที่สถานที่ประกอบกิจการของผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๖ อยู่ในท้องที่จังหวัดอื่นซึ่งมิได้อยู่ในเขตท้องที่ของเจ้าพนักงานผู้ตรวจ หรือในกรณีที่เป็นารประกอบกิจการของสาขาในจังหวัดอื่นของผู้ได้รับใบอนุญาต และเทพหรือวัตถุโทรทัศน์ได้ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานผู้ตรวจแล้ว แต่ยังมีได้มีหมายเลขรหัสของ

จังหวัดนั้น ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตยื่นคำขอต่อนายทะเบียนประจำจังหวัดเพื่อให้กำหนดหมายเลขรหัสประจำเทศบาลหรือวัสดุโทรทัศน์ พร้อมทั้งมอบสำเนาเทศบาลหรือวัสดุโทรทัศน์ซึ่งมีภาพและเสียงอย่างเดียวกันให้แก่นายทะเบียนประจำจังหวัดสองสำเนา

เมื่อนายทะเบียนประจำจังหวัดได้รับคำขอแล้ว ให้นายทะเบียนประจำจังหวัดออกหมายเลขรหัสของท้องที่จังหวัดนั้นพร้อมทั้งประทับหมายเลขรหัสประจำท้องที่ลงบนเทศบาลหรือวัสดุโทรทัศน์ทั้งสองสำเนาและส่งคืนให้ผู้ได้รับใบอนุญาตหนึ่งสำเนาและให้นายทะเบียนเก็บรักษาไว้เพื่อใช้ในการตรวจสอบหนึ่งสำเนา และให้นำความในมาตรา ๑๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๓ เทศบาลหรือวัสดุโทรทัศน์ที่นำมาขอให้ตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๑ นั้น ถ้าเจ้าพนักงานผู้ตรวจเห็นว่ากรณีไว้ในครอบครองซึ่งเทศบาลหรือวัสดุโทรทัศน์ดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจมีอำนาจสั่งให้ผู้ยื่นคำขอลบหรือตัดทอนเทศบาลหรือวัสดุโทรทัศน์ได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด หรือยึดไว้หรือทำลายเทศบาลหรือวัสดุโทรทัศน์ดังกล่าวได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๔ ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๖ ทำการบันทึกบทพากย์หรืออักษรแสดงข้อความใด ๆ ลงบนเทศบาลหรือวัสดุโทรทัศน์ เว้นแต่จะเป็นเทศบาลหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ได้ผ่านการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานผู้ตรวจแล้ว และบทพากย์หรืออักษรแสดงข้อความดังกล่าวจะต้องผ่านการพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานผู้ตรวจก่อน

เมื่อผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๖ ได้บันทึกบทพากย์หรืออักษรแสดงข้อความใด ๆ ลงบนเทศบาลหรือวัสดุโทรทัศน์แล้ว ให้ส่งมอบสำเนาเทศบาลหรือวัสดุโทรทัศน์ดังกล่าวให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจหนึ่งสำเนาเพื่อตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบและเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานตรวจสอบ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ให้นายทะเบียนกลางมีอำนาจกำหนดให้เทศบาลหรือวัสดุโทรทัศน์เรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือประเภทหนึ่งประเภทใด ทำการบันทึกบทพากย์หรืออักษรแสดงข้อความใด ๆ ได้โดยเทศบาลหรือวัสดุโทรทัศน์นั้นไม่ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานผู้ตรวจมาก่อนก็ได้ ในกรณีนี้ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตดำเนินการขอให้มีการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๑

มาตรา ๑๕ การโฆษณาสินค้าหรือบริการในเทศบาลหรือวัสดุโทรทัศน์ที่จะนำมาขอให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบตามพระราชบัญญัตินี้จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๖ การตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบของเจ้าพนักงานผู้ตรวจตาม มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๔ ย่อมไม่คุ้มผู้ที่ไต่ยื่นคำขอตรวจพิจารณาให้ต้องพ้นจากความรับผิดชอบใน ทางแพ่ง หรือทางอาญา หรือจากการกระทำอันต้องรับผิดชอบตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๗ ผู้ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๖ อาจอัดสำเนาเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ได้ผ่าน การตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานผู้ตรวจตามมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๔ ไว้ เพื่อการประกอบกิจการของตนได้ โดยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(๑) ต้องอัดและบันทึกสำเนาเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ให้ตรงตามต้นฉบับเทป หรือวัสดุโทรทัศน์ทั้งภาพและเสียง และคำบอกแจ้งว่าเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ดังกล่าวได้ผ่านการ ตรวจพิจารณาแล้ว ถ้ามี

(๒) ต้องรับรองสำเนาเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ด้วยการลงลายมือชื่อของผู้ได้รับ ใบอนุญาต หรือผู้ได้รับมอบหมายจากผู้ได้รับอนุญาตมาตรา ๑๗ ลงไว้บนเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ ตนเองได้อัดสำเนา พร้อมทั้งแสดงหมายเลขรหัสและรายละเอียดประจำเทป หรือวัสดุโทรทัศน์ดัง กล่าวตามวิธีการที่เจ้าพนักงานผู้ตรวจกำหนด

มาตรา ๑๘ ผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๖ อาจมอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดลง ลายมือชื่อรับรองความถูกต้องของการอัดหรือการบันทึกสำเนาเทปหรือวัสดุโทรทัศน์แทนตนได้ โดยขออนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ตรวจหรือนายทะเบียนประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี การอนุญาตให้ เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ลงลายมือชื่อตามวรรคหนึ่ง ต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ขอ อนุญาตตามมาตรา ๖ และในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ได้รับใบอนุญาตต้องรับผิดชอบ ร่วมกันกับผู้ที่ได้รับมอบหมาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว

มาตรา ๑๙ เพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นาย ทะเบียนจัดให้มีทะเบียนเกี่ยวกับเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ได้มีการตรวจพิจารณาและให้ความเห็น ชอบตามพระราชบัญญัตินี้ให้ถูกต้องอยู่เสมอ โดยให้มีหมายเลขรหัสตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ ตามความจำเป็น ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรา ๒๐ เทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่จะนำมาฉายหรือให้บริการในสถานที่ให้บริการ เทปหรือวัสดุโทรทัศน์ จะต้องเป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ได้ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับ ความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานผู้ตรวจตามมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๑๔ หรือเป็นเทปหรือวัสดุ โทรทัศน์ที่มีผู้รับรองสำเนาตามมาตรา ๑๗ แล้วเท่านั้น ทั้งนี้เว้นแต่สถานที่ให้บริการเทปหรือวัสดุ โทรทัศน์ดังกล่าวจะได้รับยกเว้นตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

การฉายหรือการให้บริการเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ในสถานที่ให้บริการเทปหรือวัสดุโทรทัศน์จะต้องกระทำในวันและเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่อนุญาต การขออนุญาต การอนุญาต และแบบใบอนุญาตให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยจะขออนุญาตไว้โดยมีกำหนดเป็นประจักษ์ได้แต่ห้ามมิให้อนุญาตเกินครั้งละหกเดือน

มาตรา ๒๑ การประกาศหรือโฆษณาฉายหรือให้บริการเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ จะต้องประกาศหรือโฆษณาโดยมีหมายเลขรหัสของเทปหรือวัสดุโทรทัศน์กำกับไว้ด้วยทุกครั้ง

มาตรา ๒๒ ผู้ได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่ายในสถานที่ประกอบกิจการของผู้ได้รับใบอนุญาต

มาตรา ๒๓ ถ้าใบอนุญาตสูญหายหรือชำรุดในสาระสำคัญ ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขอรับใบแทนใบอนุญาตจากนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี

การขอรับใบแทนใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๔ นายทะเบียน เจ้าพนักงานผู้ตรวจ และพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่ใด ๆ ของผู้ได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อตรวจสอบเทปหรือวัสดุโทรทัศน์หรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวกับเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ หรือตรวจสอบการกระทำที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้

(๒) ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ทำการตรวจค้น ยึด อาศัยเทป หรือวัสดุโทรทัศน์หรือสิ่งอื่นใด ที่เกี่ยวกับเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ ตลอดจนทำลายเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่มีการมิไว้ในครอบครองเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้

(๓) สั่งให้หยุดฉายหรือให้บริการ และหรือสั่งให้หยุด หรือระงับการประกาศหรือโฆษณาซึ่งเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ได้ทันทีเมื่อปรากฏว่า

(ก) การฉายหรือการให้บริการเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ได้กระทำโดยฝ่าฝืนกฎหมาย

(ข) เทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่กำลังฉายหรือให้บริการหรือกำลังจะฉาย

หรือจะให้บริการไม่ได้ผ่านการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบโดยเจ้าพนักงานผู้ตรวจ หรือ เทปหรือวัสดุโทรทัศนดังกล่าวไม่มีการแสดงตรา หมายเลขรหัส หรือรายละเอียดโดยถูกต้องตามกฎหมาย

(ค) การฉายหรือการให้บริการ ได้กระทำผิดไปจากที่ได้รับอนุญาต

(ง) การประกาศหรือการโฆษณาการฉายหรือการให้บริการเทปหรือ วัสดุโทรทัศนได้กระทำโดยฝ่าฝืนกฎหมาย

มาตรา ๒๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๔ นายทะเบียนเจ้าพนักงานผู้ตรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัว ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้นายทะเบียน เจ้าพนักงานผู้ตรวจและพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นเจ้าพนักงานคามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๗ เมื่อปรากฏว่าผู้ขออนุญาตขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑ หรือเมื่อปรากฏว่า ผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๖ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตตามมาตรา ๘ วรรคสาม นายทะเบียนมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตใบอนุญาตการประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายซึ่งเทปหรือวัสดุโทรทัศนได้

ผู้ถูกเพิกถอนใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีได้ตามมาตรา ๒๘ ภายในกำหนด สามสิบวันนับแต่วันที่รับคำสั่งของนายทะเบียน การอุทธรณ์ไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งของนายทะเบียน เว้นแต่รัฐมนตรีจะสั่งให้ทุเลาได้

มาตรา ๒๘ ในกรณีที่เจ้าพนักงานผู้ตรวจไม่ให้ความเห็นชอบในการตรวจพิจารณา เทปหรือวัสดุโทรทัศนตามมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๔ หรือในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อนุญาต ให้มีการฉายหรือให้บริการเทปหรือวัสดุโทรทัศนตามมาตรา ๒๐ ผู้ยื่นคำขอมิสิทธิอุทธรณ์คำสั่ง นั้นต่อนายทะเบียนได้ภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง และให้นายทะเบียนพิจารณา สั่งการและแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบ โดยเร็ว ทั้งนี้ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ผู้ยื่นคำขอมิสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนต่อรัฐมนตรีได้ตามมาตรา ๒๘ ภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันได้รับคำสั่งของนายทะเบียน

มาตรา ๒๙ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคำอุทธรณ์ตามมาตรา ๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ โดยจะวินิจฉัยชี้ขาด ยืน กลับ หรือแก้ไข คำสั่งของนายทะเบียน เจ้าพนักงานผู้ตรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตามที่เห็นสมควรและให้แจ้งคำวินิจฉัยให้นายทะเบียน เจ้าพนักงานผู้ตรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ และผู้อุทธรณ์ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับอุทธรณ์ คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สิ้นสุด

มาตรา ๓๐ เมื่อรัฐมนตรีเห็นว่าการฉายหรือการให้บริการเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ในสถานที่ให้บริการเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ใดมีลักษณะเป็นการบ่อนทำลายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งมิให้มีการให้บริการเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ในสถานที่ให้บริการเทปหรือวัสดุโทรทัศน์นั้นเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปี

มาตรา ๓๑ รัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ห้ามการนำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งเทปหรือวัสดุโทรทัศน์อันมีลักษณะเป็นการบ่อนทำลายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ ในการประกาศดังกล่าวให้ระบุชื่อเรื่องและรายละเอียดอย่างอื่นเกี่ยวกับลักษณะของเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ดังกล่าวไว้ในประกาศตามสมควร

ชื่อเรื่องตามประกาศในวรรคหนึ่ง ถือเป็นเพียงส่วนประกอบของการกำหนดลักษณะเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ดังกล่าวนั้น และในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงชื่อเรื่อง ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ก็ให้ถือว่าเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ได้ประกาศห้ามการนำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักรหรือมิไว้ในครอบครองตามที่ได้ประกาศไว้

มาตรา ๓๒ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการ ผู้จัดการหรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำของนิติบุคคลนั้นได้กระทำโดยคนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย

มาตรา ๓๓ ผู้ประกอบกิจการจะต้องรับผิดชอบในการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ แม้ว่าการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำของตัวแทน ลูกจ้างหรือคนงานของตน เว้นแต่ผู้ประกอบกิจการดังกล่าวจะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำหรืองดเว้นการกระทำของตัวแทน ลูกจ้างหรือคนงานดังกล่าวเป็นการสุจริตที่ตนจะล่วงรู้หรือควบคุมได้ โดยตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว

มาตรา ๓๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๓๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตถูกเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๒๗ หากผู้ถูกเพิกถอนใบอนุญาตดำเนินการต่อไปหลังจากที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตแล้วต้องระวางโทษปรับเป็นรายวันอีกวันละไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๓๕ ผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๖ ผู้ใด

(๑) มีเทพหรือวัสดุโทรทัศน์ ซึ่งมีได้ผ่านการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบโดยเจ้าพนักงานผู้ตรวจตามมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๑๔ หรือมิได้มีผู้รับรองสำเนาตามมาตรา ๑๗ หรือ

(๒) มีเทพหรือวัสดุโทรทัศน์ที่มีการแก้ไขตัดแปลงหรือเพิ่มเติมให้ผิดไปจากที่ได้ผ่านการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบ โดยเจ้าพนักงานผู้ตรวจ

ไว้ในสถานที่ประกอบกิจการของตน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เพื่อประโยชน์ตาม (๑) ให้ถือว่าบรรดาเทพหรือวัสดุโทรทัศน์ซึ่งมีอยู่ในสถานที่ใกล้เคียงกับสถานที่ประกอบกิจการของผู้ได้รับใบอนุญาต และมีพฤติการณ์ที่พิสูจน์ให้เห็นได้ว่าผู้ได้รับใบอนุญาตได้ใช้หรือสามารถใช้เพื่อประโยชน์ในการประกอบกิจการของตน เป็นเทพหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ผู้ได้รับใบอนุญาตมีอยู่ในสถานที่ประกอบกิจการของตน

มาตรา ๓๖ ผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๖ ผู้ใดมิไว้ในครอบครองซึ่งเทพหรือวัสดุโทรทัศน์ซึ่งมิได้มีการแสดงตรา หมายเลขรหัส และรายละเอียดตามที่กำหนดในกฎกระทรวงตามมาตรา ๑๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๗ ผู้ได้รับใบอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตตามมาตรา ๘ วรรคสาม หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานผู้ตรวจกำหนดตามมาตรา ๑๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘ เจ้าของหรือผู้จัดการสถานที่ให้บริการเทพหรือวัสดุโทรทัศน์ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ วรรคสอง หรือมาตรา ๒๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๙ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่นายทะเบียนเจ้าพนักงานผู้ตรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา ๒๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๐ ผู้ได้รับใบอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๒ ผู้ใดประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่าย ซึ่งเทพหรือวัสดุโทรทัศน์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖ อยู่แล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่พระราชบัญญัตินี้ ซึ่งประสงค์จะประกอบกิจการดังกล่าวต่อไป ให้ยื่นคำขอรับ

ใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเมื่อยื่นคำขอแล้วให้ดำเนินการต่อไปได้จนกว่าจะได้รับแจ้งว่าอนุญาตหรือไม่

มาตรา ๔๓ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียน เจ้าพนักงานผู้ตรวจ และพนักงานเจ้าหน้าที่โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา กับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๔ ตอนที่ ๒๗๐ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๐)

กฎกระทรวงฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๓๑)

ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์

พ.ศ. ๒๕๓๐

อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๕ และมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ผู้ใดประสงค์จะให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจทำการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ของตน ให้ยื่นคำขอตามแบบ ทท. ๗ ทำกฎกระทรวงนี้ ต่อเจ้าพนักงานผู้ตรวจ ณ สถานที่ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีผู้ยื่นคำขอมิมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครให้ยื่น ณ กองทะเบียนกรมตำรวจ

(๒) ในกรณีผู้ยื่นคำขอมิมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครให้ยื่น ณ กองกำกับการค้าตรวจภูธรจังหวัด

ข้อ ๒ พร้อมกับการยื่นคำขอตามข้อ ๑ ให้ผู้ยื่นคำขอยื่นเอกสารหลักฐานดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ในกรณีผู้ยื่นคำขอเป็นบุคคลธรรมดา

(ก) สำเนาหรือรูปถ่ายบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรอื่นซึ่งใช้แทนบัตรประจำตัวประชาชนได้

(ข) สำเนาหรือรูปถ่ายทะเบียนบ้าน

(ค) สำเนาเทปหรือวัสดุโทรทัศน์จำนวนสองสำเนา

(ง) ในกรณีที่ เป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่จัดทำหรือสร้างในต่างประเทศให้ยื่นหนังสือยินยอมจากผู้จัดทำหรือผู้สร้าง หรือเจ้าของสิทธิในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ในต่างประเทศ ให้ผู้ยื่นคำขอเป็นผู้มีสิทธิในการเผยแพร่เทปหรือวัสดุโทรทัศน์นี้ในประเทศไทย หลักฐานการซื้อเทปหรือวัสดุโทรทัศน์จากท้องตลาดทั่วไปในต่างประเทศ หรือหลักฐานการได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายโดยประการอื่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

(จ) ในกรณีที่ เป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่จัดทำ หรือสร้างในต่างประเทศให้ยื่นหลักฐานแสดงการนำเข้าของกรมศุลกากรซึ่งแสดงว่า ได้นำเทปหรือวัสดุโทรทัศน์เข้ามาในราชอาณาจักรโดยถูกต้อง

(๒) ในกรณีผู้ยื่นคำขอเป็นนิติบุคคล

- (ก) สำเนาหรือรูปถ่ายใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนของนิติบุคคล
- (ข) สำเนาหรือรูปถ่ายหนังสือรับรองจากนายทะเบียนของนิติบุคคล
นั้น ๆ แสดงวัตถุประสงค์และผู้มีอำนาจลงชื่อแทนนิติบุคคล ซึ่งออกได้ไม่เกินหกเดือน
- (ค) สำเนาหรือรูปถ่ายบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรอื่นซึ่งใช้แทน
บัตรประจำตัวประชาชนได้ของผู้ลงลายมือชื่อในคำขอแทนนิติบุคคล
- (ง) สำเนาหรือรูปถ่ายทะเบียนบ้านของผู้ลงลายมือชื่อในคำขอแทนนิติ
บุคคล

(จ) เอกสารตาม (๑) (ค) (ง) และ (จ)

ข้อ ๓ การโฆษณาสินค้าหรือบริการในเทพหรือวัสดุโทรทัศน์ที่จะนำมาขอให้เจ้า
พนักงานผู้ตรวจ ตรวจสอบพิจารณาและให้ความเห็นชอบตามข้อ ๑ ต้อง

- (๑) ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือไม่ก่อ
ให้เกิดการแตกแยกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ
- (๒) ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกหวาดเสียวหรือตกใจแก่ผู้ชม
- (๓) การโฆษณาอาหารและยา ต้องได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการ
อาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข ก่อน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๐๕ ตอนที่ ๑๑๗ ลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๓๑)

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบ
ในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ กระทรวงมหาดไทยออกระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๑”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ การตรวจพิจารณาให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ให้ใช้หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ไม่ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ หรือกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ

(๒) ไม่ขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรม หรือขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ

(๓) ไม่เป็นการลบหลู่เหยียดหยาม หรือนำความเสื่อมเสียมาสู่ศาสนาใด ๆ หรือเป็นการไม่เคารพต่อปวงชนียบุคคล ปวงชนียสถาน หรือปวงชนียวัตถุ

(๔) ไม่เป็นการแสดงซึ่งอาจกระทบกระเทือนต่อพระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ หรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ซึ่งมีสัมพันธไมตรี

(๕) ไม่เป็นการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นการบ่อนทำลาย หรือกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

(๖) ไม่เป็นการแสดงออกทางขั้วกามารมณ์ หรือลามกอนาจาร

(๗) ไม่เป็นการแสดงออกโดยจงใจ ก่อให้เกิดการดูหมิ่น เหยียดหยามประเทศชาติ รัฐบาล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๘) ไม่เป็นการแสดงออกถึงความทารุณโหดร้าย ขาดมนุษยธรรม ป่าเถื่อน หรืออุจาดแก่ผู้ชม

(๙) ไม่เป็นการแสดงถึงพฤติกรรมของผู้ร้าย ซึ่งผิดธรรมดา อันอาจเป็นเหตุชักจูงหรือส่งเสริมให้เกิดอาชญากรรมยิ่งขึ้น

ข้อ ๔ นอกจากหลักเกณฑ์ตามข้อ ๓ ให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจใช้ดุลพินิจตรวจดูว่า เนื้อเรื่อง ภาพการแสดง และถ้อยคำเหมาะสมแก่สถานการณ์หรือสภาพสังคมเพียงใด หรือไม่ และถ้าเจ้าพนักงานผู้ตรวจเห็นว่าเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วน เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจสั่งให้ผู้ยื่นคำขอลบ หรือตัดทอนเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ หรือยึดไว้ หรือทำลายเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ดังกล่าวได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๕ การตรวจพิจารณาให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ ต้องมีเจ้าพนักงานผู้ตรวจไม่น้อยกว่า ๓ คน มติให้ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ตัดสิน หากคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ผู้ทำหน้าที่ประธานในการตรวจพิจารณาเป็นผู้ชี้ขาด

ข้อ ๖ เมื่อเจ้าพนักงานผู้ตรวจ ได้ให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์เรื่องใดแล้ว ให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจออกหรือประทับตรา พร้อมหมายเลขประจำเทปหรือวัสดุโทรทัศน์นั้นลงไว้ทั้งที่ในเนื้อเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ และที่ฉลากที่ติดไว้บนตลับเทปหรือวัสดุโทรทัศน์นั้นด้วย

ข้อ ๗ การตรวจพิจารณาให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่มีผู้ยื่นคำขอนั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่และเจ้าพนักงานผู้ตรวจต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่เกิน ๓๐ วัน นับแต่วันยื่นคำขอ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๐๕ ตอนที่ ๑๑๗ ลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๓๑)

ประวัติผู้เขียน

นางสาวศรีอรุณ ตะโคตม เกิดเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2512 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปีการศึกษา 2535 เป็นทนายความประจำอยู่บริษัท สุประกิจ จำกัด พ.ศ. 2538-2540.